

O B S A H

ÚVODNÍK

Stanislav Balík: Snímek pracovního roku 4

AKTUÁLNÍ TÉMA

Ludvík David: Jak (ne)odůvodňovat rozsudky v civilních sporech 24

ČLÁNKY

Otakar Osmančík: K některým kriminologickým a hmotněprávním aspektům zákona o soudnictví ve věcech mládeže 27

Bohumil Repík: K právu obviněného mlčet 36

Karel Marek: Smlouva o otevření akreditivu 40

DISKUSE

Libor Hanuš: Náležitosti důkazního prostředku srovnávací pachovou zkouškou 46

PŘEČETLI JSME ZA VÁS 61

RECENZE, ANOTACE

Vladimír Zoufalý – Jindřiška Munková: Velká kniha smluvních vzorů (Miloš Tomsa) 65

Martin Doubrava: Leasingová smlouva tuzemská a mezinárodní (Jiří Kratochvíl) 66

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

1) Informace o schůzích představenstva České advokátní komory 67

2) Výsledky 5. ročníku publikační soutěže advokátních koncipientů a mladých advokátů 68

3) Témata publikační soutěže advokátních koncipientů, mladých advokátů a studentů právnických fakult pro rok 2004 69

4) Vyhodnocení ankety o počítačích 69

5) Seminář o soudnictví ve věcech mládeže po 1. 1. 2004 70

Z KÁRNÉ PRAXE

Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže klientovi ve vazbě předá zásilku v rozporu s platnou právní úpravou. (**Jan Syka**) 71

Z JUDIKATURY

• K věcné příslušnosti soudu ve věcech soudního přezkoumání rozhodnutí České advokátní komory o tom, že žadatel se nezapisuje do seznamu advokátů nebo advokátních koncipientů. 72

• K otázce odměny obhájce a náhrady za promeškaný čas, pokud je hlavní líčení přerušováno přestávkami v jednom dnu. 74

• K řešení zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví v případech, kdy jde o budovu ve smyslu zákona o vlastnictví bytů. 78

OBSAH

• Uznaná pohledávka s právem na oddělené uspokojení v konkurzním řízení – nepřipustnost dodatečné změny a popírání správcem konkurzní podstaty	80
<u>NÁZOR</u>	
Jak je to s tou šedou teorií a zeleným stromem života? (<i>Jindřich Belling</i>)	83
<u>MEZINÁRODNÍ VZTAHY</u>	
Setkání zástupců disciplinárních útvarů advokátních komor	84
<u>ZE ZAHRANIČÍ</u>	
Karin Meyer-Götz: Otázky německého rodinného práva, práva na výživné a manželského majetkového práva s přihlédnutím k mezistátním důsledkům	85
Německo: Příjmy advokátů klesají	88
Německo: Počty advokátů ve vztahu k počtu obyvatel	89
<u>Z ČASOPISECKÉ LITERATURY (Jaroslava Vanderková)</u>	
TISK O ADVOKACII (Jaroslava Vanderková)	92
<u>RŮZNÉ</u>	
<u>Změna v podání daňového přiznání a placení daně z převodu nemovitostí od 1. 1. 2004 – informační sdělení Ministerstva financí ČR</u>	94
Medaile Antonína Randy v r. 2003	96
Seminář The John Marshall Law School – Luhačovice 2.–7. 11. 2003	97
Stáž ve Francii – 2004	98
Nabídka stipendia pro studium ve Spojených státech amerických v oboru právo	98
<u>NAKONEC</u>	
Zlomyslnosti o zákonodárství (<i>Petr Hajn</i>)	100
Kresba <i>L. Lichého</i>	101
<u>OBSAH ROČNÍKU 2003</u>	102
<u>ZUSAMMENFASSUNG</u>	117
<u>SUMMARY</u>	118
<u>INHALTSVERZEICHNIS</u>	120
<u>TABLE OF CONTENTS</u>	122
<u>INZERCE</u>	124

SHRNUTÍ

Otakar Osmančík:

K některým kriminologickým a hmotněprávním aspektům zákona o soudnictví ve věcech mládeže

Delikvence mládeže patří k závažným celospolečenským problémům, zejména pro rostoucí brutalizaci a přesouvání jejich pachatelů do stále nižších věkových kategorií. Trestní politika v těchto věcech byla málo účinná. Proto v rámci přípravy nových trestních kodexů byl vypracován, i později schválen uvedený zákon, usilující o vyvážený přístup, směřující k výchově pachatele, aniž by však rezignoval na jeho odpovědnost. Za tím účelem umožňuje maximální individualizaci sankcí i ochranu práv oběti. Zákon nabývá účinnosti 1. 1. 2004.

Bohumil Repík:

K právu obviněného mlčet

Autor komentuje rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Allan v. Spojené království, jímž se dále posouvá ochrana práva obviněného mlčet. Toto právo je porušeno nejen tehdy, když je k dosažení výpovědi obviněného použito donucení nebo hrozba donucení, ale též tehdy, když se použije lest nasazením policejního agenta nebo policejního informátora do policejní nebo vězeňské cely za účelem vylákat výpověď, kterou předtím obviněný před policií odmítl učinit.

Karel Marek:

Smlouva o otevření akreditivu

Článek pojednává o smlouvě o otevření akreditivu podle českého obchodního zákoníku. Podle základního ustanovení tohoto smluvního typu se touto smlouvou zavazuje banka příkazci, že na základě jeho žádosti poskytne určité osobě (oprávněnému) na účet příkazce určité plnění, jestliže oprávněný splní do určité doby stanovené podmínky a příkazce se zavazuje zaplatit bance úplatu. Smlouva musí mít písemnou formu. Příspěvek pojednává o jednotlivých druzích akreditivu stanovených zákonem (dokumentárních) i o jiných druzích akreditivu, které mohou být použity (např. kumulativní, revolvingový, permanentní apod.).

Libor Hanuš:

Náležitosti důkazního prostředku srovnávací pachovou zkouškou

Článek pojednává o důkazním prostředku srovnávací pachovou zkouškou v trestním řízení. Klade si za cíl stručně a v ucelené koncepci shrnout jednotlivé aspekty a nezbytné náležitosti spojené s prováděním tohoto důkazu. Byť totiž není v českém právním řádu *expressis verbis* zakotven, lze jeho přípustnost dovodit z ust. § 89 odst. 2 tr. řádu. V návaznosti na uvedené autor jako výchozí předkládá doktrínou i soudní judikaturou akceptovanou tezi, že se jedná sice o přípustný důkaz, leč nepřímý a podpůrný. Je rovněž předestřena úvaha *de lege ferenda* o možnosti kvalifikace důkazu pachovou zkouškou jako „výšetřovacího úkonu“. V návaznosti na to autor poukazuje na nutnost respektování práv a povinností subjektů trestního procesu, zejména v podobě možnosti obhájce obviněného v případě předem projeveného zájmu se tohoto úkonu zúčastnit, do tohoto dokazování přiměřeně ingerovat, a tím umožnit obviněnému i zprostředkovaně dozírat nad jeho řádným prováděním. Závěrečná část stručně pojednává o vadách dokazování, jak to lze vysledovat v judikatuře Ústavního soudu ČR.

ÚVODNÍK

SNÍMEK PRACOVNÍHO ROKU

Ve schůzi představenstva konané dne 11. listopadu 2003 bylo v tajném hlasování rozhodnuto o tom, že funkční období stávajícího předsedy a místopředsedů končí dnem 31. 12. 2003 a že funkční období předsedy a místopředsedů je jednoleté.

Citované rozhodnutí má pro mne několik významných souvislostí.

Předně – a tak by to mělo být na konci funkčního období každého orgánu Komory – je na místě zveřejnit zprávu o činnosti. Tentokrát – na rozdíl od společné zprávy pro 3. sněm ČAK – jsem se rozhodl pro zprávu individuální, vycházející přitom ze zákonné dikce, že předseda je orgánem Komory. Zvolil jsem variantu zprávy kazuistické, neboť od sepisu zprávy pro 3. sněm uplynul pouhý rok a na obecných principech, které jsem v této zprávě nastínil, není nic zásadního, co by z mého pohledu bylo třeba měnit.

Za druhé – a to je spíše k úvaze de lege ferenda – mne sepis této zprávy vedl i k zamyšlení nad délkou funkčního období orgánů Komory. Na straně jedné představenstvo projednávalo text zákonodárné iniciativy k novele zákona o advokacii, kde se navrhuje funkční období orgánů čtyřleté, na straně druhé je období předsednictví představenstva kráceno na jeden rok. Tato problematika by jistě stála za samostatnou analýzu, neboť se nabízí dvě dle mého názoru systémové a praxí vyzkoušené varianty. V Rakousku – a to bývala ostatně i naše tradice – bývalo zvykem, že předseda Komory byl ve funkci činný dlouhá období, čímž dal politice Komory určitý řád a kontinuitu. Dalo by se sáhnout po mnoha jménech, z doby nejnovější zmíním např. rakouské předsedy Waltera Schuppicha či Klause Hoffmanna a vedle nich našeho Karla Čermáka, který – ač byl přijat princip rotace mezi předsedy a místopředsedy pro léta 1994–1996 – byl de facto stále vůdčí osobností naší Komory a pro období třinácti let do r. 1993 nelze než hovořit o čermákovském údobí české advokacie. Nabízí se i model francouzský. Dauphin – čili zvolený předseda – jeden rok po boku předsedy činného, posléze dva roky předsedou ve funkci. Via facti se tento model uskutečnil v posledních třech letech mého deseti-letého působení v představenstvu ČAK v neformálním modelu spolupráce designovaného předsedy a předsedy odstupujícího. Lze během jednoho roku v předsedovské pozici projít sta dny, sklídit plody dříve vytvořených kontaktů, odevzdat ve své činnosti maximum a uvést „do obrazu“ svého nástupce?

Třetí – a jistě nikoliv poslední tematický okruh – je dán diskusí o tom, zda předseda má být nejen de iure, ale i de facto toliko funkcionářem čestným nebo zda má zůstat předsedou výkonným. Je to jistě též problematika vztahu profesionálního aparátu a volené samosprávy. Příznám se, že jsem o své roli v tomto duchu vlastně ani nestihl přemýšlet. Snímek pracovního roku zaměstnanců Komory teď zpracovává skupinka složená ze členů kontrolní rady. Pokud jde o předsedu, měl jsem samozřejmě čermákovský vzor, postavený na principu mnoha a mnoha hodin pro bono publico. Měl jsem mnoho rozhovorů se svými soupeřky či bývalými předsedy komor Philem Andersonem, Helge Kolrudem, Jean-Pierrem Grossem, paní de la Garanderie, Güntherem Kröberem, Paulem-Albertem Iweinsem, Czeslawem Jaworskim, Štefanem Detvaiem, Ranko Pelicarićem, Klausem Hoffmannem, Elisabethou Fura-Sandströmovou, Mitjou Stupanem a dalšími, jejichž jména se mi právě teď hned nevybavila, ze sta procent mi však jmenovaní řekli, že „šli do plných“, tzn. Komoře odevzdali veškerý svůj čas...

Procházím svými poznámkami a diářem. Prostor Bulletinu advokacie nedává možnost k meditaci o tom, která věc se dala „řešit substitucí“, a kde „klient žádal osobní účast“. Rád bych však prostřednictvím tohoto snímku pracovního roku položil na stůl materiál, který banálním způsobem přiblíží, co vlastně funkce předsedy ČAK přibližně obnáší.

Pojďme k datům, chronologii, stručným letopiseckým komentářům a dvanácti měsíčním zastaveníčkům.

ÚVODNÍK

ŘÍJEN 2002 až 30. 11. 2002

30. 10. **účast na semináři o úpadkovém právu na MS ČR v rámci italského twinningu**
Den po sněmu, kde ministr dr. Rychetský prezentoval představu zřídit Komoru správců konkurzní podstaty a vytvořit povolání správce neslučitelné s advokací, jsem v úvodním vystoupení rezolutně z pozice České advokátní komory ministrův návrh odmítl.
- tisková konference po sněmu**
Tiskové konference se zúčastnili zástupci předních deníků, přestože byly zodpovězeny všechny otázky, informace o sněmu ČAK zásadnějšího rázu posléze nebyla zveřejněna.
31. 10. **sliby zahraničních advokátů**
Při této příležitosti jsem si uvědomil, že slib zahraničních advokátů nebyl dosud důstojný, adeпти přišli ve sportovním oblečení. Po slibech jsem s matrikou projednal opatření směřující k zvýšení prestiže slibu. Jednací jazyk – angličtina.
- 1.– 3. 11. **seminář konaný PF ZČU v Nečtinách**
V panelové diskusi jsem vystoupil spolu s dr. Kučerou (místopředseda NS ČR) a dr. Baxou (náměstek ministra spravedlnosti) k tématu reforma justice. Kritizoval jsem zavedení neodvolatelnosti soudců v 90. letech a hájil Burešovu koncepci celoživotního vzdělávání soudců.
5. 11. **závěrečná schůze odstupujícího představenstva**
6. 11. **úřadování v Komoře** (příprava schůze nově voleného představenstva)
7. 11. **přednáška na školení koncipientů v Brně**
8. 12. **rozhovor s redaktorkou Čs. rozhlasu – Regina Evou Živnou**
Jednalo se o předtočení každodenních vstupů v pořadu Na vaší straně, tematicky zaměřených na výkon advokacie, povolání advokáta a činnost České advokátní komory.
- 10. valná hromada Komory daňových poradců**
V rámci pozdravného projevu jsem zmínil společné zájmy a příbuznost povolání daňového poradce a advokáta, upozornil na problematiku správce konkurzních podstat a kuloárně dojednal společnou schůzku zástupců obou komor k této problematice.
- úřadování v Komoře** (uzavření předsedovské agendy v poslední den končícího funkčního období)
- 11.–12. 11. **účast a posléze předsednictví při schůzi představenstva** (viz zápis)
13. 11. **pracovní oběd s F. Veitem**
F. Veit je francouzský zahraniční advokát v Praze, projednána jeho účast v mezinárodním výboru, jde o advokáta, který je z kanceláře, z níž kandiduje p. Burguburu na předsednictví v Pařížské advokátní komoře. Jednací jazyk francouzština.
- úřadování v Komoře** (příprava návrhu priorit představenstva na rok 2003)
14. 11. **seminář o tzv. právní klinice na PF MU**
V rámci dohody o spolupráci s PF MU jsem na tomto semináři referoval o vztahu advokáta a klienta.

ÚVODNÍK

15. 11. **pořad Čs. rozhlasu Regina – Na vaší straně**
Na závěr týdenního cyklu prezentujícího Českou advokátní komoru jsem s redaktorkou Živnou odpovídal živě na dotazy posluchačů.
rozhovor s redaktorem časopisu Ekonom Rubešem o problematice správců konkurzní podstaty.
- 16.–24. 11. **účast při Zahájení soudního roku v Paříži**
Jedná se o tradiční slavnostní ceremoniál tentokrát spojený mj. se seminářem o problematice terorismu a práva na obhajobu. Referenty byli mj. předseda ABA Carlton a předseda Pařížské advokátní komory Iweins. Jednalo se též o postavení zajatců na Guantanamo. K této problematice jsem pro případ adresného dotazu na Českou advokátní komoru měl připravený rozbor internacionalisty prof. Šturmy. Jednací jazyky francouzština, angličtina. Během pobytu v Paříži jsem se setkal mj. s bývalými předsedy Pařížské komory paní De La Garanderie, Flecheuxem, Vatiérem a projednával s nimi též spolupráci v česko–francouzské Masarykově asociaci. Byl jsem zároveň představen posléze zvolenému budoucímu předsedovi Pařížské advokátní komory, jakož i jsem jednal s dalším kandidátem, francouzským zahraničním advokátem zapsaným u ČAK, panem Laurinem.
25. 11. **úřadování v Komoře** (příprava na zasedání CCBE v Dublinu)
26. 11. **podpis Česko-saské dohody o spolupráci komor**
Podpisu této dohody byla ze saské strany věnována významná pozornost. Podpisu se účastnil mj. saský ministr spravedlnosti Lothar de Mazière a český konzul dr. Dufek. Podpis snímala Saská televize, zmínila jej saská média a je o něm zpráva v časopise Neue Justitz a v Bulletinu advokacie. Při příležitosti podpisu jsem pronesl též slavnostní řeč o dosavadní spolupráci komor. Jednací jazyk němčina.
27. 11. **sliby českých advokátů**
V rámci proslovu k advokátům jsem přednesl obsah budoucího úvodníku v Bulletinu advokacie publikovaného s názvem „Slíbují“.
úřadování v Komoře (projednávání rozdělení agend a mého návrhu priorit představenstva na rok 2003 se členy představenstva).
- 28.–29. 11. **účast na zasedání kontrolní rady ve Špindlerově Mlýně** – viz zápis
29. 11. **jednání s ministrem financí Sobotkou o DPH**
Jednalo se o informativní schůzku, z níž vyplynulo, že není reálné udržet DPH advokátů na hranici 5 %.

Charakteristika listopadu 2002: V průběhu listopadu 2002 byla evidentně prioritou „Výměna stráží“. Během tohoto měsíce ukončilo činnost odstupující představenstvo, byli zvoleni předseda a místopředsedové nového představenstva, projednávaly se priority na rok 2003 a rozdělení agend v novém představenstvu. V oblasti vnějších vztahů Komory se jako nejaktuálnější jevila ministrem spravedlnosti otevřená otázka správců konkurzních podstat a dále problematika DPH. Na mezinárodním poli byla prezentována informace, že nové orgány Komory jsou konstituovány a že dosavadní zástupci ČAK, stejně tak jako nově představený zástupce ČAK v CCBE, budou v mezinárodních stycích i nadále zachovávat stávající linii.

Ú V O D N Í K

PROSINEC 2002

2. 12. **úřadování v Komoře** (projednávání rozdělení úloh v představenstvu)
seminář o stavu justice
Jednalo se o seminář pořádaný Open Society Institut a Čs. helsinským výborem. Na tomto semináři jsem referoval o reformě justice z pohledu advokacie. Jednací jazyky angličtina, čeština.
setkání s dr. Springrem
Jedná se o německého experta vyslaného k posouzení stavu české justice.
pracovní schůzka o DPH s dr. Nykodým a dr. Klouzou
4. 12. **pracovní schůzka o DPH se zástupci Komory daňových poradců**
běžné úřadování v Komoře
- 5.-8. 12. **plenární zasedání CCBE v Dublinu**
Tohoto zasedání jsem se účastnil s dr. Mokřým. Došlo zde k novele etického kodexu CCBE. Prvním místopředsedou CCBE byl zvolen p. Hellwig, v kuloárních diskusích o kandidátech na druhého místopředsedu jsem podpořil francouzského kandidáta Vatiéra, který má s Českou advokátní komorou a českou advokací úzké vztahy (viz informace o Zahájení soudního roku v Paříži). Na zasedání CCBE se též diskutovala otázka změny organizační struktury CCBE. Jednací jazyky francouzština, angličtina.
9. 12. **předsedání schůzi představenstva – viz zápis**
předvánoční setkání v Nakladatelství Linde
Jedná se o tradiční setkání autorů pišicích pro toto nakladatelství, mezi nimi též advokátů. Byla zde diskutována otázka publikační spolupráce tohoto nakladatelství a ČAK.
10. 12. **předsednictví schůzi představenstva**
11. 12. **předsednictví schůzi představenstva**
12. 12. **seminář o obchodním rejstříku**
Jednalo se o společný seminář s MS v Praze. Na tomto semináři jsem pronesl úvodní slovo (viz Bulletin advokacie) a též poobědval s rakouskými referenty. Jednací jazyk čeština, němčina.
- 12.-14. 12. **konference Slovenské advokátní komory**
Na této konferenci jsem vystoupil s pozdravným projevem, v němž jsem zdůraznil nadstandardní vztahy mezi Českou a Slovenskou advokátní komorou. Byla projednána i konkrétní spolupráce v dalším roce.
17. 12. **jednání s šéfredaktorem deníku Metro V. Bendlem**
Jednání bylo iniciováno jako reakce na nepříznivý sloupek o advokátech v deníku Metro. Bylo mi slíbeno, že budu moci o problematice advokacie poskytnout deníku Metro rozhovor.
18. 12. **sliby advokátů**

ÚVODNÍK

setkání se zástupci Nadace Hugo Grotia

Jednalo se o další činnosti této nadace, s níž Česká advokátní komora spolupracuje od jejího založení.

pracovní oběd se zástupci daňových poradců

Byl domluven společný postup ve věci správců konkurzních podstat a DPH, především projekt společného vzdělávacího semináře o úpadkovém právu.

19. 12. **předvánoční setkání se zaměstnanci Komory**

20. 12. **běžné úřadování v Komoře**

Charakteristika prosince 2002: Hlavním vnitrokomorovým tématem prosince 2002 byla problematika priorit a rozdělení agend v představenstvu. Na mezinárodním poli proběhlo významné zasedání CCBE, které ovlivnilo formulaci priorit, zejména v oblasti etického kodexu. V oblasti vnějších vztahů Komory bylo pozitivní prohloubení spolupráce s českými institucemi v oblastech dotýkajících se advokacie (Městský soud v Praze, Komora daňových poradců), jakož i potvrzení dobrých bilaterálních vztahů se Slovenskou advokátní komorou.

LEDEN 2003

4. 1. **zahájení práce na dějinách notářství**

V rámci pěstování dobrých vztahů s Notářskou komorou ČR jsem převzal úkol zpracovat dějiny notářství v Českých zemích od vzniku veřejného notariátu do roku 1850, jakožto podkladu pro zvláštní číslo časopisu Ad notam k publikaci při příležitosti konference k 10. výročí privatizace notářství. Text tohoto příspěvku jsem průběžně zpracovával po celý leden 2003.

7. 1. **úřadování v Komoře** (příprava veřejného slyšení v Senátu, projednávání programu česko-saského semináře na podzim r. 2003)

13. 1. **schůzka se členy pracovní skupiny členů představenstva** (Poledník, Kyjovský, Jelínek, Forejtová)

14. 1. **předsednictví ve schůzi představenstva**

15. 1. **jednání s proděkanem PF MU doc. Jílkem**

Dohodnuta spoluúčast Komory při studentské soutěži ve vztahu k pracím věnovaným advokátní problematice.

16. 1. **rozhovor pro deník Metro** – viz shora

jednání s předsedou senátního výboru pro integraci Ing. Skalickým k přípravě veřejného slyšení

17.–19. 1. **Zahájení soudního roku v Miláně**

Jednalo se o slavnostní ceremonii obdobnou Zahájení soudního roku v Paříži. Obvyklým tématem byla problematika reformy justice a průtahů v řízení. Získal jsem text italského Legge Pinto, řešícího náhradu nemajetkové újmy za průtahy v řízení v rámci vnitrostátního právního řádu. Jednací jazyk italština.

ÚVODNÍK

20. 1. **úřadování v Komoře** (příprava na schůzku pracovní skupiny při MS ČR na přípravu nového úpadkového práva)
21. 1. **setkání s Rogerem Edde**
P. Edde z Law Society je garantem projektu Hugo Grotius 2, kterým porovnává úpravu vazby ve Velké Británii, Španělsku a České republice. Na tomto projektu se účastní též ČAK. Jednací jazyk angličtina.
22. 1. **setkání se zástupci Komory pro krizová řízení k tematice správců konkurzní podstaty**
zasedání orgánů Nadace Hugo Grotia
23. 1. **sliby advokátů**
- 23.–24. 1. **Konference prezidentů komor**
Jednalo se o konferenci předsedů českých samosprávných komor se zahraniční účastí o problematice svobodných povolání ČR před vstupem do EU. Byli přítomni též poslanci, ministryně zdravotnictví a náměstkyně ministra financí. Na této konferenci jsem referoval o postavení advokacie před vstupem do EU.
25. 1. **sněmovní usnesení z roku 1615**
Zahájil jsem přípravu rozpravy o sněmovním usnesení z roku 1615, které bývá označováno jako první advokátní řád na českém území. Rozprava, která je určena k publikaci v počtě prof. Aleši Skřivanovi k 60. narozeninám, vyústuje v závěr, že v každém období hrají advokáti, resp. jejich předchůdci významnou roli nejenom v oblasti práva soukromého, ale též v oblasti práva veřejného a věcí veřejných. Text rozpravy jsem odevzdal ve stanoveném termínu v polovině března 2003.
28. 1. **setkání pracovní skupiny spolupracovníků předsedy**
Tématem byla informační a publikační činnost Komory, vzhledem k malé účasti (Poledník, Mrázek) nemohlo být dosaženo společného závěru.
jednání s členkou komise pro úpadkové právo advokátkou dr. Rychtalíkovou
účast při brněnské oslavě narozenin děkana PF MU doc. Svatoně
30. 1. **setkání pracovní skupiny k projednání tematiky správců konkurzních podstat před zasedáním komise**
31. 1. **sepis stanoviska ČAK ve věci správců konkurzní podstaty (viz spis)**

Charakteristika ledna 2003: V tomto měsíci byla největší aktualitou problematika úpadkového práva a postavení správců konkurzní podstaty. Stanovisko České advokátní komory je výrazně negativní. Věcná argumentace se odvíjí od závěrů semináře ke konkurznímu právu, který Komora konala v roce 2002. Stanovisko se opírá též o argumentaci, kterou jsem přednesl v referátu na 3. sasko-polských právnických dnech v říjnu 2002 ve Zhořelci, jehož český text byl publikován v BA. Z hlediska plánu na rok 2003 došlo k doprojednání mnou navržených priorit představenstva a též k rozdělení úkolů v představenstvu a stanovení lhůt.

ÚVODNÍK

ÚNOR 2003

4. 2. **úřadování v Komoře** (jednání s Mgr. Vlkem o PR Komory a s dr. Sykou o žalobách proti kárným rozhodnutím Komory)
5. 2. **zasedání pracovní skupiny MS ČR pro úpadkové právo**
Na zasedání této pracovní skupiny, jíž předsedal dr. Krčmář, se diskutovalo o nutnosti zřídit komoru správců konkurzní podstaty a o neslučitelnosti správcovství s advokacií. V rámci diskuse jsem rezolutně zastával komorové stanovisko se shora popsanou argumentací.
6. 2. **pracovní schůzka ve věci správců konkurzní podstaty**
7. 2. **jednání se zástupci pracovní skupiny pro konkurzní právo**
Za přítomnosti dr. Krčmáře dohodnuta kompromisní pravidla pro přípravu zákona o konkurzních správcích (viz zápis).
17. 2. **úřadování v Komoře** (mezinárodní věci)
předsednictví schůzi představenstva
18. 2. **předsednictví schůzi představenstva** (účast viz prezenční listina)
19. 2. **komise pro úpadkové právo MS ČR**
Na tomto jednání diskutovány závěry schůzky ze 7. 2. 2003, nedošlo se k závěru, neboť dr. Krčmář neměl zpracován paragrafovaný text.
20. 2. **úřadování v Komoře**
setkání se senátorkou Roitovou
Předmětem jednání bylo především postavení tzv. občanských poraden při senátorských kancelářích.
24. 2. **schůzka s místopředsedy**
jednání s ministrem spravedlnosti dr. Rychetským
Na tomto jednání byla probírána problematika správců konkurzní podstaty (ministr v zásadě souhlasil s obsahem dohody ze 7. 2. 2003), diskutována problematika bezplatné právní pomoci, DPH a ověřování podpisů. Ministr zmínil i problematiku malé efektivity justice a reformy soudnictví. Došlo ke shodě ve věcech legislativních podnětů ze strany Komory.
25. 2. **koktejl na MZ ČR pořádaný u příležitosti návštěvy komisaře Rady Evropy pro lidská práva p. Roblese**
Koktejl pořádal náměstek ministra zahraničí Vošahlík, účastnili se jej mj. náměstek ministra spravedlnosti Camrda, ombudsman, soudci NS ČR, ÚS ČR a MS v Praze. P. Robles se při rozhovoru se mnou dotazoval na pohled advokacie na efektivitu justice. Jednací jazyk francouzština, angličtina.
26. 2. **úřadování v Komoře** (jednání s adeptem na práci PR Mgr. Příkrylem)
sliby českých advokátů
odevdán úvodník pro BA č. 4/2003

ÚVODNÍK

26. 2. – 1. 3. prezidentská konference, zasedání stálého výboru CCBE a výboru PECO ve Vídni

Prezidentská konference je tradiční příležitostí pro setkání předsedů evropských advokátních komor a výměnu jejich zkušeností. S konferencí je spojován též stálý výbor CCBE. Nejvýznamnější novinkou z tohoto setkání bylo oznámení předpokládané výše příspěvku na CCBE a možnost krácení příspěvku ve vztahu k počtu hlasů v CCBE. Neformálně byla svolána pracovní schůzka zástupců advokacií přistupujících zemí a přislíben společný postup při vyjednávání této problematiky. Jednací jazyky němčina, francouzština, angličtina.

Charakteristika února 2003: Největším pozitivem února bylo nalezení konsensu s ministrem spravedlnosti v hlavních věcech legislativních iniciativ Komory. K určitému přijatelnému kompromisu došlo v oblasti úpadkového práva, zde se začaly projevovat určité slabiny na straně zpracovatele. Velice negativním momentem bylo otevření otázky příspěvku na činnost CCBE, který by – pokud by byl účtován bez zkrácení v podobě příspěvku např. Belgie – výrazným způsobem zasáhl do komorového rozpočtu.

BŘEZEN 2003

2. – 3. 3. účast na semináři pořádaném Saskou advokátní komorou k úpadkovému právu v Lipsku

Jednalo se o jednu z konkrétních forem spolupráce na základě česko-saské smlouvy. V kuloárech neformálně přislíbeno stanovisko německých expertů k problematice správců konkurzních podstat. Jednací jazyk němčina.

5. 3. úřadování v Komoře (přijetí dr. Vodičky, příprava semináře UIA spolupořádaného Komorou)**6. 3. přednáška na PF UK**

Přednáška o dějinách a současnosti advokacie byla proslovena v souvislosti se spoluprací mezi ČAK a pražskou právníkou fakultou v oblasti výuky volitelného předmětu o právnických povoláních.

sepis úvodníku pro BA**7. 3. úřadování v Komoře (mezinárodní věci, vnější vztahy ČAK s Mgr. Vlckem)****účast na právnickém plese v Brně**

ČAK poprvé v rámci dohody o spolupráci s PF MU uvedena spolu s významnými justičními institucemi mezi spolupořadatelé plesu. Zde jsem nadhodil i úvahu o možnosti společného pořádání české analogie Zahájení soudního roku.

10. 3. pracovní oběd na Francouzském velvyslanectví u příležitosti přednášky p. De Baynast v Masarykově asociaci

Za přítomnosti představitelů významných českých justičních institucí se diskutovalo o projektu Eurojust, o němž p. De Baynast posléze přednášel. Jednací jazyk francouzština.

úřadování v Komoře (s dr. Šolcem projednávány podrobnosti přípravy kongrasu IBA v Praze v roce 2005)

ÚVODNÍK

přednáška o dějinách a současnosti advokacie na PF ZČU

V průběhu letního semestru jsem se podílel na přednáškách ve volitelných předmětech minulost, přítomnost a perspektivy advokacie a dále právní etika. Předmětem těchto přednášek byla témata související s advokací a činností Komory, smyslem těchto přednášek je dle mého názoru vytvoření předkoncipientského systému informování adeptů o výkon advokátského povolání.

11. 3. **předsednictví při schůzi představenstva**

14. 3. **úřadování v Komoře** (problematika domovních prohlídek u advokátů, žaloby proti ČAK v kárných věcech)

sepis referátu pro chorvatské právnícké dny o povinnosti mlčenlivosti a praní špinavých peněz

setkání s kyperským obchodním radou

Jednalo se o pozvání českých advokátů na seminář o právu na Kypru.

17. 3. **úřadování v Komoře**

18. 3. **jednání se starostkou Sedlice-Prčic dr. Kovalovou**

Byla projednávána možnost spolupřátání adventního koncertu v blízkosti působiště Jana Nepomuka Kaňky. Výsledkem cesty byl též příspěvek v BA Tip na výlet.

19. 3. **úřadování v Komoře** (mezinárodní věci)

20.–23. 3. **Chorvatské právnícké dny v Záhřebu**

Na této akci s mezinárodní účastí jsem přednesl referát o povinnosti mlčenlivosti a praní špinavých peněz. Panelistou byl též R. Mullerat, jehož referát jsem získal k překladu a následnému otištění v BA. Můj referát byl pak publikován v chorvatském advokátském časopise Odvětník a v Bulletinu slovenské advokacie. Jednací jazyky angličtina, němčina, francouzština, italština.

24. 3. **úřadování v Komoře**

27. 3. **sliby**

úřadování v Komoře (veřejné slyšení v Senátu, mezinárodní věci)

rozhovor s redaktorkou Respektu Neumannovou o stavu justice

28. 3. **úřadování v Komoře**

rozhovor s redaktorem Gromanem z Hospodářských novin

31. 3. **schůzka s referenty při veřejném slyšení v Senátě**

Charakteristika března 2003: V březnu jsem zaměřil pozornost především na mediální záležitosti a vztahy Komory navenek. Zároveň byly sbírány materiály pro očekávané zahájení jednání o novele zákona o boji proti organizovanému zločinu. Této problematice jsem se věnoval i teoreticky a sbíral jsem pro argumentaci ČAK srovnávací materiály, zejména na záhřebské konferenci.

Ú V O D N Í K

BŘEZEN 2003

1. 4. **jednání se zástupci přístupujících zemí ve Varšavě**
Tato schůzka navázala na domluvu z Vídně (viz shora). Bylo smlouveno, že prioritou bude plnoprávné členství v CCBE bez krácení hlasů, byla provedena inventura argumentů ve prospěch žádosti o krácení příspěvku.
2. 4. **přednášky na školení koncipientů**
3. 4. **jednání s předsedkyní ústavně-právního výboru Senátu dr. Lastoveckou**
Předmětem jednání byl program veřejného slyšení v Senátu.
- 3.-5. 4. **Pražský seminář UIA**
ČAK byla spolupořadatelem tohoto semináře, zpráva je uveřejněna v BA. Během tohoto semináře jsem proslavil uvítací projev při recepci ČAK, v němž jsem zmínil tradici českého působení v UIA a osobnost Aloise Stompfého. Dále jsem povečeřel s předsedou UIA panem Aklem. Následující den jsem spoluotvíral seminář. V uvítacím slově jsem vysvětlil účastníkům semináře působení právníků a advokátů v době komunistické totality. Třetí z cyklu proslavů jsem věnoval při společné večeři tradici české advokacie v 17. století a s ohledem na výběr restaurace U českých pánů zejména pak Martinovi Fruweinovi z Podolí. Hostům semináře jsem se pak průběžně věnoval. Projemy proneseny ve francouzštině, jednací jazyky francouzština, angličtina.
7. 4. **předsednictví při schůzi představenstva**
8. 4. **veřejné slyšení v Senátu**
Odkazuji na protokol publikovaný v Bulletinu advokacie. Zde jsem přednesl referát o advokacii ČR před vstupem do EU. O přestávce poskytnut rozhovor redaktorce Radiožurnálu Jaklové a sděleno negativní stanovisko ČAK k průlomu do povinnosti mlčenlivosti v souvislosti s praním špinavých peněz.
schůze regionálních představitelů (viz zápis)
9. 4. **rozhovor s Lucií Alexovou z TV Nova k problematice mlčenlivosti**
Výňatek z tohoto rozhovoru odvysílán v hlavním zpravodajství.
10. 4. **jednání na Ministerstvu financí o povinnosti mlčenlivosti**
Jednalo se o první informativní setkání v dané věci a vyjasnění stanovisek.
úřadování v Komoře (mezinárodní věci, uznání advokátní zkoušky)
rozhovor s redaktorem Dnes Klímou
Jednalo se o reakci na tvrzení ministra Rychetského, že insolvenční zákon se opozdil kvůli neshodě s ČAK. Moje stanovisko posléze publikováno.
účast při oslavě významného životního jubilea dr. Mandáka
14. 4. **úřadování v Komoře** (legislativní výbor ČAK, výbor pro AT)
22. 4. **jednání s předsedou CCBE Kolrudem a tajemníkem Goldsmithem o příspěvku**
Spolu se zástupci advokací přístupových zemí byl v jednání se zástupci CCBE smlouven

ÚVODNÍK

klíč pro výpočet příspěvku, který by měl být posléze projednán v dalších orgánech CCBE. Především se jednalo o pětileté období, během kterého by měl být příspěvek snížen, aniž by došlo ke krácení počtu hlasů. Jednací jazyk angličtina.

23. 4. **úřadování v Komoře** (problematika mlčenlivosti)
sepis příspěvku do Konkurzních novin o otázkách správců konkurzních podstat (reakce na rozhovor s ing. Deutschem).
setkání s redaktorem Rádia Region – střední Čechy
 Poskytnut rozhovor týkající se advokacie pro předtočené páteční dopolední vysílání pořadu Na vaší straně.
24. 4. **seminář Komory patentových zástupců v Novém Městě na Moravě**
 Na tomto semináři jsem referoval o postavení advokáta v ČR po vstupu do EU.
návštěva předsedy Saské advokátní komory dr. Kröbera v Praze
 Předmětem jednání byla příprava Česko-saského podzimního semináře pro saské advokáty a advokáty ze severních Čech. Dr. Kröber se též zúčastnil slibu zahraničních advokátů. Jednací jazyk němčina.
slib zahraničních advokátů
 Jednací jazyk angličtina.
úřadování v Komoře (problematika správců konkurzních podstat a praní špinavých peněz).
25. 4. **jednání s dr. Kröberem**
 Projednávána problematika česko-saského semináře a důležité otázky vzájemné komorové spolupráce v dalším období.
úřadování v Komoře (příprava semináře FBE, praní špinavých peněz)
živé vystoupení na stanici Region o advokacii a advokátní komoře
28. 4. **sliby českých advokátů**
účast na legislativním výboru, při jednání s místopředsedy a výboru pro dějiny advokacie
jednání se zástupci MF ČR o novele zákona o praní špinavých peněz
29. 4. **jednání s doc. Častorálem**
 Šlo o informační schůzku se zástupcem jedné z asociací sdružujících správce konkurzní podstaty.
běžné úřadování v Komoře
recepce na holandské ambasádě u příležitosti holandského státního svátku
 Jednací jazyk angličtina.
30. 4. **jednání s poslanci ústavně-právního výboru o tematice praní špinavých peněz**

Charakteristika dubna 2003: Hlavními tematy dubna byla problematika mlčenlivosti a praní špinavých peněz a jednání o příspěvku na CCBE. V obou případech se jednalo spíše o přípravu jednání. Za prestižní pokládám průběh veřejného slyšení v Senátu, podle možností jsem

ÚVODNÍK

se snažil zaujímat stanoviska k důležitým otázkám advokacie v rozhlase, televizi či dalších médiích.

KVĚTEN 2003

2. 5. **porada u ministra spravedlnosti Rychetského**
Na této poradě bylo předloženo desatero reformy justice a za přítomnosti významných osobností politického a právního života byla tato tematika diskutována.
6. 5. **úřadování v Komoře**
10. 5. **diskusní seminář PF ZČU v Nečtinách**
V panelové diskusi při tomto semináři jsem vystoupil společně s místopředsedou MS v Praze Dr. Ištvánkem a zástupcem Komory exekutorů k tematice průchodnosti práva.
11. 5. **sepis úvodníku pro BA č. 6–7/2003**
12. 5. **úřadování v Komoře**
komise pro úpadkové právo na MS ČR
Na této schůzce bylo konstatováno, že dr. Krčmář nebude dále zpracovávat úpadkové právo, uvažovalo se o prof. Zoulíkovi či dr. Vodičkovi.
jednání na FAÚ MF ČR
Zde byly diskutovány varianty zákona o praní špinavých peněz a též Komorou prosazovaná úprava „ověřování podpisů“.
setkání s předsedy profesních komor Pekárkem, Rathem a Bílkem.
Předmětem jednání byla příprava druhého ročníku lednové konference prezidentů profesních komor reprezentující svobodná povolání.
13. 5. **předsednictví ve schůzi představenstva**
14. 5. **jednání se ředitelem Institutu CEELI p. Martinem o spolupráci CEELI s ČAK**
Jednalo se o informační schůzku po delší době, kdy se institut CEELI odmlčel. Vyměněny názory na spolupráci. Jednací jazyk angličtina.
úřadování v Komoře
setkání s dr. Lastoveckou, předsedkyní ústavně-právního výboru Senátu
Dr. Lastovecká přislíbila zahajovací vystoupení při kongresu FBE.
setkání s poslanci ústavně-právního výboru k tematice praní špinavých peněz
- 14.–15. 5. **účast na zasedání kontrolní rady v Boskovicích**
Odkazuji na písemný zápis. Kontrolní rada, na jejímž zasedání jsem vystoupil se zprávou o plnění priorit představenstva, neshledala v činnosti představenstva žádných závad, nedostalo se mi žádných impulsů a výtek a stanovisko kontrolní rady se mi jeví jako pozitivní.
15. 5. **jednání s proděkanem PF MU doc. Jílkem o vyhodnocení studentských prací**
(viz shora)

ÚVODNÍK

večeře na britské ambasádě konaná v souvislosti s návštěvou lorda Slyna v ČR
Lord Slynn je významný britský právník, který zkoumal stav české justice. Z české strany přítomny dále např. dr. Brožová, dr. Wagnerová, rektorka VŠE a další. Diskutovalo se též o referendu o vstupu ČR do EU, o jmenování ústavních soudců, o návrhu zvýšení věkové hranice pro soudce. Jednací jazyk angličtina.

16. 5. **návštěva poslanců členů ústavně-právního výboru Spolkového sněmu v ČAK**
Byla podána informace o Komoře, diskutována mj. též problematika restitucí a Benešových dekretů. Jednací jazyk němčina.
- rozhovor s redaktorkou Radiožurnálu Číhalovou o české advokacii před vstupem do EU.** Odvysíláno 19. 5.
18. 5. **sepis pozdravného proslovu na konferenci k 10. výročí privatizace notářství**
19. 5. **účast na konferenci k 10. výročí privatizace notářství**
- 21.–25. 5. **plenární zasedání CCBE, zasedání výboru PECO a dalších výborů v Bergenu**
Hlavním ožehavým tématem byla otázka příspěvku na činnost CCBE. Nedošlo ke shodě mezi předsednictvem CCBE a jeho finančním výborem. Věc odložena k dalšímu projednávání. Jednací jazyky francouzština, angličtina.
27. 5. **telefonické konference v průběhu rehabilitace po oční operaci** (jednání s dr. Mokřým o přípravě výboru PECO v Krakově a dr. Papežem o aktuálním stavu věci v odboru legislativy)
29. 5. **dokončen návrh nástinu koncepce Bulletinu advokacie**
úřadování v Komoře (příprava kongresu FBE v Praze, Teryngel ca ČAK)
rozhovor s redaktorkou Kalinovou (Lidové noviny) na téma věková hranice soudců
30. 5. **pracovní oběd na britském velvyslanectví**
Oběd byl konán u příležitosti kandidatury paní Bricelow, tč. na návštěvě v ČR na předsednictví v Evropském patentovém úřadě. Jednací jazyk angličtina.

Charakteristika května 2003: V CCBE se bohužel nepodařilo uzavřít úspěšně otázku příspěvku. Tento měsíc byl věnován přípravám kongresu FBE v Praze, probíhala stálá jednání o novele zákona o boji proti praní špinavých peněz.

ČERVEN 2003

4. 6. **úřadování v Komoře** (kasační stížnost ve věci Teryngel, problematika výběru tiskového mluvčího, individuální slib, příprava na zasedání ústavně-právního výboru)
další dílčí jednání na FAÚ MF ČR o povinnosti mlčenlivosti
pracovní setkání s místopředsedou Jednoty českých právníků dr. Tůmou
Předmětem byla spolupráce JČP a Komory.
5. 6. **jednání s vybranými poslanci ústavně-právního výboru**

Ú V O D N Í K

jednání ústavně-právního výboru o novele zákona o praní špinavých peněz

Na tomto jednání jsem přednesl negativní stanovisko Komory k průlomů do povinnosti mlčenlivosti. Stanovisko Komory přijali zejména dr. Dundáčková, Beneš, dr. Marvanová, dr. Pospíšil. Jednání posléze přerušeno v obecné rozpravě za účelem doplnění informací.

úřadování v Komoře

5.-7. 6.

Kongres FBE v Praze

V průběhu tohoto kongresu jsem pronesl proslov na recepci před zahájením pracovního zasedání, kde jsem zdůraznil nutnost spolupráce komor v rámci EU a přiblížil realie ČAK zahraničním účastníkům. Dále jsem spoluzahájil seminář o ochraně lidských práv pořádaný v rámci kongresu FBE. A v rozpravě před závěrečnou večeří jsem přiblížil politické procesy a činnost StB v totalitním ČSSR ve vztahu k advokacii. Proslovy jsem řekl francouzsky a anglicky. S předsedy komor a prezidentem FBE jsem se zúčastnil též závěrečného pracovního oběda, na němž zaznělo ocenění kongresu FBE v Praze.

9. 6.

úřadování v Komoře**rozhovor s redaktorem Dnes Macháčkem o věci dr. Teryngela****řízení schůze představenstva**

Jednalo se o pozastavení výkonu advokacie, bez předchozí domluvy opět přítomen minimální počet členů na hranici usnášenischopnosti.

předsednictví na schůzi mezinárodní sekce ČAK

10. 6.

předsednictví při schůzi představenstva

11. 6.

zasedání rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny

Jednalo se o průlomů povinnosti mlčenlivosti. Ve výboru jsem přednesl negativní stanovisko ČAK, k němuž se posléze připojili někteří poslanci. Jednání výboru bylo přerušeno a z tohoto jednání vzešel posléze pozměňovací návrh poslance Kalouska směřující k tomu, aby advokáti byli vyňati z okruhu povinných osob.

Byl jsem informován o úmrtí JUDr. Jiřího Stompého.

12. 6.

sliby českých advokátů

22. 6.

sepis úvodníku pro BA, nedělní úřadování v Komoře

23.-25. 6.

předsednictví při schůzi představenstva**společné zasedání představenstev ČAK a SAK**

25. 6.

rozhovor s redaktorem Lidových novin o věci dr. Teryngela

25.-26. 6.

zasedání stálého výboru CCBE a výboru PECO v Krakově

Na těchto výborech diskutována především problematika přístupových advokacii, otázka příspěvku na CCBE i nadále otevřena.

Charakteristika června 2003: V červnu proběhla zasedání dvou výborů Poslanecké sněmovny k problematice povinnosti mlčenlivosti. Problematika zůstává i nadále otevřená. Pozitivem je pozměňovací návrh o vynětí advokátů z okruhu povinných osob. Argumentaci ČAK se podařilo vysvětlit řadě poslanců. Byla prodiskutována spolupráce se Slovenskou advokátní komorou. Před-

ÚVODNÍK

stavenstvo přijalo bez připomínek a výtek zprávu o plnění priorit představenstva v roce 2003. Tato zpráva se stala zároveň informačním úvodníkem v Bulletinu advokacie a byla přijata též advokátskou obcí, přičemž mi není známo, že by Komoře byly doručeny jakékoli negativní připomínky.

ČERVENEC 2003

18. 7. **úřadování v Komoře** (příprava výběru tiskového mluvčího, běžné věci Komory)

Charakteristika července 2003: Tradičně volnější měsíc pokud jde o činnost Komory. Hlavním tématem byla otázka nalezení nového ministra spravedlnosti. O této problematice telefonicky konferováno.

SRPEN 2003

3. 8. **sepis úvodníku Eunuch spravedlnosti**

5. 8. **úřadování v Komoře** (běžné věci Komory)
sliby českých advokátů

6. – 13. 8. **výroční zasedání ABA v San Francisku**

Jedná se o tradiční, letos v pořadí 125. výroční zasedání. Tohoto zasedání se účastní všichni předsedové či zástupci evropských advokátních komor. Hlavním řečníkem byl tentokrát soudce Nejvyššího soudu USA A. Kennedy, jehož řeč byla tradičně vnímána jako poselství pro následující rok. Tato řeč byla věnována problematice trestní politiky USA a ochraně lidských práv. Kennedy, ač sám jmenován soudcem Nejvyššího soudu prezidentem Reaganem, se vyslovil pro humanizaci trestní politiky Spojených států. Na konferenci jsem měl příležitost setkat se s většinou významných představitelů advokacie a s významnými americkými právníky včetně pěti bývalých předsedů ABA (funkční období je jednoleté). Byl jsem představen předsedovi ABA pro příští rok p. Archerovi, se zvoleným předsedou ABA p. Greyem se znám již od roku 1999. Na semináři pro předsedy zahraničních (z pohledu USA) advokátních komor jsem tentokrát nebyl referentem (referát o etickém kodexu jsem přednesl v r. 1999 a o české justici v r. 2001). Vystoupil jsem toliko v rámci diskuse věnované problematice ochrany lidských práv a terorismu. Významné postavení české advokacie je dáno též okolností, že v Praze je institut CEELI. CEELI je zaměřena na problematiku zemí střední Evropy a států bývalého Sovětského svazu, uděluje každý rok cenu za ochranu lidských práv. Nositelem této ceny je též prezident Havel. Letos byla oceněna představitelka ochrany lidských práv z býv. Jugoslávie Nataša Kandič. Setkal jsem se též s býv. zástupcem CEELI, s nímž Komora spolupracovala, p. Mayerem. Podrobnější informaci o ABA jsem před časem zveřejnil v Bulletinu advokacie.

16. 8. **úřadování v Komoře** (běžné věci, obsah BA)

Průběžně **telefonický kontakt s kanceláří Komory a vyřizování běžných záležitostí**

ÚVODNÍK

Charakteristika srpna 2003: V srpnu se tradičně v Komoře vyřizují především běžné věci a provádí se příprava na poprázdninové období. I tentokrát největší mezinárodní událostí všeobecně obesanou bylo výroční zasedání ABA.

ZÁŘÍ 2003

1. 9. **sliby českých advokátů**

úřadování v Komoře (pracovněprávní vztahy, výběr tiskového mluvčího, jednání se zástupci agentury ke zpracování návrhu na zefektivnění činnosti Komory)

2. 9. **úřadování v Komoře** (mezinárodní věci Komory)3. 9. **účast v diskusi v Rádiu Čs. rozhlas 6 o justiční reformě**

Jednalo se o živou diskusi, které se se mnou účastnil prezident Soudcovské unie Mgr. Jirsa a dr. Ištván z Vrchního státního zastupitelství v Olomouci. V této diskusi jsem hájil názor, že je potřeba podpořit snahy o zvýšení morálních kvalit soudců.

4.– 5. 9. **zasedání stálého výboru CCBE v Bruselu a dalších výborů CCBE**

Tomuto zasedání předcházela schůzka zástupců komor přistupujících zemí s předsedou CCBE Kolrudem a předsedou finančního výboru Pohlem. Stávající varianta příspěvku byla rozpracována až do roku 2013 (viz zpráva pro představenstvo). Na samotném výboru nebylo definitivně rozhodnuto, ale toto rozumné kompromisní řešení se jeví jako připravené k schválení na plenárním zasedání v listopadu 2003. Mezi zajímavými tématy se objevila problematika postavení podnikových právníků. Do diskuse na toto téma při plenárním zasedání jsem zasáhl. Jednací jazyk francouzština, angličtina.

7. 9. **sepis příspěvku „Chtěl bych být stávkokazem“ do Sborníku věnovaného reformě justice**8. 9. **předsednictví v představenstvu** (při rozhodování o pozastavení výkonu advokacie představenstvo opět na hranici usnášeníschopnosti)9. 9. **předsednictví na schůzi představenstva**

jednání s vybranými poslanci ústavně-právního výboru před zasedáním tohoto výboru

10. 9. **zasedání ústavně-právního výboru ve věci novely zákona o praní špinavých peněz**

Po další diskusi o zmiňované novele odhlasováno poměrem hlasů 8 ku 3 přerušení rozpravy do konce roku 2003 za účelem vyčkání vývoje v EU. Poslanci přijali argumentaci Komory, ve prospěch přerušení hlasovali např. poslanci Dundáčková, Pospíšil, Křeček. Proti přerušení pak Parkanová a Koudelka.

podpis Česko-polské dohody o spolupráci

Česko-polská dohoda o spolupráci advokátních komor má obdobný záměr jako dohoda sasko-česká. Faktická spolupráce již reálně probíhá. Po společném obědě s polskou delegací jsem byl ještě pozván na Polskou ambasádu, kde jsme konzultovali konkrétní varianty česko-polské spolupráce.

ÚVODNÍK

11. 9. **jednání s vybranými poslanci výboru pro evropskou integraci PS ČR dále zasedání výboru pro evropskou integraci PS ČR**
I na zasedání tohoto výboru bylo předneseno stanovisko Komory k návrhu novely zákona o praní špinavých peněz. I zde byla rozprava přerušena na neurčito.
12. 9. **sepis referátu o závazkovém právu pro Česko-saský seminář spolupořádaný ČAK v Novém Berštejně**
- 12.–14. 9. **účast na Česko-saském semináři v Novém Berštejně**
Jednalo se o akci v rámci česko-saské spolupráce za účasti českých a saských advokátů. Cílem byla výměna zkušeností a informací o vybraných problémech trestního, občanského, obchodního a správního práva z českého a saského pohledu. Tento seminář jsem spolumoderoval s předsedou Saské komory dr. Kröberem a přednesl jsem zde referát o závazkovém právu v ČR. Jednací řeči byla němčina.
16. 9. **úřadování v Komoře (příprava semináře Jurisprudence v Ralsku, mezinárodní věci) rozhovor s Lucií Alexovou z TV Nova**
Jednalo se o stanovisko k justiční reformě a též vyjádření k osobě nového ministra spravedlnosti dr. Čermáka pro zpravodajství TV Nova.
18. 9. **rozhovor s redaktorem Forbesem o reklamě v advokacii**
Jednalo se již o druhý rozhovor k této problematice. Jeden z nich vyšel též v Prague Bussines Journal.
21. 9. **odvysílány Střepiny s mými stanovisky k reformě justice**
22. 9. **úřadování v Komoře (běžné věci, mezinárodní věci, schůzka předsedů sekci)**
24. 9. **seminář o problematice průmyslových práv**
Na tomto semináři jsem přednesl referát o advokacii před vstupem do EU.
- 25.–26. 9. **zasedání delegace advokátních komor v Linci**
Jedná se o tradiční setkání zástupců rakouských advokátních komor. Zástupci ČAK pozváni na výraz přeshraniční spolupráce a přípravu na přijetí ČR do EU.
30. 9.–1. 10. **Zahájení soudního roku v Londýně**
Jedná se o tradiční akci spojenou se slavnostní mší ve Westminsterské katedrále a recepce u Lorda kancléře. Tato akce je příležitostí pro setkání všech předsedů komor evropských zemí, početná byla i delegace ABA. Zúčastnil jsem se oběda pořádaného předsedou Law Society Williamsonem pro zástupce advokacii z přistupujících zemí. Diskutovalo se o přípravě vstupu do EU, o možnosti seminářů o angloamerickém právním systému a o spolupráci v Evropské unii. Při setkání s předsedou FBE Grossem bylo dohodnuto, že český zástupce přednese na zasedání FBE v Bilbau referát o ochraně zájmů advokacie v postkomunistických zemích.

Charakteristika září 2003: Za výrazný úspěch lze pokládat jednak okolnost, že Poslanecká sněmovna se velice vážně zabývala připomínkami ČAK k novele zákona o praní špinavých peněz. Velice přijatelný se jeví návrh na stanovení příspěvku pro CCBE. Jmenování dr. Čermáka ministrem spravedlnosti otevírá ČAK i prostor k prohloubení spolupráce s ministerstvem v legisla-

ÚVODNÍK

tivní oblasti, která je již realizována mj. zapojením dr. Vodičky v činnosti ministerstva. Za této situace se jeví jako reálné prosadit náměty k novele zákona o advokacii. Tato novela byla dodatečně zařazena mezi priority představenstva.

ŘÍJEN 2003

1. 10. **stáž koncipienta z Annecy p. Coulona**
Na třítydenní stáž jsem do své kanceláře a k sobě přijal koncipienta z Annecy p. Coulona. S tamní komorou ČAK spolupracuje, resp. posílá do této oblasti pravidelně české stážisty. Tohoto koncipienta, který je prvním koncipientem v rámci reciprocity, jsem se na tři týdny ujal a zároveň jsem jeho stáž v České republice spolufinancoval. Během stáže jsem ho seznámil s francouzsky či anglicky mluvícími osobnostmi českého právníckého života a spoluúčastnil se s ním diskusí na zvolená témata dle specializace vybraných českých expertů. Jednací jazyky francouzština, angličtina.
6. 10. **úřadování v Komoře** (běžné věci, mezinárodní věci)
7. 10. **setkání s pí Brejlovou**
Jedná se o vnučku dr. Aloise Stompfeho, která přinesla a darovala Komoře archiválie z pozůstalosti po jejím dědečkovi.
- zasedání orgánů Nadace Hugo Grotia**
Předmětem jednání byla další činnost nadace, spoluúčast Komory a nadační projekt Jurisprudence.
- 10. výročí založení PF ZČU**
Spolu s řadou významných osobností právníckého života jsem se zúčastnil tohoto slavnostního setkání, které dalo příležitost k neformální debatě o řadě rozpracovaných komorových záležitostí.
8. 10. **Česko-holandský seminář o významu judikatury ve Stráži pod Ralskem**
Na tomto semináři jsem přednesl referát, který byl odevzdán do tisku do časopisu Jurisprudence. Zároveň byla se zástupci Justiční akademie diskutována možnost zapojení advokátů do výuky v Justiční akademii.
9. 10. **pracovní oběd s francouzským zástupcem na ministerstvu spravedlnosti Pelettiérem**
Předmětem jednání byla návštěva 1. prezidenta Kasačního soudu Caniveta v Praze, problematika frankofonie, a též semináře konaného francouzskou stranou na Městském soudu v Praze dne 5. 11. 2003.
13. 10. **pracovní oběd se zástupci Komory exekutorů**
Jednalo se o pravidelně každoroční setkání vyhodnocující spolupráci obou komor, z níž v minulosti vzešla např. koncepce exekutorů přiznávat náklady řízení dle paušálního tarifu či tichá dohoda o tom, že advokáti nebudou žádání o sdělení bankovního spojení svých klientů. Byly diskutovány i informace z obou komor, mimo jiné svolání mimořádného sněmu exekutorů s návrhem na odvolání představenstva.
- účast na schůzi představenstva**

ÚVODNÍK

14. 10. **účast při schůzi představenstva**
15. 10. **úřadování v Komoře** (běžné věci)
16. 10. **zasedání výboru pro usazování advokátů CCBE v Bruselu**
Tohoto výboru se účastním proto, abych získal poznatky o praktických problémech komor při vyřizování věcí týkajících se evropských advokátů. Jednací jazyky angličtina, francouzština.
- 16.–18. 10. **fransko-český seminář v Marktredwitzu**
Jednalo se o akci v rámci přeshraniční spolupráce ČAK, obdobnou sasko-českému semináři v Novém Berštejně. Účastnila se např. starostka města a předsedkyně Euroregionu dr. Seelbinde či poslanec Evropského parlamentu dr. Wuermeling. Početné bylo zastoupení advokátů ze západních Čech. Na tomto semináři jsem přednesl úvodní projev a opakovaně zasáhl do diskuse. S předsedou Bamberké komory Hohlem jsem domluvil přípravu dohody o spolupráci mezi našimi komorami. Jednací jazyk němčina.
20. 10. **přednáška 1. prezidenta Kasačního soudu pana Caniveta ve Francouzském institutu a udělení řádu Čestné legie prof. Malenovskému**
V rámci této česko-francouzské akce Masarykovy asociace jsem dopoledne přijal předsedkyni komory advokátů při Kasačním soudu paní Baraduc, posléze se zúčastnil oběda na Francouzské ambasádě, kde významné osobnosti české justice v čele s předsedou Ústavního soudu dr. Rychetským diskutovali problematiku přistoupení ČR do EU a organizaci nejvyšších soudů v členských státech EU. Posléze jsem se zúčastnil předání vyznamenání a přednášky. Jednací jazyk francouzština.
21. 10. **sliby českých advokátů**
úřadování v Komoře
setkání s předsedy profesních komor
Předmětem setkání byl program konference chystané na leden 2004.
22. 10. **účast na konferenci o reformě veřejné správy v Třešti**
24. 10. **zahájení semináře John Marshal Law School a účast při pracovním obědě s referenty**
Jednalo se o česko-americkou spolupráci. Semináře se účastnili studenti a advokáti z ČR i USA. V úvodním projevu jsem zmínil nutnost spolupráce mezi právníky různých států a do tohoto rámce zasadil biografické zmínky o Johnu Marshalovi a J. N. Kaňkovi. Získal jsem též souhlas k překladu a publikaci některých referátů pro BA.
- 23.–26. 10. **4. polsko-německé právnícké dny ve Zhořelci**
Jedná se o tradiční akci, které se zúčastnila též delegace českých advokátů a právníků, z nichž někteří zde referovali. Akce souvisí s česko-saskou spoluprací. Pronesl jsem zde úvodní projev a účastnil se diskuse. Jednací jazyk němčina.
28. 10. **recepce při příležitosti státního svátku ČR**
Recepce se účastnila řada významných osobností, též českého právníckého života a významní politikové. Byla dána příležitost k neformálnímu připomenutí komorových záležitostí.

ÚVODNÍK

30. 10. **úřadování v Komoře (běžné věci)**
sliby zahraničních advokátů

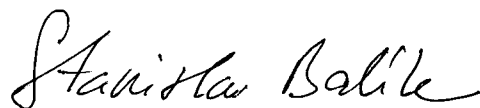
• • •

Zpráva se téměř dostává do současnosti, která je nám všem vcelku dobře známá. Za zmínku stojí jednání u ministra spravedlnosti dr. Čermáka, jehož jsem se s místopředsedy zúčastnil dne 3. 11. 2003. Z tohoto jednání si přináším dojem názorové shody v hlavních otázkách legislativních námětů Komory.

Závěrem?

Věřím, že tato zpráva je pro advokátskou veřejnost rekapitulací první třetiny funkčního období představenstva a že poslouží představenstvu jako jedno z východisek pro další činnost. Rád bych touto formou poděkoval všem, kteří mi stáli po boku a těm, kteří se na – z mého pohledu – úspěšném výsledku roku 2003 podíleli.

Listopad 2003

Upozornění autorům: Časopis otiskuje zásadně pouze původní, jiným periodikům k uveřejnění nezaslané a dříve nepublikované autorské příspěvky. Rukopisy zasílejte ve dvou vyhotoveních. Nevyžádané rukopisy redakce nevrací. Všechny autory i u nevyžádaných rukopisů informujeme o jejich doručení redakci zásadně do dvou týdnů po přijetí zásilky.

Žádáme autory, aby své příspěvky opatřili stručným shrnutím v rozsahu nejvýše 10 řádek.

Bulletin advokacie jako jediný odborný časopis přináší pravidelně informace o obsahu periodik z oblasti práva a hlavních souvisejících oborů.

Dnes na stranách 90–91.

JAK (NE)ODŮVODŇOVAT ROZSUDKY V CIVILNÍCH SPORECH

JUDr. LUDVÍK DAVID

Rozsudky našich soudů takřka všichni kritizují, málokdo je však podrobně čte. Advokáti patří k těm právníkům, kteří by odůvodnění rozsudků podrobně číst měli. Není-li tomu tak, má to – alespoň podle mých dřívějších advokátských zkušeností – původ také v obsahu nebo ve formě, jakou je text podán.

Pokusil jsem se pojednat o odůvodnění rozsudků převážně z jiného než doktrinárního pohledu. Má to být pohled dotýkající se jen trochu metody; více by mělo být řečeno o soudcových pocitech i soudním zákulisí (výhodou mi budiž znalost prostředí), a také o tom, co by nás v budoucnu mohlo při čtení rozsudku čekat.

ODŮVODNĚNÍ SE SESTUPNOU TENDENCÍ

Již samotná forma, do níž se takové odůvodnění odívá, vypovídá o autorově spěchu. Soudce či soudkyně rychle drmolí své důvody do diktafonu a celý text je takřka jen jediným souvislým odstavcem. Soudci dochází obvykle dech na konci rozsáhlé až opisné narativní části. Následovat má řádné zhodnocení důkazů a především právní posouzení věci – na stole však leží, připraveny k diktování, další rozsudky. Soudce tedy stručně shrne výsledky dokazování a po právní stránce vystačí s citací nejnutnějších rozhodných ustanovení následovanou závěrem, který se dá lapidárně vyjádřit slovy „je to tak“.

Popsané rozhodnutí je striktně vzato nepřezkoumatelné. Současně je však příjemné – jak pro advokáty a zejména účastníky, které nezatíží složitými právními konstrukcemi, tak i pro vyšší instance. Ve vztahu k posledně zmíněným soudům je tento typ odůvodnění dokonce

hotovým eldorádem, a to pro každou dobu. Dříve si při volnějším pojetí přezkumu odvolací soud prostě dotvořil rozsudek po právní stránce sám. V současnosti, zatížené rozvíjející se teorií o zákazu vzetí instance, je zase takové kulhající odůvodnění vděčným zdrojem kasací a tedy i rychlého nárůstu skončených věcí.

Rozsudky, jejichž odůvodnění postupně ztrácí dech, zajiště nejsou ideálním příkladem k následování. Ale nepodceňujme je! Mají v sobě cosi zdravého a nepodbíživého. Nutí k tvůrčímu úsudku: ratio decidendi si musí čtenář domyslet sám a k dispozici má celou paletu postmoderních právních příběhů. Zanedbatelný není ani vrchnostenský aspekt, neboť soud jasně říká účastníkům, že poslední slovo má koneckonců vždycky on.

PERFEKCIONISTICKÉ ODŮVODNĚNÍ

Je nepříjemné pro netrpělivé advokáty a nestravitelné pro účastníky, ale zároveň je – alespoň na počátku práce se spisem – snem soudců vyšších instancí. Všechno je tu zapsáno. Soud při přezkumu nemusí gruntovně pročítat celý spis; při tak vyčerpávacím textu se dokonce nic nestane, nebude-li jej studovat vůbec. Silná stránka odůvodnění soudce-perfekcionisty tkví většinou ve vyčerpávacím hodnocení provedených důkazů. Ale ani právní úvahy nezaostávají. Rozsudek nabízí rozsáhlá obiter dicta a bývá argumentačně postaven na „více noh“, což ztěžuje vyšší instanci jeho zrušení a vrácení zpět. Achillovou patou mnohastránkového elaborátu někdy bývá nepřilíš organická spjatost hojných citací relevantních předpisů (až k obecným ustanovením kodexů)

AKTUÁLNÍ TÉMA

s opravdu *juristickými úvahami*; uvedená vada však není pravidlem.

Takové rozhodnutí je vynikajícím zdrojem inspirace pro obsah odvolání. Zatímco u odůvodnění s výše popsanou klesající tendencí nezbyvá než domýšlet, o čem prvostupňový soudce třeba neměl ani tušení, zde je k dispozici výtečná potrava pro palbu protiargumentů.

Shrnuto: soudce-perfekcionista se příliš vděku nedočká. Při tvorbě rozsáhlých a v lepších případech i verbálně košatých úvah se vystavuje nebezpečí obecného neporozumění. Advokáti se, jak naznačeno, s chutí a z jeho pohledu až s neomaleností trefují do četných detailních sentencí. Očekávaná pochvala se dostaví až po letech od nadřazeného soudu.

DIPLOMATICKÁ ODŮVODNĚNÍ

Soudcům výběr informací, které mají k účastníkovi či advokátovi doputovat, připomíná z poslední doby název Donutilova zábavného pořadu „Zeptej se mne na co chceš, já ti na co chci odpovím“. Potlačeny jsou nepohodlné skutkové okolnosti a také právní posouzení věci formuje soudce podle svého stylu a názoru, aniž by se vyrovnal s protichůdným stanoviskem.

Mezi diplomatická odůvodnění můžeme zařadit i tajemné kasační produkty vyšších instancí, zamlčující jasný právní názor ve vztahu k dalšímu postupu. Možná, že se odvolací soud nechává vést heslem „chytrému napověz“. Nebo se spíše domnívá, že by nepřipustně prozradil příliš. Každopádně se tu soud nižšího stupně nemá čím řídit a podle toho někdy vyjadřuje jeho další postup.

Zajímavost nepostrádají ani rozhodnutí striktně se držící nejvyšší právní argumentace a – snad pro pocit nevhodnosti takové informace – neprozrazující všechny relevantní důvody, jež soudce při úvahách o rozhodnutí vedly. Nevyjádřeny tak zůstanou třeba obecné právní principy (např. přiměřenost) nebo jen širší interpretace použitých ustanovení (při stanovování výše výživného se odůvodnění skrývá

za „osobní a majetkové poměry“ účastníků a číselné údaje, ač mohlo pojednat také o jiných, více osobních a tím i výraznějších důvodech rozhodnutí).

Předchozí úvahy implikují bílá místa v odůvodnění rozsudku a tedy i dobré možnosti pro stranu nespokojenou s rozhodnutím. Budme však opatrní: u přezkumných instancí nacházejí diplomatická odůvodnění milost častěji, než by se mohlo na prvý pohled zdát. Možná proto, že jsou psána většinou kultivovaně. A třeba si odvolací soudce solidárně vzpomene na vlastní potíže, které musel při třídění spousty informací a výběru *juristických formulací* na nižším stupni překonávat.

NA CESTĚ K ŽÁDOUCÍMU TVARU

S ošemetným tématem ideálního odůvodnění rozsudku pokládám za přijatelné se vypořádat poukazem na vývoj vlastních zkušeností. Při nástupu do funkce mi počáteční euforie, doprovázená přiměřenou nevědomostí, dovolila nadiktovat až osmdesát rozhodnutí měsíčně. Jejich forma byla pochopitelně spíše esejistická. Hodnocení důkazů se prolínalo s právním posouzením věci a také touto cestou mohu jen poděkovat těm tolerantnějším kolegům z odvolacích senátů, u nichž takové odůvodnění uspělo. Nicméně celkový efekt nebyl zdaleka špatný; strany i právní zástupci byli spokojeni s rychlým rozhodováním a odvolání bylo relativně velmi málo.

Paradoxně až později jsem začal mít s odůvodněním svých rozsudků větší problémy. To už byl čas si uvědomit nejen povinnost řádně rozhodnutí rozčlenit, ale i postulát, že patřičnou formu mají doprovodit logicky skloubené pasáže skutkových i právních úvah, jejichž požadovanou přesvědčivost by měla znásobit i verbální pestrost textu. Mohu však mluvit i za kolegy, řeknu-li, že potřebnou invenci lze v podmínkách „sériové výroby“ rozhodnutí, včetně neustávajícího časového stresu, najít jen velice zřídka. Osobně jsem se nejvíce přiblížil svým

AKTUÁLNÍ TÉMA

představám tehdy, když jsem byl nucen – pro vlastní nespokojenost nebo třeba i závadu v nadiktovaném záznamu – vytvářet rozhodnutí znovu. Druhá verze už vede k oprostění od nadbytečných faktů i úvah a sdělení skutečně jen (pokud možno) toho podstatného.

POKUS O PROGNOZU

Řazení jednotlivých podob rozsudku je záměrně vzestupné podle mých osobních sympatií a může snad překvapit, že před perfekcionismem dávám přednost obsahově neúplné „diplomacii“. Možná je v tom trocha již naznačené kolegiální solidarity; spíše však tušení dalšího vývoje, jemuž bezvýhradně lpění na detailech protiřečí. Dosažení přijatelné efektivity justice závisí mimo jiné na selektivním přístupu pokud jde o výběr, který druh rozhodnutí odůvodňovat, jakož i na rozumné konvenci ve směru stručnosti odůvodnění. Je zajisté zajímavé dovídat se ze zemí precedenčního práva o tamních právně-filozofických traktátech, poučně analyzovaných zejména v pracích dr. Kühna; i v českých poměrech můžeme čerpat žádoucí podněty zejména z nálezů Ústavního soudu. Odlíšení, zda, kdo a co má odůvodňovat, se však jeví nezbytným. Po své návštěvě nižších soudních instancí v USA se vyjádřil jeden z kolegů asi přílehně, že „zatímco americký soudce rozhoduje, český odůvodňuje“.

Za předzvěst ráznějšího přístupu k problematice bychom mohli označit ustanovení

§ 243c odst. 2 občanského soudního řádu o tom, že v případě závěru dovolacího soudu o nepřípustnosti dovolání pro nedostatek zásadního právního významu rozhodnutí nebo závěru o zjevné bezdůvodnosti dovolání nemusí být rozhodnutí dovolacího soudu odůvodněno. Jinak ovšem hlavně judikatura Ústavního soudu, akcentující všechny nezbytné stránky odůvodnění rozhodnutí (včetně např. náležitého vypořádání se s důvody, proč nebyly provedeny některé z navržených důkazů), naznačuje, že mnoho restriktce si soudce při odůvodnění rozsudku (lépe již při vydání usnesení, viz § 169 odst. 2 o. s. ř.) nemůže dovolit.

Praxe, která předkládá k podrobnému přezkumu vyšších instancí, ke kritickému pohledu advokátů i k laickému pohledu veřejnosti stále větší kvanta narychlo až továrensky vyráběných rozsudků, je pro soudce ponižující a měla by se změnit. Hodiny strávené u mnohdy nadbytečných písemných projevů se dají lépe využít k serióznímu promyšlení podstaty jiných sporů.

Ostatně – něco podobného, byť v poněkud jiném balení, se již delší dobu prezentuje v pojednání o koncepci reformy justice v civilním procesu na internetových stránkách ministerstva spravedlnosti. Uvádí se tam také, že ta rozhodnutí, s nimiž účastníci souhlasí a nemají v úmyslu je napadnout odvoláním, by měla být zdůvodňována jen ve stručné podobě.

Autor je soudcem Nejvyššího soudu ČR.

ČLÁNKY

K NĚKTERÝM KRIMINOLOGICKÝM A HMOTNĚPRÁVNÍM ASPEKTŮM ZÁKONA O SOUDNICTVÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE

JUDr. et PhDr. OTAKAR OSMANČÍK, CSc.

I.

Docent Právnické fakulty UK JUDr. Jiří Jelínek, CSc. napsal pro tento časopis článek „Soudnictví ve věcech mládeže a změny v trestním řízení“, v němž brilantně a podrobně pojednává o procesní problematice zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Mohu se tedy věnovat některým *kriminologickým a hmotněprávním aspektům* zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o úpravě některých zákonů, jehož účinnost začíná od 1. 1. 2004.

Hmotněprávní úpravy tu mají výrazné kriminologické aspekty, hodné pozornosti pro ty, kteří se o kriminologii zajímají nebo se jí zabývají. Neexistuje mnoho právních norem, u nichž by vliv kriminologických bádání byl tak evidentní.

Kriminalita mládeže, nejméně již od dvacátých let minulého století (viz tzv. Chicagská škola) se stala patrně nejfrekventovanějším nosným tématem kriminologických výzkumů v celosvětovém měřítku. Tento zájem je naprosto pochopitelný. Přesahuje-li kriminalita mládeže únosnou mez, což se stává stále častěji, počíná představovat zlo, postihující celou společnost. Toto zlo má dimenze sociální, duchovní, morální i materiální. Není-li mu zavčas účinně čeleno, bude eskalovat v nedaleké budoucnosti a ohrozí kvalitu života všech občanů. Kriminalita mládeže se tak stává jedním z naléhavých společenských problémů, jehož řešení přesahuje reálné možnosti pouhé kriminální a trestní politiky.

Kriminalita mládeže se proto stává i tématem, o němž se zajímá široká veřejnost, a tak je atraktivní i pro hromadné sdělovací prostředky. Takový zájem má kromě svých světlých i stinné stránky. Nehledě na to, že laická veřejnost je spíše vždy

nakloněna jednoduchým a rychlým, zpravidla represivním řešením. Může tu být exemplárním příkladem nedávná, přímo masově rozšířená debata o snížení hranice trestní odpovědnosti. Celý složitý komplex otázek, jak dosáhnout co nejefektivnější sociální kontroly kriminality mládeže, nelze nikdy redukovat tak, jak se stalo v tomto případě.

Kriminologie nepreferuje tematiku kriminality mladých lidí jen z důvodů kriminálně, trestně či obecně politických nebo snad osvětových, ale také gnozeologických.

Kriminogenní faktory totiž zde vystupují mnohem jasněji a plastičtěji. Zkoumání materie osobnostních, rodinných a sociálních anamnéz je dostupnější a snazší než u věkově starších kategorií. Výpovědi respondentů v dotaznících a rozhovorech během výzkumných akcí bývají také otevřenější a upřímnější a tím i věrohodnější. Hlavním důvodem však je, že ve věku adolescence se rozhoduje o budoucí kriminální či nekriminální kariéře.

Převážná část opatření mimotrestní prevence, podnikaná u nás i ve světě, vychází z poznatků kriminologických výzkumů delikvence mládeže.

V oblasti trestní a justiční kriminologie preferuje zkoumání účinnosti trestů i jiných forem reakce na protiprávní jednání mládeže. Hojně přitom využívá dat trestní statistiky, která u kriminality mládeže patrně věrněji odráží skutečný stav, již proto, že latence a neobjasněnost tu bývá nižší než u starších věkových skupin pachatelů. Přínosné v tomto ohledu bývají i různé sondy do rejstříku trestů i další výzkumné techniky.

II.

V kriminologii od jejího vzniku až do nedávné doby dominoval pozitivismus a jeho mechanický

ČLÁNKY

determinismus. Žijeme v době, kdy se tomu odpovídající paradigma začíná zvolna měnit, ale proces přeměny není zdaleka ukončen. Kriminologie se nachází v určité krizi, která může být předzvěstí radikální změny.

Pozitivistický determinismus vyhovuje tradičnímu způsobu myšlení v binárních protikladech s tendencí ke generalizaci. Pohybuje se dvěma opozičními extrémy: na pachatele je buďto pohlíženo jako na stěží napravitelného zločince (vlivem genetických, psychických, biologických či sociálních dispozic), či jako na v podstatě nevinnou oběť těchže svých nezaviněných deficitů.

Z těchto protikladů se na jedné straně odvíjel represivní, sociálně exkluzivní, nebo na straně druhé paternalisticko-ochranný, sociálně inkluzivní model zacházení s pachateli. Tento přístup začal postupně v právních státech převládat a pronikáním vědeckých poznatků z jiných disciplín do trestního práva zaujímá až dosud dominantní pozici. V praxi však spor obou zmíněných modelů dosud přetrvává. Projevuje se například v jiném pohledu na delikventy. Jde o známé rčení, že tzv. policejní úhel pohledu spatřuje v delikventovi osobu způsobující problémy, zatímco tzv. sociálně pracovník úhel pohledu vidí v delikventovi člověka, majícího problémy.

III.

Jedním z hlavních úkolů soudnictví ve věcech mládeže je nalézt vyváženou pozici mezi uvedenými protikladnými přístupy. Nezbyvá než nalézt takový model, který by byl sto optimálně zajišťovat socializaci, sociální integraci i vědomí odpovědnosti za své jednání u delikventní mládeže. Splnění takové úlohy v oblasti legislativy rozhodně nebylo lehkou záležitostí.

Naši legislativci však měli k dispozici dobrý inspirační zdroj. Byl jím zákon o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931, novelizovaný v roce 1935. Tato norma byla chloubou legislativy mladého československého státu. Byl však zrušen již v roce 1950, krátce po komunistickém převratu, z důvodů ryze ideologických a bez ade-

kvátní náhrady. I tato skutečnost měla vliv na postupně se zhoršující situaci na úseku kriminality mládeže. I když se již tehdy tušilo, že kriminalita mládeže tkví svými kořeny hluboko ve strukturách tehdejší společnosti, předpokládalo se, že obnovení soudů pro mládež by mohlo tuto situaci alespoň částečně zlepšit a neblahý vývoj zpomalit.

V průběhu 60. let se u nás uskutečnily patrně dosud nejrozsáhlejší výzkumy kriminality mládeže na početných vzorcích delikventních a nedelikventních dětí a mladistvých. Poprvé v oblasti společenských věd se s výsledky výzkumu dočkaly kvantitativního zpracování na jednom z našich prvních samočinných, tehdy ještě sálových počítačů.

Jedním z výstupů těchto výzkumů byl i návrh na znovuzřízení soudů pro mládež podle vzoru zákona z roku 1931. V souvislosti s tím bylo navrhováno i zřízení probační služby, bez níž si fungování navrhovaných soudů nelze představit. Tyto návrhy měly v době kolem roku 1968 dobré šance na přijetí. Tyto šance zmařila srpnová invaze a následující okupace. Pozitivní stopou po těchto návrzích bylo zřízení funkce sociálních kurátorů v síti národních výborů, negativní stopou pak bylo ustanovení institutu tzv. ochranného (policejního) dohledu. V bezčasí normalizace nebylo o soudech pro mládež a o probační službě ani pomyšlení.

Teprve po listopadu 1989 se začaly objevovat v souvislosti s úsilím o zlepšení vnitřní bezpečnosti i takto zaměřené náměty. Lze je nalézt v odborných publikacích i v podkladových materiálech pro jednání státních vrcholných orgánů.

Poněvadž mladším generacím, pokud vůbec tušily něco o jeho existenci, nebyl zákon z roku 1931 dobře znám, bylo jeho plné znění v polovině devadesátých let vydáno v edici IKSP „Prameny“.

Problematika soudnictví ve věcech mládeže se posléze stala jedním z úhelných kamenů trestněprávní rekodifikace. Při velmi seriózně pojatých rekodifikačních pracích bylo bohatě využíváno moderních poznatků z příslušných vědeckých

ČLÁNKY

poznatků, jakož i zahraničních úprav a zkušeností.

Vážnost, s jakou byly tyto záležitosti projednávány, jakož i význam, který jim byl přikládán, byl ovšem reflexí závažnosti fenoménu kriminality mládeže samého, který již reprezentoval jedno ze společenských rizik, jemuž muselo být co nejdříve a co nejúčinněji čeleno. Zvláště od druhé poloviny devadesátých let se páchání protiprávní činnosti začalo přesouvat do stále mladších věkových kategorií a nezastavilo se přitom ani u spodní hranice trestní odpovědnosti. Tato činnost se navíc vyznačuje rostoucí agresivitou, brutalitou a bezohledností, což mj. napovídá o povážlivé citové plochosti, morální otupělosti a neschopnosti empatie u nezanedbatelné části nastupující generace. Znepokojuje i zjištění, že v motivační struktuře tu stojí finanční a majetkový prospěch, bez ohledu na legitimitu prostředků k jeho dosažení, vždy však s ohledem na minimum k tomu vynaložené energie.

Nápadný je i utilitární, instrumentální postoj ke druhým lidem, a to i v intimních interpersonálních vztazích.

Příčiny toho nelze hledat pouze v nesporně škodlivém vlivu prostředků masového působení, ale hlavně ve ztroskotání dlouhodobého, zřejmě neadekvátního výchovného procesu. Zde je nutno se zmínit o typických kriminogenních faktorech jako je absence neformální sociální kontroly v sociálním prostředí, pozvolný rozpad tradičních sociálních vazeb, kam patří i dlouhodobá krize rodiny jako základní socializační instituce, nezájem rodičů o děti a jakkoli motivovaný nedostatek času na jejich výchovu. Zde stačí připomenout, že většina současných rodičů a značná část i prarodičů prošla ne vždy žádoucí kolektivní výchovou od jeslí po školní družiny a že se jim nedostává vzorců výchovy dětí v rodině, které by nyní mohli uplatnit.

Druhá z všeobecných výchovných institucí – škola – trpí ztrátou své autority a sociální prestiže, stále preferuje výuku před výchovou a nenalézá vždy nejvhodnější individuální přístup k problémovým dětem, u nichž se pak kumulují

problémy rodinné i školní. Vysoce kriminogenně působí i stále se rozšiřující rejstřík různých druhů zhoubných závislostí. K zamořenosti různými sociálně patologickými jevy přispívá celkové duchovní klima ve společnosti, nezřídka se blížící mravnímu vzduchoprázdnu, nehledě ani na živořící právní povědomí.

IV.

Zatímco mimotrestní prevence protiprávní činnosti mládeže již více než deset let má vlastní organizační systém s těžištěm svých aktivit na místní úrovni pod patronací Republikového výboru pro prevenci kriminality, který preventivní aktivity koordinuje a podporuje, na úseku trestní politiky k podstatnému pokroku dochází až nyní, díky přijetí zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Musíme si ale uvědomit, že efektivnost tohoto zákona v celé jeho potenciální síle, bez patřičné náročné a dlouhodobé přípravy, by se v praxi vůbec nemohla uplatnit. Naopak by pravděpodobně natrvalo došlo k profanaci a diskreditaci celé myšlenky.

Nelze si například představit fungování soudnictví ve věcech mládeže bez existence probační služby a jejího patřičného, zejména odborného personálního vybavení. Prvé kroky k jejímu vzniku lze klást do poloviny šedesátých let. Příslušný zákon vešel v účinnost až zhruba o pět let později.

K tomu, aby soudnictví ve věcech mládeže dostalo očekávání, jež je na ně kladeno, bylo zapotřebí existence některých jiných zákonů. Jde kupříkladu o tyto normy:

- zákon č. 66/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody,
- vyhláška MS č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody,
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí,
- zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních.

Vedle těchto relativně nových právních předpisů bude hojně využíván i platný zákon o rodině

ČLÁNKY

a občanský soudní řád, o trestněprávních normách ani nemluvě.

Důvodová zpráva k návrhu zákona o soudnictví ve věcech mládeže příkladmo uvádí některé nedostatky dosavadní právní úpravy na tomto úseku. Tak kupříkladu poukazuje na to, že

- není dostatečně upraveno zacházení s osobami mladšími 15 let,
- není dostatečně zdůrazněna pomocná úloha trestního práva,
- při výkonu trestů a nápravných opatření může docházet k difamujícím účinkům,
- u obecných soudů není zavedena specializace soudců pro věci mládeže,
- není dostatečně zajištěna spolupráce soudů s probační službou,
- řešení trestních věcí mladistvých není dostatečně individualizováno a nynější škála zákonných opatření je příliš úzká.

Jistě by sem patřily i jiné nedostatky, např. bariéry mezi trestním a občanským soudním řízením v případech protiprávní činnosti dětí, které bránily koncepčnímu a adekvátnímu řešení konkrétního případu.

Pro reagensci na protiprávní činnost mládeže měly soudy fakticky užší repertoár sankcí než v trestních věcech zletilých pachatelů. Nebyl znám monismus sankcí a tresty byly výrazně odlišovány od ochranných opatření.

Z trestů byl i z těchto důvodů, zdaleka nejčastěji ve zhruba třech čtvrtinách uložených sankcí, ukládán podmíněný trest odnětí svobody. Podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody kolísal, ale v poslední době činil asi desetinu všech sankcí. Z toho plné dvě třetiny zaujímaly krátkodobé tresty do jednoho roku. Rovněž u jedné desetiny bylo upuštěno od potrestání, výjimečně s uložením dohledu.

Další tresty – obecně prospěšné práce a tresty peněžité, pravděpodobně proto, že technicko-administrativní potíže znejišťovaly jejich řádný výkon, byly ukládány sporadicky. Kromě toho tyto tresty nebyly vhodné pro ty mladistvé, kteří se připravovali na budoucí povolání, což byla většina.

Z uvedeného je patrné, že téměř devět z deseti pravomocně odsouzených mladistvých odcházelo od soudu s přesvědčením, že „se jim nic nestalo“. Podmíněné odložení výkonu trestu odnětí svobody nepovažovala většina mladistvých za trest, protože i při vážném porušení stanovených podmínek nenásledovalo nařízení výkonu trestu, když soud se zpravidla o tomto porušení ani nedozvěděl. Také rozhodnutí o osvědčení bylo vydáváno na základě formálních odpovědí na formální dotazy. Při absenci probačních úředníků situace stěžejší mohla vyhlížet jinak. Vědomí beztrestnosti a určitá aureola, jež se okolo delikventů z toho důvodu vytvářela, jistě patřila k nepřehlédnutelným faktorům recidivy.

Krátkodobé tresty odnětí svobody, zejména od šesti do dvanácti měsíců, je podle penologických poznatků ze všech sankcí asi nejméně žádoucí. Představuje totiž dobu příliš dlouhou na to, aby došlo k přetrhání i jeho pozitivních kontaktů s vnějším světem, aby byl vytržen ze svého zaměstnání či přípravy na ně a aby se sblížil s vězeňskou subkulturou a počal přejímat její normy a způsoby chování a příliš krátkou pro působení socializačních a sociálně integračních programů.

I tento velmi stručný přehled sankční politiky, dosud uplatňované vůči mladistvým pachatelům, je natolik tristní, že nejpřesvědčivěji hovoří ve prospěch zřízení soudnictví ve věcech mládeže.

V.

Smyslem zákona o soudnictví ve věcech mládeže je podle důvodové zprávy k tomuto zákonu „upravit komplexně hmotněprávní i procesní aspekty trestání mládeže, nově konstituovat systém specializovaných soudů mládeže a jasně vymezit ucelenou škálu možných reakcí na trestnou činnost mládeže“. Jde tu tedy o speciální právní úpravu oproti obecné úpravě v trestních kodexech a v souvisejících právních předpisech.

Zákon se vztahuje na dvě základní věkové skupiny mládeže, a to na děti, mladší patnácti let, které ještě nedosáhly věkové hranice trestní odpovědnosti a na mladistvé, kteří již tuto hranici

ČLÁNKY

překročili a dosud nedosáhli věku 18 let. Avšak ani u mladistvých není trestní odpovědnost absolutní, ale podmíněná. Podmíněná trestní odpovědnost znamená, že bude přihlíženo k jejich duševnímu stavu i z hlediska stupně rozumové a mravní vyspělosti. Institut podmíněné trestní odpovědnosti by však neměl vést k tomu, že u všech mladistvých delikventů bude vyžadován znalecký posudek ohledně jejich duševního stavu. Bude především záležet na soudu samém, aby zejména u mladších delikventů, kteří teprve nedávno dosáhli 15 let, věnoval pozornost, zda jsou již schopni rozpoznat dobro a zlo, jinými slovy skutečnost, že jejich čin je pro společnost nebezpečný. Pravděpodobně se bude jednat o pachatele méně závažných deliktů, jež nepatří do okruhu tradiční klasické kriminality, hlavně násilné a majetkové povahy. I v případech, když soud sezná, se zřetelem k nedostatečné mravní a rozumové vyspělosti mladistvého, že není zatím trestně odpovědný, bude proti němu použito opatření jako proti dítěti, jež v době činu nedovršilo patnáctý rok, a to podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže nebo podle zákona o rodině.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže sleduje podle důvodové zprávy v prvé řadě prevenci protiprávní činnosti mládeže. Mládež je charakterizována jako základní skupina, na níž je nutno zaměřit pozornost celé justice i společnosti tak, aby každý případ protizákonné činnosti nezletilého delikventa byl projednán podle tohoto zákona. Toto projednání má směřovat i k tomu, aby podle svých sil a schopností delikvent přispěl k odčinění újmy, kterou způsobil. Vhodné a přiměřené opatření, jež mu bude uloženo, musí směřovat k tomu, aby v konečném důsledku našel přiměřené společenské uplatnění.

Z uvedeného je patrné, že zákon klade důraz na společenskou odpovědnost delikventa a na ochranu práv a oprávněných zájmů poškozených a obětí.

Všechna ukládaná opatření mají vést též k obnovení těch společenských vztahů, jež delikvent svým činem narušil, což je důležitým předpokladem sociální reintegrace pachatele. K tomuto

úkolu bude jistě napomáhat mediace, zajišťovaná hlavně probačními úředníky.

Ovšem nejlepší zárukou toho, že společnost bude ochráněna před protiprávní činností mládeže, stále zůstává výchova dětí v rodině. O zdárný duševní, mravní, rozumový i tělesný vývoj mládeže by se měli zajímat všichni občané a instituce. Nejde jenom o kontrolu chování a výchovné vedení, což vždy nese určitý nádech represe, ale, a to hlavně, o poradenství a pomoc.

Soudci, státní zástupci, policisté, probační úředníci, ale i advokáti by měli být kvalifikovanými odborníky v disciplínách, které se zabývají problematikou mládeže, pokud budou chtít v oblasti protiprávní činnosti mládeže působit. Pokud jde o pracovníky justičních oborů, bude jejich odbornou výchovu zajišťovat Ministerstvo spravedlnosti prostřednictvím své Justiční akademie, příp. dalšími vhodnými formami.

Specializované soudy na věci mládeže budou zřizovány a působit v rámci existující soustavy obecných soudů. Soudy ve věcech mládeže budou, stejně jako je tomu u obecných soudů, senáty a samosoudci. Soudy ve věcech mládeže budou činné na všech úrovních soudní soustavy – to znamená u soudů okresních, krajských a vrchních. U Nejvyššího soudu budou začleněny do trestního kolegia.

Protiprávní činy, jichž se dopustili mladiství a děti a které podle stávajícího trestního zákona představují trestné činy, se podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže nazývají, u dětí do 15 let, tradičním označením „činy jinak trestné“, u mladistvých se užívá termín „provinění“.

Termín „provinění“ má oslabit poněkud stigmatizující termín „trestný čin“. Vychází se tu ze známé kriminologické teze, že žádný protiprávní čin, spáchaný dítětem nebo mladistvým, by sice neměl zůstat bez včasné společenské reagence ve smyslu zákona, ale na druhé straně by neměl stigmatizovat delikventa. Bude-li totiž ve svém společenském prostředí považován za zločince, časem se skutečně začne jako habituační zločinec chovat. Jeho protiprávní činnost postupně eskaluje a nastoupená zločinecká kariéra doznává

ČLÁNKY

nezvratný charakter. I proto zákon pečlivě dbá o ochranu osobnosti mladého delikventa a jeho práva na soukromí.

Zánik trestnosti formou účinné lítosti u mladistvého nastává také tehdy, jestliže po spáchání činu svým chováním projevuje účinnou snahu po nápravě, dobrovolně odstraní nebo napravil způsobenou škodu, či učinil pro to přiměřená opatření. Zákon přitom vyžaduje, ze zřetelů generálně i individuálně preventivních, aby dotyčný čin neměl trvale nepříznivé následky jak pro jednotlivce, tak i pro společnost.

Promlčecí doby u provinění jsou oproti promlčení u trestných činů kratší a mají mj. podněcovat příslušné orgány k rychlejšímu postupu, aby společenská reakce na protiprávní čin následovala v co nejkratší době po jeho spáchání, a tak co nejlépe dostála svému výchovnému poslání.

Patrně nejvýraznější změny, představující průlom do stávajícího trestního zákonodárství, přináší zákon ve svých obsáhlých pasážích o sankcích. Namísto tradičního dualismu – trestů a ochranných opatření, vychází z ideje monismu sankcí. Podle důvodové zprávy se tím zavádí odstupňovaný systém s vnitřně provázanými opatřeními pro mladistvé. Ten nabízí široké spektrum možností reagence, a tak i maximální individualizace řešení trestních věcí mladistvých osob. Prvotní je, aby bylo vyhověno společenskému zájmu na ochranu mládeže před škodlivými vlivy a vytváření podmínek pro jejich zdárný všestranný vývoj a zabránění v jejich kriminální recidivě.

Z obdobných důvodů, ze kterých byl termín „trestný čin“ nahrazen termínem „provinění“, se upouští od termínu „trest“, který se nahrazuje termínem „opatření“. Termín „trest“ má mimo to v sobě zakódovány prvky odplaty, kdežto termín „opatření“ je bližší jeho poslání jako nástroje nápravy. I když některá opatření mohou být spojena s určitou újmou, neměla by být takové povahy, aby byla pocíťována jako odplata. Společnost je odpovědná za výchovu své mládeže a selže-li tato výchova, jde to alespoň zčásti na její vrub. S tímto názorem souvisí i okolnost, že ustanovení

trestního zákona o zvlášť nebezpečném recidivisti se u mladistvých neužije.

Mladistvému lze uložit tyto druhy opatření:

- a) výchovná opatření,
- b) ochranná opatření,
- c) trestní opatření.

ad a) Výchovná opatření mohou být uložena samostatně, při upuštění od trestního opatření. Dovoluje-li to jejich povaha, je možné ho uložit vedle jiného výchovného, trestního nebo ochranného opatření. Posléze ho lze aplikovat v souvislosti s tzv. zvláštními způsoby řízení. Výchovná opatření lze uložit na stejnou dobu se současně uloženou zkušební dobou podmíněného odložení výkonu trestního opatření odnětí svobody či opatření peněžitého. Jestliže je výchovné opatření uloženo samostatně, nebo vedle jiného trestního nebo ochranného opatření, lze je uložit na dobu nejdéle tři let.

Zvláštností každého výchovného opatření je, že je může soud a v přípravném řízení státní zástupce ukládat se souhlasem osoby, o níž se řízení vede, již v průběhu řízení a to nejdéle do jeho pravomocného skončení. V tomto časovém rozmezí může zmíněná osoba svůj souhlas kdykoliv odvolat a tím výkon opatření končí.

Jestliže se ukáže, že úplné nebo včasné splnění výchovných opatření je pro mladistvého nemožné, nebo je nelze po něm spravedlivě požadovat, může být zrušeno, nebo změněno.

Výchovná opatření, zahájená již v průběhu řízení, nepřekáží v jeho dalším průběhu. Souhlas mladistvého s tímto opatřením, příp. i jeho, byť i částečný výkon, může při konečném rozhodování soudu sloužit jako významná polehčující okolnost. Hlavním cílem všech druhů výchovných opatření je usměrnit způsob života mladistvého tak, aby bylo co nejspolehlivěji dosaženo pozitivního výchovného efektu.

Zákon zná tyto druhy výchovných opatření:

- a) dohled probačního úředníka,
- b) probační program,
- c) výchovné povinnosti,
- d) výchovná omezení,
- e) napomenutí s výstrahou.

ČLÁNKY

Všechna výchovná opatření, stejně jako opatření ochranná a trestní, jsou v zákoně formulována jasně a jednoznačně, takže je nadbytečné zde jejich obsah reprodukovat a lze se omezit jen na několik poznámek.

Pokud jde o probační program, představuje ze všech opatření tohoto druhu pro mladistvého asi největší zátěž a pro společnost značné náklady. Záleží v různých, i déle trvajících typech zacházení, případně i ve změně bydliště. Proto zákon vyžaduje, aby byl mladistvý s obsahem probačního programu předem dobře seznámen a aby s jeho uložením vyslovil souhlas. Účast obháje v tomto řízení je obligatorní. Souhlas mladistvého naznačuje jeho kladnou motivaci a dává větší šanci, že celý program absolvuje.

Toto výchovné opatření nelze zaměňovat s individuálním probačním programem, který vypracovává a realizuje probační úředník v rámci svého dohledu, který je jiným a odlišným výchovným opatřením.

Programy probační naproti tomu zpracovává pro Ministerstvo spravedlnosti komise odborníků, zřejmě pro jednotlivé typy a kategorie provinilců. Ministerstvo programy schvaluje a vede jejich seznam.

Pokud jde o výchovná opatření nazvaná „výchovné povinnosti“ a „výchovná omezení“, je z kriminologického hlediska cenné, že povinnosti – tedy uložený závazek něco aktivně konat – na nejméně stejné úrovni s dosud převažujícími pasivními povinnostmi – něčeho se zdržet.

Zákon ohledně výchovných povinností obecně stanoví, že jejich výkon nesmí narušovat plnění stávajících studijních a pracovních povinností mladistvých v jejich běžném životě.

U ochranných opatření zákon rozeznává tři druhy:

- a) ochranné léčení,
- b) zabránění věci,
- c) ochrannou výchovu.

Jedině ochrannou výchovu lze uložit podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Zbývající dva druhy se ukládají podle stávajícího trestního zákona.

Ochrannou výchovu je možno uložit i tehdy, nepostačuje-li uložení ústavní výchovy podle zákona o rodině. Zde je zcela explicitně vyjádřena zásada subsidiarity zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Vzájemnou propojenost institucí podle tohoto zákona a institucí podle zákona o rodině představují ustanovení o zaměnitelnosti ochranné výchovy za ústavní. V případě, stručně řečeno, zlepšení chování mladistvého, resp. postup opačný, dojde-li u přeřazeného provinilce ke zhoršení chování.

Zákon pamatuje na poměrně časté případy, kdy k zahájení ochranné výchovy nedošlo ihned po jejím nařízení, ale až po delší časové distanci. Nyní však bude pro toto období nařízen dohled probačního úředníka, který by měl mj. zabránit recidivě, časté v tomto kritickém mezidobí.

Zákon zná pouze následující trestná opatření a jiná nepřipouští:

- a) obecně prospěšné práce,
- b) peněžité opatření,
- c) peněžité opatření s podmíněným odkladem,
- d) propadnutí věci,
- e) zákaz činnosti,
- f) vyhoštění,
- g) odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu,
- h) odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem,
- i) nepodmíněně odnětí svobody.

Společným cílem všech trestních opatření je spoluvytvářet podmínky pro zdárný vývoj provinilce. Jejich výkon nesmí ponižovat důstojnost. Smí je udělovat jen soud.

Nově jsou koncipovány i polehčující okolnosti. Přihlíží se např. ke skutečnosti, že provinilec již v průběhu řízení podstoupil probační či jiný výchovný program a důraz se mj. klade na to, do jaké míry se poškozenému od provinilce dostalo satisfakce a náhrady škod. V této souvislosti třeba uvést, že zákon o soudnictví ve věcech mládeže zřetelně respektuje práva poškozených a obětí zločinu i jejich oprávněné zájmy, v souladu s postuláty viktimologie.

ČLÁNKY

Systematika zařazení trestních opatření jako posledních z dalších druhů opatření symbolizuje zásadu, že trestní opatření představují opatření „ultima ratio“. Stejný význam má umístění nepodmíněného odnětí svobody až na poslední místo ve výčtu trestních opatření.

Nyní několik poznámek k některým trestním opatřením:

U obecně prospěšných prací zákon vyžaduje, aby před jejich uložením bylo zjištěno stanovisko mladistvého. Jeho negativní vyjádření může naznačovat, že toto trestní opatření nebude řádně vykonáno a že zřejmě bude vhodnější opatření jiné.

U peněžitých opatření je důležité ustanovení, že mohou být uložena jen výtěžně činnému nebo majetnému mladistvému, jen u výtěžně činného i ve formě denních sazeb. Výkon peněžitého trestu může soud podmíněně odložit i na základě záruky, kterou za provinilce převezme ten, kdo na něho má výchovný vliv.

Ohledně podmíněného i nepodmíněného odnětí svobody je třeba si všimnout ustanovení o mimořádném snížení trestního opatření. Lze k němu přistoupit kdykoliv, a to bez omezení, uvedených ve stávajícím trestním zákoně, kdy trestní sazby stanovené stávajícím trestním zákonem byly pro mladistvého nepřiměřeně přísné. To by mělo jmenovitě platit i pro přípravu a pokus provinění.

U podmíněného odsouzení k odnětí svobody lze ponechat podmínku v platnosti i tehdy, kdy mladistvý zavinil příčinu k nařízení výkonu tohoto opatření. Místo toho může být nařízen dohled, či prodloužena zkušební doba, která však ani poté nesmí překročit maximální hranici pěti let. Nic nebrání ani tomu, aby dodatečně byla uložena jiná, např. výchovná opatření.

VI.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže se také vztahuje na ty děti ve věku do dovršení 15 let, které se dopustily činu jinak trestného. To znamená takového činu, který za trestný pokládá

platný a účinný trestní zákon, příp. jiný zákon, který má ustanovení o sankcích, které výslovně označuje za trestné činy.

Soud ve věcech mládeže může, po řízení provedeném podle občanskoprávních předpisů, uložit buď některá z opatření, na něž, speciálně pro tuto věkovou kategorii, pamatuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže, nebo opatření podle zákona o rodině. Opatření ukládaná podle prvního uvedeného zákona má směřovat k nápravě dítěte, a to na základě zjištění, učiněných u jeho předcházejícího pedagogicko-psychologického prostředí.

Zákon zná tato opatření pro děti do 15 let:

- a) dohled probačního úředníka,
- b) zařazení do terapeutického, psychologického, vzdělávacího či jiného výchovného programu,
- c) ochranná výchova.

Vedle obligatorní ochranné výchovy, jak ji známe, se nyní zavádí i možnost jejího fakultativního uložení. Může se to stát v případech dětí, jež se dopustily natolik závažného činu (rozumí se tu jiných činů, než za které se ukládá obligatorní ochranná výchova) a jestli je to nezbytné k zajištění jejich řádné výchovy.

Stejně jako u mladistvých je i u dětí možno uložit vedle sebe i více opatření a rovněž od uložení opatření ustoupit, postačuje-li pouhé projednání věci před soudem nebo státním zástupcem.

VII.

V souvislosti s přijetím zákona o soudnictví ve věcech mládeže a v těsné návaznosti na něj došlo i k některým důležitým změnám ve stávajícím trestním zákoně.

Nás budou zajímat především ty změny, které se dotýkají problematiky další, zákonem však nijak přesně definované, věkové skupiny mládeže, tzv. mladých dospělých. Jde však o pojem trestně právní a jen částečně se obsahově kryje s kriminologickým pojmem „mladí dospělí“, když pokrývá pouze tu nejmladší část mladých dospělých.

ČLÁNKY

Při přípravě zákona o soudnictví ve věcech mládeže se původně uvažovalo i o tom, zda by se neměl vztahovat i na mladé dospělé. Z kriminologického hlediska nelze přehlédnout specifika věkové skupiny mládeže, která sice již dosáhla zletilosti a tím i plné trestní odpovědnosti, ale její postavení v životě společnosti je dosud nejisté a provizorní a do nových a pro ně nezvyklých sociálních rolí a funkcí se teprve vpravují. Obtíže z takové pozice plynoucí mohou mít i kriminogenní charakter.

I mezi kriminology nepanuje jednota v názoru, kdy končí toto období věku, které je sice většinou kladeno do 24 let, nejsou však výjimečné názory o hranici 30 let.

Na druhé straně však v našich kulturních podmínkách lze právem očekávat, že u této věkové skupiny bude dovršen jejich duševní, mravní a rozumový vývoj natolik, že nesou plnou odpovědnost za své činy. Kromě toho patří tato věková skupina mezi skupiny kriminálně neproduktivnější.

Ze všech těchto důvodů bylo od úvah o jejím zařazení do okruhu působnosti zákona o soudnictví ve věcech mládeže upuštěno.

Věková hranice 18 let je stanovena, jak jinak ani nelze. Nelze proto vyloučit případy, že se mohou vyskytnout osoby, zejména ty, které teprve nedávno dosáhly zletilosti, avšak jejich duševní, mravní a rozumový vývoj ještě nedosáhl stupně, který by tomu odpovídal. Proto trestní zákon nyní umožňuje, aby v takovýchto případech bylo osobě blízké věku mladistvých uloženo některé z výchovných opatření, za podmínek stanovených pro mladistvé provinilce. Dále tu nově existuje

možnost snížení sazby trestních sankcí, stanovených zákonem až o jednu čtvrtinu, což se ovšem nevztahuje na pachatele zvlášť závažných deliktů.

VIII.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže nepochybně představuje mimořádný legislativní počín, dosahující úrovně vyspělé právní kultury a snesoucí i přísná kritéria mezinárodního srovnání.

Odpovídá moderním poznatkům trestně právní nauky, ale i jiných vědeckých disciplín, jmenovitě těch, jež se z nejrůznějších hledisek zabývají fenoménem mládeže.

Zákonu se daří nejen zřetelně a jasně formulovat cíle, které sleduje, ale stejně přesvědčivě se dobírá adekvátních prostředků, nezbytných k jejich dosahování.

Dává soudům po předlouhou dobu postrádanou téměř nevyčerpatelnou možnost nejrůznějších způsobů reagencí i jejich kombinací na protiprávní činnost mládeže. Tím je dána nebývalá příležitost takovou společenskou reakci konkretizovat a specifikovat s ohledem na jedinečnost osobnosti každého delikventa z řad mládeže. Kromě řady svých, ještě jiných předností, zákon vytváří i vhodný experimentální prostor při všech budoucích úvahách o zdokonalování trestního zákonodárství.

V podtextu zákona nelze nepocítit morální étos a neoslyšitelný apel humanity.

Autor je emeritním ředitelem Institutu pro kriminologii a sociální prevenci.

ČLÁNKY

K PRÁVU OBVINĚNÉHO MLČET

(ROZSUDEK EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

ALLAN v. SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ z 5. 11. 2002)

JUDr. BOHUMIL REPÍK, CSc.

V přehledu judikatury Evropského soudu pro lidská práva k otázkám dokazování v letech 2001–2002, uveřejněném v tomto časopise č. 8/2003, jsem se zmínil též o shora citovaném rozsudku. Poněvadž tento rozsudek znamená posun v judikatuře Soudu při ochraně práva obviněného mlčet a má bezprostřední význam i pro českou trestněprávní praxi, zaslouží si zvláštní a podrobnější rozbor.

Skutkové okolnosti případu jsou následující:

Dne 3. 2. 1995 byl ve své kanceláři v supermarketu Kwik-Save v Greater Manchesteru zastřešen obchodní manažer David Beesley. Dne 18. 2. 1995 byli stěžovatel R. R. Allan a jistý Leroy Grant zatčeni pro podezření z loupeže spáchané v obchodě Late Saver v Cheadle. Při zatčení měli u sebe zbraň typu Beretta ráže 8 mm. L. Grant se přiznal k loupeži v Cheadle a k několika dalším loupežím v obchodech otevřených dlouho do noci. Stěžovatel svou účast na těchto činech popřel.

Kolem 20. 2. 1995 anonym informoval policii, že stěžovatel Allan je zapleten do vraždy D. Beesleyho. Policie nainstalovala do cely a návštěvních místností, v nichž se pohybovali stěžovatel a L. Grant, audio a video techniku za účelem odposlechu a sledování. Byly takto nahrány rozhovory stěžovatele s L. Grantem a s přítelkyní stěžovatele J. N. S., která jej navštívila. Dne 8. 3. 1995 byl stěžovatel vyslýchán k případu vraždy D. Beesleyho, ale po poučení o právu mlčet tohoto práva využil a odmítl vypovídat.

Dne 23. 3. 1995 byl zatčen H. pro jiné nesouvisející trestné činy. H. měl již záznamy v trestním rejstříku a byl dlouhou dobu informátorem policie. Byl umístěn do cely spolu se stěžovatelem se záměrem vylákat od něj informace týkající se vraždy D. Beesleyho. Telefonicky byl instru-

ván policií, jak má postupovat a kromě jiného mu bylo řečeno, aby stěžovatele „zmačknul, jestli může“. H. věděl, že jeho rozhovory se stěžovatelem jsou nahrávány. Stěžovatel byl vyslýchán policií k loupeži v Cheadle i k vraždě, ale na radu svého obhájce odmítl vypovídat. Později tvrdil, že policie výslechy neúměrně prodlužovala a pokoušela se jej zastrašit za tím účelem, aby byl s H. povídavější.

Dne 25. 7. 1995 H. sepsal svou výpověď v rozsahu 59–60 stran, v níž podrobně popsal své rozhovory se stěžovatelem. Dne 4. 8. 1995 byl H. propuštěn na kauci a vynesení jeho rozsudku bylo odloženo na dobu po podání svědectví v soudním řízení proti stěžovateli. H. tvrdil ve své výpovědi, že stěžovatel se mu přiznal, že byl při vraždě přítomen, ale toto údajné přiznání se na nahrávkách odposlechů nenacházelo. Z nahrávek vyplývalo, že stěžovatel se bavil s H. o loupežích, ale nepřistoupil na snahy H. usměrnit rozhovory na vraždu. Žádný jiný důkaz o jeho účasti na vraždě neexistoval.

Stěžovatel byl obžalován pro účast na vraždě a pro přípravu loupeže. Jeho obhájce namítal přípustnost nahrávek rozhovorů stěžovatele s L. Grantem, J. N. S. a H. a výpovědi H. jako důkazů před soudem. V řízení *voire dire* soudce však tyto důkazy připustil a nevyločil je z řízení. Stěžovatel byl porotou uznán vinným z vraždy a odsouzen na doživotí. Podat odvolání mu nebylo povoleno, neboť odvolací soud při předběžném posouzení odvolání nezjistil, že by soudce soudu prvního stupně postupoval nesprávně.

Štrasburský Soud zjistil, že použitím důkazů výpovědi H. a nahrávkami rozhovorů s H. (nikoli však s L. Grantem a s J. N. S.) bylo porušeno právo obviněného mlčet zaručené článkem 6 odst. 1 Úmluvy.

ČLÁNKY

Na rozdíl od Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (článek 14 odst. 3 písm. g) Úmluva neobsahuje výslovně právo obviněného mlčet a neobviňovat sebe samého. Soud vyvodil toto právo z článku 6 odst. 1 Úmluvy v řadě judikátů, přičemž však toto právo nepovažuje za právo absolutní a připouští jeho omezení určitým stupněm nátlaku na obviněného, který však nesmí být „abuzivní“.¹⁾ Tak Soud zejména připouští, že za určitých podmínek a záruk lze z mlčení obviněného vyvodit pro něj nepříznivé závěry, ačkoli přiznává, že upozornění obviněného na tuto možnost obsahuje v sobě „určitý stupeň nepřímého donucení“.²⁾

V dané věci Soud řešil otázku, zda naléhání policejního informátora, umístěného do cely spolu s obviněným, aby tento vypovídal o trestném činu, z něhož byl podezříván, a postupujícího při usměrňování rozhovorů s obviněným podle instrukcí policie, není formou psychologického nátlaku porušujícího právo obviněného mlčet. Otázka je aktuální též pro Českou republiku, neboť výpovědi spoluvězňů usvědčující obviněného nejsou až tak vzácnou výjimkou. Je často obtížné zjistit, zda spoluvězeň postupoval v porozumění s policií nebo z vlastní iniciativy či jenom vyslechl to, co mu spontánně řekl sám obviněný. Pokud je mi známo, soudy nepovažují důkaz výpovědi spoluvězně za nepřijatelný, a to ani tehdy, jestliže spoluvězeň je policejním informátorem.

Soud zopakoval obecné principy týkající se přípustnosti důkazů. Ačkoli článek 6 Úmluvy zaručuje právo na spravedlivý proces, neobsahuje žádná pravidla o přípustnosti důkazů. To je úloha vnitrostátního zákonodárce (rozsudek Schenk v. Švýcarsko z 12. 7. 1988, § 45 a § 46, rozsudek Teixeira de Castro v. Portugalsko z 9. 6. 1998, § 34 aj.). Zásadně není úlohou Soudu určit, jaké konkrétní druhy důkazů, např. důkazy získané nezákonným způsobem, jsou přípustny,

ani to, zda stěžovatel je vinen či nikoli. Otázka, na kterou je třeba odpovědět je, zda řízení jako takové, včetně způsobu, jakým byly důkazy získány, bylo spravedlivé.

Pokud jde o právo neobvinit sebe samého a právo nevypovídat, Soud zopakoval, že základem spravedlnosti procesu jsou obecně uznané mezinárodní standardy. Jejich cílem je poskytnout obviněnému ochranu před nepřiměřeným nátlakem ze strany státních orgánů a vyhnout se tak justičním omylům a zabezpečit cíle článku 6 Úmluvy (rozsudek John Murray v. Spojené království z 8. 2. 1996, § 45).

Právo neobvinit sebe samého se v první řadě týká respektování vůle obviněné osoby nevypovídat a předpokládá, že obžaloba se snaží dokázat vinu obviněného, aniž by se uchýlovala k získání důkazů prostřednictvím donucovacích nebo nátlakových metod v rozporu s vůlí obviněného (rozsudek Saunders v. Spojené království ze 17. 12. 1996, § 68 a § 69). Při zkoumání toho, zda v řízení byla potlačena sama podstata výsady neobvinit sebe samého, Soud přezkoumává povahu a stupeň donucení a existenci příslušných záruk v řízení (rozsudky Heaney a McGuinness v. Irsko z 21. 12. 2000 a J. B. v. Švýcarsko z 3. 3. 2001).

Novým v judikatuře Soudu je tento jeho právní názor:

„Ačkoli právo nevypovídat a výsada neobvinit sebe samého jsou primárně určeny k ochraně proti abuzivnímu donucení ze strany státních orgánů a získávání důkazů za pomoci donucovacích nebo nátlakových metod v rozporu s vůlí obviněného, rámec tohoto práva není omezen na případy, v nichž byl proti obviněnému použit nátlak, nebo na případy, kdy vůle obviněného byla nějakým způsobem přímo potlačena. Právo, o které jde, je v základě pojmu spravedlivé řízení, slouží zásadně k ochraně svobody výběru podezřelé osoby, zda bude vypovídat nebo bude

¹⁾ Viz B. Repik, *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*, Orac, Praha 2002, s. 185 n. a tam cit. judikaturu. Viz dále rozhodnutí Allen v. Spojené království z 10. 9. 2002.

²⁾ Viz rozsudek John Murray v. Spojené království z 8. 2. 1996, § 50.

ČLÁNKY

mlčet. Svoboda tohoto výběru je efektivně omezena, jestliže vůči podezřelému, který využil právo nevypovídat, státní orgány použijí lest, aby od něj vylákaly příznání nebo jiné vyhlášení usvědčující povahy, které nebyly schopny získat při výslechu a které potom použily jako důkaz v soudním řízení.³⁾

Závisí na všech okolnostech případu, zda právo obviněného nevypovídat je omezeno v takové míře, že je tím porušen článek 6 Úmluvy. Při řešení této otázky přihlížel Soud k judikatuře Nejvyššího soudu Kanady, který posuzoval obdobné případy ve světle článku 7 Kanadské charty práv a svobod. Podle této judikatury článek 7 Charty zahrnuje dosud platná pravidla *common law* týkající se doznání obviněného, tj. právo obviněného formulované negativním způsobem nebýt nucen k doznání hrozbami, sliby nebo násilím, ale navíc obsahuje absolutní právo svobodného výběru mlčet nebo vypovídat před státními orgány.³⁾

V případě R. c. Hebert (1990) 2 R.C.S. 151 poté, co obviněný prohlásil před policií, že nebude vypovídat, byl do jeho cely umístěn policista vydávající se za spolupříznávní a vylákal od něj usvědčující prohlášení. Soudce McLachlin, mluvící za většinu, učinil tento závěr: „V daném případě obviněný zvolil alternativu nevypovídat před policií (...). Později, když mluvil před skrytým agentem, nezměnil toto své rozhodnutí, ani nezvolil možnost vypovídat před policií. Rozhodl se mluvit před spolupříznávním, a to je rozdíl. Použitím úskoku za účelem obejít jeho rozhodnutí mlčet státní zastupitelství porušilo jeho práva.“

Soudce dodal: „Při absenci takového jednání ze strany policie však není porušeno právo obviněného vybrat si, zda bude mluvit s policií, či nikoliv. Jestliže podezřelý mluví, záleží to na jeho výběru a musí přijmout riziko, že recipient může informovat policii.“

V případě Broyles (1991) 3 SCR 595 byl B. zadržen a předveden k výslechu k okolnostem

podezřelého úmrtí. Po poradě s obhájcem využil svoje právo nevypovídat. Po domluvě s policií jej ve vězení navštívil přítel s odposlouchávacím zařízením upevněným na těle. Ptal se jej na jeho účast na vraždě. Podle slov Nejvyššího soudu „se snažil využít důvěru obviněného, aby podvrátil jeho důvěru k radě obhájce nevypovídat (...). Jestliže informátor, který údajně jednal, aby potlačil právo obviněného nevypovídat, není státním orgánem, analýza se musí zaměřit nejen na vztah informátora a státu, ale též na vztah informátora a obviněného. Právo nevypovídat bude porušeno jen tehdy, když informátor jednal jako agent státu v době, kdy obviněný učinil prohlášení, a když to byl informátor, který dosáhl, že obviněný mluvil“.

Vyžadují se proto dvě podmínky: za prvé, byl důkaz získán státním agentem? Za druhé, byl důkaz vylákan? Právo nevypovídat je porušeno, jen jestliže na obě otázky existuje kladná odpověď. V daném případě je zřejmé, že rozhovor by se neuskutečnil nebo by byl odlišný, kdyby nezasáhly státní orgány. Kromě toho bylo vyhlášení obviněného vylákané. Rozhovor byl cíleně usměřován obdobně jako výslech a byla zneužita důvěra obviněného k příteli na podkopání důvěry k radě obhájce obviněného.

Naproti tomu v případě Liew (1999) 3 SCR 227 nebylo zjištěno porušení práva obviněného mlčet. Obviněný byl zatčen pro obchod s kokainem a byl umístěn v cele spolu s tajným policistou, který vyjednával transakci. Rozhovor o okolnostech zatčení inicioval sám obviněný a policista do rozhovoru nijak nezasahoval. Kromě toho zde nebyl žádný vztah mezi obviněným a policistou, který by byl zneužit k tomu, aby se obviněný přiměl mluvit.

Soud si v podstatě osvojil uvedené zásady vyslovené kanadským Nejvyšším soudem a uvedl, že v projednávaném případě při výslechu před policií stěžovatel na radu svého obhájce využil

³⁾ Viz J. Beliveau, La preuve en procédure pénale comparée. Le droit canadien, Revue internationale de droit pénal, 1992, 1-2, s. 149.

ČLÁNKY

právo nevyprávět. H., který byl dlouhou dobu policejním informátorem, byl umístěn v cele spolu s obviněným nejdříve na policejní stanici a potom ve věznici za účelem vylákat od stěžovatele informace týkající se trestných činů, z nichž byl podezříván. Soudu byl předložen důkaz, že policie instruovala H., jak má postupovat a kromě jiného mu bylo řečeno, aby na obviněného „přitlačil, jestli může“.

Soud též poukázal na rozdíl od věci Khan v. Spojené království (rozsudek z 12. 5. 2000), kde se obviněný náhodně dostavil do domu B., v němž bylo instalováno odposlouchávací zařízení, a sám mluvil o své trestné činnosti. Na rozdíl od toho údajné doznání obviněného před H. nebylo spontánní, ale vyvolal je H. neustálými dotazy na základě instrukcí policie. Rozhovor sloužil pro účely vyšetřování, aniž by tu byly záruky, za kterých by mohl probíhat řádný policejní výslech. Ačkoli mezi stěžovatelem a H. neexistoval žádný zvláštní vztah a nebylo zjištěno, že by došlo k přímému donucení, Soud je toho názoru, že stěžovatel byl objektem psychologického nátlaku, kterým byla dotčena dobrovolnost jeho prohlášení.

Za těchto okolností informace získány použitím informátora H. je třeba považovat za získány v rozporu s vůlí stěžovatele. Jejich použití před soudem zasáhlo do práva stěžovatele nevyprávět a neobvinit sebe samého.

Přestože judikatura Soudu je kazuistická a jeho právní závěry jsou vždy vázány na konkrétní projednávaný případ, lze z rozsudku učinit některé závěry, pokud jde o přijatelnost prohlášení obviněného učiněných před spoluvězněm jako důkazů před soudem.

1. Jestliže prohlášení obviněného nebylo vylákáno a učinil je sám obviněný spontánně, jsou výpověď spoluvězně o obsahu tohoto prohlášení, popř. nahrávka tohoto prohlášení jako dů-

kaz přípustny bez ohledu na to, zda recipientem byl tajný policejní orgán, policejní informátor nebo osoba konající bez součinnosti s policií nebo jiným státním orgánem.

2. Jestliže spoluvězeň je soukromou osobou konající bez součinnosti se státním orgánem, je jeho výpověď o obsahu rozhovorů s obviněným jako důkaz přípustná bez ohledu na to, zda obviněný mluvil spontánně nebo byl k tomu veden touto osobou, dokonce i když tato osoba jednala listivě s úmyslem oznámit výsledek rozhovorů státním orgánům, např. proto, aby si zlepšila svoje postavení. Není-li do věci zamíchán státní orgán, je rizikem obviněného, že se svěruje jiné osobě.

3. Právo obviněného mlčet je tedy porušeno jen tehdy, jestliže spoluvězněm je policejní orgán nebo osoba jednající v dohodě s policií a jestliže zároveň prohlášení obviněného nejsou spontánní, ale jsou takto vylákány.

4. V případě projednávaném Soudem i ve všech případech projednávaných kanadským Nejvyšším soudem obviněný uplatnil před policií svoje právo nevyprávět a policie použila lest, aby tuto volbu obviněného popřela a dosáhla, aby mluvil, i když nepřímou. Je otevřenou otázkou, zda by závěry Soudu platily i v případě, že obviněný vypovídal, ale k činu se nepřiznal a naznačený postup by policie použila za účelem dosáhnout doznání nebo jiné usvědčující prohlášení.

Podle mého názoru také tu by bylo porušeno právo obviněného mlčet, i když je dosud neuplatnil. Jeho právo na výběr mlčet nebo vypovídat stále existuje. Je však vždy osidné vyvozovat stejné závěry z rozhodnutí Soudu pro jinou skutkovou a právní situaci než je ta, která byla předmětem rozhodování Soudem.

Autor je emeritním soudcem Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku.

SMLOUVA O OTEVŘENÍ AKREDITIVU

doc. JUDr. KAREL MAREK, CSc.

Příslušná právní úprava tohoto absolutního obchodu (viz § 261 odst. 3 obchodního zákoníku) je poměrně stručná (§ 682 až § 691 obchodního zákoníku) a jen Základní ustanovení (§ 682) je kogentní.¹⁾

Akreditiv (německy Kreditbrief, anglicky letter of credit) se vyvinul z kupecké poukázky. Slouží jako nástroj placení i úvěrování. Jeho starší označení je „úvěrní list“ (francouzsky accréditer = dát úvěr). V podstatě jde o zvláštní poukázku vystavenou na jednu nebo i několik bank s příkazem vyplatit doručiteli, popř. jiné osobě, na niž je akreditiv vystaven, peněžité obnos až do výše sumy v akreditivu uvedené nebo poskytnout jiné plnění za stanovených podmínek.²⁾

Podstatnou částí smlouvy o akreditivu bude určení plnění, které se banka zavazuje poskytnout oprávněnému. Většinou půjde o plnění určité peněžité částky. Plnění však může mít také povahu jinou, zejména akceptace směnky, odkoupení směnky nebo obstarání akceptace směnky.³⁾

Z toho důvodu, že akreditiv poskytuje příkazci i oprávněnému vyšší stupeň jistoty, bývá tradičně a běžně používán v mezinárodním obchodu. Postupně se jeho používání rozšiřuje i v tuzemsku, a to jako platebního instrumentu, který může efektivně snížit rizika platební neschopnosti některého z obchodních partnerů.

Podle základního ustanovení tohoto tzv. absolutního obchodu se smlouvou o otevření akreditivu zavazuje banka příkazci, že na základě jeho

žádosti poskytne určité osobě (oprávněnému) na účet příkazce určité plnění, jestliže oprávněný splní do určité doby stanovené podmínky, a příkazce se zavazuje zaplatit bance úplatu. Smlouva musí být uzavřena písemně. Může vyvolávat pochybnosti, zda písemná forma, není-li sjednána, platí pro případné změny (dodatky) smlouvy – viz ustanovení § 272 odst. 2 obchodního zákoníku. Judikatura se přitom kloní k řešení, že je-li smlouva písemná, musí být písemná i její změna. Ustanovení § 272 odst. 2 si však po našem soudu vyžaduje změnu, event. vpuštění.

Podstatnými částmi smlouvy – kromě přesného určení banky a příkazce – jsou:

- závazek banky příkazci, že na základě jeho žádosti poskytne určité osobě (oprávněnému) na účet příkazce určité plnění (jestliže oprávněný splní do určité doby stanovené podmínky),
- závazek příkazce zaplatit bance úplatu.

V dnešní situaci, kdy je u nás poměrně dosti rozšířena platební neschopnost, bude důležité, jak vyřešit otázku placení (například v kupní smlouvě, smlouvě o dílo atd.). U prodávajících (zhotovitelů) bude obava volit převodní způsob placení formou příkazu k úhradě vystaveného kupujícím (objednatelem), budou se obávat pozdní úhrady, popřípadě zda v mezidobí nedojde k zániku povinného subjektu. Pro kupující bude pak riziková volba placení záloh, mj. pro neplnění či možný zánik prodávajících.

Použití akreditivu poskytuje oběma stranám vyšší stupeň jistoty. Proto také byl a je akreditiv

¹⁾ Navazujeme a vycházíme ze Marek, K.: Smluvní typy (druhé hlavy třetí části) obchodního zákoníku, MU Brno, 2. vydání, 3. dotisk, 1999, s. 297–303 a Marek, K.: Obchodněprávní smlouvy, 4. vydání, 2003, s. 257–291; k novému návrhu týkajícího se terminologie obchodních závazků viz Bejček, J.: Změny v typologii obchodních závazků, Obchodní právo č. 3/2003, s. 2 a násl.

²⁾ Blíže viz Eliáš a kol.: Kurs obchodního práva, Obchodní závazky, Cenné papíry, C. H. BECK Praha, 2. vydání, 1999, s. 351 a násl., 3. vydání, 2003, s. 421 a násl.

³⁾ Štenglová, I. – Plíva, S. – Tomsa, M.: Obchodní zákoník, Komentář, 5. vydání 1998, C. H. BECK/SEVT Praha, s. 976 a násl., v 6. vydání 2001 s. 1508, v 7. vydání 2002 s. 1189, v 8. vydání 2003, s. 1299–1300.

ČLÁNKY

běžně používán v zahraničním obchodu. Přitom úplata bance nemusí být vysoká.

Banka v souladu se smlouvou sdělí písemně oprávněnému, že v jeho prospěch otvírá akreditiv, a oznámí mu jeho obsah. V akreditivní listině musí být určeno plnění, ke kterému se banka zavazuje, doba platnosti akreditivu a akreditivní podmínky, jež má oprávněný v této době splnit k tomu, aby se mohl domáhat plnění vůči bance. Písemné sdělení banka učiní bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy, ledaže ze smlouvy vyplývá, že tak má učinit teprve v době, kdy jí k tomu dá příkazce pokyn. Oznámením vzniká závazek banky vůči oprávněnému. Závazek příkazce vůči bance vzniká otevřením akreditivu.

Akreditivní listina bude zejména obsahovat povinnost banky platit určitou částku nebo přijmout směnku.⁴⁾ V akreditivní listině musí být určeno:

- plnění, ke kterému se banka zavazuje (např. placení určité sumy, akceptace směnky),
- doba platnosti akreditivu,
- akreditivní podmínky, jež má oprávněný v době platnosti akreditivu splnit tak, aby se mohl domáhat plnění vůči bance.

Písemné sdělení učiní banka vůči oprávněnému buď bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy, anebo, bylo-li to ve smlouvě ujednáno, na příkazcův pokyn.

Úplata bude obvykle sjednávána odkazem na sazebník banky. Pokud by úplata nebyla sjednaná, nebude se platit podle sazebníku, ale platit se bude úplata obecně obvyklá.

Závazek banky z akreditivu je podle ustanovení obchodního zákoníku nezávislý na právním vztahu mezi příkazcem a oprávněným. To lze ostatně již vyvodit i ze základního ustanovení. Musíme totiž rozlišovat vztah banky a příkazce a závazek banky vůči oprávněnému. Vztah příkazce k oprávněnému bude však často zřejmý ze stanovených podmínek pro oprávněného.

Jakákoliv odvolávka akreditivu na číslo smlouvy, faktury, objednávky atd. je tedy (není-li to mezi stanovenými podmínkami akreditivu) z hlediska akreditivu irelevantní a má pouze informativní charakter. Banky zkoumají pouze splnění akreditivních podmínek a neřídí se např. kupní smlouvou mezi příkazcem a oprávněným.

Z hlediska odvolatelnosti lze akreditivy třídit na odvolatelné a neodvolatelné. Obchodní zákoník vychází z koncepce neodvolatelnosti akreditivu, pokud není stanoveno jinak. Je-li akreditiv neodvolatelný, nemůže jej banka jednostranně měnit nebo rušit.

Nestanoví-li akreditivní listina, že akreditiv je odvolatelný, může banka akreditiv změnit nebo zrušit pouze se souhlasem oprávněného a příkazce. Stanoví-li akreditivní listina, že akreditiv je odvolatelný, může jej banka ve vztahu k oprávněnému změnit nebo zrušit do doby, než oprávněný splní podmínky stanovené v akreditivní listině. Změnit nebo zrušit akreditiv lze pouze písemně.

Akreditiv je ze zákona neodvolatelný, což však neznamená, že by vůbec nemohl být odvolán, tj. změněn nebo zrušen. Neodvolatelnost akreditivu znamená jen, že jej banka nemůže změnit nebo zrušit bez souhlasu oprávněného a příkazce, a jde-li o akreditiv potvrzený i další bankou, tak i bez souhlasu potvrzující banky. Na to je správně v literatuře upozorňováno.⁵⁾

Má-li být akreditiv odvolatelný, musí to akreditivní listina výslovně uvést. Je-li tomu tak, může banka akreditiv změnit nebo zrušit za podmínek, že tak učiní písemně a dříve než oprávněný podmínky určené v akreditivní listině splní.

Odvolatelný akreditiv není v současnosti častý. Odvolatelný akreditiv znamená nižší jistotu. Z hlediska zájmů oprávněného doporučujeme trvat na neodvolatelnosti akreditivu, pokud by bylo navrhováno použití akreditivu odvolatelného.

⁴⁾ K otázkám směnek viz např. Chalupa, R.: Zákon směnečný a šekový – komentář, LINDE Praha, 1996, s. 684; Kotásek, J.: Úvod do směnečného práva, MU Brno, 2002, 182 s.

⁵⁾ Pelikánová, I. a kol.: Obchodní právo, II. díl, 2. přepracované vydání, CODEX Praha, 1998, s. 333.

ČLÁNKY

Jestliže neodvolatelný akreditiv je z podnětu banky, jež je jím vázána, potvrzen další bankou, vzniká oprávněnému nárok na plnění vůči této bance od doby, kdy oprávněnému potvrzení akreditivu oznámí. Banka, která požádala o potvrzení akreditivu, a banka, která akreditiv potvrdila, jsou zavázány vůči oprávněnému společně a nerozdílně.

Pokud došlo k potvrzení akreditivu jinou bankou, bude typické plnění bankou, která akreditiv potvrdila. Oprávněný však může žádat plnění na kterékoliv z nich. Ke změně nebo zrušení akreditivu potvrzeného další bankou se vyžaduje i souhlas potvrzující banky. Jestliže banka, která akreditiv potvrdila, poskytla plnění oprávněnému v souladu s obsahem akreditivu, má nárok na toto plnění vůči bance, která o potvrzení akreditivu požádala.

Kromě potvrzení akreditivu jinou bankou známe i tzv. oznámení akreditivu.

Banka, která pouze oznamuje oprávněnému, že jiná banka pro něho otevřela akreditiv, odpovídá za škodu způsobenou za nesprávnost tohoto oznámení, nevzniká jí však závazek z akreditivu.

Za nesprávnost oznámení lze, zejména podle našeho soudu, považovat neověření pravosti akreditivu obdrženého od vystavující banky⁶⁾ nebo nepřesné oznámení (zkomolení) podmínek akreditivu.

Speciálním druhem akreditivu, upraveným v obchodním zákoníku, je akreditiv dokumentární. Při dokumentárním akreditivu je banka povinna poskytnout oprávněnému plnění, jestliže bance jsou řádně předloženy během platnosti akreditivu dokumenty určené v akreditivní listině. Tento druh akreditivu je velmi rozšířen. Dokumentem mohou být například listiny svědčící o odeslání zboží, zápisy o převzetí smontovaných strojů a zařízení, listiny svědčící o úspěšném pro-

vedení garančních zkoušek, listiny osvědčující vlastnictví ke zboží apod.

V praxi se dokumenty zejména dělí na dokumenty dopravní, dokumenty dispoziční, dokumenty legitimační a dokumenty podpůrné.⁷⁾

Mezi dispoziční a dopravní dokumenty patří zejména námořní/zámořský konosament (Marine Ocean Bill of Lading), FIATA konosament, multimodální konosament, říční náložní list, skladní list (warrant) a vydací list (delivery order). Dispoziční a dopravní dokumenty lze převádět. Z hlediska zájmů oprávněného je přitom bezpečnější vyžadovat, aby dokument byl vystaven na řad vystavující banky.

Naproti tomu legitimační dokumenty se převádět nedají. Zboží je obvykle vydáno příjemci po ověření jeho totožnosti. Řadíme sem CMR – silniční nákladní list, CIM – druhopis železničního nákladního listu, AWB – letecký nákladní list, potvrzení speditéra – Forwarders Certificate of Receipt atd.

Mezi nejvýznamnější podpůrné dokumenty řadíme pojišťovací dokumenty, osvědčení o původu (většinou je požadováno, aby bylo vystaveno Hospodářskou komorou ČR), balící listy, vážní listy, inspekční certifikáty vystavené inspekčními agenturami (např. SGS), veterinární osvědčení, fytopatologické osvědčení pro rostliny. Jedním z nejdůležitějších dokladů bývá obvykle faktura.

Banka je povinna přezkoumat s odbornou péčí vzájemnou souvislost předložených dokumentů a zda jejich obsah zjevně odpovídá podmínkám stanoveným v akreditivní listině. Banka přitom zkoumá pouze vzájemnou souvislost předložených dokumentů a jejich soulad s akreditivními podmínkami, ale není povinna zkoumat jejich faktickou správnost, ani např. faktický stav zboží.⁸⁾

Banka odpovídá za škodu způsobenou příkazci ztrátou, zničením nebo poškozením doku-

⁶⁾ Čl. 7 Jednotných zvyklostí a pravidel pro dokumentární akreditiv, revize 1993, publikace MOK č. 500.

⁷⁾ Bližší viz Grmelová, K.: Dokumenty používané při platbách akreditivem, Obchodník č. 6/1995, s. 22 a násl.

⁸⁾ Viz též Švarc, Z. a kol.: Úplné znění zákona č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník s výkladem, Ekonomický a právní poradce podnikatele, č. 12-13/1996, s. 215.

ČLÁNKY

mentů převzatých od oprávněného, ledaže tuto škodu nemohla odvrátit ani při vynaložení odborné péče.

Ustanovení obchodního zákoníku o dokumentárním akreditivu platí přiměřeně i na jiné akreditivy, podle nichž se lze domáhat plnění při splnění jiných podmínek, než je předložení dokumentů.

V praxi jsou známy různé druhy akreditivů. Např. při opakujících se dodávkách (např. vždy měsíčně 100 ks konkrétního zboží) se používá, aby se nemusely smlouvy o akreditivu sjednávat opakovaně, tzv. akreditivu revolvingového. Pro případ, že by se část dodávky v určitém období nepodařilo splnit, ale mohlo by se to zdařit v období následujícím a i v tom případě se chce umožnit čerpání peněžních prostředků (v prvním měsíci by se např. plnilo 90 ks a ve druhém 110 ks), lze sjednat tzv. akreditiv revolvingový kumulativní. Kumulativní revolvingový akreditiv umožňuje nedočerpanou částku z jednoho období převést a čerpat v období následujícím.

Vystavení revolvingového akreditivu je pro vystavující banku spojeno se zvýšeným rizikem, kterého by si měla být vědoma. Vystavující banka se zavazuje plnit nejen ve vztahu k jedné dodávce, ale k souhrnu dodávek, který by se „pod akreditivem“ mohl uskutečnit. Vystavení revolvingového akreditivu se proto zpravidla provádí pro velmi bonitního klienta, event. se pro banku sjednává vhodné zajištění.

Dalším druhem akreditivu je převoditelný akreditiv. V podstatě jde o to, že kupující (příkazce) vystaví akreditiv ve prospěch prodávajícího (první oprávněný), a ten jej převede na své další obchodní partnery (druhý/zí oprávněný/ní). První oprávněný může být zprostředkovatel, který zná kupujícího (příkazce) a výrobce (druhý oprávněný); kupující a výrobce se však neznají. Další vhodnou situací pro použití převoditelného akreditivu je ta, když první oprávněný je hlavní doda-

vatel a druhý/zí oprávněný/ní jsou jeho subdávatelé. Podle platných Jednotných pravidel a zvyklostí pro dokumentární akreditivy musí být akreditiv označen jako převoditelný (transferable). Jedná se o poměrně složité operace.⁹⁾

Jak již bylo řečeno, rozšiřuje se tento platební instrument i v tuzemském platebním styku. Typickými dokumenty bývají faktura, dopravní doklad (nejčastěji silniční nákladní list CMR), zápis o převzetí zboží potvrzený příkazcem, zápis o převzetí díla, dodací list atd.

Dále je stále více využíván tzv. realitní akreditiv. Smlouvy o otevření akreditivu se používá zejména pro převod pozemků, budov, bytů a nebytových prostor. Dokumentem vyžadovaným „pod realitním akreditivem“ je kupní smlouva s vyznačením rozhodnutí katastrálního úřadu o povolení vkladu nebo výpisu katastru nemovitostí.¹⁰⁾ Dalším dokumentem, který lze doporučit, je protokol o vyklizení příslušné nemovitosti podepsaný kupujícím (příkazcem). Důvodem využití tohoto platebního instrumentu je zvýšení jistoty kupujícího, který zaplatí dokumentárním akreditivem až po předložení stanovených dokumentů, které osvědčují vklad do katastru nemovitostí. Předpokladem bezproblémového průběhu transakce je přesné určení předmětu převodu. Akreditiv lze použít také např. na převod bytů v družstevním vlastnictví. Dokumentem by v tomto případě byla smlouva o převodu práv a povinností spojených s členstvím v bytovém družstvu. Vzhledem k tomu, že práva a povinnosti spojené s členstvím v bytovém družstvu přecházejí na nabyvatele předložením této smlouvy družstvu nebo pozdějším dnem uvedeným v této smlouvě (viz § 230 obchodního zákoníku), doporučujeme požadovat jako dokument i oznámení družstva, že uvedený převod vzalo na vědomí.

Tzv. akreditiv s červenou doložkou je akreditivem, který obsahuje speciální klauzuli, která

⁹⁾ Milostná, I.: Dokumentární akreditiv – pomocník při Vašem podnikání, Akcionář č. 20/1993, s. 8; Andrlé, P.: Dokumentární akreditiv v praxi, 2. aktualizované vydání, Grada, 2003, s. 25 a násl.

¹⁰⁾ Podrobněji viz Mácha, P.: Dědění, darování a převádění nemovitostí v praxi, Newsletter, Praha 1999, s. 144.

ČLÁNKY

umožní oprávněnému čerpat část dokumentárního akreditivu od avizující banky před předložením dopravních dokumentů. Tato klauzule byla původně psána červeným inkoustem z důvodu barevného zvýraznění. Tento typ akreditivu je vhodný pro prostředníky nebo výrobce, kteří potřebují „předfinancovat“ zboží před dodáním nebo výrobou. Tento akreditiv např. mohou použít i exportéři, kteří potřebují „předfinancování“, aby mohli zaplatit zboží před vývozem.

V určitých oblastech světa se používá tzv. pověřovací list. Oprávněný obdrží pověřovací list, který je adresován přímo na něj. Pokud předloží pověřovací list spolu s požadovanými dokumenty, je mu částka podle dokumentů proplacena. Aby však mohl být použit u jakékoliv banky, musí být volně obchodovatelný. Při předložení pověřovacího listu je částka pracovníky banky na zadní části odepsána. Odepsání se provádí proto, aby oprávněný nepředložil pověřovací list u jiné banky, která by mu mohla v dobré víře proplatit částku dokumentů podruhé.

Další možné transakce probíhají s použitím „Back to back akreditivu“, který zahrnuje dva akreditivy. První akreditiv (Selling Credit) je vystaven ve prospěch oprávněného (prostředníka), který není výrobcem a nebyl schopen se dohodnout s kupujícím na převoditelném akreditivu. Oprávněný může požádat svou banku o vystavení akreditivu (Buying Credit) ve prospěch výrobce, podmínky Back to back akreditivu jsou založeny na podmínkách původního akreditivu. Vystavení původního akreditivu (Selling Credit) slouží jako ručení za vystavení druhého akreditivu (Buying Credit). Banka, která vystavila Buying Credit, je odpovědná za proplacení výrobcem, bez ohledu na to, zda obdrží úhradu z původního akreditivu.

Používány je i „Counter akreditiv“, který je podobný Back to back akreditivu. Na rozdíl od něho není vystavení druhého akreditivu (Buying

Credit) jištěno původním akreditivem, ale jiným způsobem.

Občas se používá i tzv. krytého akreditivu. Vystavující banka je obvykle z rizikového teritoria nebo k ní nemá oprávněný důvěru. Vystavující banka zašle avizující, případně potvrzující bance akreditiv a současně jí poukazuje částku akreditivu, která je touto bankou uložena na blokačním účtě (může být úročena po dobu platnosti akreditivu). Pokud oprávněný předloží doklady, které jsou v souladu s podmínkami akreditivu, je mu částka vyplacena.

Rozšířený je též Standby akreditiv, který vznikl v USA, kde legislativa většiny států USA neumožňuje vystavit bankovní záruku. Jde tedy fakticky o dokument odpovídající bankovní záruce. Standby akreditiv není na rozdíl od klasického akreditivu platebním instrumentem, ale instrumentem zajišťovacím. Oprávněný předpokládá, že bude zaplacen jiným způsobem. Standby akreditiv použije pouze v případě, že by tomu tak nebylo. Typickým dokumentem vyžadovaným při využití Standby akreditivu je prohlášení oprávněného, že určitá faktura nebyla příkazcem proplacena. Jako dodatečné dokumenty by přicházely v úvahu dokumenty dopravní, balící listy apod., tj. dokumenty, které osvědčují realizaci dodávky.

Dalším uváděným druhem akreditivu je permanentní akreditiv. Zahrnuje několik závazků banky, jež se mají plnit za stejných akreditivních podmínek v různé době.¹¹⁾

V souvislosti s akreditivy se v široké míře uplatňují obchodní zvyklosti. Lze také odkazovat na Jednotné zvyklosti a pravidla pro dokumentární akreditivy, které vydala Mezinárodní obchodní komora (MOK) se sídlem v Paříži. Zvyklosti a tato pravidla byla již vícekrát revidována. Pokud by ve smlouvě nebylo stanoveno jinak, použilo by se jejich poslední znění.¹²⁾

¹¹⁾ Kopáč, L.: Obchodní kontrakty, II. díl, Prospektrum, Praha 1994, s. 563.

¹²⁾ Bližší viz Plíšek, Z.: Nová revize jednotlivých zvyklostí a pravidel; Akreditivy mezinárodní obchodní komory, Právní rádce 8/1993, s. 44 a násl.

ČLÁNKY

Z hlediska právní jistoty však doporučujeme provést výslovný odkaz. Lze to provést např. takto: „Tento akreditiv podléhá Jednotným zvyklostem a pravidlům pro dokumentární akreditivy vydanými Mezinárodní obchodní komorou v Paříži, revize 1993, publikace MOK č. 500.“

Provedení odkazu na uvedené zvyklosti a pravidla je vhodné i proto, že smlouva o otevření akreditivu v obchodním zákoníku má obecnou podobu a některé otázky vůbec neřeší (např. lhůty pro přezkoumání dokumentů bankami).

Nabízí se však i odkaz na Jednotná pravidla pro mezibankovní odškodnění („Bank to Bank

Reimbursements“) v rámci dokumentárních akreditivů, publikovaná Mezinárodní obchodní komorou pod č. 525. Domníváme se pak, že v budoucnu se budou i pro Standby akreditivy stále více využívat Mezinárodní pravidla pro Standby akreditivy (International Standby Practices – ISP98, publikovaná MOK pod č. 590), která lépe vystihují povahu Standby akreditivu než Jednotné zvyklosti a pravidla pro dokumentární akreditivy.

Autor je docentem na katedře obchodního práva Právnické fakulty MU v Brně.

K PROTIÚSTAVNÍM VADÁM DOKAZOVÁNÍ

NÁLEŽITOSTI DŮKAZNÍHO PROSTŘEDKU SROVNÁVACÍ PACHOVOU ZKOUŠKOU (s přihlédnutím k nálezu Ústavního soudu ve věci sp. zn. IV. ÚS 10/02)

JUDr. LIBOR HANUŠ

I. ÚVODEM

Ke srovnávací pachové
zkoušce coby důkaznímu prostředku
v trestním řízení

Jedním z důkazních prostředků, využívaných v trestním řízení ke zjištění skutkového stavu, a tudíž majícím zásadní význam i pro následné rozhodování o vině a trestu či o zproštění obviněného (obžalovaného) obžaloby, je důkaz provedený srovnáváním pachových stop. Ačkoliv v odborné literatuře se lze občas se zmínkou o této problematice setkat,¹⁾ má tento příspěvek za svůj cíl shrnout, a to pokud možno stručně a v ucelené koncepci, jednotlivé aspekty a nezbytné náležitosti s tímto důkazním prostředkem v trestním řízení nikterak zanedbatelnou měrou používaným, spojené tak, aby jeho provádění odpovídalo základním požadavkům řádného zákonného procesu,²⁾ jehož cílem, jímž je v oblasti trestního soudnictví náležitě zjištění trestných činů a podle zákona „spravedlivé“ potrestání je-

jich pachatelů, přirozeně nemožno dosahovat způsobem postulátům a kautelám právního státu neodpovídajícím.

Je zjevno a netřeba v tomto směru bližšího zevrubného výkladu, že podstatou tzv. kriminalistického odorologického zkoumání je analýza pachu. S ohledem na skutečnost, že pachové stopy nejsou pro svou povahu lidskými smysly zjiřitelné, je nezbytné při ohledání místa činu na základě logických úvah, zejména podle charakteru předmětného trestného činu a způsobu jeho provedení vytipovat místa, jichž se teoreticky mohl pachatel dotýkat a z nich odebrat otisk pachové stopy. Výjimkou jsou potom, v tomto směru co do větší pravděpodobnosti ulpění relevantních pachových stop, přirozeně zajištěné předměty, s jejichž pomocí byl trestný čin spáchán. Pachová stopa zajištěná na místě uskutečnění inkriminovaného skutkového děje se posléze srovnává se srovnávací pachovou stopou odebranou (získanou) od ztotožňované osoby, přičemž v případě ztotožnění (zjištění shody) lze mít důvodně za to, resp. na základě takto provedeného dokazování

¹⁾ Např. Šámal, P. – Růžička, M. – Novotný, F. – Doucha, J.: Přípravné řízení trestní, C. H. Beck, Praha 1997, str. 297 a násl.; Musil, J. – Konrád, Z. – Suchánek J.: Kriminalistika, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2001, str. 173 a násl.; Šámal, P. – Král, V. – Baxa, J. – Půry, F.: Trestní řád, Komentář, I. díl, 4. vydání, C. H. Beck, Praha 2002, str. 576 a násl.; Roman, Š.: K problematice využití tzv. pachových konzerv v trestním řízení, in: Bulletin advokacie, č. 8/1996, str. 20 a násl.; Vaněček, P.: K použitelnosti nových důkazních prostředků, in: Trestní právo č. 3/2001, Orac, str. 19 a násl.; Teryngel, J.: Pes a pachová stopa v trestním řízení, in: Trestní právo č. 11/2002, Orac, str. 9 a násl.

²⁾ Čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod, čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

DISKUSE

je možno dovodit, že se určitá osoba v bližší neurčené době na určitém místě s největší pravděpodobností nalézala, případně vešla (alespoň zprostředkovaně) do kontaktu s předmětem zjištěným či s hmotným substrátem nacházejícím se na místě činu, pokud nedošlo k tzv. přenosu pachové stopy, když např. věc, ze které určitý pach pochází, vešla v kontakt s jinou osobou a následně se dostala na místo činu apod. Metoda pachových konzerv tak využívá pachových stop zanechaných na místě činu zpravidla jeho původcem (pachatelem). Její nespornou výhodou je to, že i při sebevětší rafinovanosti a důmyslném provedení jednání subsumovatelného (podřaditelného) pod některou ze skutkových podstat trestných činů nezabrání jeho pachatel tomu, aby na předmětech, s nimiž vešel v přímý styk,³⁾ neulpěla jeho pachová stopa, kterou nemožno ani při sebevětším úsilí následně odstranit či jiným pachem „přebít“. Tento na místě činu zanechaný pach je tak možné pomoci jiných pachů toliko redukovat na nižší míru jeho možného zachycení (rozeznání).

Názor, že se v daném případě, tj. při zpracování zprávy příslušného odborného pracoviště provádějícího pachové srovnávání (Policie ČR, oddělení služební kynologie), jedná toliko o kriminalistickou metodu a operativně pátrací prostředek, jímž získaný poznatek by z tohoto důvodu nebyl přípustný coby procesně použitelný důkaz, byl již trestněprávní teorií i soudní praxí překonán. Předmětem úvah tohoto příspěvku je tedy rozbor nezbytných náležitostí jednotlivých fází dokazování ve vztahu k uvažovanému důkaznímu prostředku, v důsledku nichž je možno dospět k (negativnímu, či pozitivnímu) skutkovému

zjištění, které by nemohlo být ex post – dlužno dodat oprávněně – zpochybňováno poukazy na vady a nedostatky takto provedeného důkazního prostředku a dovozujícími jeho neúčinnost, a tedy procesní nepoužitelnost pro vyvození skutkového základu věci.

Vycházejí z platné a účinné právní úpravy je třeba na tomto místě poznamenat, že ačkoliv novela trestního řádu provedená zák. č. 265/2001 Sb. v hlavě páté oddílu třetím *expressis verbis* zaktovila pod samostatnou marginální rubrikou tzv. některé zvláštní způsoby dokazování,⁴⁾ které – ač běžně v praxi používány – nebyly v trestním řádu upraveny buď vůbec či toliko fragmentovitě, zvláštní úpravu při provádění tohoto úkonu (roz. provedení pachové zkoušky), jako ztotožnění či vyloučení osoby důvodně podezřelé ze spáchání trestného činu, nezavedla. Přitom trestní praxe, nezávisle na této absenci potřebné právní reglementace, když frekvence užívání tohoto způsobu ztotožnění není, jak již bylo řečeno, nikterak zanedbatelná, uvedeného důkazního prostředku začasťe užívá a tento nezřídka slouží jako jeden z důkazů, které (spolu)vytvářejí právě tu nezbytnou logickou, ničím nenarušenou a uzavřenou soustavu vzájemně se doplňujících a na sebe navazujících důkazů, jež zejména při nedostatku většího počtu důkazů jiných (spolu)zakládají důkazní situaci nevykazující mezery, nevyvolávající důvodné pochybnosti a případně vedoucí k závěru zasahujícímu do osobní svobody trestně stíhané osoby.⁵⁾ Přípustnost tohoto důkazu však nepochybně vyplývá z ust. § 89 odst. 2 tr. řádu, neboť je zřejmé, že i traktované srovnání pachových stop je podřaditelné pod „vše, co může přispět k objasnění věci“.

³⁾ Pro úplnost uvádím, že nosičemi pachu mohou údajně být i předměty, kterých se pachatel přímo nedotkl. K tomu srov. Teryngel, J.: opus cit. v pozn. č. 1, str. 10.

⁴⁾ § 104a (Konfrontace), § 104b (Rekognice), § 104c (Vyšetřovací pokus), § 104d (Rekonstrukce), § 104e (Prověрка na místě) zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁾ Čl. 8 odst. 1, odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

DISKUSE

II. PACHOVÁ ZKOUŠKA VE SVĚTLE JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

Konečně i Ústavní soud opakovaně akceptoval přípustnost tohoto důkazu⁶⁾ s tím, že je věcí nezávislého obecného soudu, zda ji v průběhu řízení konstatuje. Ve své rozhodovací praxi současně poznamenal, že „možnost odebrání pachové stopy lze dovozovat z ustanovení § 114 odst. 2 tr. řádu, podle něhož „je-li k důkazu třeba provést zkoušku krve nebo jiný obdobný úkon, je osoba, o kterou jde, povinna strpět, aby jí lékař nebo odborný zdravotnický pracovník odebral krev nebo u ní provedl jiný potřebný úkon, není-li spojen s nebezpečím pro její zdraví“. S ohledem na povahu úkonu, jímž je odběr pachové stopy, není nezbytné v tomto případě trvat na tom, aby odběr provedl lékař nebo zdravotnický pracovník.“⁷⁾ Ústavní soud rovněž logicky poukázal ve své judikatuře na to, že jde sice o přípustný, leč nepřímý, podpůrný a ex post většinou jeho opakovaním nepřezkoumatelný důkaz.⁸⁾

Z uvedeného je zřejmé a evidentně vysvitá i nezbytnost toho, aby jednotlivým fázím jeho provádění byla, ve světle kautel právního státu, který ve své činnosti v maximálním rozsahu přihlíží (má přihlížet) k právům a svobodám člověka a ob-

čana⁹⁾ a je (měl by být) veden při výkonu své vrchnostenské moci a úsilí o právo snahou o „fair“ proces,¹⁰⁾ věnována náležitá pozornost i co do jejich procesního zachycení, když pozdější verifikace takto získaného poznatku je prakticky nemožná nebo alespoň je její možnost podstatně snížena (vyvětrání pachových stop). S ohledem na (výslovnou) absenci všech komponentů (náležitosti) uvažovaného důkazního prostředku v trestním řádu vytváří totiž toliko z pohledu dodržení ústavně zaručených zásad řádné provedení důkazu pachovou zkouškou esenciální předpoklad pro jeho procesní použitelnost coby účinného důkazu při rozhodování o meritu věci v trestním procesu. Předmětem těchto úvah byly i rozhodovací důvody nálezu Ústavního soudu ve věci sp. zn. IV. ÚS 10/02 ze dne 9. června 2003.¹¹⁾ Jeho ratio decidendi, jež vnáší i v naposled řečeném jasno do naznačené problematiky dosud vyjadřované toliko v jiných pramenech teorie i praxe,¹²⁾ spočívá na níže citovaných úvahách.

„Ústavní soud již opakovaně v celé řadě svých rozhodnutí vyslovil názor, dle něhož nezávislost rozhodování obecných soudů se uskutečňuje v ústavním a zákonném procesněprávním a hmotněprávním rámci, přičemž procesněprávní rámec představují především

⁶⁾ Rovněž jako i soudy obecné. Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 1999, sp. zn. 8 Tz 44/99, ASPI.

⁷⁾ Nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 394/97, uveřejněný pod č. 28 in: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek 10, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 1998, str. 179 a násl.

⁸⁾ Nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. II. ÚS 341/96, uveřejněný pod č. 84 in: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek 8, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 1998, str. 281 a násl.; nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. II. ÚS 418/99, uveřejněný pod č. 116 in: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek 19, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 2001, str. 113 a násl.

⁹⁾ Čl. 1 odst. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁾ Čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod, čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

¹¹⁾ Ve Sbirce nálezů a usnesení dosud nepublikován.

¹²⁾ V tomto směru je velice instruktivní a precizní zejména výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 10/1995 Sbirky výkladových stanovisek NSZ, in: Fenyk, J. – Fenyková, P. – Havlík, T. – Růžička, M.: Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu 1918–1996, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 1997, str. 241 a násl., event. ASPI.

DISKUSE

principy řádného a spravedlivého procesu, jak vyplývají z čl. 36 a násl. Listiny (sp. zn. III. ÚS 271/96, sp. zn. III. ÚS 148/97, sp. zn. IV. ÚS 649/2000). Postup orgánů činných v trestním řízení, jenž je ovládán induktivní metodou (již pro její podstatu), musí být, má-li vykazovat soulad s principy řádného procesu, ovládán procesní čistotou provedeného řízení, a to podle přesvědčení Ústavního soudu i co do jeho přezkoumatelnosti ve vztahu k jednotlivým dílčím komponentům (fázím) procesu dokazování, z nichž se tento skládá. Trestně procesní teorie i praxe tyto fáze zpravidla dělí na vyhledávání důkazů; jejich opatření, provádění a procesní zajištění, jimiž si orgány činné v trestním řízení zákonem stanoveným způsobem opatřují z pramene důkazu zprávy o skutečnostech významných pro věc a tyto zachycují v příslušném protokolu (§ 55 tr. řádu); dále pak na fázi, v níž dochází k prověrce důkazů a vyvrcholením tohoto procesu je konečně jejich hodnocení (§ 2 odst. 6 tr. řádu, čl. 82 Ústavy ČR) vedoucí k závěru o spáchání skutku obžalovanou osobou a rozhodnutí o vině a trestu či o případném zproštění obžaloby.

V projednávané věci rozhodující obecné soudy při hodnocení (zákonosti) důkazu pachovou zkouškou ve vztahu k fázi zajištění (opatření) důkazního materiálu přehlédly, resp. vůbec se nezabývaly tím, jakým způsobem došlo k odběru pachové stopy stěžovatele, která byla posléze zaslána spolu s věcmi zajištěnými na místě činu k odbornému vyjádření ve věci porovnání pachových stop (č.l. 90–93) a k jeho procesně doložitelnému zaznamenání. Přitom, docházeli k odběru (otisku) pachové stopy, je

nutno o něm, jako o každém jiném vyšetřovacím úkonu, sepsat protokol se všemi jeho obsahovanými náležitostmi (§ 55 tr. řádu). Při posuzování zákonnosti tohoto důkazu (roz. důkazu pachovou zkouškou) však obecné soudy shodně vyšly toliko z protokolů o ohledání místa činu (č. l. 78, 89), a poté z citovaného odborného vyjádření, jakož i následného výsledku jeho zpracovatele v hlavním líčení (č. l. 233, 234). Zcela však opomenuly zabývat se tím, kdy, za jakých okolností, kým a jakým způsobem došlo k odebrání a zajištění pachové stopy stěžovatele. Při absenci takového protokolu tak neučinily např. ani vzneseným dotazem k orgánům policie. Vyjádřeno poněkud jiným způsobem, tuto fázi zajištění důkazního materiálu pro účely předmětného srovnání pachových stop a její řádné procesní zachycení nepovažovaly v rozporu s procesními požadavky obecné soudy za právně relevantní. Ústavní soud má však za to, že zmíněné procesní pochybení zasahuje do ústavněprávní roviny, neboť z pohledu řečených kritérií nebyla posouzena zákonnost provedení předmětného důkazu, a tudíž zde chybí esenciální předpoklad pro jeho další hodnocení z hlediska závažnosti a pravdivosti (věrohodnosti).“

V této souvislosti s prováděním důkazu pachovou zkouškou vyvstává z pohledu zákonných a ústavních postulátů¹³⁾ i otázka, zdali při jejím provádění má mít obhájce obviněného právo být jí účasten. Jinými slovy, předestírá se jednak problém kvalifikace tohoto úkonu jako vyšetřovacího úkonu¹⁴⁾ v trestním řízení a dále v návaznosti na to akceptace práv a povinností subjektů trestního procesu (v případě pozitivní odpovědi) s nim

¹³⁾ § 2 odst. 13, § 33 odst. 1, odst. 4, § 41 odst. 2 a § 165 odst. 1, odst. 2 a odst. 3 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů; čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

¹⁴⁾ Srov. k těmto úvahám v obecné rovině např. stanovisko in: Novotný, F. – Růžička, M. a kolektiv: Trestní kodexy. Trestní zákon, trestní řád a související předpisy (komentář), 2. doplněné vydání, EUROUNION, s. r. o., Praha 2002, str. 970 a násl. Domnívám se, že v případě provádění srovnávací pachové zkoušky nelze závěry tam vložené pro její jedinečné atributy bez výhrad použít.

DISKUSE

spojených. Mám za to, že ačkoliv je tento úkon prováděn příslušným odborným pracovištěm zřízeným u správy Policie ČR v rámci každého kraje, je vzhledem ke specifiku tohoto důkazního prostředku a jeho řádné realizace (ex necessitate rei) zcela žádoucí a nezbytnou podmínkou i to, aby obhájce obviněného v případě svého kvalifikovaného zájmu měl možnost se tohoto porovnání otisku pachové stopy (zajištěné na místě činu) a srovnávací pachové konzervy (s otiskem pachové stopy odebraným obviněnému) zúčastnit, a dozírat tak nad jeho náležitým provedením. Konečně stran tohoto se i Ústavní soud v již shora zmíněném nálezu vyjádřil k poukazu stěžovatele na to, že o porovnání pachových stop nebyli on ani jeho obhájce vyrozuměni, a tak se ho nemohli zúčastnit, když konstatoval, že „v tomto ohledu se v ust. § 165 odst. 2 tr. řádu (ve znění před novelou provedenou zák. č. 265/2001 Sb.) uvádí: ‚Oznámí-li obhájce vyšetřovateli, že se chce účastnit vyšetřovacího úkonu, je vyšetřovatel povinen sdělit mu včas dobu a místo konání úkonu, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyrozumění obhájce nelze zajistit.‘ (citovanou novelou bylo toto ustanovení precizováno a zařazeno do odst. 2 a 3 § 165 tr. řádu). V projednávané věci nebylo Ústavním soudem z připojeného soudního spisu zjištěno, že by obhájce stěžovatele žádal, aby byl vyrozuměn ze strany policejního orgánu o všech či toliko jmenovitě nebo druhově určených vyšetřovacích úkonech trestního řízení a v ústavní stížnosti to ani netvrdí a nedokládá.“

Dále dodal, že „nicméně v obecné rovině jeví se Ústavnímu soudu vhodným na okraj zdůraznit, že provádění tohoto důkazu je jakousi obdobou ztotožnění (vyučování) při rekognici, a tudíž – byť není důkaz pachovou zkouškou *expressis verbis* v trestním řádu upraven (Ize jej však pod-

řadit pod ust. § 89 odst. 2 tr. řádu) – by měl mít ‚z povahy věci‘ obhájce obviněného možnost, odhlédnuto od toho, kterým orgánem je tento důkaz prováděn, být při něm účasten, a to především z toho důvodu, že pro ‚vyvětrávání‘ pachových stop jej nelze posléze zpravidla znovu provést a tedy jeho pozdější verifikace je možná pouze ve výjimečných případech. Stejně tak i následná náprava jakýchkoliv procesních nedostatků je tedy co do jeho reálného úspěšného pozdějšího provedení minimální. Má-li být naopak důkaz pachovou zkouškou bez rizika kdykoliv v budoucnu uplatněných a ex post nepřezkoumatelných výhrad brán v potaz, měla by mít obhajoba, projeví-li o to kvalifikovaný zájem [§ 165 odst. 2 (resp. odst. 2, odst. 3) tr. řádu], a to i s ohledem na nezpůsobilost jeho exaktního ověření (plynová chromatografie vykazuje v uvedené oblasti nikterak nevýznamné deficity) a princip ‚rovnosti zbraní‘, v intencích zákona garantován alespoň jistý minimální dohled nad jeho prováděním. Při takovém ‚fair‘ procesu je posíleno naplnění požadavku právního státu na transparentnost jeho rozhodování, což měrou nemalou přispívá i k jeho důvěryhodnosti a současně není přirozeně na újmu dosažení účelu trestního řízení (§ 1 odst. 1 tr. řádu). Stranou pozornosti by neměla zůstat ani možnost pořízení videozáznamu zachycujícího provedení porovnání otisku pachové stopy a srovnávací pachové konzervy, event. i zvážení přibrání k tomuto úkonu alespoň jedné osoby, která není na věci zúčastněna.“

K otázce odběru otisku pachové stopy od obviněného je třeba taktéž pro úplnost poznamenat, že v teorii i praxi byla tato možnost již před novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. zcela opodstatněně dovozována z ust. § 114 odst. 3 tr. řádu,¹⁵⁾ nicméně uvedená judikatura

¹⁵⁾ Např. Šámal, P. – Růžička, M. – Novotný, F. – Doucha, J.: opus cit. v pozn. č. 1, str. 229 nebo Novotný, F. – Růžička, M. a kolektiv: opus cit. v pozn. č. 14, str. 807. Srov. i výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství cit. v pozn. č. 12, jakož i rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 2 To 123/2001 ze dne 4. 10. 2001 (ASPI).

DISKUSE

Ústavního soudu se přiklonila – jak již řečeno – ke stanovisku, že se jedná o úkon podle odst. 2 § 114 tr. řádu,¹⁶⁾ což v podstatě potvrdila a upřesnila i novela tr. řádu provedená zák. č. 265/2001 Sb., jež vložila do citovaného ustanovení další větu, dle níž „Odběr biologického materiálu, který není spojen se zásahem do tělesné integrity osoby, již se takový úkon týká, může provést i tato osoba nebo s jejím souhlasem orgán činný v trestním řízení.“¹⁷⁾ Takto koncipovaná úprava však, dle mého názoru, v rozebíraných souvislostech nevyklučuje současné použití odst. 3 § 114 tr. řádu (jako přinejmenším rovnocenný „lex specialis“), podle něhož „je-li k důkazu třeba zjistit totožnost osoby, která se zdržovala na místě činu, je osoba, o kterou jde, povinna strpět úkony potřebné pro takové zjištění.“¹⁸⁾ Vždyť při interpretaci těchto ustanovení v jejich vzájemném kontextu je třeba přihlížet, a to v neposlední řadě, i k jejich účelu a smyslu. Takovým úkonem, jenž obviněný nemůže odmítnout, je nepochybně i sejmutí jeho kontrolní pachové stopy za účelem jejího srovnání s pachou-

vou stopou zajištěnou na místě činu. Odběru srovnávací pachové stopy, v důsledku přijetí stran této dílčí otázky zde pretendovaného názoru, je potom obviněný povinen se podrobit, přičemž k tomu může být nadto i donucován (toliko) uložením pořádkové pokuty.¹⁹⁾ Pokud by tomu tak být nemělo, nemohlo by ani být provedení tohoto pro věc mnohdy jednoho z klíčových důkazních prostředků způsobilého přispět k objasnění stíhaného skutkového děje – alespoň relativně – možné.

III. SHRnutí ZÁVĚRŮ PLYNOUCÍCH Z ROZBORU VĚCI

Zrekapitulujeme-li formulované závěry a vývody výše řečené, lze dospět k následujícím konstatování majícímu oporu jak v logice věci, tak i ve vyjmenované judikatuře Ústavního soudu.

Důkazní prostředek srovnávací pachovou zkouškou je, shledá-li to (s ohledem na absenci výslovné dikce zákona) obecný soud v rámci

¹⁶⁾ Nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 394/97, uveřejněný pod č. 28 in: Ústavní soud České republiky: Sběrka nálezů a usnesení – svazek 10, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 1998, str. 179 a násl.

¹⁷⁾ Otázkou je, zdali je odběr srovnávací pachové stopy vůbec odběrem biologického materiálu. V důvodové zprávě vládního návrhu zákona (č. 265/2001 Sb.) se k tomuto ustanovení uvádí, že „v souladu s potřebami praxe se umožňuje, aby odběr biologického materiálu (např. vlasů, chlupů, slin apod.), který není spojen se zásahem do tělesné integrity osoby, již se takový úkon týká, provedla sama tato osoba nebo s jejím souhlasem orgán činný v trestním řízení. Přitom je zajištěno, že takový postup je možný jen se souhlasem osoby, již je biologický materiál odebírán“. K tomuto srov. Šámal, P. – Král, V. – Baxa, J. – Půry, F.: opus cit. v pozn. č. 1, str. 766, kde se příkladmo k odběru biologického materiálu opírajícího se o toto ustanovení zmiňuje i odběr pachu pro tzv. pachovou konzervu. Nicméně je třeba poukázat (*při vsí úctě*) na komentář psaný tímtež autorem (byť v jiných souvislostech), kde se uvádí, ohledně úkonů potřebných ke zjištění totožnosti osoby, která se zdržovala na místě činu, a to s výslovným poukazem na ust. § 114 odst. 3 tr. řádu, jako příklad právě odběr pachové stopy (str. 1028). K „syntéze“, resp. současnému použití obou ustanovení ve vazbě na odběr srovnávací pachové stopy dospívá tentýž autor in: Musil, J. – Kratochvíl, V. – Šámal, P. a kol.: Kurs trestního práva. Trestní právo procesní, 2. přepracované vydání, C. H. Beck, Praha 2003, str. 470.

¹⁸⁾ Totožné stanovisko lze dovodit i z nálezu Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 623/2000 ze dne 27. května 2003 (Ve Sběrce nálezů a usnesení dosud nepublikován).

¹⁹⁾ § 114 odst. 4 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Shodně např. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 To 123/2001 ze dne 4. 10. 2001, ASPI. Rovněž i výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství cit. v pozn. č. 12. Opačný názor na danou problematiku ve vztahu k možnosti uložení pořádkové pokuty zastávají Šámal, P. – Růžička, M. – Novotný, F. – Doucha, J.: opus cit. v pozn. č. 1, str. 229.

DISKUSE

nezávislého soudního rozhodování ve vazbě na konkrétní projednávanou věc,²⁰⁾ důkazem přípustným, jenž je způsobilý být podkladem pro rozhodování o vině a trestu. Současně je pochopitelně důkazem nepřímým, tj. indicií dokazující – dojde-li ke ztotožnění – sice jinou skutečnost, než která je přímým a bezprostředním předmětem dokazování, avšak jde o skutečnost, z níž je možno prostřednictvím logických úvah a na základě zkušeností usuzovat, zda nastala či nikoliv skutečnost, jež je dokazována, in concreto zda se určitá osoba v bližší neurčené době na určitém místě s největší pravděpodobností nacházela, případně vešla (alespoň zprostředkovaně) do kontaktu s předmětem nalezeným na místě činu, pokud nedošlo k tzv. přenosu pachové stopy. Evidentně tudíž nemůže na tomto důkazu výlučně či zásadní měrou spočívat rozhodnutí o vině a trestu, v opačném případě by právě z tohoto důvodu zpravidla v důsledku uvedených hledisek jednoznačně vykazovalo prvky svévole a bylo tudíž zcela evidentně v příkrém rozporu s kritérii ústavnosti. Vyjádřeno poněkud jiným způsobem, tento důkaz je, a to i pro nemožnost jeho pozdější verifikace,²¹⁾ důkazem podpůrným (v relaci k ostatním důkazům), který sám o sobě nedojde svého uplatnění coby důkaz klíčový či „korunní“, neboť konstrukce skutkového zjištění opírající se apriorně o něj neumožňuje z rozve-

dených důvodů bez dalšího učinit závěr o tom, zda se stala skutečnost, jež je předmětem meritorního dokazování. Ipso facto je tak dána míra jeho důkazní hodnoty.

Pakliže má být před soudem akceptujícím jeho přípustnost tento důkaz kvalifikovaně v souladu s postuláty spravedlivého (řádného zákonného a tedy ústavně souladného) procesu použit, aniž by byl stížen neplatností a vyřazen z oboru usuzování jako důkaz spoluvytvářející celou důkazní situaci a sloužící za podklad k následným úvahám hodnotícím provedené důkazy jednotlivě a ve vzájemných souvislostech,²²⁾ je zapotřebí co do všech dílčích fází jeho provádění dostát požadavkům na jejich řádné procesní zachycení: počínaje jednak protokolem o ohledání místa činu a zajištění doličných věcí (resp. pachových stop), případně protokolem o sejmutí otisku pachových stop a protokolem o odebrání pachové stopy obviněného,²³⁾ dále pokračujícíe jednak označením pachové konzervy obsahující otisk pachové stopy z místa spáchání trestného činu a srovnávací pachové konzervy, zachycením zaslání těchto materiálů příslušnému odbornému pracovišti a konečně sepsáním řádné zprávy o porovnání pachových stop, resp. vyhotovením protokolu o tomto specifickém vyšetřovacím úkonu konče.²⁴⁾ Vzhledem k pozdější nepřezkoumatelnosti tohoto důkazního prostředku, odhlédnuto od toho, že je

²⁰⁾ § 89 odst. 2 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁾ Ve většině případů totiž dojde v mezidobí k „vyvětrání“ zajištěné pachové stopy, a tudíž i k nemožnosti opětovného ztotožnění. Nicméně i nové úspěšné provedení srovnávací pachové zkoušky není pochopitelně v obecné rovině vyloučeno. Bude ovšem vzhledem k obvyklé délce trestního řízení při zjištění nutnosti jejího opakování pro procesní vady dokazování pravděpodobně výjimkou, neboť čím je pachová stopa starší, tím je i identifikace a případné ztotožnění lidského pachu pro psa obtížnější.

²²⁾ Čl. 82 úst. zák. č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů; § 2 odst. 6 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

²³⁾ § 55 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Srov. i již zmíněný náleze Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 623/2000 ze dne 27. května 2003 (ve Sbírce nálezů a usnesení dosud nepublikován).

²⁴⁾ S ohledem na veškeré souvislosti mám za to, že se o vyšetřovací úkon skutečně jedná, neboť pouze v případě této kvalifikace lze podle mého mínění uvažovat o takto provedeném důkazním prostředku (vzhledem k jeho povaze) jako o procesně použitelném důkazu. Obecně je však zastáváno stanovisko opačné (srov. např. Teryngel, J.: opus cit. v pozn. č. 1, str. 9).

DISKUSE

následně prováděn zpravidla jako listinný důkaz (event. i důkaz výpovědi svědka, tj. příslušného pracovníka policie, který porovnání prováděl), mělo by být řádně dbáno nejen těchto nezbytných náležitostí, nýbrž posilující i transparentnost rozhodování orgánů veřejné moci v právním státě, rovněž umožněno obhájci obviněného, v případě jeho kvalifikovaného zájmu,²⁵⁾ se tohoto „z povahy věci“ vyšetřovacího úkonu zúčastnit a tím, aniž by bylo provádění traktovaného důkazního prostředku znemožněno či znehodnoceno, umožnit zprostředkovaně i obviněnému dozírat nad jeho řádným prováděním. V naznačených souvislostech totiž i sama povaha a charakter rozebíraného důkazního prostředku při případné nemožnosti korekce ingerencí procesní strany (obviněného, resp. jeho obhájce), jsou s to přispět k tomu, aby – byť třeba i neúmyslně – následně nedošlo k dovození, a to nejen z hlediska ústavně zaručených zásad, později zpochybnitelného skutkového základu trestně stíhané věci, na základě něhož by mělo posléze dojít k vyvození právních závěrů stran jejího merita.

Je přeci neopomenutelným požadavkem kladeným na právní stát a jeho imanentním posláním tam, kde je to možné – což je i uvažovaný případ – usilovat o to, aby tomu, jenž má být stížen zákonem (pro futuro) předvídanou trestní sankcí za porušení právní povinnosti, seznatelným způsobem bylo doloženo, kterak došlo k předmětnému

ztotožnění (k vyloučení v opačném případě), a tím i prokázání zjišťovaných rozhodných skutkových okolností. Jedná-li se nadto o důkazní prostředek na základě dostupných možností exaktní vědy nepřezkoumatelný, když plynová chromatografie ještě nedospěla tak daleko, aby mohla takto speciálně pro daný účel cvičenými psy získané výsledky (poznatky) ověřit, není pochyb o tom, že např. rozmístění pachových konzerv při opakovaném testování obhájcem, jakož i jeho dozírání nad chováním příslušného psůvoda i psa, provázené námitkami obhájce²⁶⁾ a odstraňováním jejich důvodů, má za následek takové řádné provedení pachového srovnání, kterého ve spojení s tímto specifickým úkonem lze v rámci lidsky dostupných možností dosáhnout. Nelze totiž pro charakter této subjektivní metody ztráct ze zřetele, že ji lze alespoň relativně objektivizovat, ať již opakovaným rozmístěním pachových konzerv, zařazením mezi srovnávací konzervy konzerv jiných, vyňatím konzervy s otiskem pachové stopy či srovnávací pachové konzervy, ověřením výsledků za pomoci jiného psa apod.

Jeví se na místě taktéž pro úplnost poznamenat, že zcela zásadně by měl v dané věci rozhodující obecný soud v rámci volného hodnocení důkazů postupovat způsobem, kdy nejprve hodnotí zákonnost rozebíraného důkazního prostředku²⁷⁾ a teprve poté, shledá-li v tomto směru všechny esenciální náležitosti zakládající jeho

²⁵⁾ § 165 odst. 3 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Na základě volné úvahy policejního orgánu in eventum připuštěná účast obviněného při provádění pachové zkoušky (§ 164 odst. 1) není podle mého mínění dost dobře možná, neboť by zde pravděpodobně dosti výrazně mohlo docházet k dezorientaci psa, způsobené přítomností ztotožňované osoby. Naproti tomu předpoklad, že by nastala situace, kdy by nebylo lze provedení úkonu odložit a vyrozumění o něm ve vztahu k obhájci zajistit (odst. 2 citovaného ustanovení, resp. odst. 3), se jeví více než nepravděpodobným. Taková konstelace nepřichází při náležité koordinaci procesního postupu prakticky v úvahu.

²⁶⁾ § 165 odst. 2 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁾ Tuto je přirozeně nutno odlišovat od zákonnosti vlastního hodnocení důkazů, již se zjednodušeně řečeno, nemá-li být projevem libovůle, rozumí to, že soud sice hodnotí důkazy na základě volné úvahy, nicméně všechny jednotlivě i v jejich vzájemné souvislosti tak, aniž by kterýkoliv z nich – ať již jeho skutková zjištění v dalším podporuje či skutkový základ jím dovozený zpochybňuje a je způsobilý vyvolat důsledky ze zásady in dubio pro reo plynoucí – úmyslně či „z nepozornosti“ opomenul. Naproti tomu důkaz získaný nezákonným způsobem je ve věci rozhodující soud povinen ex lege z předmětu svých úvah a limine vyloučit.

DISKUSE

procesní použitelnost, provést jeho další hodnocení z hlediska závažnosti a pravdivosti (věrohodnosti).²⁸⁾ V opačném případě nezbyvá než jej z hodnoceného důkazního materiálu vyloučit coby absolutně (dle charakteru vady event. relativně) neúčinný důkaz pro jeho procesní nepoužitelnost a založit rozhodná skutková zjištění na ostatních provedených důkazech, neboť proces dokazování nelze chápat jako jednorázový akt, ale jako proces dílčích úkonů s jejich nezbytnými procesními náležitostmi, jehož výsledkem v jejich vzájemné spojitosti a návaznosti je to, že soud dospívá k poznatku, který je předmětem dokazování. Rovněž mám za to, že k provádění srovnávání pachových stop by bylo vhodné přibrat alespoň jednu osobu, která není na věci zúčastněna, a to z důvodů zcela zřejmých, jež netřeba pro tuto zřejmost blíže rozvádět.²⁹⁾

Dospěje-li totiž obecný soud v rámci nezávislého soudního rozhodování k závěru, že důkaz provedený srovnávací pachovou zkouškou shledává v projednávané věci přípustným, zakládá tím současně podle mého mínění rovněž svou povinnost uvedené postuláty bezvýhradně respektovat, neboť je třeba mít při absenci výslovné právní úpravy stran provádění tohoto důkazního prostředku v trestním řádu na zřeteli, že „mezi nejdůležitější nástroje ‚vyplňování‘ mezer v právu již tradičně patří argumentace pomocí analogie, dále důkaz z opaku (argumentum a contrario), teleologická reduk-

ce (argumentum a minori ad maius, argumentum a maiori ad minus), systematický výklad a argumentace povahou věci.“³⁰⁾ Řečeno jinými slovy, v této souvislosti nelze pominout obdobnou úpravu ve vztahu k rekognici provedenou v ust. § 104b tr. řádu.³¹⁾ Přitom u rekognice se jedná o ztotožnění (vyloučení) při znovupoznání osoby nebo věci s cílem určit její identitu, a to prostřednictvím smyslového vnímání, jímž je v daném případě zrak. U srovnávací pachové zkoušky dochází ke ztotožnění na základě smyslového vnímání, nicméně tentokrát čichového, nadto prováděného psem. Tím spíše vyvstává do popředí oprávněný požadavek výše uvedených náležitostí (kautel), neboť jsou-li nezbytné při rekognici prováděné člověkem, je na místě jim dostát u ztotožnění pomocí speciálně k tomuto cvičeného psa.³²⁾ V tomto smyslu je nutno interpretovat i dosažení procedurální úrovně v rovině trestního práva procesního ve vztahu k právům a povinnostem subjektů trestního řízení a náležitostem jednotlivých procesních úkonů, které, mají-li své zakotvení ve vztahu k rekognici vizuální, měly by být respektovány i při (quasi)rekognici prováděné ztotožněním lidského pachu, byť mající své specifické a jedinečné atributy.

Konečně musí dojít i ve vztahu k uvažované problematice k uplatnění maximy, dle níž základním předpokladem výkonu spravedlnosti v demokratickém právním státě, založeném na úctě k právům a svobodám člověka a občana,³³⁾ je do-

²⁸⁾ Shodně např. Musil, J. – Kratochvíl, V. – Šámal, P. a kol.: Kurs trestního práva. Trestní právo procesní, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 1999, str. 252; již citovaný náleží Ústavního soudu ve věci sp. zn. IV. ÚS 10/02 ze dne 9. června 2003 (ve Sbirce nálezů a usnesení dosud nepublikován).

²⁹⁾ Srov. per analogiam věta druhá § 104b odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

³⁰⁾ Holländer, P.: Soudce dnes: bariéra postmoderní dekonstrukce nebo industriální továrna na rozhodnutí?, in: Soudce č. 8/2001, Orac, str. 5.

³¹⁾ Analogie v trestním právu procesním je zpravidla přípustná, a to zejména tam, kde dotčená ustanovení, jichž se užije per analogiam, umožňují respektování ústavně zaručených práv fyzických osob. Srov. např. a contrario Musil, J. – Kratochvíl, V. – Šámal, P. a kol.: opus cit. v pozn. č. 28, str. 48.

³²⁾ Skepsi vyjádřenou v pojednání Š. Romana (opus cit. v pozn. č. 1) v tomto ohledu nesdílím, ale je podle mého mínění zapotřebí (právě mj. i s ohledem na vyloučení pochybností tam uvedených) splnit řečená kritéria, aby byla možnost těchto případných vad maximálně eliminována.

³³⁾ Čl. 1 odst. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

DISKUSE

držování ústavních a zákonných mezí a hledisek pro vyhledávání, opatření, provádění, procesní zachycení (zajištění) a hodnocení důkazů. Vybočuje-li postup orgánů činných v trestním řízení z těchto i per analogiam legis stanovených mantinelů, znehodnocuje i samotný účel trestního řízení.³⁴ Připustí-li za takto nastalé situace obecný soud, aby některou z uvedených vad zatížený důkaz byl v rozhodnutí hodnocen a užit jako (byť i dílčí) podklad pro jeho závěry stran merita věci, má takový postup nezbytně ten následek, že i celý proces hodnocení důkazů trpí vadou činicí jeho konečný výsledek (rozhodnutí) protiústavním a stojícím v rozporu s principy řádného spravedlivého procesu.³⁵ Jednotný postup soudů (orgánů aplikujících právo) v obdobných skutkových situacích, a to i ve vazbě na dokazování, je totiž důležitým a nezbytným atributem právní jistoty, a tedy i ústavnosti, která nepochybně nenalézá svého naplnění v neodůvodněné divergenci, již by zakládal odlišný postup při „klasické“ rekognici a při srovnávání pachových stop, a to zvláště tehdy, kdy ji lze překlenout patřičným výkladem. Relevantnost a nutnost výše uvedeného postupu tak dosahuje evidentně ústavněprávní roviny, když nejinak je tomu i se zřetelem k úvahám z pohledu principu rovnosti.³⁶ v důsledku něhož by procesní straně (obviněnému) měla být bez jakýchkoliv omezujících podmínek dána možnost využít všech práv, která jsou jí jinak obecně k dispozici.

Připustí-li soud důkazní prostředek provedený srovnáváním pachových stop, aktivizuje se tím samým podle mého názoru i jeho povinnost respek-

tovat řečené požadavky činicí teprve tehdy tento důkaz procesně použitelným, mající způsobilost spoluvytvářet důkazní situaci, na níž lze založit výrok o vině a trestu, neboť hledání lidské pravdy v trestním řízení totiž jistě není absolutní hodnotou, nýbrž je imanentně podřízeno zásadám právního státu.

Základní otázku, kterak důkazní prostředek pachovou zkouškou při úsilí o právo a řádný výkon spravedlnosti „zákonným postupem“ realizovat, lze tudíž víceméně (a nejen), dle mého názoru, zodpovědět především tak, že je třeba přiměřeně použít rekognice týkající se v procesním předpise (tj. trestním řádu) zakotvené úpravy včetně kautel souvisejících, jak byly výše vyjmenovány, a to – tam, kde je to nutné – per analogiam. Jen tímto způsobem je možno docílit, aby (ve většině případů) v této oblasti co do naplňování ústavnosti via facti neúplná a tedy z pohledu postulatů právního státu očividně nesprávná praxe orgánů činných v trestním řízení byla ve shodě s ústavně zaručenými právy a svobodami, které jednotlivci jako lidské bytosti nadané nezadatelnými a nezcižitelnými právy nepochybně přináleží. Konečně je dobré si uvědomit i to, což je kategorií objektivní, že získaná informace, která je v takto provedeném důkazu „obsažena“, nemusí při absenci vyložených kritérií – z důvodů zcela zřetelných – odpovídat skutečnosti, resp. pravděpodobnost její pravdivosti je pro uvedené evidentně snížena.

Předestřené alternativní řešení, spočívající v podstatě v ústavně souladné interpretaci a doplňující pro potřeby praxe (v důsledku daného právního

³⁴) § 1 odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

³⁵) Čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod, čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

³⁶) A to nikoliv pouze ve vztahu ke komponentům tohoto dokazování majícím vazbu na ústavně zaručená práva, nýbrž i posuzováno ve vazbě na ostatní dílčí náležitosti trestním předpisem upravené stran rekognice i z hlediska principu neakcesorické rovnosti, jak její uplatnění v kontextu ústavní ochrany deklaroval Ústavní soud např. v nálezu ve věci sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (uverejňený pod č. 80 in: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek 26, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 2003, str. 317 a násl.), jakož i v nálezu ve věci sp. zn. Pl. ÚS 12/02 (ze dne 19. 2. 2003, publikovaný pod č. 83/2003 Sb., ve Sbírce nálezů a usnesení dosud nepublikován). Bližší rozbor co do těchto aspektů a osvětlení souvisejících úvah by však již přesahovalo rámec tohoto pojednání.

DISKUSE

stavu) uvažované mezery trestněprocesního předpisu přirozeně pouze podpůrně, dotváří nezbytné úvahy de lege ferenda, když na pružnost zákonodárné činnosti se nelze v tomto směru za současných poměrů příliš spoléhat. Nicméně jsem přesvědčen o tom, že, pokud se o dovozované požadavky kladené na provádění důkazu srovnávací pachovou zkouškou jedná, a které by, pokud by byly akceptovány, činnost orgánů v trestním řízení, o čemž nemůže být sporu, zajisté vůči dosavadní praxi ztížily, nejde ohledně dané materie, a to nejen pro závažnost případných dopadů trestního stíhání, resp. jeho konečného výsledku, o „cenu“ nepřiměřenou právní úpravou sledovanému účelu trestního řízení, jimž je snaha upravit postup orgánů v něm činných tak, aby trestné činy byly *náležitě* zjištěny a jejich pachatelé podle zákona *spravedlivě* potrestáni, když toto řízení přitom musí (má) působit k upevňování zákonitosti,³⁷⁾ a tím ad maius i ústavnosti.

IV. SUPERFLUUM NON NOCET (K PROTIÚSTAVNÍM VADÁM DOKAZOVÁNÍ)

V ústavních stížnostech se lze často setkat s povšechnou a obecnou polemikou směřující

vůči důkaznímu řízení vedenému před obecnými soudy, a to zejména ve smyslu stěžovateli předestřenými odlišnými náhledy na hodnocení provedených důkazů, a tím i na prokázané skutečnosti, od nichž se odvíjí následné podřazení zjištěného skutkového stavu pod příslušná hmotněprávní či procesněprávní ustanovení v dané věci aplikovaného zákona nebo jiného právního předpisu. Takto vedené „disputace“ ovšem zpravidla přirozeně nemají bez dalšího nadějí na úspěch v řízení před Ústavním soudem.³⁸⁾

Byť v řízení o ústavních stížnostech není Ústavní soud skutkovým zjištěním učiněným v předchozích řízeních vedených před orgány veřejné moci vázán,³⁹⁾ pro povahu svého specifického přezkumu v rovině namítaného porušení ústavnosti vede dokazování v zásadě toliko ke skutečností ověřujícím stěžovatelova tvrzení o dotčení na základních právech a svobodách, nikoli však dokazování ve věci samé, tj. dokazování na úrovni jednoduchého (sc. zákonného) práva, vedoucí k rozhodnutí v samotném meritu věci. Uvedená diferenciacie je jedním z komponentů odlišujících ústavní soudnictví od soudnictví obecného.⁴⁰⁾ Takto vymezený a povaze ústavního soudnictví odpovídající rámec důkazního řízení tedy značně limituje i způsob, rozsah a průběh eventuálního dokazování vedeného v řízení

³⁷⁾ Již zmíněný § 1 odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

³⁸⁾ Pokud jsou tvrzení stěžovatele v podstatě jen nesouhlasem se skutkovými závěry obecných soudů a opakováním argumentů jemu již v předchozím řízení k posouzení předložených, není tato polemika stran hodnocení důkazů způsobila sama o sobě posunout projednávanou věc do ústavněprávní roviny. [Nepublikovaná usnesení ve věci sp. zn. I. ÚS 707/01 ze dne 22. 10. 2002, sp. zn. II. ÚS 32/2000 ze dne 3. 9. 2002, sp. zn. III. ÚS 624/01 ze dne 17. 1. 2002, sp. zn. IV. ÚS 486/02 ze dne 4. 11. 2002 (etc.)]. Ústavní soud je sice vázán pouze petitem návrhu, nikoliv již jeho odůvodněním, nicméně spoléhat se na to, že bude sám ústavní vady nad rámec vlastní narace ústavní stížnosti vyhledávat, resp. přezkoumáním příslušného spisu je dovodí, není z důvodů dostatečně zřejmých zcela namístě [konečně je třeba mít na paměti i smysl a účel povinného kvalifikovaného právního zastoupení v řízení před Ústavním soudem (§ 30 odst. 1 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů) a z něho pramenící předpoklad očekávané erudovanosti předestřené ústavněprávní argumentace].

³⁹⁾ § 81 zák. č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Srov. rovněž § 48 odst. 1 téhož zákona, dle něhož Ústavní soud provádí důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu. Rozhoduje, které z navržených důkazů je třeba provést, a může provést i jiné důkazy, než jsou navrhovány.

⁴⁰⁾ Srov. např. nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 464/99, uveřejněný pod č. 109 in: Ústavní soud České republiky: Sbírka nálezů a usnesení – svazek 19, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 2001, str. 63 a násl.;

DISKUSE

před Ústavním soudem, kterému v zásadě nepřísluší doplňovat důkazní řetězec, ze kterého obecné soudy vyvodily své závěry.⁴¹⁾

Ke kasačním nálezhům Ústavního soudu, jimiž jsou rušena rozhodnutí obecné justice (jiných orgánů veřejné moci), a které zasahují do důkazního řízení, resp. ve svém konečném důsledku do jeho výsledku v podobě učiněných skutkových zjištění, a to pouze – což je nezbytné zdůraznit a konečně plyne i ze shora řečeného – pod hlediskem ústavní souladnosti jak co do procesního postupu, tak i konečných myšlenkových úvah korespondujícím ve vztahu k jejich seznatelnosti zákonným postulátům⁴²⁾ a vtělených do odůvodnění rozhodnutí (požadavek absence svévole)⁴³⁾ výkon spravedlnosti reprezentujícího soudu (jiného orgánu veřejné moci), je třeba předně dodat, že nejsou vybočením ze zásady respektování jurisdikční nezávislosti obecných soudů, jak je z jejich strany občas namítáno, neboť Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti⁴⁴⁾ a eo ipso je povinen poskytnout ochranu kautelám plynoucím z práva na soudní ochranu, jež postulují bezpodmínečnou procesní čistotu řízení. Z řečeného potom vyplývá, že v si-

tuaci, kdy obecný soud (jiný orgán veřejné moci) řádně a v přiměřeném rozsahu odpovídajícím povaze věci přezkoumatelným způsobem uvede, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, není přirozeně v pravomoci Ústavního soudu toto hodnocení důkazů přehodnocovat, a to ani tehdy, kdyby s takovým hodnocením nesouhlasil.⁴⁵⁾

Tato maxima (v širším smyslu dopadající na celé důkazní řízení) ve smyslu dnes již ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu je prolomena pouze tehdy, pokud se jedná o tzv. **opomenuté důkazy**, tj. (1) takové důkazy, jejichž provedení bylo účastníky řízení navrženo a návrh na jejich provedení byl soudem bez adekvátního odůvodnění zamítnut, což znamená, že ve vlastních rozhodovacích důvodech o nich ve vztahu k jejich zamítnutí nebyla zmínka buď žádná či toliko okrajová a obecná neodpovídající povaze a závažnosti věci⁴⁶⁾ nebo (2) v řízení provedené důkazy nebyly v odůvodnění meritoriho rozhodnutí zohledněny při ustálení skutkového základu věci, ani co se alespoň ve stručnosti odmítnutí případných závěrů z nich vyzovaných a účastníkem řízení tvrzených týče (došlo k jejich opomenutí v myšlenkovém procesu

nález ve věci sp. zn. III. ÚS 345/2000, tamtéž, sv. 20, č. 169, str. 197 a násl.; nález ve věci sp. zn. III. ÚS 138/2000, tamtéž, sv. 21, č. 53, str. 451 a násl.; nález ve věci sp. zn. III. ÚS 49/01, tamtéž, sv. 22, č. 80, str. 171 a násl. (etc.).

⁴¹⁾ Srov. nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 183/01 ze dne 12. června 2003 (ve Sbirce nálezů a usnesení dosud nepublikován).

⁴²⁾ Tato kogentně uložená povinnost ve vztahu k obecným soudům plyne z ust. § 157 odst. 2 zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, a § 125 odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁴³⁾ Čl. 1 odst. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴⁾ Čl. 83 a čl. 87 odst. 1 písm. d) úst. zák. č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵⁾ Např. nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 23/93, uveřejněný pod č. 5 in: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek 1, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 1994, str. 41 a násl.; nález ve věci II. ÚS 101/95, tamtéž, sv. 4, č. 81, str. 263 a násl.; nález ve věci sp. zn. I. ÚS 230/96, tamtéž, sv. 7, č. 27, str. 173 a násl.; nález ve věci sp. zn. IV. ÚS 5/95, tamtéž, sv. 4, č. 56, str. 73 a násl. (etc.).

⁴⁶⁾ Zejména tehdy, jestliže z důkazů do té doby provedených lze na skutkový stav posuzované věci pod aspektem aplikace té které právní normy bezpečně usoudit, není důvodu provádět další dokazování. I v tomto případě je ovšem nezbytné vyjádřit se k odmítnutí důkazů dalších, bylo-li jejich provedení navrženo. Srov. např. nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 150/93, uveřejněný pod č. 49 in: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek 2, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 1995, str. 87 a násl. (etc.).

DISKUSE

stručně v odůvodnění rozhodnutí slovně vyjádřeném a popsáném, a to zpravidla proto, že byly v protikladu k soudem přijatým skutkovým zjištěním).⁴⁷⁾ Situace posléze uvedená potom zjevně zasahuje rovněž do ústavního principu rovnosti účastníků řízení,⁴⁸⁾ neboť pokud soud provede určité důkazy, je přirozeně povinen tyto učinit předmětem svých hodnotících úvah směřujících k následným skutkovým zjištěním a v odůvodnění rozhodnutí tento svůj myšlenkový postup řádně vyložit. Je totiž nepochybné, že korelátům ústavního principu nezávislosti soudů, v němž spočívá ústavněprávní základ zásady volného hodnocení důkazů, je rovněž ústavně zakotvená povinnost postupovat na bázi této jejich nezávislosti tak, aby nedošlo k narušení rovného postavení účastníků řízení.⁴⁹⁾

Nejinak je tomu dále v případech vykazujících takové ústavně nesouladné deficity, jimiž je zřetelně vykročeno z kautel zakotvených v hlavě páté Listiny základních práv a svobod, a jakým je i procesní stav zevrubně rozvedený v tomto příspěvku, kdy **důkaz** (informace v něm obsažená) **není získán** co do jednotlivých dílčích komponentů (fází) procesu dokazování **procesně při-**

pustným způsobem, a tudíž musí být soudem při činění skutkových závěrů naopak a limine opomenut a být vyloučen z předmětu úvah stran prokázaných skutečností, resp. směřujících k ustálení (zjištění) skutkového základu věci.⁵⁰⁾

Co se potom konečně vlastního hodnocení důkazů týče, z konstantní judikatury Ústavního soudu se podává, že za rozpor s principy řádného a spravedlivého procesu lze považovat toliko situaci, kdy z odůvodnění rozhodnutí nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé; tj. jestliže **v soudním rozhodování jsou učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s vykonanými důkazy**, a proto nelze takové hodnocení důkazů vtěsnat do intencí hodnot, na nichž je založen právní stát, mezi něž nepochybně náleží i transparentnost a logická demonstrativnost a seznatelnost rozhodovacího procesu.⁵¹⁾ V úvahu připadá konečně výjimečně i situace, jež je jakýmsi derivátem předchozí, kdy z doposud provedeného dokazování v té které věci učiněného nelze zcela bezpečně usoudit na skutkový stav, s nímž

⁴⁷⁾ Např. nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 61/94, uveřejněný pod č. 10 in: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek 3, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 1995, str. 51 a násl.; nález ve věci sp. zn. IV. ÚS 185/96, tamtéž, sv. 6, č. 131, str. 461 a násl.; nález ve věci sp. zn. III. ÚS 464/99, tamtéž, sv. 19, č. 109, str. 63 a násl.; nález ve věci sp. zn. II. ÚS 213/2000, tamtéž, sv. 25, č. 19, str. 143 a násl.; nález ve věci sp. zn. I. ÚS 549/2000, tamtéž, sv. 22, č. 63, str. 65 a násl.; nález ve věci sp. zn. II. ÚS 663/2000, tamtéž, sv. 22, č. 57, str. 19 a násl.; nález ve věci sp. zn. IV. ÚS 67/2000, tamtéž, sv. 21, č. 17, str. 153 a násl.; nález ve věci sp. zn. IV. ÚS 582/01, tamtéž, sv. 26, č. 52, str. 63 a násl. (etc.).

⁴⁸⁾ Čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

⁴⁹⁾ Srov. k tomuto blíže nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. IV. ÚS 283/2000 ze dne 16. června 2003 (ve Sbirce nálezů a usnesení dosud nepublikován).

⁵⁰⁾ Srov. např. nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. IV. ÚS 135/99, uveřejněný pod č. 74 in: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek 14, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 2000, str. 121 a násl.; nález ve věci sp. zn. I. ÚS 129/2000, tamtéž, sv. 19, č. 134, str. 221 a násl.; nález ve věci sp. zn. IV. ÚS 536/2000, tamtéž, sv. 21, č. 29, str. 251 a násl.; nález ve věci sp. zn. III. ÚS 190/01, tamtéž, sv. 24, č. 167, str. 237 a násl.; nález ve věci sp. zn. III. ÚS 376/01, tamtéž, sv. 24, č. 174, str. 291 a násl.; nález ve věci sp. zn. II. ÚS 291/2000, tamtéž, sv. 26, č. 69, str. 207 a násl. (etc.).

⁵¹⁾ K tomuto srov. obdobně např. nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 84/94, uveřejněný pod č. 34 in: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek 3, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 1995, str. 257a násl.; nález ve věci sp. zn. I. ÚS 253/98, tamtéž, sv. 12, č. 115, str. 141 a násl.; nález ve věci sp. zn. III. ÚS 166/95, tamtéž, sv. 4, č. 79, str. 255 a násl.; nález ve věci I. ÚS 101/97, tamtéž, sv. 13, č. 40, str. 287 a násl. (etc.).

DISKUSE

by byly závěry obecných soudů zcela v souladu, a proto je z hlediska principů spravedlivého procesu nutné vzniklou protiústavní důkazní mezeru vyloučit a dokazování v naznačeném směru doplnit.⁵²⁾ Jak plyne z řečeného, nelze spatřovat porušení ústavních práv v tom, že soud nevyhoví všem důkazním návrhům, neboť jen soudu přísluší rozhodnout, které z navržených důkazů provede a které nikoliv.⁵³⁾ To však platí pouze potud, pokud lze na skutkový stav dané věci z důkazů do té doby provedených pod aspektem aplikace té které právní normy bezpečně usoudit.⁵⁴⁾ Obdobná situace – v tomto směru lze říci specifická ve vztahu k výše vyloženým – nastává rovněž, pokud se obecné soudy zabývají skutkovým dokazováním, avšak při rozhodování zcela opomenou skutečnost, že v důkazních prostředcích, o něž opřely svá rozhodnutí, se vyskytují rozpory a nepokusí se tyto rozpory odstranit.⁵⁵⁾ V tomto směru dlužno dodat ani bližším rozbohem na základě myšlenkových úvah v odůvodnění předstřehných, čímž se tento stav blíží problematice opomenutých důkazů ve vztahu k rozhodovacím důvodům stran důkazů, jež byly řádně provedeny.

Lze tedy závěrem s ohledem na tento (snad až příliš stručně shrnutý) výčet říci, že protiústavní zásah do ústavně zaručených (procesních) práv v části soudního či jiného řízení týkající se dokazování je namísto dovozovat toliko zpravidla při výskytu výše vyjmenovaných vad, když takto kvalifikovaná pochybení jsou bezesporu způsobilá založit ústavní nesouladnost konečného výsled-

ku řízení před orgány veřejné moci, jímž je meritorií rozhodnutí, jež za tohoto stavu posléze vypovídá (je-li stíženo příslušnou vadou) o tom, že řízení jako celek nebylo spravedlivé. Je totiž bezesporu více než zřejmé, že proces hledání, nalézáni a následného hodnocení rozhodujících skutečností v reálném světě již zpravidla odeznlých musí vykazovat svou pozdější přezkoumatelnost a transparentní dokumentaci jednotlivých kroků, jež vyústily v příslušný skutkový závěr, který je podkladem pro následné právní hodnocení a vyvození vlastního obsahu výroku soudního či jiným orgánem veřejné moci učiněného rozhodnutí zakládajícího či autoritativně deklarujícího práva a povinnosti subjektů práv.

Není-li tomu tak, potom výkon spravedlnosti v demokratickém právním státě stěží odpovídá obsahovým intencím postulátu právní jistoty a zcela zřetelně se již vymyká jeho logickému derivátu, jímž je imanentní znak každého civilizovaného společenství v podobě vyloučení (případně) libovůle při zjišťování skutkového základu podléhajícího následně jeho podřazení pod relevantní hmotněprávní (procesněprávní) normu se všemi z toho plynoucími důsledky. Jakékoliv ustoupení z požadavku ex post přezkoumatelného procesu dokazování, včetně jeho závěrečné dokumentace v rozhodovacích důvodech vyložené, vnáší do rozhodovacích procesů prvky nestability, nejistoty a konečně pro uvedené z pohledu jurisdikci státu podléhajících občanů především nedůvěry v právo, jakož i pochybnosti o tom, zda k výkonu spravedlnosti bylo přistupováno způsobem –

⁵²⁾ Nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 307/98, uveřejněný pod č. 111 in: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek 23, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 2002, str. 87 a násl.

⁵³⁾ § 120 odst. 1, odst. 2 zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů; § 2 odst. 5, § 180 odst. 3 a § 215 odst. 2 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁴⁾ Nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 150/93, uveřejněný pod č. 49 in: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek 2, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 1995, str. 87 a násl.; nález ve věci II. ÚS 92/95, tamtéž, sv. 4, č. 72, str. 191 a násl. (etc.).

⁵⁵⁾ Nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 360/96, uveřejněný pod č. 71 in: Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek 8, Vydání 1., C. H. Beck, Praha 1998, str. 199 a násl.

DISKUSE

v rámci lidsky dostupných možností – opravdu odpovědným. S ohledem na závažnost důsledků z toho plynoucích, a to bez rozlišení trestněprávní či soukromoprávní povahy věci, by se totiž jakákoliv povrchnost při těchto procesech hledání „pravdy“ mohla, a to i v případě jinak zcela korektního a dobrými úmysly vedeného řádného postupu, neboť naznačená „libovůle“ může být i objektivním stavem, jehož nechtěl o subjektivních právech či povinnostech rozhodující orgán veřejné moci (subjektivně) dosíci,⁵⁶⁾ za předpokladu, že jsou tyto procesy vedeny vážně s cílem dosáhnout spravedlnosti, vymstít vlastní podstatě a smyslu práva na soudní a jinou právní ochranu. Toto totiž usiluje (resp. má být při jeho realizaci usilováno), s přihlédnutím k jeho konečnému výsledku a cíli, o nápravu tak či onak narušených společenských vztahů a směřuje k obecné vyváženosti lidské společnosti a jejímu pokojnému

soužití, které je a má být co do svého naplnění prováděno především mimo jiné také předvídatelností postupu orgánů veřejné moci, jenž by měl již ze samé své podstaty v ideálním případě bez jakýchkoliv mezer demonstrovat řádnou procesní činnost a její průběh vedoucí k co nejvíce formálně i obsahově zákonu odpovídajícímu verdiktu zakončujícímu soudní či jiné právní řízení.

Vyjádřeno poněkud jinak, při výkonu spravedlnosti v právním státě je nezbytné dbát procesní čistoty řízení (stanoveného postupu) a dodržování zákonných a ústavních kautel, přičemž pouze rozhodnutí, jež je co do svého výroku i odůvodnění výsledkem a završením ústavně souladného postupu, může v takovém státě z pohledu ústavněprávního, a dlužno dodat eo ipso i lidského, obstát.

*Autor je asistentem soudce
Ústavního soudu ČR.*

⁵⁶⁾ Připustíme totiž se vsí vážností, že uváděné nedostatky v procesu dokazování nemusí být soudcem či jiným státním úředníkem způsobeny vědomě, nýbrž mohou být a často i bývají objektivním výsledkem výkonu jim státem svěřené pravomoci, byť ke své práci i v případech vykazujících rozebírané procesní vady přistupovali erudovaným a zodpovědným způsobem. Zmíněnou libovůli, záměrně ji proto neoznačuji z uvedeného důvodu jako svévoli, je tedy z pohledu demokratického právního státu třeba v uvažovaném oboru zkoumání chápat v tomto smyslu, tj. jako kategorii objektivní, neboť přirozeně porušení ústavních kautel nelze se zřetelem k dotčenému subjektu rozlišovat dle toho, zda k němu došlo bez vědomí ve věci rozhodujícího orgánu veřejné moci.

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Jiří Spáčil: Vztah práva na vydání věci podle restitučních předpisů a podle občanského zákoníku. Právní zpravodaj č. 8/2003, s. 1–7 (vydává jako „měsíčník pro právní praxi“ nakl. C. H. Beck Praha). Autor – soudce Nejvyššího soudu ČR – věnuje tuto úvahu aktuální, mediálně v poslední době často probírané otázce, která způsobila rozruch i mezi vrcholnými politickými představiteli a představiteli výkonné moci. Podle autora „jde o problém, jenž tvoří jen špičku ledovce, který představuje otázka konkurence restitučních vlastnických žalob.“

V soudní praxi je sporná otázka, zda v některých případech, ve kterých bylo možno uplatnit restituční nárok, lze uplatnit i žalobu na vydání věci podle § 126 odst. 1 ObčZ. Otázka konkurence restitučních žalob a žalob vlastnických je zvlášť důležitá pro podnikatelskou sféru, neboť širší připuštění vlastnických žalob v případech, kdy oprávněná osoba mohla uplatnit restituční nárok a neuplatnila jej, resp. jej neuplatnila úspěšně, zpochybňuje v mnoha případech výsledky provedené privatizace, resp. nabytí majetku na základě smlouvy či jiných právních skutečností, nastalých po ukončení restitucí.

Soudní praxe se totiž stále častěji setkává s případy, že žalobce, jehož věc (nemovitost) převzal v rozhodném období (1948–1990) stát, příp. tzv. socialistická právnická osoba, se žalobou domáhá ochrany svého vlastnického práva proti tomu, kdo nabyl věc v privatizaci, příp. k vlastnictví státem nedošlo a žalobce je i nadále vlastníkem (nejsou výjimkou ani spory, kdy žalobci zpochybňují převody na fyzické osoby, ke kterým došlo před rokem 1990, to je však již poněkud jiná otázka). Žalobci přitom často vycházejí z toho, že pro odstup času nebo pro nepořádek v evidenci tzv. socialistických organizací, které navíc procházely častými reorganizacemi a dnes již často neexistují ani jejich právní nástupci, se nabytí vlastnictví státem, resp. těmito organizacemi, nesnadno dokazuje.

Dále se uvádí stav současné judikatury a její (ne)jednotnost. Autor dovozuje, že je zřejmé, že „vlastnickou žalobu nelze uplatnit tam, kde vlastnictví věci v rozhodné době přešlo na stát, případně jinou právnickou osobu (jde například o případy, kdy v rozhodném období věc přešla na stát na základě kupní smlouvy uzavřené v tísní za nápadně nevýhodných podmínek, na základě odmítnutí dědictví v dědickém řízení, učiněného v tísní, vyvlastněním za náhradu, pokud věc existuje a nikdy nesloužila účelu, pro který byla vyvlastněna, vyvlastněním bez vyplacení náhrady, znárodněním vykonaným v rozporu s tehdy platnými zákonnými předpisy). V posuzování této otázky je judikatura jednotná. Nejvyšší soud vyslovil, že nelze při uplatnění práva na vydání věci obejít postup, který tyto předpisy stanoví. Nejde totiž o uplatnění obecné úpravy podle občanského zákoníku (tedy o právo na reivindikaci), ale o uplatnění speciálního postupu stanoveného restitučními předpisy, které jsou vůči obecnému předpisu ve vztahu „speciality, a je proto nutné je aplikovat přednostně“.

Jsou však případy, kdy věc stát převzal bez právního důvodu nebo na základě právního úkonu, který byl absolutně neplatný. V judikatuře se lze setkat se dvěma názory. Podle prvního je v případě, že vydání věci bylo možno požadovat na základě restitučního předpisu, pozdější uplatnění vlastnické žaloby vyloučeno; tento závěr se opírá o tvrzení, že restituční předpisy jsou ve vztahu k „obecným“ předpisům (tedy k § 126 odst. 1 ObčZ) předpisy speciálními.

Ve prospěch tohoto názoru, že vlastnickou žalobu nelze uplatnit i tam, kde stát dříve převzal věc bez právního důvodu, by bylo možno uvést, že judikatura Ústavního soudu vychází z toho, že např. zrušením nezákonných trestních rozsudků se vlastnictví obnovilo ex tunc (tedy jako by nikdy nezašlo), přesto nelze uplatnit vlastnickou žalobu, ale je třeba postupovat podle restitučních předpisů.

Tento označuje autor sice za sporný, nicméně je jako argument použitelný, pokud Ústavní soud připouští, že ten, jehož věc stát odňal, nepřestal být vlastníkem a přitom se nemůže domáhat vydání věci vlastnickou žalobou, lze toto pravidlo vztáhnout na všechny případy, ve kterých mohl být restituční nárok uplatněn.

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Oproti tomu bývá namítáno, že shora uvedená rozhodnutí (a další jim podobná) neřeší, na základě jakého právního důvodu pozbyl původní vlastník vlastnictví (anebo, pokud je nepozbyl, proč by se nemohl domáhat ochrany standardním způsobem a jaké je postavení držitele, který ví, že není vlastníkem takové věci). Na otázku, zda v důsledku přijetí restitučních předpisů došlo k zániku vlastnického práva osob, jejichž majetku se stát zmocnil např. bez právního důvodu, odpovídá judikatura prozatím záporně.

Autor cituje mj. rozsudek Nejvyššího soudu, který uvedl, že „zákon o půdě v § 6 neupravuje zánik vlastnického práva fyzických osob k nemovitostem. Možnost navrhnout vydání věci, s níž disponoval stát bez právního důvodu, podle tohoto ustanovení nezabavuje vlastníka práva domáhat se svých nároků podle občanského zákoníku“ (rozsudek ze dne 27. 10. 1998, sp. zn. 28 Cdo 49/98, Soudní rozhledy, 1999, č. 3, dále rozsudek ze dne 13. 4. 2000, sp. zn. 22 Cdo 2326/98, Soudní rozhledy, 2000, č. 7).

Zpochybňován bývá názor, že vztah restitučních a obecných předpisů je vztahem obecného a zvláštního. Autor uvádí podrobně zdůvodnění tohoto názoru a pokračuje: Stav, kdy judikatura není jednotná, je pochopitelně neudržitelný. Snaha prosadit jeden z názorů do Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek zatím nebyla úspěšná.

Závěrečný oddíl je věnován možnému řešení problému. Je zřejmé, že zákon je nejasný, připouští rozdílný výklad, danou otázku vlastně výslovně neřeší a vzhledem k tomu, že jde o problematiku novou a zřejmě specificky českou (a doufejme, že jen přechodnou), nelze se opřít ani o ověřená teoretická řešení, ani o právní vědu jiných zemí. Nejlepší by bylo, kdyby věc vyřešil přímo zákonodárce; zdá se však, že je pohodlnější poukazovat na rozpornou judikaturu.

Někdy dochází ke změně judikatury, aniž by se změnily právní předpisy; v důsledku změny společenských podmínek se stejné zákonné ustanovení vykládá jinak než dříve. Již z toho je zřejmé, že stejný zákonný text lze vykládat různými způsoby, které mohou být relativně stejně oprávněné.

Autor pak podrobně uvádí důvody pro přijetí názoru, že nelze uplatnit vlastnickou žalobu tam, kde bylo možno uplatnit restituční nárok. Mj. dovozuje na příkladu zák. č. 229/91 Sb. o půdě, že jedním ze základních principů, charakterizujících právní stát, je princip právní jistoty. Z toho nepochybně vycházel i zákonodárce, když vázal uplatnění restitučních nároků na lhůty, po jejichž marném uplynutí bylo možno s věcmi, ke kterým se tyto nároky vztahovaly, nakládat. Pokud by i nadále bylo možno domáhat se vydání věci, které bylo možno žádat podle § 6 odst. 1 písm. p) zákona o půdě, podle § 126 odst. 1 ObčZ (příp. požadovat určení vlastnictví k nim), byla by hromadně narušena právní jistota osob, které až poté, co bylo zřejmé, že k vydání pozemků podle zákona o půdě nedojde, na základě řádných právních skutečností tyto věci získaly od státu a jeho právních nástupců, jakož i právní jistota budoucích nabyvatelů takového majetku.

Nelze přitom tvrdit, že by došlo k narušení práv původních vlastníků; tito vlastníci měli možnost uplatnit své právo v zákonných lhůtách, a pokud tak neučinili, zaniklo toto právo tak, jak obdobně zaniká v důsledku vyrzení jinou osobou.

Proto oprávněná osoba, jejíž nemovitost převzal stát v rozhodné době (§ 4 odst. 1 zákona o půdě) bez právního důvodu, se nemůže domáhat ochrany vlastnického práva podle zvláštních předpisů (zejména podle § 126 odst. 1 ObčZ), a to ani formou určení vlastnického práva podle § 80 písm. c) o. s. ř., mohla-li žádat vydání věci podle § 6 odst. 1 písm. p) zákona o půdě. To platí i v případě, že oprávněná osoba tento nárok uplatnila, ale v restitučním řízení o něm ještě nebylo rozhodnuto.

Problém může řešit judikatura, ovšem vzhledem k nejasnosti právních norem a nutnosti řešit věc složitými a pro každého ne přijatelnými výklady by hlavní slovo měl mít zákonodárce.

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Ve stejném čísle **Právního zpravodaje** (str. 2) se vyslovuje předseda Soudcovské unie ČR **Mgr. Jaromír Jirsa** k novele zákona o soudech a soudcích, publikované pod č. 192/2003 Sb. Zajímavý je jeho **názor na zvýšení dolní věkové hranice pro jmenování soudcem**. Citujeme doslova:

V případě zakotvení dolní věkové hranice 30 let se jedná o naprosto nekoncepční a nepřipravený krok, který může mít v budoucnu závažné negativní následky. Nic proti zvýšení věkové hranice, ale pokud ji zavedeme, musíme zcela změnit systém výběru justičních čekatelů, koncepci výběru a jmenování nových soudců, jejich kariérního postupu, organizaci práce na jednotlivých soudech. Mám obavy, že stanovení věkové hranice bez dalšího bude znamenat pouze úbytek mladých zájemců o soudcovská místa, kteří jsou na mnoha soudech nepostradatelní, protože suplují práci vyšších soudních úředníků a tajemníků, kterých je na většině soudů naprostý nedostatek.

Jiří Balzer: K otázkám etiky a důstojnosti soudního řízení, s. 94–100. Justiční praxe, č. 2/2003. Autor – vedoucí oddělení trestního dohledu Odboru organizace a dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR – podrobně rozebírá ustanovení zák. č. 6/2002 o soudech a o soudcích, oba procesní řády (trestní řád a občanský soudní řád) i podzákonné předpisy (jednací řád pro okresní a krajské soudy, vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy). Uvádíme některé pasáže upozorňující na zmíněné předpisy a dále poznatky z výsledků prověrek, prováděných ministerstvem spravedlnosti. Při zdůrazňování dodržování zásad etiky a důstojnosti autor zdůrazňuje, že „soudce by se nikdy neměl na jednoho účastníka usmívat a na protistranu utrhnout a z jeho vystupování by až do vyhlášení rozsudku nemělo být patrné, jak hodlá věc rozhodnout.“ Rovněž odsuzuje „pomlouvání kolegů a dalších zaměstnanců soudu, což je nešvar v české justici poměrně rozšířený“. Protože u některých soudců přetrvávají vývojem překonané názory na zvukové záznamy v průběhu soudního jednání, citujeme: „Zvukové záznamy, např. nahrávání průběhu jednání na diktafon, byly původně rovněž možné jen se souhlasem předsedy senátu (samosoudce), pak následovalo období, kdy si je mohl, třeba i tajně, pořizovat v jednací síni kdokoliv; současná úprava pak pořizování zvukových záznamů umožňuje s vědomím předsedy senátu nebo samosoudce, který je může zakázat jen tehdy, pokud by způsob jejich provádění mohl narušit obecný požadavek na důstojný průběh jednání. Tak by tomu bylo zejména v případech pobíhání nahrávajícího po jednací síni, nastřkávání mikrofonu před ústa hovořících osob nebo klapání kazetami při jejich výměnách.“

Autor připomíná, že jednací řád bezvýjimečně zakazuje, aby se kromě soudních osob v jednací síni před vyvoláním věci zdržoval někdo další. K hlasitým projevům souhlasu či nesouhlasu v přítomné veřejnosti se uvádí: „Jednání nelze zaměňovat za divadelní představení; potlesk po vyhlášení rozsudku není oceněním práce soudu, ale důkazem, že při řízení jednání nebyl požadavek důstojnosti plně respektován.“ Za poněkud diskutabilní považuje autor zákaz nejenom kouření nebo požívání jídel, ale i nápojů v jednací síni, a to jak v průběhu jednání, tak i o přestávkách. Má za to, že zejména u několikahodinových procesů není v rozporu s požadavkem důstojnosti, aby předseda senátu (samosoudce) měl k dispozici karafu nebo alespoň sklenici s nealkoholickým nápojem. Článek poukazuje též na nežádoucí jev – v drtivé většině při přestávkách a při přerušení jednání zůstávají soudci v jednací síni a všichni ostatní přítomní se všemi svými věcmi místnost opouštějí. Důraz na odnesení všech věcí je plně důvodný. Jde jednak o obavu před nahráváním průběhu porady senátu, jednak před nařčením ze ztráty cenností nebo dokumentů ponechaných v jednací síni.

Autor akcentuje požadavek, aby občanské oblečení soudců i zapisovatelů odpovídalo důstojnosti soudní osoby včetně zevnějšku (příkladmo úprava vlasů, vousů a ošacení, která nemá působit rušivě).

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

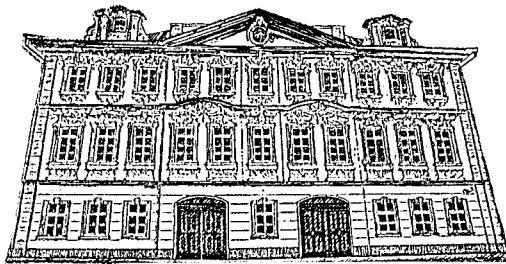
Podle výsledků prověrek, prováděných ministerstvem spravedlnosti, daleko nejčastější závadou je nerespektování zákazu přítomnosti jiných než soudních osob v jednacích síních před vyvoláváním věci. V trestních věcech státní zástupce často ani o přestávkách mezi hlavními líčeními neopouští jednací síň, ve všech věcech pak soudci většinou tolerují počínání advokátů, kteří si odkládají aktovky či kabáty do jednací síně a po kratším nebo delším rozhovoru se soudcem vycházejí na chodbu kontaktovat klienta. „Nelze se pak divit, že někteří účastníci jsou přesvědčeni, že právě v těchto chvílích se výsledek jednání předběžně dohodne...“. Obdobný závěr lze učinit i z další, byť méně časté závady, kdy právní zástupce jednoho z účastníků setrvává po skončení jednání v přítomnosti soudních osob déle než ostatní přítomní. Zejména strana, která ve věci neměla úspěch „si pak je jista, že právě teď se předává úplatek za (z jejího hlediska) nespravedlivého rozhodnutí“. Někteří soudci tolerují i odbíhání advokátů z jednací síně, a to dokonce i v případech nutné obhajoby. Dalším prohřeškem proti etice je nedodržování počátků jednání a časového harmonogramu jednacího dne. Vždy je třeba čekajícím osobám včas důvod vysvětlit a také jim sdělit alespoň přibližný odhad nového začátku. Časový posun může být nepříjemný zejména pro advokáty, které zpravidla čeká ještě další jednání. Nejsou ojedinělé případy i více než hodinového zpoždění nebo případy, kdy soudce po skončení předchozího jednání beze slova vysvětlení zamkne jednací síň a odchází, ačkoliv již další mělo začít a předvolaní čekají. Těžko je omluvitelné nedodržení začátku prvního jednání, které jde zpravidla k tíži soudních osob.

K poměrně častým pochybením dochází při vyhlášení rozsudku (nedůvodné zkracování výroku, absence ústně vyhlášeného rozsudku buď vůbec nebo v dostatečném zdůvodnění, přičemž se odkazuje na odůvodnění, které bude obsahovat písemné vyhotovení).

Ojediněle je zjišťován případ, kdy předseda senátu nebo přísedící soudí např. v rozhalence. Ojedinělý byl i výskyt zapisovatelky v ošoupaných džínách. „Dříve nebylo ojedinělé, že soudce v letním období měl talár pouze lehce přehozen přes ramena nebo se do něho soukal teprve v průběhu jednání, ..., že mladá soudkyně měla pod talárem tak úsporné oblečení, že přítomní advokáti vstávali, i když nemuseli, aby se přesvědčili, zda tam vůbec něco má, a že zapisovatelky považovaly za nejvhodnější oblečení do jednací síně kratičké šortky.“

V závěru je zdůrazněno, že i když poslední prověrky neodhalily hrubé prohřešky proti etice a důstojnosti, přesto je žádoucí i nadále věnovat pozornost zdánlivě okrajovým nedostatkům, které však spoluurčují celkovou kvalitu soudního řízení, ovlivňují vztah veřejnosti k soudům i stupeň vážnosti a důvěryhodnosti justice.

Připravil Václav Mandák

RECENZE, ANOTACE

Zoufalý, Vladimír – Munková, Jindřiška: **VELKÁ KNIHA SMLUVNÍCH VZORŮ**. 4. vydání, C. H. Beck, Praha 2003, 1046 stran, cena 1 540,- Kč.

V této době, ve které docházelo a ještě dochází k častým a četným novelizacím zákonů v celém rozsahu právní úpravy, a to v řadě případů novelizacím značného významu, i k vydávání nových zákonných úprav, jsou vítány všechny pomůcky usnadňující zvládnout nároky, které z toho pro naši praxi vyplývají. Takovou dobrou pomůckou z poslední doby pro obchodní, resp. celou podnikatelskou oblast, je nové, v pořadí čtvrté, přepracované a rozšířené vydání Velké knihy smluvních vzorů, které vypracovali JUDr. Vladimír Zoufalý a JUDr. Jindřiška Munková spolu s dalšími patnácti spoluautory. Jde o autory, kteří mají vedle vlastních odborných právních znalostí všichni také bohaté praktické zkušenosti s aplikací ustanovení právních úprav v oblasti, pro kterou vypracovali vzory obsažené v této knize a do vypracovaných vzorů je promítlí.

Záběr případů, pro které jsou vzory vypracovány, je zaměřen na potřeby praxe v činnosti podniku. Systematicky jsou vzory smluv členěny do šestnácti oddílů. První oblast je nazvána podnik a společnost a zahrnuje vzory smlouvy o prodeji podniku, o prodeji majetku podniku a pronájmu podniku, smlouvy o fúzi, o převzetí jmění, o pře-

vodu zisku, o převodu obchodního podílu a další. Následují pak oblasti smluv o koupi a prodeji, smlouvy o dílo a o poskytnutí služeb, smlouvy mandátní a zprostředkovatelské, smlouvy o poskytnutí práv (licenční smlouvy, smlouva o implementaci počítačového programu, o frančize), smlouva o půjčce a výpůjčce, leasingové smlouvy, zástavní smlouvy a další zajišťovací instrumenty, smlouvy vztahující se k cenným papírům, k dražbám a sponzorská smlouva. Na to navazují vzory smluv, jimiž dochází ke změnám v subjektech nebo obsahu závazků (o postoupení pohledávky, přistoupení k dluhu a k převzetí dluhu, faktoringová smlouva, narovnání), vzory pro veřejný návrh a obchodní veřejnou soutěž. Dále jsou uvedeny vzory smluvních doložek a dalších ujednání, přicházejících v úvahu u různých shora uvedených smluv. Zvláštní oddíl pak tvoří smlouvy v pracovním právu.

Tento rozsah, jak je patrné, pokrývá prakticky celou oblast smluvních úprav, ke kterým dochází při provozu podniku. Jednotlivé vzory jsou vypracovány podle současného stavu právní úpravy, tedy stavu, ve kterém se již v podstatné míře promítly potřeby úprav, které pro nás vyplývaly z komunitárních úprav (i když některé úpravy ještě budou následovat a rovněž předpisy Evropských společenství samy se dále vyvíjejí). Je tak reálný předpoklad, že tak jak jsou vzory připraveny, je bude

možno spolehlivě využívat odpovídající dobu.

Co je podle mého názoru velmi důležité pro praktické využívání vzorů, které Velká kniha – i objemem velká – obsahuje, je to, že autoři si byli vědomi nebezpečí mechanického používání vzorů a vedou čtenáře a uživatele vzorů k tomu, aby vzory obsažené v knize využívali skutečně jako pomůcku pro vytvoření vlastní smlouvy, odpovídající pro daný případ, tedy vždy s uvážením vlastních potřeb a cílů, kterých má být uzavřením dané smlouvy dosaženo, při dodržení zásady, že smlouva má vždy odpovídat potřebám obou stran a uspokojit potřeby a zájmy obou stran. Poukazují na to hned v úvodu, kde se jasně vymezuje význam smluvních typů a stav při vypracování inominálních a smíšených smluv a kde je užitečně uvedeno, jak se vykládají ustanovení smlouvy, a jmenovitě nejednoznačná ustanovení smlouvy. Tento úvod by uživatelé vzorů měli číst pečlivě. Ale dále jsou k jednotlivým vzorům připojeny poznámky, které považuji za cenné. Tyto poznámky – a některé jsou i dosti obsažné – podávají vysvětlivky k jednotlivým ve vzoru uvedeným ustanovením, jsou velmi užitečné pro správné použití příslušného vzoru tím, že vedou uživatele k uvážení vlastního zájmu a upozorňují na důsledky tohoto ve vzoru uvažovaného ustanovení a tím k odpovídající formulaci vlastních ustanovení smlouvy.

RECENZE, ANOTACE

Za předpokladu, že uživatel vzorů z Velké knihy bude takto jednotlivé vzory užívat, bude mu tato kniha velmi užitečná.

JUDr. Miloš Tomsa, CSc.

Doubrava, Martin: LEASINGOVÁ SMLOUVA TUZEMSKÁ A MEZINÁRODNÍ. Linde nakladatelství, s. r. o., 2003, 93 stran, cena neuvedena.

Autor – advokát tímto dílem zaplňuje mezeru na našem knižním trhu v oblasti finančního leasingu. V předchozí době již vyšly odborné publikace týkající se této oblasti, ale práce JUDr.

Doubavy se od nich v mnohých směrech liší. Autor se jako praktický advokát zabývá problematikou leasingu již delší dobu. Jeho publikace sice není tak obsáhlá jako publikace kolektivu autorů, která vyšla v nakladatelství Polygon v roce 2000, akcentuje však právní pohled na problematiku leasingu a ne pouze jeho otázky ekonomické, daňové, případně účetní. Autor téma leasingu chápe z praktického pohledu, a proto se zabývá i soudními rozhodnutími v této oblasti. Tento počín je třeba ocenit, neboť například v trestním právu ne všechny leasingové společnosti znají např. rozhodnutí, které stanoví, jak vypočítat škodu způsobenou lea-

singové společnosti při trestném činu podvodu. Některé leasingové společnosti totiž po pachateli požadují částku, kterou by měl zaplatit z titulu leasingové smlouvy.

Autor ve své publikaci přibližuje čtenáři i problematiku leasingu v jiných zemích. V závěru brožury jsou uváděny vzory leasingové smlouvy, resp. všeobecných podmínek.

Publikaci je možno doporučit nejenom leasingovým společnostem, ale i právníkům, kteří poskytují těmto subjektům právní servis.

*JUDr. Jiří Kratochvíl,
advokát*

Novinka Nakladatelství Linde Praha, a. s.

Ewa Stawicka PŘÍBĚHY SPRAVEDLNOSTI

Spravedlnost neočekáváme jen od soudů. Očekáváme ji rovněž od života, od lidí, kteří nás obklopují, i od společensko-politického systému, ve kterém žijeme. Zkušenosti - dobré i zlé - jsou osudem každého člověka i všech národů. Významná varšavská advokátka vypráví v devatenácti povídkách historii procesů, ve kterých vystupovali jako hlavní aktéři osobnosti dnes nazývané historickými. Poutavě popisuje okolnosti, které je přivedly před soudní orgán, a z úhlu pohledu své profese také samotný proces. Všimá si souvislostí, které pomáhají složit střípky do pestré a často překvapující mozaiky. Mezi obžalovanými najdeme vedle Ježíše Krista a Sokrata též Jana Husa, Casanovu, Dostojevského, Oskara Wilda, Matu Hari nebo Miladu Horákovou. Rozmanitě osobnosti, rozmanitá historická období, rozmanitý politický kontext. Čtenář však často získá pocit, že spravedlnost musela být slepá...

Rozsah 216 stran. Cena 350 Kč. **Lze objednat u Linde Praha, a. s. – PRÁVNICKÉ A EKONOMICKÉ NAKLADATELSTVÍ A KNIHKUPECTVÍ Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 115 51 Praha 1, Opletalova 35, telefon: 224 212 214, telefon/fax: 224 211 073, e-mail: linde@telecom.cz, <http://www.linde.cz>.**

1) INFORMACE O SCHŮZÍCH PŘEDSTAVENSTVA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

SCHŮZE KONANÁ VE DNECH 13. a 14. 10. 2003

Jako vždy byly na programu schůze pravidelné body: projednávání pozastavení výkonu advokacie a návrhy na vyškrtnutí advokátů ze seznamu advokátů. Kromě těchto pravidelných bodů se představenstvo zabývalo zejména problematikou webových stránek ČAK, novelou zákona o advokacii a novelou advokátního tarifu, povinným vzděláváním advokátů a stavem příprav insolvenčního zákona a zákona o správcích konkurzní podstaty.

Na základě předchozích rozhodnutí představenstva připravil návrh nové webové stránky JUDr. Vychopeň, který s touto úpravou seznámil představenstvo při projekční ukázce. K návrhu se rozvinula široká diskuse s tím, že bude zahájen zkušební provoz tak, aby měli advokáti možnost se k webové stránce vyjádřit a aby bylo možno přihlídnout i k jejich připomínkám. Zkušební provoz webových stránek se předpokládá od ledna 2004, definitivní rozhodnutí by pak mělo padnout v únoru 2004.

JUDr. Papež informoval představenstvo o stavu novely zákona o advokacii a novely advokátního tarifu. Od 1. 1. 2004 by měla vstoupit v účinnost novela advokátního tarifu zejména s ohledem na navrhované zvýšení DPH. V souvislosti s tím doporučil zveřejnit metodický pokyn Ministerstva financí k této problematice.¹⁾ K připravovanému návrhu novely zákona o advokacii proběhla rozsáhlá diskuse, která se týkala zejména metodiky přípravy legislativních návrhů Ministerstva financí, problematiky advokáta v pracovním poměru a přidruženého advokáta, povinného

vzdělávání apod. Konečné rozhodnutí v této věci, resp. konečná verze návrhu novely zákona o advokacii zatím nebyla přijata a představenstvo bude v této věci nadále jednat.

Přípravné práce na návrhu insolvenčního zákona a zákona o správcích konkurzní podstaty byly ukončeny a bylo rozhodnuto, že zatím nebude zřizována nová komora správců konkurzních podstat. Představenstvo uložilo JUDr. Balíkovi a JUDr. Papežovi, aby v této věci nadále jednali s Ministerstvem spravedlnosti a podávali představenstvu průběžné zprávy. Obdobně bylo rozhodnuto i v otázce navrhovaného zákona o bezplatné právní pomoci.

JUDr. Mandák poté seznámil představenstvo s tím, že ve zvláštním čísle Bulletinu advokacie, obsahujícím stavovské předpisy, se vyskytly chyby. Představenstvo záležitost projednalo s tím, že pověřilo JUDr. Račoka redakci a společně s JUDr. Mandákem přípravou nového vydání sborníku stavovských předpisů, doplněného o v mezidobí vydané právní i stavovské předpisy. Sborník bude zveřejněn i na webových stránkách ČAK.

Představenstvo se dále zabývalo citlivou otázkou právní úpravy trestního stíhání advokátů a provádění úkonů trestního stíhání v kancelářích advokátů. JUDr. Jelínek navrhl, aby představenstvo ustavilo komisi pro zpracování této právní problematiky. Dotčené instituce budou osloveny s tím, aby do této komise jmenovaly své zástupce.

Představenstvo následně projednalo běžné záležitosti, náměty členů představenstva, ustavilo odvolací kárné senáty, vzalo na vědomí informaci o jednání s pojišťovnou Generali k otázce zvýšení pojistného z důvodu podstatného nárůstu škodných událostí.

¹⁾ Byl otištěn v č. 10/2003 našeho časopisu, str. 107–9.

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

SCHŮZE KONANÁ VE DNECH
10. a 11. 11. 2003

V rámci běžných agend projednávalo představenstvo žádost o revokaci rozhodnutí o pozastavení výkonu advokacie trestně stíhaného advokáta z toho důvodu, že orgány činné v trestním řízení nepostupují vůbec nebo velmi liknavě, což pak dlouhodobě brání advokátovi ve výkonu advokacie. Představenstvo rozhodlo, že o této věci bude dále jednat, a že bude v této věci zpracováno obecné pravidlo do příští schůze představenstva.

Po kontrole zápisu z předcházející schůze představenstva byly projednávány na návrh JUDr. Nykodýma organizační změny v představenstvu. Po obsáhlé diskusi, které se zúčastnili všichni členové představenstva, bylo rozhodnuto, že na další samostatné schůzi budou řešeny personální otázky v představenstvu i v aparátu ČAK. V této souvislosti dále **představenstvo rozhodlo o tom, že funkční období předsedy a místopředsedů bude jednoleté a funkční**

období stávajícího předsedy a místopředsedů skončí dne 31. 12. 2003.

Dalším bodem jednání schůze bylo ustavení odvolacích kárných senátů a problematika zvýšení pojistného. Představenstvo souhlasilo s podpisem pojišťovací smlouvy s pojišťovnou Generali, a. s., a se zvýšením pojistného o 300,- Kč a dále s uzavřením příkazní smlouvy pro makléřskou společnost WI-ASS s. r. o., pro roky 2003 a 2004. V této souvislosti pak představenstvo rozhodlo o tom, že se bude nadále jednat o nové pojišťovací smlouvě pro rok 2005 a v této věci bude proveden podrobnější průzkum nabízených cen a služeb.

Na návrh JUDr. Jelínka představenstvo ČAK schválilo návrh na zápis advokátů do seznamu správců konkurzních podstat vedených jinými než místně příslušnými soudy. Posledními body jednání byly zejména mezinárodní záležitosti, problematika webové stránky a jmenování předsedů a členů sekcí ČAK.

*JUDr. Martin Vychopeň,
advokát, člen představenstva ČAK*

2) VÝSLEDKY 5. ROČNÍKU PUBLIKAČNÍ
SOUTĚŽE ADVOKÁTNÍCH KONCIPIENTŮ
A MLADÝCH ADVOKÁTŮ

Členové poroty písemně zhodnotili soutěžní práce a na základě jejich návrhů bylo dne 20. října 2003 při jednání poroty rozhodnuto takto:

1. cena (odměna 25 000,- Kč) nebyla udělena,
2. cena (odměna 15 000,- Kč) byla udělena dvěma pracím:
 - a) heslo Beethoven – téma: „*Povinnost mlčenlivosti advokáta s náznakem mezinárodního srovnání*“ – autor Mgr. Aleš **Dostál**, advokát,
 - b) heslo 1919 – téma „*Bezplatná právní pomoc v civilních věcech ve Spolkové republice Německo a v České republice*“ – autor Mgr. Jakub **Lichnovský**, advokátní koncipient,
3. cena (odměna 10 000,- Kč) byla udělena práci pod heslem Advokátní kancelář a IS/IT – téma „*Vliv počítačového věku, informačních systémů a informačních technologií na chod moderní advokátní kanceláře*“ – autorka JUDr. Hana **Drábková**, advokátní koncipientka.

3) TÉMATA PUBLIKAČNÍ SOUTĚŽE ADVOKÁTNÍCH KONCIPIENTŮ, MLADÝCH ADVOKÁTŮ A STUDENTŮ PRÁVNICKÝCH FAKULT PRO ROK 2004

Podle bodu 1. soutěžního řádu vyhlašuji pro rok 2004 tato soutěžní témata:

1. Bezpečnostní prověrky advokátů – úvaha nad záměry de lege ferenda
2. Správce konkurzní podstaty – procesní funkce nebo svobodné povolání?
3. Advokát v pracovním poměru
4. Evropské konsekvence výkonu povolání advokáta
5. Advokát – svorník mezi rozličnými tradičními a národními kulturami
6. Volné téma z dějin advokacie v českých zemích
7. Volné téma z oboru advokátního práva a stavovských předpisů

Bližší podmínky soutěže viz soutěžní řád uveřejněný v BA č. 11–12/2002.

Soutěžní práce v rozsahu 15–30 stran je třeba předložit **nejpozději do 30. června 2004** k rukám předsedy České advokátní komory (adresa: Česká advokátní komora, Národní tř. 16, 110 00 Praha 1).

V Praze dne 20. 11. 2003

*JUDr. PhDr. Stanislav Balík, v. r.
předseda České advokátní komory*

4) VYHODNOCENÍ ANKETY O POČÍTAČÍCH

V srpnu loňského roku jsme čtenáře Bulletinu advokacie požádali o vyplnění anketních lístků s otázkami vztahujícími se k používání počítačů, e-mailové pošty a internetu. Do uzávěrky jsme obdrželi 512 anketních lístků s následujícími výsledky:

- 76 % advokátů používá stolní počítač, 29 % notebook
- 74 % advokátů používá pro psaní textů program Microsoft Word, 9 % program T602 a 5 % advokátů jiný program
- 70 % advokátů používá diskety, 66 % respondentů CD-ROM
- 76 % advokátů používá internet, z toho 20 % je připojeno 24 hodin denně, 49 % advokátů se připojuje minimálně jedenkrát denně a 8 % minimálně jedenkrát týdně
- internetové stránky České advokátní komory navštěvuje 16,6 % advokátů několikrát týdně, 8,6 % advokátů několikrát v měsíci
- e-mail používá denně 51 % advokátů, několikrát týdně 16 %, několikrát v měsíci 8,6 % a pouhých 0,13 % respondentů nepoužívá e-mail vůbec.

Uvědomujeme se, že sociologický vzorek s ohledem na množství zaslaných anketních lístků není reprezentativní, přesto jej internetová rada použije pro svou další práci. Děkujeme všem advokátům, kteří pomohli vyplněním a zasláním svých odpovědí. Podrobnější výsledky najdete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz.

Za internetovou radu ČAK

JUDr. Daniela Kovářová

5) SEMINÁŘ O SOUDNICTVÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE PO 1. 1. 2004

Česká advokátní komora pořádá seminář nad zákonem č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

Termín a místo konání:

30. ledna 2004 od 9.00 hod. do 15.30 hod.

12.00 – 13.00 hod. pauza na oběd

posluchárna Právnické fakulty UK Praha č. 100, 1. patro

Přednášející: **doc. JUDr. Helena Válková**, vedoucí katedry trestního práva Právnické fakulty ZČU, **doc. JUDr. Pavel Šámal**, předseda senátu Nejvyššího soudu ČR, **PhDr. Jiří Jelen**, psycholog (soudní znalec).

Seminář probere účel zákona, odlišnosti od současné úpravy, postavení advokáta jako obhájce mladistvého a opatrovníka dítěte po 1. 1. 2004 a zaměří se také na psychologické minimum nezbytných znalostí advokáta, který se bude danou problematikou zabývat.

Účastníkům doporučujeme seznámit se předem se zněním zákona. Seminář by měl mít pracovní a nadstavbový charakter, nikoli základní úvod do problematiky.

Účastnický poplatek činí 300 Kč a je možno jej uhradit bezhotovostně na číslo účtu 12432-011/0100, konst. symbol 0308, variabilní symbol 331 společně s registračním čtyřmístným číslem platícího advokáta bez pomlčky či lomítka, do 20. 1. 2004.

Oznámení o účasti s uvedením označení semináře zasílejte do 20. ledna 2004 na adresu: **Česká advokátní komora, JUDr. Jitka Machová, Národní 16, 110 00 Praha 1** nebo e-mailem na adresu: **mach@cak.cz**.

Za Českou advokátní komoru

*JUDr. Daniela Kovářová,
vedoucí sekce ČAK
pro trestní právo a obhajobu*

Z KÁRNÉ PRAXE

Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže klientovi ve vazbě předá zásilku v rozporu s platnou právní úpravou.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory rozhodl dne 11. 10. 2000 ve věci K 130/01 takto:

Kárně obviněný Mgr. J. P. je vinen, že zaslal svému klientovi, obviněnému M. K., do vazby v obálce AK necenzurovaný dopis napsaný J. B., která je přítelkyní obviněného M. K. Dále ve stejném dopise zaslal ještě další obálku, jejíž obsah byl rovněž necenzurován, ve které byla řada fotografií obviněného u různých druhů motorových vozidel,

tedy hrubě porušil povinnost advokáta jednat při výkonu advokacie čestně a svědomitě a svým jednáním nesnižovat důstojnost advokátního stavu,

čímž porušil ustanovení § 16, odst. 2 zák. č. 85/96 Sb., o advokacii, v platném znění a ust. § 17 téhož zákona ve spojení s článkem 4, odst. 1 Pravidel profesionální etiky advokátů ČR.

Za toto jednání mu kárný senát uložil podle ust. § 32, odst. 3, písm. c) zák. č. 85/96 Sb. v platném znění kárné opatření pokutu ve výši 20 000,- Kč a zároveň uložil povinnost nahradit ČAK náklady kárného řízení ve výši 3 000,- Kč.

Z odůvodnění:

Kárná žaloba v této věci byla podána na základě stížnosti vyšetřovatele KÚV Policie ve V. Na základě této stížnosti kárný žalobce dovodil, že jednání kárně obviněného je v rozporu s povinností advokáta jednat čestně a svědomitě a svým jednáním nesnižovat důstojnost advokátního stavu.

Kárný senát při posuzování věci vycházel především z písemného vyjádření kárně obviněného ze dne 1. 2. 2002, ve kterém kárně obviněný zdůrazňuje, že si je vědom svého pochybení, když vyhověl žádosti přítelkyně obviněného a vložil do obálky advokátní kanceláře dopis v rozporu s pravidly komunikace mezi advokátem a obviněným. Též při projednání věci před kárným senátem kárně obviněný své pochybení uznal a uvedl, že jediným důvodem jeho jednání byla snaha psychicky labilnímu obviněnému pomoci touto formou kontaktu s vnějším světem. Výslovně však uvádí, že předmětem trestního stíhání jeho klienta obviněného M. K. byla trestná činnost související s odcizením motorových vozidel a další trestněprávní delikty s motorovými vozidly souvisejícími. Při své výpovědi dne 21. 6. 2002 uvedl, že se k přiloženým fotografiím nemůže vyjádřit, neboť od přítelkyně obviněného žádnou infor-

maci nedostal. Ve věci byl proveden dále důkaz originálem předmětného dopisu.

Tato obhajoba kárně obviněného je v rozporu s jeho výpovědí před kárným senátem dne 11. 10. 2002, kdy k výslovnému dotazu kárně obviněný uvedl, že se ptal, zda vyfotografovaná vozidla nějakým způsobem nesouvisí s vyšetřovanou trestnou činností, a že byl přítelkyní obviněného ubezpečen, že nikoliv. Sám kárně obviněný po této konfrontaci uvádí, že si je vědom toho, že forma komunikace, kterou v rozporu se svými povinnostmi a právy umožnil, důvodně mohla být vnímána orgány policie jako pokus komunikovat s obviněným, který je ve vazbě, o předmětu trestního stíhání způsobem, který zákon nepřipouští.

Ke svým osobním poměrům kárně obviněný uvádí, že je považuje za dobré. Má v nájmu vlastní advokátní kancelář s příslušenstvím, je svobodný, nemá žádnou výživovací povinnost a jeho minulá daňová povinnost byla vyměřena ve výši přes 100 000,- Kč.

Výše uvedený skutkový stav kárný senát zhodnotil zejména s přihlédnutím k úplnému doznání kárně obviněného tak, že skutková podstata kárného deliktu byla naplněna. Mimo vši pochyb-

Z KÁRNÉ PRAXE

nost došlo ke komunikaci mezi advokátem a obviněným způsobem, který je v rozporu s platnou právní úpravou a navíc způsobem, který mohl důvodně vzbudit podezření z protiprávního jednání advokáta.

Kárně obviněnému svědčí jako polehčující okolnost plné doznání, byť nelze přehlédnout rozpor v jeho výpovědi, kdy se pokusil zakrýt skutečnost, která měla ve věci zásadní význam, tedy

zda materiály obviněnému zaslané mohly mít vztah k vyšetřované trestné činnosti.

S ohledem ke všem těmto skutečnostem a s přihlédnutím k osobním poměrům kárně obviněného rozhodl kárný senát tak, jak uvedeno ve výrokové části tohoto rozhodnutí. Rozhodnutí je pravomocné.

*Zpracoval JUDr. Jan Syka,
vedoucí odboru předsedy kárné komise ČAK*

Z JUDIKATURY

K věcné příslušnosti soudu ve věcech soudního přezkoumání rozhodnutí České advokátní komory o tom, že žadatel se nezapisuje do seznamu advokátů nebo advokátních koncipientů.

1. Česká advokátní komora jako profesní komora je zčásti samosprávnou veřejnoprávní korporací vykonávající veřejnou správu. Tato její působnost má základ v tom, že určité činnosti je podle zákona oprávněn vykonávat pouze ten, kdo je členem komory, tedy v povinném členství.^{*)}

2. Právo uchazeče na zapsání do seznamu advokátů při splnění zákonných podmínek je veřejným subjektivním právem, nikoliv právem, které vyplývá z občanskoprávních, resp. pracovněprávních vztahů, tedy vztahů soukromoprávní povahy.

3. Domáhat se v těchto věcech ochrany u soudu lze návrhem na zahájení řízení, nejde však o žalobu podle soudního řádu správního, nýbrž o návrh na zahájení řízení, kterým se uplatňuje, aby bylo rozhodnuto o splnění povinnosti, která vyplývá ze zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva [ust. § 80 písm. b) o. s. ř.]. O takové věci jedná a rozhoduje soud v občanskoprávním řízení (§ 46 odst. 2 s. ř. s. – první okruh případů zde uvedených). Je-li takový návrh podán u soudu, projednávajícím věci ve správním soudnictví, soud návrh podle ust. § 46 odst. 2 s. ř. s. odmítne.

Usnesení Městského soudu v Praze z 31. 10. 2003, čj. 5 Ca 152/2003

*) Do právní věty jsme převzali text z odůvodnění usnesení, v němž je zmínka o advokátu – *členu komory* a hovoří se zde o *povinném členství*. Tato formulace je terminologicky nesprávná. Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění, koncipuje oprávnění poskytovat právní služby nikoliv jako projev povinného členství v komoře – advokát se zápisem do seznamu advokátů nestává jejím členem; zápis však zakládá právo advokáta, aby za podmínek stanovených zákonem o advokacii poskytoval právní služby (§ 2 odst. 1 cit. zák.). V tomto ohledu se zákon o advokacii liší od některých jiných zákonů o profesních komorách, které činí výkon profesní činnosti závislým na povinném členství v komoře.

Z JUDIKATURY

Tímto usnesením Městský soud v Praze odmítl návrh žalobkyně, jímž se domáhala zápisu do seznamu advokátů, když Česká advokátní komora rozhodnutím svého předsedy z 11. 6. 2003 nezapsala žadatelku do seznamu advokátů. O nákladech rozhodl soud tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že po právní moci usnesení se žalobkyni vrací zaplacený soudní poplatek ve výši 2 500,- Kč.

Z odůvodnění:

Žalovaný namítl věcnou nepříslušnost zdejšího soudu a navrhl žalobu odmítnout, neboť se jedná o věc, která vyplývá z občanskoprávních, resp. pracovních vztahů, tedy o věc soukromoprávní. Žalobkyně s tímto procesním postupem souhlasila.

Podle ust. § 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) poskytují ve správním soudnictví soudy ochranu veřejným subjektivním právům fyzických i právnických osob způsobem stanoveným tímto nebo zvláštním zákonem a za podmínek stanovených tímto nebo zvláštním zákonem a rozhodují v dalších věcech, v nichž tak stanoví tento zákon. Podle ust. § 46 odst. 2 s. ř. s. soud návrh odmítne také tehdy, domáhá-li se navrhovatel rozhodnutí ve sporu nebo v jiné právní věci, o které má jednat a rozhodnout soud v občanském soudním řízení, anebo domáhá-li se návrhem přezkoumání rozhodnutí, jímž správní orgán rozhodl v mezích své zákonné pravomoci v soukromoprávní věci. V usnesení o odmítnutí návrhu musí být navrhovatel poučen o tom, že do jednoho měsíce od právní moci usnesení může podat žalobu a ke kterému věcně příslušnému soudu. Podle ust. § 55b odst. 1 písm. a) zákona o advokacii je ten, kdo nebyl ve lhůtách stanovených tímto zákonem zapsán do seznamu advokátů nebo do seznamu advokátních koncipientů, oprávněn obrátit se na soud, aby o jeho právu rozhodl.

Žalovaná jako profesní komora je zčásti samosprávnou veřejnoprávní korporací vykonávající veřejnou správu. Tato její působnost má základ v tom, že určité činnosti je podle zákona oprávněn vykonávat pouze ten, kdo je členem komory, tedy v povinném členství. Nelze souhlasit s tvrzením žalované, že rozhodovala ve věci, která vyplývá z občanskoprávních, resp. pracovních vztahů, tedy ve

věci soukromoprávní. Právo žalobkyně na zápis do seznamu advokátů je veřejným subjektivním právem. Ust. § 55b odst. 1 písm. a) zákona o advokacii však představuje zvláštní úpravu soudní ochrany, která vybočuje z rámce správního soudnictví podle soudního řádu správního. Ten, kdo ve stanovených lhůtách nebyl zapsán do seznamu advokátů nebo advokátních koncipientů, má právo domáhat se ochrany návrhem u soudu. V tomto případě nejde o žalobu podle soudního řádu správního, nýbrž o návrh na zahájení řízení, kterým se uplatňuje, aby bylo rozhodnuto o splnění povinnosti, která vyplývá ze zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva [ust. § 80 písm. b) o. s. ř.]. Nejedná se o věc soukromoprávní, ale o věc, o které má jednat a rozhodnout soud v občanském soudním řízení (ust. § 46 odst. 2 s. ř. s. – prvý okruh případů zde uvedených).

Vzhledem k tomu, že se jedná o spor, o kterém má jednat a rozhodnout soud v občanském soudním řízení, Městský soud v Praze návrh žalobkyně podle ust. § 46 odst. 2 s. ř. s. odmítl.

Výrok o nákladech řízení se opírá o ust. § 60 odst. 3 s. ř. s.

Výrok o vrácení soudního poplatku je odůvodněn přiměřeným použitím § 10 odst. 3 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, když soud zohlednil to, že ve věci dosud nejednal, odmítnutí má stejné právní důsledky jako zastavení řízení a žalobce byl odkázán, aby podal žalobu věcně příslušnému soudu, přičemž platí, že řízení o této žalobě je u soudu zahájeno dnem, kdy soudu došla odmítnutá žaloba (ust. § 82 odst. 3 o. s. ř.).

Právní věta redakce.

Z JUDIKATURY

K otázce odměny obhájce a náhrady za promeškaný čas, pokud je hlavní líčení přerušováno přestávkami v jednom dnu.

1. Koná-li se hlavní líčení v průběhu jednoho dne, je stále jediným hlavním líčením a jediným úkonem právní služby ve smyslu advokátního tarifu, a to bez ohledu na počet a délku přestávek. Teprve v případě vícedenního hlavního líčení je třeba každý den považovat za samostatný úkon, v rámci něhož je třeba počítat časy úkonů právní služby.

2. V případě přerušení hlavního líčení v jednom dnu mohou nastat tři různé situace:

a) Soud přerušuje jednání, aniž uvedl dobu, kdy bude v jednání pokračovat. V tomto případě náhrada za promeškaný čas obhájci přísluší [za splnění všech podmínek ust. § 14 odst. 1 písm. b) advok. tarifu], neboť postupem soudu dochází ke zpoždění konečného rozhodnutí ve věci a obhájce je nucen neopustit okolí jednacích síní a nemůže tedy začít vykonávat jinou činnost.

b) Soudem bylo přerušeno jednání na určitou přesně stanovenou dobu, v níž též bylo v hlavním líčení pokračováno. V takovém případě nepřísluší obhájci náhrada za promeškaný čas.

c) Hlavní líčení sice bylo přerušeno na přesně stanovenou dobu, došlo však ke zpoždění při pokračování. V tomto případě přísluší obhájci náhrada za promeškaný čas, ovšem pouze za dobu zpoždění a nikoliv za samotnou dobu přestávky.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci z 18. září 2003, sp. zn. 5 To 100/2003

Tímto usnesením vrchní soud zrušil ke stížnosti obhájce JUDr. K. S. napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě z 16. 6. 2003, čj. 45T/2000-869, a o odměně a náhradě hotových výdajů obhájce sám nově rozhodl.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením Krajský soud v Ostravě rozhodl tak, že podle § 151 odst. 2, odst. 3 tr. ř. přiznal advokátovi JUDr. K. S. odměnu a náhradu hotových výdajů v celkové výši 31 516,40 Kč.

Proti uvedenému usnesení podal obhájce JUDr. K. S. stížnost, v níž namítl, že mu neoprávněně byla zkrácena odměna a náklady obhajoby, když soud prvního stupně nesprávně počítal pouze čistý čas jednotlivých úkonů a do těchto nezahrnul dobu přerušování nepřesahující 30 minut. Stalo se tak v souvislosti s úkony provedenými dne 31. 10. 1997, 4. 2. 2002, 5. 2. 2002 a 2. 10. 2002. Dále namítl, že za účast u hlavního líčení dne 2. 10. 2001 mu byla nesprávně přiznána toliko náhrada za promeškaný čas, a to přesto, že hlavní líčení se uvedeného dne skutečně konalo. Nesprávně mu rovněž nebyla přiznána náhrada za ztrátu času ve smyslu ust. § 14

odst. 1 písm. b) (zřejmě míněna vyhl. č. 177/96 Sb., ač ji stěžovatel výslovně neuvádí) za úkony provedené ve dnech 2. 10. 2001, 4. 2. 2002 a 5. 2. 2002 a soud prvního stupně rovněž pochybil, pokud mu nepřiznal účtované stravné. Stěžovatel v závěru stížnosti navrhl, aby odvolací soud napadené usnesení zrušil a nově rozhodl tak, že mu přizná odměnu a náklady řízení v účtované výši, tedy ve výši 41 897,40 Kč.

Věc byla předložena Vrchnímu soudu v Olomouci, jako soudu stížnostnímu, ve smyslu ustanovení § 146 odst. 2 písm. c) tr. ř. Z obsahu spisového materiálu bylo zjištěno, že opravný prostředek proti napadenému usnesení zákon připouští, tento opravný prostředek byl podán oprávněnou osobou a v zákonné lhůtě dle § 143 odst. 1 tr. ř. Za tohoto stavu věci tedy Vrchní soud v Olomouci přezkoumal podle § 147 odst. 1

Z JUDIKATURY

tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo a dospěl k závěru, že podaná stížnost je z části důvodná.

Především je třeba uvést, že soud prvního stupně provedl až na jedinou (dále zmiňovanou výjimku) správně výčet jednotlivých úkonů právní služby, provedených obhájcem JUDr. K. S., v předmětné trestní věci, správně jsou i jeho závěry stran výše odměny za provedené úkony obhajoby i stran aplikace příslušných ustanovení advokátního tarifu. Správně také (byť v jednom případě zmiňovém dále s nesprávnou argumentací) vyřešil otázku, v jakém rozsahu má obhájce nárok na náhradu hotových výdajů a náhradu za promeškaný čas. V tomto směru tedy lze odkázat na jeho zjištění popsáná v napadeném usnesení.

Dále je třeba uvést, že hlavní líčení konané v průběhu jediného dne, byť přerušované přestávkami (a to přestávkami sebedelšími) je stále jediným hlavním líčením a jediným úkonem právní služby ve smyslu advokátního tarifu, a to bez ohledu na počet a délku přestávek. Teprve v případě vícedenního hlavního líčení je třeba každý den tohoto považovat za samostatný úkon, v rámci něhož je třeba počítat časy úkonů právní služby.

Další otázkou, kterou v předmětné věci bylo potřeba vyřešit, je to, zda obhájci náleží za dobu přerušování hlavního líčení (tedy za dobu přestávky) odměna jako za úkon právní služby dle § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu, příp. náhrada za promeškaný čas dle § 14 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu. Vrchní soud vědom si nejednotnosti dosavadní judikatury k této problematice (a vědom si i odlišnosti řešení obsaženého v rozhodnutích jiných soudů, na která stěžovatel poukazuje, stejně jako vědom si i toho, že v těchto zmiňovaných rozhodnutích nejsou závěry soudů bližze zdůvodněny a podepřeny konkrétními argumenty), k této otázce zaujímá následující stanovisko.

V době přerušování jednání před soudem se obhájce neúčastní takového jednání (žádné jednání ani neběží), a proto jakákoliv jeho činnost či nečinnost v této době nemůže být odměněna jako úkon právní služby dle § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu. Je nepochybné, že v důsled-

ku přerušování jednání před soudem obhájce promeškává čas, neboť doba přerušování je ve většině případů velmi krátká a obhájce je tedy ve většině případů nucen setrvat v budově soudu, aby stihl počátek pokračování v jednání. Takovou dobu pak tedy obhájce nemůže často využít pro jinou právní službu, nicméně, jak bylo již zdůrazněno, jde ve většině případů o dobu několika málo minut či desítek minut, takže nelze říci, že by byl obhájce těmito situacemi výrazněji omezen ve své činnosti. Tato skutečnost tedy nemůže být argumentem pro to, aby obhájce byl za dobu přerušování jednání před soudem odměněn a navíc odměněn odlišně, pokud tato doba přerušování je delší než 30 minut a naopak, pokud je doba přerušování 30 a méně minut. Vrchní soud v Olomouci tedy má za to, že neexistuje žádný podklad pro závěr, aby bylo možno obhájci za dobu přerušování jednání před soudem (byť na dobu kratší 30 minut) přiznat tuto dobu přerušování do doby účasti obhájce na jednání před soudem a zahrnout ji tak do doby, za kterou je obhájce odměněn jako za úkon právní služby ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu. Nelze navíc vyloučit (byť v praxi nepůjde o častý případ), že i v době přerušování na dobu 30 a méně minut může vykonat obhájce úkon právní služby v jiné věci [např. první poradou s klientem, včetně převzetí a přípravy obhajoby ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu v případě, kdy v blízkosti soudu, u kterého bylo původní jednání přerušeno, se nachází vazební věznice, kde je umístěn obviněný v jiné věci, jehož obhájcem byl příslušný advokát ustanoven], nebo v době přerušování jednání v původní věci může u téhož soudu proběhnout veřejné zasedání v jiné věci, kde je advokát rovněž ustanoven obhájcem, event. může provést úkon spočívající např. ve vyhotovení písemného podání soudu nebo jinému orgánu týkající se věci samé apod. V takových případech by došlo k situaci, kdy obhájce by jednu a tutéž dobu účtoval jako úkon právní služby ve dvou různých trestních věcech a soud by dobu přestávků zahrnul jak do doby jednání v jedné věci, tak by za stejnou dobu přiznal

Z JUDIKATURY

advokátovi i odměnu za úkon ve věci jiné. Tím by docházelo nepochybně k neoprávněnému zvýhodňování advokáta.

Je tedy třeba se dále zabývat tím, zda za dobu přestávky (bez ohledu na délku jejího trvání) je možno obhájci přiznat náhradu za promeškaný čas ve smyslu § 14 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu. V této souvislosti je nutno vzít v úvahu přesnou dikci citovaného ustanovení, jímž zákonodárce přiznává advokátovi náhradu za promeškaný čas toliko za čas promeškaný v důsledku zpoždění zahájení jednání před soudem nebo jiným orgánem, jestliže toto zpoždění činí více než 30 minut.

V podstatě mohou v praxi nastat tři různé situace. Především ta, kdy soud přeruší jednání, aniž uvede dobu, kdy bude v jednání pokračovat. V takovém případě obhájce neví, kdy přesně bude v jednání před soudem pokračováno a v důsledku toho je nucen setrvávat před jednacím síní až do doby, kdy je věc znovu vyvolána. V praxi k tomu dochází výjimečně a většinou jen v případech, kdy se senát potřebuje poradit o jednodušších otázkách (např. o návrhu na doplnění dokazování apod.). V tomto případě by náhrada za promeškaný čas obhájci příslušela [samozřejmě v případě splnění všech podmínek ustanovení § 14 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu], neboť postupem soudu dochází ke zpoždění konečného rozhodnutí ve věci a obhájce je nucen neopustit okolí jednacím síně a nemůže tedy začít vykonávat jinou činnost.

Druhou variantou je situace, kdy soudem bylo přerušeno jednání na určitou, přesně specifikovanou dobu a v jednání před soudem by skutečně bylo pokračováno v době, která byla soudem při přerušení jednání deklarována. Stížnostní soud je toho názoru, že po dobu přestávky, jejíž konec je soudem přesně deklarován, obhájce není vázán na přítomnost před jednacím síní a může se tedy vzdálit a vykonávat úkony právní služby v jiné věci (jak již bylo zmíněno výše v souvislosti s nemožností tuto dobu přestávky zahrnout do doby jednání). Navíc nelze pominout ani možnost, že jednání bylo přerušeno k žádosti samotného obhájce (ať již jakkoliv odůvodněnou)

a tedy takovou přestávku nelze podřadit rozhodně pod zpoždění jednání před soudem. Rovněž je nutno vzít v úvahu, že délka přerušeni se někdy v praxi pohybuje i v řádu několika hodin, takže v těchto případech jde o dostatečný časový prostor umožňující obhájci výkon advokacie v jiné věci. Ve všech takových případech by mohlo docházet (a v praxi by nepochybně i často docházelo) k situaci, kdy obhájce by za jednu a tutéž dobu účtoval jednak náhradu za ztrátu času a jednak i odměnu za úkon právní služby v jiné věci, čímž by opět docházelo k neoprávněnému zvýhodňování advokátů.

Třetí variantou je situace, kdy by sice soudem bylo přerušeno jednání na určitou, přesně specifikovanou dobu, ovšem v jednání před soudem by nebylo pokračováno v době, která byla soudem při přerušení jednání deklarována a došlo by tak ke zpoždění při pokračování v jednání. V tomto případě je nutno obhájci náhradu za promeškaný čas přiznat, ovšem promeškaným časem je pouze doba zpoždění a nikoliv samotná doba přestávky, a to proto, že po dobu přestávky, jejíž konec je soudem přesně deklarován, obhájce není vázán na přítomnost před jednacím síní a může se tedy vzdálit a vykonávat úkony právní služby v jiné věci (jak již bylo zmíněno v předchozím odstavci a také výše v souvislosti s nemožností tuto dobu přestávky zahrnout do doby jednání).

Na základě výše uvedeného stanoviska stížnostního soudu je tedy třeba posuzovat konkrétní situaci v předmětné trestní věci. Soud prvního stupně v napadeném usnesení uvádí správně čas, po který probíhaly vyšetřovací úkony dne 31. 10. 1997 a hlavní líčení ve dnech 4. 2. 2002, 5. 2. 2002 a veřejné zasedání dne 2. 10. 2002, a to včetně doby přestávek, které odpovídají příslušným protokolům ve spise obsaženým, přičemž ve všech případech bylo v jednání pokračováno bez zpoždění v předem označených termínech. Je tedy možno konstatovat, že ve všech případech bylo jednání přerušeno na konkrétní dobu a bylo v něm ve stanovený čas i pokračováno, takže ve smyslu výše rozvedených úvah za žádnou z těchto přestávek obhájci nenáleží odměna za obhajobu

Z JUDIKATURY

či náhrada za promeškaný čas. K veřejnému zasedání před Vrchním soudem v Olomouci dne 2. 10. 2002 nutno doplnit, že tvrzení stěžovatele, že doba přerušení jednání nebyla jednoznačně stanovena, je nepravdivé, neboť ze zvukového záznamu jednání zcela jasně vyplývá, že předseda senátu přerušil veřejné zasedání v 9.34 hod. s tím, že v něm bude pokračováno v 10.30 hod. a skutečně pokračováno v tomto jednání bylo v 10.34 hod. vyhlášením rozhodnutí. Je tedy evidentní, že ke zpoždění došlo toliko v rozsahu čtyř minut, avšak s ohledem na znění § 14 odst. 1 písm. b) vyhl. č. 177/96 Sb. za takové zpoždění nepřesahující 30 minut advokátu náhrada za promeškaný čas nenáleží.

Vzhledem k výše uvedenému tedy námitky stěžovatele, vztahující se ke zkrácení účtované částky za úkony právní pomoci provedené ve dnech 31. 10. 1997, 4. 2. 2002, 5. 2. 2002 a 2. 10. 2002, nebyly shledány důvodnými a nedůvodnou byla shledána jeho námitka stran nepřiznání náhrady za ztrátu času ve dnech 4. a 5. února 2002.

Pokud jde o hlavní líčení dne 2. 10. 2001, je třeba naopak stížnost obhájce považovat za důvodnou. Není totiž pravdou, že uvedeného dne bylo hlavní líčení odročeno bez projednání věci, neboť je třeba důsledně vycházet z ustanovení § 205 tr. ř. o počátku hlavního líčení. Dle tohoto ustanovení totiž předseda senátu **zahájí** hlavní líčení sdělením věci, která bude projednávána a potom zjistí, zda se dostavily osoby, které byly k hlavnímu líčení předvolány a zjistí jejich totožnost. V daném případě je nepochybné, že byla zjišťována totožnost osob, jež se uvedeného dne k soudu dostavily a bylo rovněž konstatováno, kdo z předvolaných se nedostavil. Hlavní líčení bylo opakovaně **přerušováno** za účelem zajištění účasti předvolaných osob a nakonec bylo **odročeno** na jiný termín. Z uvedeného vyplývá, že hlavní líčení ve věci muselo být zahájeno ve smyslu ust. § 205 odst. 1 tr. ř., a proto náleží obhájci za účast u něho i odměna ve smyslu ust. § 11 odst. 1

písm. g) vyhl. č. 177/96 Sb., a to s ohledem na čistý čas jednání nepřesahující dvě hodiny ve výši 1 350,- Kč (a dále i náhrada hotových výdajů ve formě režijního paušálu ve výši 75,- Kč). Nicméně je třeba říci, že vzhledem k tomu, že předmětné hlavní líčení bylo přerušováno vždy na přesně stanovenou dobu a nedocházelo ke zpoždění při jeho pokračování, nenáleží za uvedené hlavní líčení advokátu ve smyslu výše uvedené argumentace žádná náhrada za promeškaný čas. Lze tedy uzavřít, že v tomto případě došlo k pochybení soudu prvního stupně pokud místo odměny za jeden úkon právní služby a 1 režijní paušál přiznal stěžovateli toliko náhradu za promeškaný čas ve výši 1/2 mimosmluvní odměny za úkon právní služby.

Nebylo pak shledáno jiných pochybení ve vztahu k ostatním přiznaným úkonům právní služby. Pochybení nebylo shledáno ani pokud soud prvního stupně stěžovateli nepřiznal jim vyúčtované stravné.⁷⁾

S ohledem na výše rozvedené skutečnosti tedy vrchní soud stížnost obhájce JUDr. K. S. shledal důvodnou pouze zčásti, a proto napadené usnesení zrušil a sám ve věci rozhodl tak, že obhájci kromě odměny a náhrady hotových výdajů a náhrady za promeškaný čas správně přiznaných již v napadeném usnesení přiznal ještě odměnu za obhajobu u hlavního líčení dne 2. 10. 2001 v rozsahu jednoho úkonu právní služby a k tomu i náhradu hotových výdajů v rozsahu jednoho režijního paušálu (a to namísto náhrady za promeškaný čas ve výši 1/2 úkonu, jež mu byla přiznána chybně v napadeném usnesení).

Právní věta redakce. Shodně a s totožným odůvodněním judikoval Vrchní soud v Olomouci i v některých svých dalších rozhodnutích. Viz např. kritická poznámka Mgr. Iva Tichovského k části odůvodnění, otištěná v č. 9/2003 Bulletinu advokacie; viz též usnesení z 20. 3. 2003, sp. zn. 5 To 29/2003, které dal redakci k dispozici JUDr. Rastislav Vlček, advokát v Bruntále.

⁷⁾ Tuto instruktivní část rozhodnutí jsme otiskli ve dvojčísle 11–12/2003, str. 95–6.

Z JUDIKATURY

K řešení zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví v případech, kdy jde o budovu ve smyslu zákona o vlastnictví bytů.

Zákon č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů, hovoří o vzniku vlastnictví jednotky mimo jiné v souvislosti s rozhodnutím soudu o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví. Zákon tak nepochybně předpokládá, že vlastnictví jednotky může vzniknout i proti vůli některého ze spoluvlastníků budovy. Současné znění § 5 zák. o vlastnictví bytů má za cíl posílení ochrany vlastnického práva a omezení počtu případů, kdy je jeden ze spoluvlastníků zbaven svého vlastnického práva.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 29. 7. 2003, sp. zn. 22 Cdo 650/2002

Tímto rozsudkem Nejvyšší soud ČR zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni z 9. 8. 2001, čj. 13 Co 375/2001-161 a rozsudek Okresního soudu v Klatovech z 22. 2. 2001, čj. 6 C 284/99-135 a věc vrátil Okresnímu soudu v Klatovech k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Klatovech (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 22. února 2001, čj. 6 C 284/99-135, zrušil podílové spoluvlastnictví účastníků „k domu čp. 171/IV se stavební parcelou č. 1143 a k pozemkové parcele č. parc. 898/15 – zahrada, zapsané v katastru nemovitostí Katastrálního úřadu v Klatovech na LV 1421 pro obec Klatovy, k. ú. Klatovy“, tyto nemovitosti přikázal do výlučného vlastnictví žalobce, uložil mu, by žalované zaplatil na vypořádání podílu částku 500 tisíc Kč do tří dnů od právní moci rozsudku, a rozhodl o nákladech řízení. Vyšel z toho, že účastníci jsou podílovými spoluvlastníky uvedených nemovitostí, žalobce v rozsahu 2/3 a žalovaná v rozsahu 1/3, a že mezi nimi nedošlo k dohodě o zrušení a vypořádání tohoto podílového spoluvlastnictví. Nemovitosti nelze reálně rozdělit a jelikož se žalované nepodařilo prokázat, že jsou zde důvody hodné zvláštního zřetele pro to, aby soud podílové spoluvlastnictví nezrušil a nevypořádal (§ 142 odst. 2 občanského zákoníku – dále jen „ObčZ“), je namísto zrušení spoluvlastnictví soudem a jeho vypořádání přikázáním za náhradu. Žalobce se svojí rodinou, tj. s manželkou a dvěma zletilými dětmi, užívá v domě 2+1 půdní prostor, sklep a garáže. Žalovaná bydlí trvale v Praze, v domku

má k dispozici byt 2+1, kam však přijíždí jen výjimečně. S ohledem na to a též na většinový spoluvlastnický podíl žalobce byly nemovitosti přikázány do jeho výlučného vlastnictví a bylo mu uloženo, aby zaplatil žalované vypořádací částku vycházející ze znaleckého posudku o ceně nemovitostí. Pokud žalovaná tvrdila, že sporný dům lze charakterizovat jako budovu ve smyslu § 2 písm. a) zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů – dále jen „ZVB“), a že by z tohoto důvodu bylo možno přistoupit k jeho rozdělení na jednotky podle uvedeného zákona, soud prvního stupně uvedl, že „se takto zákonem dané podmínky, týkající se vlastnictví bytů, zásadně nevztahují na tento případ vlastnictví nemovitosti účastníků“, a že se proto podnětem žalované v tomto smyslu ani nezabýval.

K odvolání žalované Krajský soud v Plzni jako soud odvolací rozsudkem ze dne 9. srpna 2001, čj. 13 Co 375/2001-160, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Ztotožnil se se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně a v otázce navrhovaného rozdělení domu postupem podle § 5

Z JUDIKATURY

odst. 2 a 3 ZVB zaujal názor, že takovéto vypořádání „přichází v úvahu jen tehdy, pokud mezi spoluvlastníky je uzavřena dohoda o vymezení bytových jednotek podle tohoto zákona o vlastnictví bytů. Takovou dohodu nechají spoluvlastníci společně zapsat do katastru nemovitostí v souladu s příslušnými ustanoveními zák. č. 72/94 Sb. stanovícemi splnění předpokladů nezbytných k následnému určení vlastnictví k bytovým jednotkám“. Odvolací soud dále uvedl, že „je to pouze vlastník, který je oprávněn vymezit bytové jednotky a jeho nesouhlas či nedostatek vůle nelze nahradit rozhodnutím soudu v řízení o zrušení a vypořádání podílu“. Vzhledem k tomu, že v přezkoumávaném případě je dohoda spoluvlastníků o vymezení bytových jednotek pro odmítavý postoj žalobce zcela vyloučena, nelze zrušené podílové spoluvlastnictví nemovitosti (obytného domu) postupem podle ZVB vypořádat.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozovala z toho, že toto rozhodnutí má ve věci samé zásadní právní význam. Ten podle jejího názoru spočívá v řešení otázky vypořádání podílového spoluvlastnictví za použití zákona o vlastnictví bytů, již se dovolací soud při své rozhodovací činnosti dosud nezabýval. V dovolání pak namítla, že rozhodnutí soudů obou stupňů spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolatelka nesouhlasila s názorem odvolacího soudu, že možnost zrušení a vypořádání spoluvlastnictví budovy je dána pouze za předpokladu, že se spoluvlastníci dohodnou o vymezení bytových jednotek, a poukázala na to, že tento výklad je v rozporu s § 5 odst. 2 ZVB, který přímo zakotvuje možnost vzniku jednotky na základě rozhodnutí soudu. Takovéto rozhodnutí pak je speciálním případem, kdy dochází k reálnému rozdělení věci. V daném případě splňuje dům čp. 171 v Klatovech podmínky definice „budovy“ ve smyslu § 2 písm. a) ZVB a pak bylo povinností soudů v souladu s § 142 odst. 1 větou třetí ObčZ tento způsob vypořádání spoluvlastnictví přednostně použít.

Žalovaná navrhla, aby byl rozsudek odvolacího soudu, případně i rozsudek soudu prvního

stupně zrušen a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl zamítnutí dovolání s tím, že zákon o vlastnictví bytů sice říká, že je možné řešení spočívající v rozdělení budovy na jednotky a následné zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví, avšak nezavazuje soud k tomu, aby bezpodmínečně všechny budovy, v nichž mohou teoreticky vzniknout jednotky podle zákona o vlastnictví bytů, vypořádal po zrušení spoluvlastnictví tímto způsobem. Pokud by totiž k takovému vypořádání došlo, zpravidla by to neodstranilo neshody, které mezi spoluvlastníky vznikají, a tak by ve většině případů tento postup byl v rozporu s požadavkem na účelnost vypořádání.

Podle § 236 odst. 1 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Proto se Nejvyšší soud ČR po zjištění, že dovolání bylo podáno včas řádně zastoupenou účastnicí řízení, zabýval především otázkou jeho přípustnosti.

Za otázku, která zakládá zásadní právní význam napadeného rozsudku, považuje žalovaná otázku výkladu § 5 odst. 2 a 3 ZVB ve vztahu k § 142 odst. 1 ObčZ. Touto otázkou se dovolací soud ve své rozhodovací činnosti dosud nezabýval, a tak z tohoto hlediska je rozsudek odvolacího soudu skutečně rozhodnutím, které má ve věci samé zásadní právní význam. Rozhodnutí soudů obou stupňů o výši přiměřené náhrady za přikázané nemovitosti ve smyslu § 142 odst. 1 ObčZ je pak z důvodů, jež budou vysvětleny níže, v rozporu s judikaturou dovolacího soudu a tedy i s hmotným právem. Proto je dovolání žalované přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Soud prvního stupně posoudil věc výlučně podle § 142 odst. 1 ObčZ s tím, že § 5 odst. 2 ZVB na daný případ nedopadá, a to je vzhledem k tomu, co bude uvedeno dále, třeba považovat za použití nesprávného právního předpisu. Odvolací soud sice při právním posouzení věci použil správné předpisy dopadající na daný případ (§ 142 ObčZ i § 5 ZVB), ale vzájemný vztah těchto dvou ustanovení vyložil nesprávně.

Z JUDIKATURY

Odvolací soud postavil své rozhodnutí o způsobu vypořádání zrušeného podílového spoluvlastnictví na názoru, že podle § 5 odst. 2 ZVB může vlastnictví jednotky vzniknout na základě rozhodnutí soudu o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví budovy pouze v případě, že spoluvlastníci předtím dohodou (či spíše společným prohlášením ve smyslu § 4 ZVB) určí v budově prostorově vymezené části, které se za splnění zákonných podmínek stanou jednotkami ve smyslu § 2 písm. h) ZVB. S ohledem na to, že v daném případě k takovému společnému prohlášení nedošlo, se pak možností tohoto způsobu vypořádání blíže nezabýval. Zákon o vlastnictví bytů ovšem hovoří o *vzniku vlastnictví jednotky* jednak v souvislosti s vkladem prohlášení vlastníka budovy do katastru nemovitostí nebo s výstavbou jednotky provedenou na základě smlouvy o výstavbě (§ 5 odst. 1), jednak v souvislosti s dohodou spoluvlastníků budovy nebo rozhodnutím soudu o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví nebo s dohodou či rozhodnutím soudu o vypořádání společného jmění manželů (§ 5 odst. 2). Výklad těchto ustanovení, jak jej podal odvolací soud, je tedy v rozporu s jejich zněním, neboť v podstatě omezuje možnost vzniku vlastnictví jednotky na vůli spoluvlastníků učinit shodné prohlášení ve smyslu § 4 ZVB. Zákon nepochybně předpokládá, že vlastnictví jednotky může vzniknout i proti vůli některého ze spoluvlastníků budovy, neboť v opačném případě by nemělo žádný význam, že byla soudu dána možnost rozhodnout (v řízení podle § 142 ObčZ) o vzniku takového vlastnictví. Navíc pokud by výklad odvolacího soudu byl správný, tedy pokud by rozhodnutí soudu připadalo v úvahu až poté, co by byla vložena do katastru nemovitostí

„dohoda spoluvlastníků o vymezení jednotek“, pozbývalo by smyslu i ustanovení § 5 odst. 3 ZVB, podle něhož musí dohoda spoluvlastníků budovy nebo *rozhodnutí soudu* obsahovat náležitosti stanovené pro prohlášení uvedené v § 4 odst. 2 ZVB. Dovolací soud má ve shodě se žalovanou zato, že současné znění § 5 ZVB, jak vyplývá z novely tohoto zákona provedené zákonem č. 103/2000 Sb., má za cíl posílení ochrany vlastnického práva a omezení počtu případů, kdy je jeden ze spoluvlastníků zbaven svého vlastnického práva. Je logickým vyústěním vývoje právní úpravy a z tohoto pohledu je třeba přistupovat k jeho výkladu. Odvolací soud tedy nesprávně vyložil právní předpis, který na daný případ dopadá, a v důsledku toho se nezabýval otázkou, zda je vypořádání podle § 5 odst. 2 a 3 ZVB rozdělením věci ve smyslu § 142 odst. 1 ObčZ, které je – jak tvrdí žalovaná – z hlediska tohoto ustanovení přednostním způsobem vypořádání, nebo samostatným způsobem odlišným od těch, které předpokládá občanský zákoník, u něhož je třeba zkoumat nejen to, zda jde o řešení možné, ale – jak naznačuje žalobce – i jeho účelnost z hlediska budoucích vztahů mezi spoluvlastníky.

Je tedy zřejmé, že jak rozhodnutí soudu prvního stupně, tak rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a tím je naplněn dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Proto dovolací soud podle § 243b odst. 2 věty za středníkem a odst. 3 o. s. ř. zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Rozsudek zaslal JUDr. Vladimír Zeithaml, advokát v Praze. Právní věta redakce.

Uznaná pohledávka s právem na oddělené uspokojení v konkurzním řízení – nepřipustnost dodatečné změny a popírání správcem konkurzní podstaty

Jestliže byla při přezkumném jednání správcem konkurzní podstaty uznána pohledávka s právem na oddělené uspokojení, je třeba, aby s ní správce nakládal v tomto smyslu a ne-

Z JUDIKATURY

může ji dodatečně měnit a popírat, a to ani pokud jde o právo na oddělené uspokojení, které podle § 14 odst. 1 písm. f) zák. č. 328/1991 Sb. v platném znění zaniklo.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze z 27. 3. 2003, čj. 15 Cmo 20/2003-49

Tímto rozsudkem Vrchní soud v Praze jako soud odvolací změnil rozsudek Krajského soudu v Plzni z 13. 1. 2003, čj. 28 Cm 28/2001-31 tak, že se určuje, že žalobcem uplatněné právo na oddělené uspokojení v konkurzním řízení vůči úpadci a přiznané správcem konkurzní podstaty při přezkumném jednání konaném dne 16. 5. 2001, je po právu. O nákladech řízení rozhodl tak, že se žalobci právo na jejich náhradu před soudy obou stupňů nepřiznává.

Z odůvodnění:

Ve výroku uvedeným rozsudkem Krajský soud v Plzni jako soud prvního stupně zamítl žalobu na určení, že žalobcem uplatněné právo na oddělené uspokojení v konkurzním řízení vůči úpadci J. H., přiznané správcem konkurzní podstaty při přezkumném jednání konaném 16. 5. 2001, je po právu. Při svém rozhodnutí vyšel soud z nesporných skutečností mezi účastníky řízení, které spočívají v tom, že žalovaný při přezkumném jednání konaném dne 16. 5. 2001 vzal za zjištěnou pohledávku přihlášenou žalobcem včetně jejího práva na oddělené uspokojení a že při dalším přezkumném jednání dne 14. 11. 2001 žalovaný právo na oddělené uspokojení přihlášené pohledávky popřel. Jde o vykonatelnou pohledávku přiznanou vykonatelným rozsudkem Okresního soudu v Tachově, čj. 6 C 19/97 ze dne 25. 11. 1999. Současně s přihlášením uplatnil žalobce právo na oddělené uspokojení této vykonatelné pohledávky z důvodu zřízeného soudcovského zástavního práva v řízení o výkon rozhodnutí vedeného u Okresního soudu v Tachově pod sp. zn. E 862/98. Při prvním přezkumném jednání, které se konalo 10. 12. 1999, správce konkurzní podstaty přezkoumání práva na oddělené uspokojení této pohledávky odložil z důvodu, že nebyla předložena zástavní smlouva. Poté byl soudem ustaven nový správce konkurzní podstaty (žalovaný), který při přezkumném jednání konaném 16. 5. 2001 přihlášenou vykonatelnou pohledávku žalobce, včetně práva na oddělené uspokojení této pohledávky, uznal v plném rozsahu.

Dne 14. 11. 2001 se ve věci konalo další přezkumné jednání již v pořadí třetí, na kterém žalovaný právo na oddělené uspokojení této pohledávky popřel, a to z důvodu § 14 odst. 1 písm. f) zákona o konkurzu a vyrovnání (dále jen ZKV) po zjištění, že zástavní právo se stalo účinným až po podání návrhu na prohlášení konkurzu. To, že soudcovské zástavní právo se stalo účinným až po podání návrhu na prohlášení konkurzu, byla rovněž skutečnost mezi účastníky nesporná.

Na základě shora uvedených zjištění dospěl soud prvního stupně k závěru, že platí obecná zásada, že správce konkurzní podstaty je uznáním pohledávky vázán, v daném případě však podle soudu prvního stupně nejde o uznání a poté popření pohledávky samé, ale o uznání a poté popření práva na oddělené uspokojení, když přiznání tohoto práva v daném případě by odporovalo zákonu, takže uznání práva na oddělené uspokojení je právním úkonem absolutně neplatným podle § 39 občanského zákoníku. Z tohoto důvodu proto žalobu zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal včas odvolání žalobce. Vytýkal v něm soudu prvního stupně nesprávné právní posouzení věci a navrhl, aby odvolací soud rozsudek změnil tak, že se žalobě vyhovuje. Je toho názoru, že je-li pohledávka jednou uznána správcem a nebyla-li současně popřena konkurzním věřitelem, platí taková pohledávka pro potřebu konkurzu za trvale zjištěnou. Při přezkumném jednání jednou zjištěnou pohledávku nelze popřít dodatečně po skončeném

Z JUDIKATURY

přezkumném jednání a ani na zvláštním přezkumném jednání. Podobnou zásadu je třeba aplikovat i na uvedený případ, přestože se nejedná o uznání pohledávky, ale o uznání práva na oddělené uspokojení. Právo na oddělené uspokojení zjištěné pohledávky bylo správcem přiznáno na přezkumném jednání konaném 16. 5. 2001 a žádný z konkurzních věřitelů toto právo na oddělené uspokojení nepopřel. Správci konkurzní podstaty byly při tomto úkonu známy všechny skutečnosti týkající se uplatněného práva na oddělené uspokojení, a proto jeho výrok týkající se přiznání práva na oddělené uspokojení je závazný. Tím, že žalovaný svůj uznávací výrok dodatečně změnil, je narušena právní jistota žalobce ohledně jeho práva na oddělené uspokojení.

Žalovaný vyvracel vývody odvolání a navrhl, aby byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen, neboť má za to, že je vázán výsledkem přezkumného jednání jen pokud jde o uznání pravosti a výše pohledávky, nikoliv již práva na oddělené uspokojení.

Odvolací soud přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně, jakož i řízení jemu předcházející podle § 212 a § 212a o. s. ř. a dospěl k závěru, že odvolání je důvodné.

Skutková zjištění soudu prvního stupně plně postačují pro rozhodnutí o uplatněném nároku, avšak odvolací soud se neztotožňuje s právním názorem soudu prvního stupně, že správce konkurzní podstaty může dodatečně na zvláštním přezkumném jednání popřít již předtím uznané právo na oddělené uspokojení zjištěné pohledávky žalobce. Za skutkové situace, která vyplývá ze zjištění v řízení před soudem prvního stupně, nepochybně vyplývá, že v daném případě nejde o žalobu podle § 23 odst. 3 či § 24 odst. 2 ZKV, protože takovou žalobu může podat pouze ten, kdo popřel vykonatelnou pohledávku, což byl v daném případě správce konkurzní podstaty. Jelikož ten své popření do 30 dnů od přezkumného jednání neuplatnil u soudu, je dán naléhavý právní zájem žalobce podle § 80 písm. c) o. s. ř. na určení svého práva, tak jak bylo for-

mulováno v této určovací žalobě. Tento naléhavý právní zájem je dán právě postupem správce konkurzní podstaty i konkurzního soudu, jímž byl zpochybněn výsledek přezkumného jednání konaného dne 16. 5. 2001.

Při zkoumání oprávněnosti této určovací žaloby pak odvolací soud vychází z toho, že pokud při přezkumném jednání správce pohledávku uznal tak, jak byla přihlášena a nepopřel ji ani žádný z konkurzních věřitelů, nutno ve smyslu § 23 odst. 1 ZKV tuto pohledávku pokládat za zjištěnou. Správce ani žádný z konkurzních věřitelů později nemůže uspět s námitkami, že tato pohledávka v době přezkumného jednání již neexistovala nebo existovala v jiné výši nebo měla být uspokojena v jiném pořadí, než byla zjištěna. Zákon o konkurzu a vyrovnání nepřípouští možnost dodatečného vznášení námitek, jež měly být uplatněny při přezkumném jednání, neboť takový postup by ve svém důsledku znamenal, že přezkumné jednání ztratí význam. Lze tedy mít za to, že pokud na základě výsledku přezkumného jednání se pokládá pohledávka za zjištěnou, musí na ni být v průběhu realizace konkurzního řízení správcem pamatováno tak, jak jím byla přijata, bez ohledu na to, zda v době konání přezkumného jednání skutečně existovala, popřípadě existovala v jiné výši či jiném pořadí, než byla zjištěna.

S ohledem na shora uvedené dospěl proto odvolací soud k závěru, že určovací žaloba v daném případě a za dané skutkové situace je zcela po právu, neboť jestliže byla při přezkumném jednání správcem konkurzní podstaty uznána pohledávka s právem na oddělené uspokojení, je třeba, aby s ní správce nakládal v tomto smyslu a nemůže ji dodatečně měnit a popírat, a to ani pokud jde o právo na oddělené uspokojení.

Z těchto všech důvodů proto odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně podle § 220 odst. 1 o. s. ř. změnil tak, že žalobě v plném rozsahu vyhověl.

*Rozsudek zaslala a právní větou opatřila
JUDr. Světlana Zvolánková, advokátka v Praze.*

JAK JE TO S TOUTO ŠEDOU TEORIÍ A ZELENÝM STROMEM ŽIVOTA?

Letos již podruhé jsem se v Bulletinu advokacie dočetl, že „*Šedivá je teorie, zelený je strom života*“. Tentokrát kurzivou, v uvozovkách, avšak tradičně bez odkazu na pramen. Vzhledem k tomu, že Bulletin zpravidla prolísta a přečtu si jen některé články, nemohu vyloučit, že mi jeden či více dalších výskytů tohoto hesla unikl. Oblíbenost této věty je všeobecná, ale zdá se, že právě v právnické obci si získala popularitu vysoce nadprůměrnou. Vždy je však zmíněna (vzhledem k nepřesnému znění nelze zpravidla mluvit o citaci) bez ohledu na svůj původní text, který ale stojí za to si připomenout.

Jsmo v „Prvém díle tragédie“ Goethova Fausta, ve výstupu označovaném jako „V studovně II“. Faust uzavřel s Mefistofelem dáblskou smlouvu a náhle je přede dveřmi žák, který přichází za slovným učencem na konzultaci. Faust zjišťuje, že teď není s žákem schopen mluvit. Mefisto na sebe ochotně bere jeho podobu a s chutí Fausta zastoupí. Ovšem po svém. František Tomáš Bratránek ve svém Výkladu říká, že Mefistofeles na tomto místě nakonec odhalí *lehkovážnost svého nazírání, které ve všech vědách vyhledává jen zdání, svádějící a smysly obluzující jevou stránku a s tímto zdáním pravdy to myslí naprosto vážně. Je to přece lhář, který dokáže vydávat zdání pravdy za pravdu samu, a v tomto lhaní ukazuje svou nejhlubší pravdu*. Ocitujme, co Mefisto říká o právu, když se žák přiznává, že tato věda ho příliš neláká (překlad Otakar Fischer).

*To nemohu vám vlastně za zlé bráti,
přespříliš dobře znám já vědu tu.
Dědí se zákony a práva
tak jako věčná nemoc dál,
rod rodu odkazem ten neduh dává
aby se všude rozlézal.
V tlach rozum, v dobro zlo se mění;
ó běda ti, že vnukem jsi!
Práv, s nimiž na svět přišli my,
žel, těch tam vůbec dbáno není.*

Inu, tehdy ještě dábla nenapadlo, že lze novelizovat novelu, která však byla zrušena dříve, než byla účinností. Že lze definicí „pro potřebu tohoto předpisu“ dodat netušené významy dosud docela jasněmu pojmu. Že lze jako zákon vyhlásit něco, co jako zákon přijato nebylo.

Když ještě žákovi doporučí, jak v medicíně praktikovat *sexual harassment*, vyřkne Mefistofeles na závěr onu od té doby mnohokrát recyklovanou mantru:

*Grau, teurer Freund, ist alle Theorie
Und grün des Lebens goldner Baum*

tedy podle Fischera:

*Šedá, můj příteli, je všechna teorie,
a žití zlatý strom se zelená.*

N Á Z O R

Zblblý žák naplněn pocitem, že nyní se mu otevřely nové obzory, ještě Mefista požádá o zápis do památníčku. Dostane se mu pramáti všech svůdných větiček. Věty, již had Evě doporučuje pojíst zakázané ovoce: „Budete jako Bůh znát dobré i zlé“.

V divadelních inscenacích tento výstup zpravidla padne za oběť nutnosti směstnat Goethův text do jediného večera. Mohli jsme ale vidět ve filmu „Mefisto“, jak tuto scénu mistrovsky zkoušejí Klaus Maria Brandauer a s ním György Cserhalmi, tehdy o dvacet let mladší než v „Želarech“.

Chtěl bych požádat všechny, kdo ještě upadnou do pokušení zopakovat světu PRAVDU o zeleném stromu, aby se nejprve zamysleli, zda toto je kontext, do něhož se chtějí dostat.

*JUDr. Jindřich Belling,
advokát v Praze*

MEZINÁRODNÍ VZTAHY

SETKÁNÍ ZÁSTUPCŮ DISCIPLINÁRNÍCH
ÚTVARŮ ADVOKÁTNÍCH KOMOR

Dne 16. 10. 2003 se pod patronací CCBE konalo v Bruselu setkání zástupců Kontrolních rad (a obdobných orgánů vykonávajících funkce disciplinárních útvarů advokátních komor) ze všech států EU a států, které v roce 2004 přistoupí k EU. Setkání bylo nazváno „Kooperace v disciplinárních věcech“ a tento název zcela vystihl i náplň setkání. Za účasti prezidenta CCBE pana Helge Jakob Kolruda, generálního tajemníka Jonathana Goldsmitha, pana Georga Alberta Dala, předsedy komise pro volný pohyb právníků a dalších členů CCBE se projednávaly problémy disciplinární praxe v přeshraničních věcech. Zástupci jednotlivých zemí stručně informovali o stavu disciplinární praxe a platné legislativě v této oblasti ve své zemi. Zejména se však projednávaly způsoby budoucí spolupráce jednotlivých národních advokátních komor a jejich orgánů působících v této oblasti.

Diskutovalo se o vytvoření **disciplinární databáze** pro všechny členské země a o určení kontaktních míst v jednotlivých zemích. Ukázalo se, že je zde řada problémů, které bude třeba řešit (např. použití databáze mimo země Unie, úplná informovanost o stavu legislativy v jednotlivých zemích, potřeba vzniku koordinačního orgánu atd.).

Bylo rozhodnuto, že jako první krok bude třeba získat úplné informace o stavu legislativy a disciplinární praxe ve všech zemích. CCBE vypracuje speciální dotazník, který bude rozeslán národním komorám a který by měl zachytit stávající stav této problematiky. Po jeho vyhodnocení ve všech zemích budou navrženy další kroky v oblasti přeshraniční disciplinární praxe. Bylo navrženo, aby se koordinační orgán zástupců všech národních komor scházel dvakrát ročně.

*JUDr. Jan Matějka,
místopředseda kontrolní rady ČAK*

OTÁZKY NĚMECKÉHO RODINNÉHO PRÁVA, PRÁVA NA VÝŽIVNÉ A MANŽELSKÉHO MAJETKOVÉHO PRÁVA S PŘIHLÉDNUTÍM K MEZISTÁTNÍM DŮSLEDKŮM¹⁾

KARIN MEYER-GÖTZ

Německé **rozvodové právo** se už před mnoha lety zprostilo principu viny. Manželství může být v zásadě rozvedeno po jednoročním rozloučení. Ve výjimečných případech je možný i rychlejší rozvod, pokud k tomu existují neúnosné závažné důvody, jako např. násilí nebo porušení povinnosti manželské věrnosti. To je upraveno v § 1565 občanského zákoníku (BGB).

Pro **rozvodové řízení** je kompetentní zvláštní oddělení obvodního soudu, rodinný soud. Tam rozhoduje jediný soudce. Pro odvolání proti prvoinstančnímu rozsudku je kompetentní Vrchní zemský soud s grémiem složeným ze tří soudců.

Při rozvodu manželství je provedeno **vyrovnaní ohledně zaopatření**, tzn. nároky na důchod, které vznikly během manželství, jsou mezi manžely rozděleny rovným dílem, takže každý z manželů vychází z manželství se stejným čekatelstvím na důchod. Čekatelství na důchod nabyté před uzavřením manželství nebo po rozvodu do toho není zahrnuto. To si každý z manželů nadále ponechá. To upravuje § 1587 a násl. občanského zákoníku.

Při společných manželských dětech zůstává také po rozvodu **právo na výkon péče o děti** zásadně oběma manželům (viz §1626 a násl. občanského zákoníku). Tím má být posílena odpovědnost rodičů.

Společným **dětem** jsou rodiče povinováni **výživným** až do jejich ekonomické samostatnosti (§ 1601 a násl.). K tomu existují tabulky výživného, v nichž je odstupňována výše výživného, která má být zaplácena podle příjmů a podle věku dětí.

To znamená, že čím je dítě starší a čím více rodič, který je povinován výživným, vydělává, tím je výživné na děti vyšší.

Co se týká **nároků jednoho z manželů na výživné** jak po dobu odloučení, tak také po rozvodu manželství, platí především zásada vlastní odpovědnosti, tzn. každý je odpovědný za svou vlastní obživu.

Nárok na výživné však vzniká tehdy, pokud jeden z manželů není z důvodu péče o děti, kvůli nemoci, věku nebo nedostatečnému vlastnímu příjmu schopen se sám postarat o vlastní obživu. Měřitkem pro to jsou dosavadní manželské životní poměry. Podle této zásady musí ten z manželů, který je druhému povinován výživným, po odečtení výživného na děti odvádět 3/7 svých příjmů na výživné druhého manžela nebo 3/7 rozdílu příjmů, pokud druhý z manželů má malý příjem. Tato povinnost platit výživné může podle okolností trvat doživotně. Nároky na výživné však mohou propadnout, pokud se osoba s nárokem na výživné provinila proti osobě s povinností platit výživné, nebo trvale žije v nemanželském životním svazku s novým partnerem. Při opětovném sňatku výživné zaniká tak jako tak. Toto upravují § 1361, § 1569 a násl. občanského zákoníku.

V manželském majetkovém právu platí, že každý z manželů má nebo si ponechá také během manželství svůj vlastní majetek. Při rozvodu manželství dojde k **vyrovnaní dodatečného zisku**, a to takovým způsobem, že majetek nabytý během manželství připadá manželům rovným dílem. To znamená, pokud jeden z manželů má

¹⁾ Referát přednesený dne 13. 9. 2003 na 1. německo-českém advokátním fóru na zámku Nový Berštejn.

ZE ZAHRANIČÍ

větší majetek než druhý, musí poloviční rozdíl vyjádřit penězi. Majetek nabytý už před uzavřením manželství se nedělí. Dědictví nebo dary nabyté během trvání manželství zůstávají obdarovanému rovněž nezkráceny. To je upraveno v § 1363 a násl. občanského zákoníku.

Veškeré otázky výživného nebo vyrovnání majetku mohou být mimo rozvodové řízení upraveny dohodou, soud musí rozhodovat pouze ve sporných případech.

Poté, co jsem podala výklad o hlavních rysech německého rodinného práva se zvláštním zřetelem na právo výživného a manželské majetkové právo, chtěla bych přejít k mezistátním důsledkům, na základě *vzorového příkladu*.

Představte si, že jeden mladý advokát z Drážďan jede na německo-české advokátní fórum do severních Čech, pozná tam jednu českou kolegyni a zamiluje se.

Po určité době se oba rozhodnou, že se v Drážďanech vezmou.

Na základě českého státního občanství snoubenky je nutné respektovat předpisy o mezinárodním soukromém právu. V Německu je to upraveno především v článcích 3 až 46 k prováděcímu zákonu německého občanského zákoníku, přičemž je samozřejmě nutné respektovat nadřazenost úprav v mezistátních smlouvách (viz článek 3, odstavec 2, věta 1e německého občanského zákoníku).

Co se týká **uzavření manželství**, článek 13 EGBGB (Občanský zákoník Evropského společenství) předpokládá, že se **materiální předpoklady pro účinné uzavření manželství** řídí pro každého ze snoubenců podle práva toho státu, ke kterému snoubenec náleží.

Pro našeho advokáta z Drážďan by to znamenalo, že by podle § 1303 německého občanského zákoníku musel být pro manželství zletilý, tzn. plnoletý, a nesměly by existovat žádné základy sňatku nebo překážky v manželství podle § 1306 a násl. německého občanského zákoníku, např. zákaz dvojho manželství.

Naproti tomu materiální předpoklady pro uzavření manželství se pro naši českou advokátku

řídí podle předpisů českého práva. Protože odkaz v čl. 13 EGBGB podle čl. 4, odstavec 1 EGBGB obsahuje také české mezinárodní soukromé právo, bylo by nutné vyhledat nejprve tamní kolizní normu. Ta se nachází v § 19 českého zákona o mezinárodním soukromém a procesním právu. Podle ní se, tak jako v německém právu, posuzuje schopnost uzavřít manželství a předpoklady pro platnost manželství podle domovského práva příslušného snoubence. Platí zde podobné předpoklady jako v německém právu. Například § 13 českého zákona o rodině rovněž požaduje plnoletost snoubenců, a podle § 11 zákona o rodině je zakázáno také dvojí manželství.

Formální předpoklady se při uzavření manželství v tuzemsku povinně řídí německými předpisy o formě uzavření manželství (článek 13, odstavec 3, věta 1 EGBGB). Podle nich je nutné, aby manželství bylo uzavřeno před civilním úředníkem (§ 1310 občanského zákoníku). Církevní sňatek není v německém právu – odlišně od českého práva (viz § 3 zákona o rodině) – možnou formou uzavření manželství.

Z **procesněprávního** hlediska by bylo nezbytné, aby si česká snoubenka opatřila takzvané osvědčení o způsobilosti uzavřít manželství. Paragraf 1309 německého občanského zákoníku požaduje předložení osvědčení, které vystavily interní úřady domovského státu o tom, že podle práva tohoto státu nebrání uzavření manželství žádné překážky v manželství. Přitom by bylo dále nutné respektovat to, že toto osvědčení nesmí být starší šesti měsíců (viz § 1309 odstavec 1, věta 3 BGB).

Po hlučné svatební hostině žijí manželé z našeho příkladu v Drážďanech. Roky jdou a jim se narodí dvě děti. Zatímco muž je zaneprázdněn budováním vlastní advokátní kanceláře, žena se stará o děti. Společně tráví stále méně času a navzájem se odcizí, až se konečně žena rozhodne, že se s dětmi vystěhuje ze společné domácnosti. Nastěhuje se do bytu v Drážďanech.

Nejdříve by se mohla přezkoumat otázka **nároku na výživné** na děti a manželku. Nároky na výživné, nezávisle na tom, z kterého rodinné práv-

ZE ZAHRANIČÍ

niho vztahu vznikají, § 18 EGBGB podřizuje jednotnému a samostatnému statutu výživného. Článek 18 EGBGB přebírá v lehce pozměněném znění Haagskou dohodu ze dne 2. 10. 1973 o právu uplatňovaném na povinnosti výživného. Podle článku 18, odstavec 1, věta 1 EGBGB se nároky na výživné posuzují zásadně podle práva ve stálém místě pobytu oprávněného. Pomocně, tzn. pokud by osoba s nárokem na výživné podle článku 18 odstavec 1 věta 1 EGBGB měla vyjít naprázdno, odkazuje článek 18, odstavec 1, věta 2 EGBGB na společné domovské právo oprávněného a povinného. Pokud ani to nepomůže, uplatní se podle článku 18, odstavec 2 EGBGB německé právo.

V tomto případě jsou stálým místem pobytu Drážďany, takže by byly uplatněny německé předpisy. Manželka by tak mohla podle § 1361 německého občanského zákoníku požadovat výživné sama pro sebe jako odděleně žijící a pro děti podle § 1601 a násl. občanského zákoníku.

Pro případ, že se manželka s dětmi odstěhuje zpět do Česka a chce uplatnit nárok na výživné, mohla by to podle § 12, § 13 ZPO (německý občanský soudní řád), popř. § 640a odstavec 3 ZPO udělat u soudu státu, ve kterém má manžel, jenž je povinen platit výživné, trvalé bydliště.

České předpisy (§ 39 zákona o mezinárodním soukromém a procesním právu) a rovněž německé předpisy v § 642 ZPO pamatují na případ uplatňování nároku na výživné na nezletilé děti s tím, že k němu může docházet v místě trvalého bydliště dítěte.

Se vstupem do Evropské unie pak nabude platnosti také nařízení (EG) č. 44/2001 Rady o soudní příslušnosti, uznání a výkoní rozhodnutí v občanských a obchodních záležitostech (takzvaný EuGWO). Podle článku 5 č. 2 EuGWO může být manžel žalován také v místě trvalého bydliště osoby s nárokem na výživné.

Pokud manžel podá žádost o rozvod, byly by podle § 606a ZPO příslušné německé soudy, neboť manžel je Němec. Sdružené kompetence pro záležitosti důsledků rozvodu podle § 621,

odstavec 2, věta 1, § 623 ZPO, tzn. koncentrace věcí souvisejících s rozvodem, jako manželské majetkové právo, rodičovská péče, výživné po skončení manželství u soudu manželských záležitostí, platí také v rámci mezinárodní příslušnosti.

Pokud podá žádost o rozvod manželka žijící v Česku, může to podle § 600a ZPO učinit v Německu. Návrh na rozvod může ale podat i v Česku (viz § 38 zákona o rodině).

Také zde bude muset být po vstupu České republiky do Evropské unie respektováno nařízení evropského práva. Podle nařízení č. 1347/2000 Rady o příslušnosti soudů, uznání a výkoní rozhodnutí v manželských záležitostech a v řízení, které se týká rodičovské zodpovědnosti za společné děti manželů (takzvané EheVO) a tamního článku 2, odstavec 1 EheVO už není rozhodující státní příslušnost, nýbrž společný stálý pobyt.

Pokud v uvedeném příkladu takový není zmíněn, je podle článku 2, odstavec 1a) pomlčka 1 EheVO příslušný soud členského státu Evropské unie, v jehož výsostném území měli oba manželé naposled svůj stálý pobyt, pokud jeden z nich tam svůj stálý pobyt ještě má. V uvedeném případě by tak byly také podle článku 2 EheVO místem příslušného soudu Drážďany.

Materiálně právně by bylo nutné ohledně rozvodu respektovat článek 17 EGBGB. To znamená, že rozvod podléhá právu, které je po podání návrhu na rozvod rozhodující pro všeobecné účinky manželství. Tady článek 17, odstavec 1, věta 1 EGBGB odkazuje na statut účinnosti manželství v článku 14, odstavec 1 EGBGB.

Poté přednostně platí společné domovské právo manželů. Pokud se nedá určit společné domovské právo, je použit subsidiární článek 14, odstavec 1 č. 2 EGBGB, který navazuje na společný stálý pobyt obou manželů, popř. na stálý pobyt, který oba manželé během manželství naposledy měli a jeden z nich tam doposud svůj stálý pobyt má. Pokud se ani tímto způsobem nedá zjistit společný statut, navazuje článek 14, odstavec 1 č. 3 EGBGB jako pomoc na právo,

ZE ZAHRANIČÍ

se kterým jsou manželé jiným způsobem nejdéle spojeni.

V našem vzorovém případě by se tedy ve vztahu k rozvodu uplatnily podle článku 14, odstavec 1, věta 2 EGBGB německé předpisy, neboť poslední společný stálý pobyt byl v Drážďanech. Podle nich, podle § 1564 německého občanského zákoníku, je možné manželství rozvést jen na základě rozsudku. Předpokladem je princip rozvratu, který je upraven v § 1565 a násl. německého občanského zákoníku.

S ohledem na **pomanželské nároky** na výživné je nutné respektovat článek 18, odstavec 4 EGBGB. To znamená, že pro určení výživného se musí použít právo, které bylo použito i pro rozvod manželství. V uvedeném příkladu by se toto muselo řídit německými předpisy. Zde odkazují na § 1569 občanského zákoníku.

Pro **manželské majetkové právo** obsahuje německé mezinárodní soukromé právo vlastní kolizní normu v článku 15 EGBGB. Také článek 15, odstavec 1 EGBGB odkazuje kvůli stanovení práva, které se má použít na majetkoprávní důsledky manželství, na statut účinnosti manželství. Ovšem je zde podstatný rozdíl. Na rozdíl od statutu účinnosti manželství je majetkoprávní statut neměnný (takzvané zkamenění), neboť se zaměřuje na statut účinnosti manželství v době uzavření manželství. Pozdější změny statutu účinnosti manželství nejsou při majetkoprávním statutu zohledněny.

Tím by opět byla podle článku 14, odstavec 1 č. 1 EGBGB při uzavření manželství rozhodující společná státní příslušnost, popř. podle článku 14,

odstavec 1 č. 2 EGBGB společný stálý pobyt při uzavření manželství.

Ve vzorovém případě neexistovala při uzavření manželství společná státní příslušnost. Avšak společným stálým pobytem byly Drážďany. A proto je nutné podle článku 15 EGBGB uplatnit na majetkové vztahy německé předpisy.

To tedy znamená, že manželé, pokud u nich nedošlo prostřednictvím manželské smlouvy k žádným jiným ujednáním, žijí v zákonném majetkovém vztahu společného dodatečného zisku, podle § 1363 a násl. německého občanského zákoníku. Proto zůstává objem majetku manželů před uzavřením manželství a po uzavření manželství rozdělený. S ukončením majetkového vztahu rozvodem je nutné vyrovnat dodatečný zisk manželů, tzn. částku, o kterou konečný majetek manželů převyšuje počáteční majetek. To probíhá takovým způsobem, že je tomu z manželů, který má ve srovnání s druhým manželem menší dodatečný zisk, přisouzena polovina rozdílu mezi dodatečným ziskem manželů jako vyrovnávací pohledávka.

U smíšených národnostních manželství se doporučuje, aby při uzavření manželství byla uzavřena také manželská smlouva, ve které je upraveno právo, podle kterého se má postupovat, alespoň v otázkách výživného a majetkového práva. V Německu musí mít tyto manželské smlouvy notářskou formu.

Autorka je odbornou advokátkou (Fachanwältin) pro rodinné a daňové právo v Drážďanech, viceprezidentkou Saské advokátní komory.

NĚMECKO: PŘÍJMY ADVOKÁTŮ KLESAJÍ

BRÁK MAGAZIN č. 2/2003, vydávaný Spolkovou advokátní komorou v Německu jako příloha časopisu BRÁK Mitteilungen, přináší informaci o příjmech advokátů v roce 2000 ve srovnání s rokem 1999. Uvádí, že ve všech formách vý-

konu advokacie (advokáti – jednotlivci, sdružení, velké kanceláře) klesá obrát a tím také příjmy advokátů. Zjištění Institutu pro svobodná povolání v Norimberku potvrzuje rapidně zhoršující situaci advokacie. Relativně dobře jsou na tom ještě

ZE ZAHRANIČÍ

sdužení advokátů. Silně postiženi jsou však advokáti – jednotlivci – s dosaženým čistým příjmem cca 1 500 EUR měsíčně. Po odečtení všech nákladů zůstal advokátovi v roce 2000 průměrný roční osobní obrát 22 496,84 EUR u advokátů – jednotlivců, 56 242,11 EUR u členů sdružení a 76 693,78 EUR u advokátů ve velkých kancelářích. To znamená – pokud jde o obrát oproti roku 1999 – úbytek 24,14 % u advokáta jednotlivce, 11,29 % u člena sdružení a 27,88 % u advokáta působícího ve velké kanceláři. Ještě dras-

tičtější je pokles čistého výdělku. Po odečtení nákladů a daně z příjmů zůstalo advokátovi – jednotlivci měsíčně jen 1 511,51 EUR (-20 %), společníkovi sdružení 3 172,05 EUR (-8,29 %) a advokátovi ve velké kanceláři 4 009,25 EUR (-22 %). Při takto vypočteném měsíčním příjmu nejsou ještě vzaty v úvahu výdaje advokáta na nemocenské pojištění, důchodové zabezpečení atd. Stav příjmů advokátů v letech 2001 a 2002 není uveden.

V. M.

NĚMECKO: POČTY ADVOKÁTŮ VE VZTAHU K POČTU OBYVATEL

Přepočítáno na celé území Spolkové republiky Německo připadá jeden advokát na 709 obyvatel. Takto se počet obyvatel na jednoho advokáta zvýšil v roce 2002 oproti roku 2001 skoro o 5 %. Nejméně obyvatel na jednoho advokáta připadá v městských konglomeracích. Tak ve Frankfurtu nad Mohanem připadá jeden advokát na 112 obyvatel. Následuje Düsseldorf (129), Mnichov (139), Kolín nad Rýnem (218), Stuttgart (258), Potsdam (266). Také město Hannover (321), Essen (472) a Dortmund (636) jsou ještě nad spolkovým průměrem.

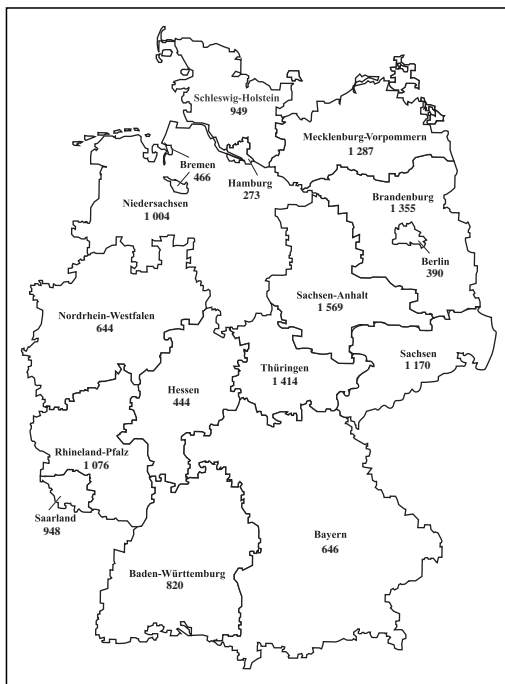
(Podle BRAK MAGAZIN č. 2/2003.)

Poznámka: V ČR při přibližně 7 000 aktivně působících advokátech na konci roku 2003 připadá jeden advokát cca na 1 430 obyvatel. Podrobnější údaje (např. podle krajů) nemá redakce k dispozici.

Pro zajímavost přetiskujeme orientační mapku obsahující údaje o počtu advokátů na jednoho obyvatele v jednotlivých zemích SRN. Vyplývá z ní, že na území bývalé NDR je situace velmi podobná jako v ČR, zatímco v zemích původně západního Německa je relativní (a ovšem i absolutní) počet advokátů v jednotlivých zemích výrazně vyšší; přitom počet advokátů se na úze-

mí bývalé NDR po roce 1989 citelně zvýšil, když sem přesídlila řada advokátů ze západní části Německa.

V. M.

Z ČASOPISECKÉ LITERATURY

DHK

Číslo 21/2003

- Hovorka, Miloš: Chybné zmeny ve zdaňování a účetnictví fyzických osob
 Šretr, Vladimír: Vytýkáací řízení a důkazní povinnost správce daně
 Macháček, Ivan: Daňová kontrola u daňového subjektu

OBCHODNÍ PRÁVO

Číslo 10/2003

- Burešová, Jana: Sjednání zákazu konkurence a projevy závislosti ve franchisingové smlouvě Nad směnečným právem:
 Komentář k čl. I. zákona směnečného a šekového § 69
 Z rozhodovací praxe:
 I. Rozsudek pro uznání
 II. Občanské soudní řízení s účastí zahraniční osoby

PRÁVNÍ RÁDCE

Číslo 10/2003

- Marek, Karel: Leasing a koupě najaté věci
 Vrcha, Pavel: Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR: Žaloba o určení vlastnického práva k nemovitosti
 Kasíková, Martina: Exekuce - postižení účasti povinného v obchodní společnosti
 Pichrt, Jan: Konkurenční doložka a odchodné
 Menšíková, Marta: Podmínky přípustnosti správní žaloby
 Malý, Stanislav: Odstranění stavby pro zrušení stavebního povolení
 Sokol, Tomáš: Kontradiktornost soudní fáze trestního řízení
 Vzor s komentářem:
 Bartošíková, Miroslava: Návrh na zápis organizační složky podniku zahraniční právnické osoby do obchodního rejstříku

PRÁVNÍ ROZHLEDY

Číslo 11/2003

- Bejček, J.: Může být účelem zákona samoučel?
 Kühn, Z.: Fikce samostatnosti právnických osob a její prolomení
 Malíř, J.: Interamerický systém ochrany lidských práv: Základní dokumenty, instituce a mechanismy (2. část)
 Rubeš, P.: Byty fakticky nebo formálně?
 Vašíček, M. - Dvořáček, D.: K pojmu skutečné škody na věci použité a opotřebené
 Nejvyšší soud ČR: K naléhavému právnímu zájmu na určení obnoveného vlastnického práva prodávajícího k nemovitostem po odstoupení prodávajícího od kupní smlouvy, jestliže prodávající nevrátil kupní cenu
 Nejvyšší soud ČR: Ke konkretizaci zákonného dovolacího důvodu jako obsahové náležitosti dovolání. K propadné povaze lhůty stanovené k odstranění nedostatku náležitostí obsahu dovolání
 Vrchní soud v Praze: K zastupování státu ve věcech ochrany osobnosti
 Soudy cizích států:
 SRN: Spolkový soudní dvůr: Vinnetou: románová postava jako znak nezpůsobilý označovat původ výrobku

PRÁVNÍK

Číslo 11/2003

- Lisse, Luděk: Oprávnění správce konkursní podstaty ukládat peněžní prostředky z konkursní podstaty na účet vedený na jméno správce konkursní podstaty
 Krecht, Jaroslav: Retroaktivita právních aktů

PRÁVO A PODNIKÁNÍ

Číslo 11/2003

- Schilla, František: Od „dní před vývozem“ ke „dnům po vývozu“

Z ČASOPISECKÉ LITERATURY

PRÁVO A RODINA

Číslo 11/2003

- Macháčková, Lenka: Ukončení manželského soužití smrtí a prohlášením za mrtvého (2. část)
 Kořínek, Miloš: Nezdanitelná částka na zletilé vyživované dítě
 Kuba, Bohumil: Prohlášení vlastníka budovy – podmínka převodu bytu do vlastnictví

PRÁVO A ZAMĚSTNÁNÍ

Číslo 11/2003

- Galvas, Milan: Poznámky k některým ústavním aspektům současného českého pracovního práva
 Štangová, Věra: K připravované euronovele zákoníku práce

SOUDECE

Číslo 11/2003

- Vůjtěch, Jan: Co víme o současném českém soudci a jeho práci?
 Vaněček, Petr: Seminář k legalizaci výnosů z trestné činnosti
 Kovaříková, Blanka: Pohled zvenčí aneb Co mě napadá, když se řekne „soudce“

SOUDNÍ INŽENÝRSTVÍ

Číslo 4/2003

- Návrh novely zákona o soudních znalcích a soudních tlumočnících

TRESTNĚPRÁVNÍ REVUE

Číslo 11/2003

- Hanuš, L.: K rozhodování o ponechání obviněného ve vazbě dle § 71 TrŘ
 Vantuch, P.: Účelová mírnější kvalifikace skutku a důsledky pro obviněného
 Grus, Z.: Podhodnocené usnesení o zahájení trestního stíhání a aplikace institutu nutné obhajoby
 Nejvyšší soud ČR: K dokazování znaku „ve větším rozsahu“ u trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů
 Nejvyšší soud ČR: K zákonným znakům trestného činu pojistného podvodu
 Městský soud v Praze: K povaze ochrany podle § 140 odst. 2 TrZ ve smyslu § 143 TrZ
 Přehled změn vybraných právních předpisů v období od 1. 10. 2003 do 31. 10. 2003
 Vzory trestních podání s komentářem:
 Pokorný M.:
 1. Stížnost poškozeného proti usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 odst. 5 TrŘ)
 2. Odvolání proti výroku o náhradě škody odsuzujícího rozsudku, podané poškozeným (§ 247 odst. 1 TrŘ)
 3. Návrh poškozeného na přiznání náhrady nákladů potřebných k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody (§ 155 odst. 2 TrŘ)

*Připravuje JUDr. Jaroslava Vanderková,
 Česká advokátní komora*

TISK O ADVOKACII

EKONOM – 9. 10. 2003

Etika začíná vynášet. Co nezvládne proti úplatkářství zákon, musí doplnit dobrovolná pravidla.

Dolehnu protikorupční opatření, která chystá Ministerstvo vnitra, také na krajskou a komunální sféru? Ministr financí Bohuslav Sobotka prohlašuje, že tam by se „pochopitelně“ měla zaměřit také.

Na seminář protikorupční organizace Transparency International se dostavil sám výkonný ředitel její mezinárodní centrály (s 80 národními pobočkami) Jermyn Brooks.

Ministr financí mluvil krátce, ale nebyla to jen planá antikorupční pobožnost. Dal najevo, že si je vědom korupčního podhoubí, které spočívá v nepřiměřené a nepřehledné regulaci a v příliš velkém prostoru pro volní rozhodování úředníků.

Na semináři zazněla zmínka i o „korupčním prostředí“ v Obchodním rejstříku, proti které se z publika rozhodně ohradil předseda Městského soudu Jan Sváček. „Provedli jsme řadu drastických organizačních, technických a personálních opatření a výsledek se dostavil. V červnu tohoto roku bylo 87 procent všech prvozápisů zapsáno v zákonné lhůtě 15 dnů. Zbývajících 13 procent je těch, které byly nekvalitně podány, chyběly formální náležitosti, musely být vráceny k doplnění, aby o nich mohlo být řádně rozhodnuto. Taková je skutečnost, a za tou si stojím,“ prohlásil Sváček a přešel do útoku: „Ptám se, co dělají advokátní kanceláře, které se v minulosti živily urychlováním a uplácením na Obchodním rejstříku? Odpovídám: Bijí na poplach. Mají obavu z toho, že se veřejnost dříve nebo později dozví, že lze zápis uskutečnit v zákonné lhůtě 15 dnů a ony přijdou o zdroj své obživy.“ ■

LIDOVÉ NOVINY – 17. 10. 2003

(ve spolupráci s redaktoři studentského serveru)

Na právech se bude vyhazovat

Pražská právnická fakulta přijala kvůli vlastní chybě téměř o tři sta studentů více. Někteří stu-

denti se proto obávají toho, že škola drasticky ztíží zkoušky a během prvních let přebytek vyhodí.

Pokud ale studenti nemají obavy z průběhu studia, z toho, co bude po něm, už většinou ano. A nejen v letošním prvním ročníku.

Zdá se, že tím nejdůležitějším měřítkem, podle něhož studenti usuzují své šance na uplatnění v právnických profesích, je titul JUDr. v příbuzenstvu. Mnozí z těch, kteří nejsou potomstvem právnický vzdělaných rodičů, se cítí znevýhodnění.

Aleš, který na sebe hned úvodem rozhovoru prozradil, že také nemá v příbuzenstvu nikoho s titulem JUDr., vidí celou záležitost trochu jinak: „Necítím se diskriminovaný kvůli tomu, že bych se po promoci nemohl věnovat právu. Diskriminaci vidím především ve skutečnosti, že podmínkou pro výkon advokacie je několikaletá praxe v oboru. Kdybych se chtěl věnovat advokacii, musel bych několik let žít z koncientské odměny, tedy z almužny, ze které bych zaplatil tak akorát nájem.“

Zdaleka ne všichni studenti jsou skeptičtí. Tak jako na všech vysokých školách i na právnických fakultách se vyskytuje mnoho ambiciózních, samostatných a motivovaných optimistů, kteří jsou ochotni vzít kariéru do svých rukou. Názory této skupiny studentů nejlépe vystihla Monika: „Já se určitě chci věnovat advokátní praxi. Víím, že ty začátky budou moc těžké, ale takový je celý život. Fakt, že na pražská práva letos přijali víc uchazečů, mě neděsí. Myslím si, že děti neprávnicků se právnickým profesím stejně věnovat nebudou, takže ani nadbytek advokátů nebude. Schopný člověk s právnickým vzděláním se přece může uplatnit skoro kdekoliv.“

Ne každý dostane šanci předvést své schopnosti například v advokátní kanceláři.

„Dnes si advokáti hlídají své teritorium a nedávají moc prostoru studentům ani absolventům, aby mohli rozšiřovat své teoretické znalosti a uplatňovat je v praxi. Tato praxe se také velmi špatně zařizuje bez známostí nebo příbuzenstva v dané oblasti,“ prozrazuje personalistka plzeňské agentury Wizard. „Pokud hovoříme o uplat-

TISK O ADVOKACII

nění v ryze právnických povoláních, absolventi práv své šance z větší části ovlivnit nemohou, protože existují dané normy pro počet státních úředníků, státních zástupců i soudců. Ti z absolventů, kteří se nechtějí rvát s ostatními advokáty o klientelu a o přežití, se většinou musí realizovat v jiných oborech," říká. ■

PLZEŇSKÝ DENÍK – 10. 10. 2003 Nadějí české justice jsou zákony EU

Na dotaz redaktorky „Proč se soudní spory v Česku táhnou nekonečně dlouho, někdy desetiletí“, odpověděl děkan Právnické fakulty Zápaadočeské univerzity v Plzni JUDr. Milan Kindl.

Sami účastníci soudní spory zdržují, někdy i schválně. Po roce devadesát počet soudních sporů uměle narostl o problémy, které dříve nebylo potřeba řešit soudně, například správní rozhodnutí typu odněti živnostenského oprávnění. Výsledkem bylo, že se soudy najednou zahltily. Přispěla k tomu i špatná kvalita soudců, protože po roce 1990 jich ze soudů 90 procent uteklo hlavně do advokacie – někteří museli odejít kvůli propojení s minulým režimem, větší část utekla za vyššími výdělky. Dlouholeté spory jsou daní za společenskou změnu i za kvalitu soudců. ■

EURO – 20. 10. 2003

Nadchází doba marketingová. Deregulace reklamy je šancí pro renomované české právní kanceláře.

Právníci a právní kanceláře mají od konce září letošního roku možnost inzerovat v médiích. Doposud byl tento způsob komunikace zapovězen stavovskými předpisy, avšak Česká advokátní komora svým nedávným rozhodnutím toto omezení zrušila. První inzeráty nabízející právní služby se již objevily v některých tištěných periodikách.

Česká republika je první zemí v regionu střední a východní Evropy, která zrušila zákaz reklamy pro advokáty.

Právníci z významných českých a mezinárodních advokátních kanceláří tak nedávně rozhod-

nutí České advokátní komory celkem jednoznačně vítají. ■

Předseda Ústavního soudu **Pavel Rychetský poskytl deníku PRÁVO 31. 10. 2003 obsáhlý rozhovor**, ve kterém nešlo o advokáty, ale o Ústavní soud, tedy o kauzy advokátů. Rozhovor ukončil dr. Rychetský těmito slovy:

Já osobně jsem spíš zastáncem toho, aby odůvodnění nálezů, ale i usnesení ÚS, zejména v zásadních věcech, byla spíše stručnější, aby se v nich snadno a jednoznačně našla ta jediná právní věta, kterou chce ÚS sdělit nejen odborně, ale celé veřejnosti. Současně chci poukázat na to, že zákon o Ústavním soudu exkluzivně říká, že každý soudce má právo na odlišný názor i na to, aby byl publikován s plným uvedením jeho jména. Toto ustanovení zákona si musím vyložit tak, že publikuje-li se odůvodnění nálezu, a pak odlišný názor, nemohu tvrdit, že to odůvodnění je právní normou a odlišný názor nikoli. Mohu říci jenom tolik: obojí je téma pro odbornou veřejnost. ■

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY – 6. 11. 2003

Za nedodělky sankce nehrozí – jsou sebezničující

Chybějící zákony, zpoždění při přejímání evropské legislativy – to jsou zatím „pouze“ věty z hodnotící zprávy, které pro Česko mají zhruba takový význam, jako výstražně zvednutý prst učitele.

Ihned po vstupu země do Evropské unie 1. května 2004 však může Brusel začít podobné prohřešky trestat. (...)

Jakkoli se po vstupu deseti nových zemí hodlá Evropská komise zaměřit především na „hlídání“ nedostatků, svými postihy pravidelně častuje i země, které jsou členy EU už dlouhá léta.

Naposledy pohnala komise k Evropskému soudnímu dvoru Francii za to, že neumožňuje provozovat praxi advokátům z jiných zemí unie. ■

*Připravuje JUDr. Jaroslava Vanderková,
Česká advokátní komora*

ZMĚNA V PODÁNÍ DAŇOVÉHO PŘÍZNÁNÍ A V PLACENÍ DANĚ Z PŘEVODU NEMOVITOSTÍ OD 1. 1. 2004

(informační sdělení Ministerstva financí ČR)

Ministerstvo financí ČR dalo ČAK k dispozici své tři „Informační letáky“, vztahující se k této problematice. Přetiskujeme je v doslovném znění:

ZMĚNA V PODÁNÍ DAŇOVÉHO PŘÍZNÁNÍ A V PLACENÍ DANĚ Z PŘEVODU NEMOVITOSTÍ OD 1. 1. 2004

S účinností od 1. 1. 2004 dochází novelou zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, k zásadní změně jak v podání příznání k dani z převodu nemovitostí, tak především v placení této daně.

Tato změna se týká případů, kdy je **úplatný převod nebo přechod vlastnictví k nemovitostem uskutečněn po 1. 1. 2004**.

Dle nové právní úpravy je **poplatník povinen podat daňové příznání** k dani z převodu nemovitostí **nejpozději do konce třetího měsíce následujícího po měsíci**, v němž

- byl zapsán vklad práva do katastru nemovitostí¹⁾ (týká se případů, kdy návrh na vklad práva do katastru nemovitostí, ke kterému se váží právní účinky vkladu práva do katastru nemovitostí, byl podán katastrálnímu úřadu dnem 1. 1. 2004 a násl.),

- nabyla účinnosti smlouva o úplatném převodu vlastnictví k nemovitosti, která není evidována v katastru nemovitostí,

- bylo vydáno potvrzení o nabytí vlastnictví k vydražené nemovitosti ve veřejné dražbě nebo nabylo právní moci rozhodnutí o přiklepu a bylo zapláceno nejvyšší podání při výkonu rozhodnutí nebo exekuci,

- nabylo právní moci rozhodnutí nebo byla daňovému subjektu doručena jiná listina, kterými se potvrzují nebo osvědčují vlastnické vztahy k nemovitosti.

V těchto případech úplatných převodů nebo přechodů vlastnictví k nemovitostem uskutečněných v době po 1. 1. 2004 je **daňový subjekt povinen v daňovém příznání si daň z převodu nemovitostí sám vypočítat a ve lhůtě pro podání daňového příznání daň zaplatit**. Sazba daně z převodu nemovitostí z úplatných převodů či přechodů vlastnických práv uskutečněných po 1. 1. 2004 činí 3 % základu daně.

Povinnou přílohou daňového příznání je

- ověřený opis nebo ověřená kopie smlouvy nebo jiné listiny, kterou se potvrzují nebo osvědčují vlastnické vztahy k nemovitosti,

- znalecký posudek o ceně zjištěné podle oceňovacího předpisu kromě případů, kdy zákon povinnost předložení znaleckého posudku neukládá.

Upozornění: Nepodá-li poplatník daňové příznání a současně nezplatí daň nebo tak učiní opožděně, tj. po lhůtě k podání daňového příznání, vystavuje se sankci v podobě penále na dani z převodu nemovitostí, popř. možnosti zvýšení daně až o 10 %.

¹⁾ Podle § 35 odst. 2 vyhl. č. 190/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů, katastrální úřad v případě povolení vkladu práva vyznačí na prvopisech smlouvy doložku, kde se mimo jiné uvádí „**Vklad práva zapsán v katastru nemovitosti dne...**“. **Od tohoto data běží lhůta pro podání daňového příznání.**

R Ů Z N Ě

DALŠÍ INFORMACE K VYMĚŘENÍ A PLACENÍ DANĚ Z PŘEVODU NEMOVITOSTÍ OD 1. 1. 2004

Při vyplnění daňového přiznání je třeba, aby poplatník postupoval dle pokynů k vyplnění daňového přiznání.

Současně s podáním daňového přiznání k dani z převodu nemovitostí je poplatník povinen předložit znalecký posudek o ceně zjištěné podle zvláštního právního předpisu či posudek znalce, kterým se určuje hodnota předmětu vkladu podle obchodního zákoníku.

Cenou nemovitostí zjištěnou podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a vyhl. MF č. 540/2002 Sb. – dále jen „oceňovací předpis“), se rozumí cena platná ke dni nabytí nemovitosti, tj. ke dni

- právních účinků vkladu práva do katastru nemovitostí, jde-li o úplatný převod nemovitostí evidovaných v katastru nemovitostí na základě smlouvy,

- účinnost smlouvy o úplatném převodu nemovitosti, která není evidována v katastru nemovitostí,

- právní moc listiny, kterou se potvrzují nebo osvědčují vlastnická práva k nemovitosti.

Jde-li o vklad do společnosti s ručením omezeným nebo do akciové společnosti, součástí daňového přiznání je **posudek znalce, kterým se určuje hodnota předmětu vkladu podle obchodního zákoníku.**

Znalecký posudek se nevyžaduje, jde-li o převod nebo přechod vlastnictví

- k nemovitosti, který je zcela osvobozen od daně,

- k pozemku bez stavby a trvalého porostu – v těchto případech si může daňový subjekt zjistit cenu pozemku sám dle oceňovacího předpisu²⁾ platného ke dni převodu či přechodu vlastnického práva, pokud správce daně nestanoví jinak,

- při zřízení práva odpovídajícího věčnému břemenu při darování nemovitosti – v těchto případech si může daňový subjekt zjistit cenu věčného břemene sám dle oceňovacích předpisů³⁾ platného ke dni právních účinků vkladu práva do katastru nemovitostí,

- k nemovitosti z vlastnictví územního samosprávného celku – základem daně je cena sjednaná,

- při vydražení nemovitosti – základem daně je cena dosažená v dražbě,

- při zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví soudem – základem daně je cena stanovena soudem.

Daňové přiznání k dani z převodu nemovitostí se nepodává při úplatném převodu nebo přechodu nemovitostí z vlastnictví České republiky nebo Fondu národního majetku ČR, je-li převod nebo přechod vlastnictví k nemovitosti od daně osvobozen.

VYMĚŘENÍ A PLACENÍ DANĚ Z PŘEVODU NEMOVITOSTÍ U PŘEVODŮ A PŘECHODŮ VLASTNICKÉHO PRÁVA K NEMOVITOSTEM

USKUTEČNĚNÝM DO 31. 12. 2003

Upozornění: u převodů a přechodů vlastnického práva k nemovitostem uskutečněných do 31. 12. 2003 nedochází k žádné

²⁾ § 9 až § 11 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a § 27 až § 31 vyhl. č. 540/2002 Sb.

³⁾ § 18 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Cenový věstník Ministerstva financí částka 6 ze dne 20. 5. 1999 (čj. 162/38 024/1999).

R Ů Z N Ě

změně v podání přiznání či placení daně z převodu nemovitostí.

Je-li úplatný převod nebo přechod vlastnictví k nemovitostem uskutečněn v době do 31. 12. 2003, podává daňový subjekt daňové přiznání k dani z převodu nemovitostí podle § 21 odst. 1 a 3 zákona č. 357/1992 Sb., ve znění platném do 31. 12. 2003, do 30 dnů ode dne

- kdy mu byla katastrálním úřadem doručena smlouva opatřená doložkou o vkladu práva,
- kdy mu bylo doručeno rozhodnutí či jiná listina, kterými se potvrzují nebo osvědčují vlastnické vztahy k nemovitostem, např. potvrzení o nabytí vlastnictví k vydražené nemovitosti v dražbě, právní moci rozhodnutí o příklepu a za-

placení nejvyššího podání při výkonu rozhodnutí nebo exekuci,

- účinnosti smlouvy o úplatném převodu vlastnictví k nemovitosti, která není evidována v katastru nemovitostí.

Současně s podáním daňového přiznání k dani z převodu nemovitostí je poplatník povinen předložit ověřený opis nebo ověřenou kopii smlouvy nebo jiné listiny, kterou se potvrzují nebo osvědčují vlastnické vztahy k nemovitosti, a znalecký posudek o ceně zjištěné podle zvláštního právního předpisu.

V těchto případech je daň z převodu nemovitostí splatná do 30 dnů ode dne, v němž byl daňovému subjektu doručen platební výměr.

MEDAILE ANTONÍNA RANDY V ROCE 2003

Medaile Antonína Randy je vyznamenáním Jednoty českých právníků udělovaným každoročně od roku 1992 jako ocenění zásluh o rozvoj demokracie, právní teorie a praxe českým i zahraničním právníkům, příp. i dalším představitelům politického, veřejného a společenského života. Na medaili je portrét prof. JUDr. Antonína Randy, čelné osobnosti českého právnictví druhé poloviny 19. století, jejíž věhlas ve své době přesáhl hranice Rakouska a výrazně přispěl k posilování českého prvku při vytváření institucionálního zázemí české právní fronty v monarchii.

Velkou zásluhu na založení tradice udělování medailí Antonína Randy měl JUDr. Vladislav **Brož**, dlouholetý předseda Pražského sdružení Jednoty českých právníků. Za 11 let udílení medailí byla udělena stříbrná medaile celkem 44 významným představitelům právní teorie a praxe, politického a společenského života i významným představitelům Jednoty českých právníků. Bronzová medaile byla v uvedeném období udělena

57 předním právníkům vykonávajícím významnou právní praxi nebo za jejich významnou práci v Jednotě.

Letošní ročník slavnostního předání medailí Antonína Randy se konal již tradičně v závěru měsíce října, v návaznosti na státní svátek, konkrétně ve čtvrtek 30. října v překrásných prostorách Vlasteneckého sálu staroslavného Karolina. Úvodní filozoficky laděný projev na téma „Právnícké dovednosti“ přednesl prof. JUDr. Petr Hajn, DrSc. z Právnícké fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Medaile na návrh jednotlivých sdružení, příp. prezidia Jednoty, předal předseda JUDr. Otakar **Motejl** za účasti členů prezidia a pozvaných hostů celkem osmi významným právníkům. Stříbrnou medaili převzali JUDr. PhDr. Stanislav **Balík**, předseda České advokátní komory v Praze, prof. Dr. JUDr. Karel **Eliáš**, vedoucí katedry obchodního práva Právnícké fakulty Západočeské univerzity v Plzni, JUDr. Martin **Foukal**, prezident Notářské komory České republiky a člen grémia

R Ů Z N Ě

Jednoty, JUDr. Pavel **Rychetský**, předseda Ústavního soudu a člen grémia Jednoty. Bronzová medaile byla udělena JUDr. Vítězslavu **Jurkovi**, advokátovi z Brna, JUDr. Bohumile **Rubanové**, člence revizní komise Městského sdružení Jednoty českých právníků v Brně, JUDr. Martě **Škárové** a JUDr. Ivaně **Štenglové**, předsedykyním senátu Nejvyššího soudu ČR.

Slavnostní atmosféru předání medailí podpořila svou účastí řada dalších významných osob-

ností, členů grémia Jednoty českých právníků a představitelů jednotlivých sdružení. Na slavnosti nechyběli ani rodinní příslušníci a přátelé vyznamenaných. Na oficiální část posléze navázala přátelská atmosféra následného setkání všech zúčastněných v přilehlých prostorách Karolina.

JUDr. Drahomíra Pálenská, CSc.,

II. místopředsedkyně prezidia a předsedkyně stavovské komise Jednoty českých právníků

SEMINÁŘ THE JOHN MARSHALL LAW SCHOOL – LUHAČOVICE 2.–7. 11. 2003

Již počtvrté se na počátku listopadu 2003 uskutečnil seminář pro mladé advokáty a advokátní koncipienty, jehož cílem je seznámení se základy amerického právního a podnikatelského systému. Ve spolupráci s Českou advokátní komorou jej pořádá The John Marshall Law School z Chicaga, která s různými vzdělávacími programy působí v České republice už 11 let.

V neděli 2. 11. se v hotelu Zálesí v Luhačovicích, kde se celý seminář konal, sešlo na dvacet mladých českých a slovenských advokátů a koncipientů se svými instruktory z řad profesorů i profesionálních právníků, kterými tentokrát byli Michael P. Avramovich (Attorney and Adjunct Professor, The John Marshall Law School), Susan M. Connor (Professor, The John Marshall Law School), Michael Fieweger (Partner, Baker & McKenzie, Chicago), Sheila M. Murphy (Attorney, Rotschild Barry & Myers, Chicago, and Retired Judge), Michael P. Seng (Professor, The John Marshall Law School) a John A. Smietanka (Attorney, Grand Rapids).

Při registraci obdržel každý z účastníků mj. také studijní materiály v podobě CD-ROMu obsahujícího články profesorů The John Marshall Law School související s tématem semináře a knihy o vyjednávací taktice „Getting to Yes“, je-

jímiž autory jsou profesori univerzity v Harvardu. Poté následovala úvodní recepce, kde jsme se všichni postupně vzájemně seznamovali mezi sebou i se svými přednášejícími. Nad sklenkou vína brzy odpadla počáteční nesmělost i možná obava z komunikace v angličtině a konverzace na různá právní i neprávní témata se protáhla až do pozdních večerních hodin.

Od pondělí do pátku probíhal vlastní seminář. Časově byly přednášky rozvrženy na dva tříhodinové bloky denně, přičemž dopolední byl vždy zaměřen více teoreticky, odpolední pak více prakticky, s aktivním zapojením všech účastníků. Ve skutečnosti však debata na probírané téma probíhala po celý den, když pokračovala i při společném obědě a večeři, a poté i ve večerních hodinách v některé z luhačovických vináren. Pro zájemce bylo po dva večery na programu promítání video-filmu, ve kterém se objevuje tematika amerického soudního procesu, s následnou diskusí.

Námětem jednotlivých přednášek byly obecné otázky amerického právního a soudního systému a organizace právní profese, i dílčí otázky jako např. alternativní řešení sporů, etická pravidla advokátů a vztahy mezi advokátem a klientem, nebo výběr vhodné formy a založení podniku a jeho další financování. Odpolední praktická cvičení

R Ů Z N Ě

pak byla zaměřena na osvojení si základních pravidel při jednáních s klienty či právními zástupci protistrany. Účastníci předem obdrželi podkladové materiály, z nichž se při cvičeních vycházelo. Tato část byla nejen užitečná, ale i zábavná, a je jen škoda, že podobný trénink jednání v obvyklých situacích při výkonu právní profese chybí ve výukových programech našich právnických fakult.

Účel semináře seznámit účastníky se základy amerického právního systému byl bohatě naplněn. Zajímavé bylo nejen srovnání amerického práva s právem českým, ale díky účasti kolegů ze Slovenska i srovnání jednotlivých otázek s právní úpravou slovenskou, která se již dnes od té české v mnoha směrech odlišuje.

Na závěr semináře promluvil o svém vztahu k České republice a o významu advokátské profese v budující se moderní demokracii profesor George Drost, který je zároveň honorárním konzulem pro Českou republiku v Chicagu. Z jeho rukou pak každý účastník obdržel certifikát o absolvování programu.

V přátelské atmosféře, ve které se nesl i celý seminář, jsme se všichni rozloučili s příslibem, že se zase za rok setkáme na pravidelném setkání absolventů programu, který následoval v sobotu v Praze v prostorách České advokátní komory a poté v restauraci Jáma.

*Mgr. Lukáš Mokrý,
advokátní koncipient, Ostrava*

STÁŽ VE FRANCII – 2004

Pařížská advokátní komora pořádá každým rokem stáže v Paříži. Naši advokátní komoře byla až dosud přidělována dvě místa na stáže, které se konají v říjnu a listopadu běžného roku.

Za předpokladu, že i v roce 2004 nám budou opět dvě místa v uvedených měsících přidělena, je nutno, abychom již nyní o stážích informovali.

Stáže jsou určeny pro mladé advokáty nebo advokátky, případně i koncipienty nebo koncipientky pracující v advokacii delší dobu. Základní podmínkou je velmi dobrá znalost francouzského jazyka. Uchazeči o stáž budou přezkoušeni na odboru pro mezinárodní styky ČAK.

Protože přihlášky musíme poslat Pařížské advokátní komoře již počátkem roku, žádáme zájemce o stáž, aby se přihlásili co nejdříve písemně, faxem 224 933 941 nebo e-mailem: linkova@cak.cz.

*JUDr. Václav Král,
odbor pro mezinárodní styky ČAK*

NABÍDKA STIPENDIA PRO STUDIUM VE SPOJENÝCH
STÁTECH AMERICKÝCH V OBORU PRÁVO

Ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy („PF UK“) vypisuje University of San Francisco School of Law („USF“) v rámci svého postgraduálního programu oboru právo se zaměřením (I) International Transactions and comparative Law, nebo (II) Intellectual Property and Technology

R Ů Z N Ě

Law stipendium pro studium ve školním roce 2004–2005. Studijní program je určen jak pro americké, tak pro zahraniční studenty a probíhá ve dvou semestrech v prezenční formě v San Francisku.

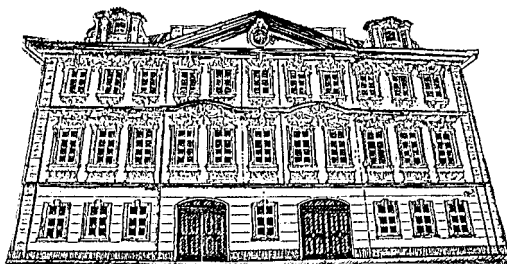
Stipendium je určeno pro jednoho až dva absolventy Právnické fakulty UK a pokrývá náklady na školné v plné výši, tj. cca 27 000,- USD a dále, podle sociální situace přijatého uchazeče, náklady spojené se studiem a pobytem v USA až do výše cca 12 000,- USD.

USF je nejstarší univerzitou v San Francisku. Disponuje vynikajícím zázemím včetně zcela nově rekonstruovaných školních prostor a nejmodernější právnickou knihovnou ve Spojených státech. USF přijímá každoročně pouze velmi omezený počet ze značného množství uchazečů, aby svým studentům mohla nabízet výrazně individuální přístup. USF je považována za špičkovou vzdělávací instituci v oblasti práv k nehmotným statkům.

Podmínky účasti ve výběrovém řízení o získání stipendia:

Žadatel o stipendium musí být absolventem magisterského studia PF UK nebo musí být studentem posledního ročníku magisterského studia na PF UK a získat magisterský titul do 30. června 2004. Žadatel musí mít vynikající znalost anglického jazyka (TOEFL minimálně 250 bodů). Přihlášky přijímá oddělení pro zahraniční styky PF UK, uzávěrka pro podávání přihlášek je 18. února 2004.

Další informace o možnosti získání stipendia a o studium na USF jsou k dispozici na zahraničním oddělení PF UK. V elektronické formě jsou informace k dispozici na adrese www.prf.cuni.cz, odkaz „*Podmínky pro vysílání studentů PF UK ke studiu do zahraničí*“. Bližší informace o USF jsou k došazení na adrese www.usfca.edu/law.

ZLOMYSLNOSTI O ZÁKONODÁRSTVÍ

Jedna z afrických legend vypráví o tom, jak Bůh stvořil krokodýla. Jakmile ho dokončil, zahleděl se na něj a zachmuřeně pravil: „Něco takového jsem zrovna neměl na mysli. Už tu ale je, tak ať si žije.“ Co si takového si může pomyslet autor nad každým tvůrčím výkonem, včetně díla zákonodárského. Po nějakém čase se může ukázat, že onen výtvor není tak špatný, jak se nám zprvu zdálo a že je na nás, abychom z něj dostali to lepší, řídili se oním anglickým „to make the best of it“.

• • •

Občas měníme zákony, neboť nám to připadá jednodušší, než měnit lidské chování.

• • •

M. Twain zjišťoval, že rozdíl mezi zcela přílehlým slovem a přibližně přílehlým slovem je jako rozdíl mezi bleskem a světluškou. Nepříliš ostrá „slova – světlušky“ umožňují jev, kterému se říká „expanze právní normy“. Právní pravidlo mívá pak schopnost pojmout do svého obsahu i ty nové situace, na které nikdo ani nepomyslel, když normu připravoval. Je to zejména slovo „zejména“, které nám v řeči práva umožňuje, abychom byli takto předvídativní.

• • •

Mnohdy bychom si přáli, aby právo zakazovalo druhým to, co bychom sami rádi dělali, kdybychom to uměli nebo k tomu našli dostatek odvahy.

• • •

Voltaire se pozastavil nad tím, že zákony šachové hry jsou všude jasné, neporušitelné a také se dodržují. I položil si otázku, proč Inda, který stanovil pravidla šachu, všude dobrovolně respektují. Odpověď nemusí být vůbec jednoznačná. Důvod bych hledal v tom, že onen Ind byl při tvorbě šachových pravidel veden hravostí a nikoliv hmotnými zájmy. A nikdo u něj nelobbboval.

• • •

Právo není sice všemocné, ale není ani bezmocné. Snad nejlépe to postihla Agatha Christie, když se jí ptali, odkud bere vzory pro postavy zločinců ve svých románech. Odpověděla: „To je prosté. Portrétuji své přátele a představuji si, jací by byli, kdyby neexistovaly zákony.“

• • •

Mnozí z našich bližních by byli ohromně odvažní, pokud by jim právní předpis přesně stanovil, kdy, kde a za jakých podmínek mohou být odvážní. To by pak už ovšem nebyla odvaha.

• • •

Návrhy zákonů by měly být opatřeny čestným prohlášením jejich tvůrců o tom, že oni sami rozumějí textu, který předkládají do parlamentu k projednání.

• • •

O některých zákonech by se dalo prohlásit, že byly spáchány.

• • •

Jsou i takoví právní odborníci, kteří jako experti pro ústřední úřad důrazně prosazují určité znění zákona, aby ho později – jako členové některé z řady legislativních komisí vlády – stejně důrazně odmítali. Těžko říct, zda jde o druh duchovního masochismu, zapomnětlivost či snad Jiráskem inspirovaný sklon být vždy „proti všem“ (i proti sobě samému).

• • •

Tvůrci zákonů se alespoň v jednom podobají básníkům – také se počnou ošívát, když se jich ptáte, co svými formulacemi hodlali sdělit světu.

• • •

Sociologové učí, že nefungují ty instrukce pro lidské chování, které mají příliš obecný charakter. Jiřina Šiklová vypráví, že tento poznatek využila ve svém disidentském období,

NAKONEC

když pracovala jako uklízečka v jedné akademické instituci. Na toaletách nahradila obvyklou výzvu „Udržujte čistotu“ pokynem konkrétnějším a prý také mnohem účinnějším: „Po usednutí optimalizujte úhel dopadu“. Obávám se ovšem, že takové řešení by nefungovalo

v zařízeních, kde používají méně sofistikované vyjadřovací způsoby. Hle, jak to má složité normotvůrce, když se obrací na nejrůznější adresáty právních norem a musí pro ně nalézt společnou řeč.

prof. Petr Hajn

Pro Bulletin advokacie nakreslil Lubomír Lichý

OBSAH ROČNÍKU 2003

I.
BĚŽNÁ ČÍSLA

číslo/strana

ÚVODNÍK

Balík Stanislav: Právě teď	1/7
Balík Stanislav: Slibuji	2/3
Balík Stanislav: Náčrtek	3/5
Balík Stanislav: Aktuálně	4/4
Balík Stanislav: Dvakrát de la Rochefoucauld	5/4
Balík Stanislav: Navrácené poklady	6–7/6
Balík Stanislav: Meziúčet	8/4
Balík Stanislav: Legislativní inženýrství	9/9
Balík Stanislav: Eunuch spravedlnosti	10/8
Balík Stanislav: Ad informandum	11–12/12

VÝZNAMNÉ JMENOVÁNÍ

Jmenování JUDr. Karla Čermáka ministrem spravedlnosti ČR	11–12/16
--	----------

AKTUÁLNÍ TÉMA

Ramón Mullerat: Advokacie – Na rozcestí mezi uchováním důvěry klientů a úlohou strážce bran a informátora	6–7/10
---	--------

AKTUALITA

Vladimír Papež: Studijní a legislativní činnost v novém kabátě	8/7
--	-----

VEŘEJNÉ SLYŠENÍ V SENÁTU

Česká advokacie před vstupem ČR do EU – veřejné slyšení Výboru pro evropskou integraci a Ústavně-právního výboru Senátu Parlamentu ČR	8/9
---	-----

DESET LET NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČR V BRNĚ

Projev předsedkyně Nejvyššího soudu ČR JUDr. Ivy Brožové k 10. výročí působení Nejvyššího soudu v Brně	11–12/17
--	----------

ČLÁNKY

Bejček Josef: Je spravedlivě upraveno vyvažování zájmů v konkurzu?	2/7
Doležil Tomáš: K určení rozsahu údajů ve zprávě o ovládacích vztazích	4/64
Dvořák Tomáš: Dvě otázky související s převody bytů a nebytových prostor do vlastnictví členů družstev	2/28

OBSAH ROČNÍKU 2003

Dvořák Tomáš: Neplatnost právnických osob	9/43
Eliáš Karel: Česká juristická postmoderna a rekodifikace soukromého práva	6-7/46
Hajn Petr: K přiměřenému zadostiučinění ve sporech o ochranu osobnosti	4/7
Havel Bohumil: Kodifikace obchodního práva – diskusně	6-7/60
Holub Miloš: Time-sharing podle českého práva, aneb zase jedna harmonizace – několik poznámek	11-12/67
Hrachovec Petr: Dovolání v trestním řízení – první rok v praxi	5/7
Hubálková Eva: Novinky z judikatury Evropského soudu pro lidská práva ve stížnostech podaných proti České republice	9/12
Jelínek Jiří: Soudnictví ve věcech mládeže a změny v trestním řízení (poznámky k orientačnímu studiu)	11-12/34
Kamlach Milan: Nové správní soudnictví	1/9
Kincl Michael: Řízení podle zákona o veřejné podpoře	9/55
Kiryushina Zoya – Kiryushin Jury: Některé otázky použití práva Ruské federace na území České republiky	6-7/108
Kocina Jan: K otázce aplikovatelnosti ustanovení § 262a o. s. ř. na institut zrušení a vypořádání BSM	10/44
Košiček Josef: Doba tzv. „žalob proti zástavcům“ dosud neskončila	6-7/104
Kovařík Zdeněk: Úskalí směnečného rukojemství (dokončení)	1/56
Kovářová Daniela: Postavení advokáta jakožto obhájce či opatrovníka mládeže po 1. 1. 2004	11-12/50
Krüger Hans Christian: Podmínky přijatelnosti žádostí předložených Evropskému soudu pro lidská práva – současná situace (reforma řízení)	10/11
Kučera Zdeněk: Haagská úmluva o ochraně dětí a její význam pro úpravu mezinárodního práva soukromého	8/69
Kulková Radmila: Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových aneb finanční prokuratura po česku (z. č. 201/2002 Sb.) – prvá část	6-7/96
Kulková Radmila: Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových aneb finanční prokuratura po česku – dokončení	8/50
Landa Martin – Schelle Karel: Náklady konkurzu a náklady správce podstaty (z pohledu advokáta)	10/17
Mandák Václav: Meze trestní obhajoby – nástin základních otázek	10/26
Marek Karel: K podnikatelským seskupením	4/58
Marek Karel: Vlastnictví, cena a způsob provádění díla (podle obchodního zákoníku)	6-7/74
Marek Tomáš: Držení a nošení palných zbraní podle nové právní úpravy	3/53
Matějka Jan: K užití analogie v obchodním právu (k diskusi)	3/52
Matzner Jiří – Mejzlík Jan: Poznámky k mediaci mezi obviněným a poškozeným	2/32
Michna Lukáš: Dosah novelizace o. s. ř. z r. 2000 pro advokacii	4/37
Myslil Stanislav: Málo smírů v majetkových sporech	11-12/30
Pěcha František: Občanskoprávní a administrativně právní prvky při realizaci smluvních převodů nemovitostí	8/56
Pelikánová Irena: Kodifikace českého soukromého práva, zejména ve vztahu k úpravě obchodních vztahů (diskuse)	3/36
Pohl Kay-Thomas: Vliv jurisdikce Evropského soudního dvora na právní normy vztahující se na výkon povolání advokáta	3/29

OBSAH ROČNÍKU 2003

Pokorná Jarmila: Dozorčí rada akciové společnosti a ochrana práv menšinových akcionářů	1/68
Procházka Antonín: Oprávněnost správce daně k opakování daňových kontrol	9/61
Půry František: Přečtení a předestření protokolů o dřívějších výpovědích po tzv. velké novele trestního řádu	1/35
Raban Přemysl: K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu	1/25
Radvan Martin: Excesy v chování advokáta – srovnání s USA	10/39
Repík Bohumil: Svoboda projevu advokáta při výkonu obhajoby v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva	1/17
Repík Bohumil: Je institut policejního zajištění v souladu s Evropskou úmluvou o lidských právech?	6–7/65
Repík Bohumil: Otázky dokazování v trestním řízení v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva v letech 2001–2002	8/38
Repík Bohumil: Některé otázky rozhodování o vazbě ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva	9/32
Rubeš Josef: O některých etických zásadách každodenní práce soudce a advokáta	11–12/19
Sedláčková Ivana: K novelizacím ustanovení občanského soudního řádu o doručování, provedeným zákonem č. 151/2002 Sb. a č. 202/2002 Sb.	2/21
Spáčil Jiří: Oprávněná držba a vydržení v nejnovější judikatuře Nejvyššího soudu	1/47
Šetina Tomáš: Legislativa Evropské unie na internetu z hlediska praxe advokáta	11–12/63
Täubel Jan: Evropský zákoník civilního práva – iluze či blízká budoucnost?	6–7/90
Tomašík Petr: Koncernové právo (několik praktických poznatků)	2/24
Vantuch Pavel: K vyloučení advokáta vykonávajícího obhajobu obviněných v substituci	4/18
Vantuch Pavel: K účinkům obvinění sděleného do 31. 12. 2001 (před novelou trestního řádu provedenou z. č. 265/2001 Sb.) a doručení obviněnému po 1. 1. 2002	6–7/83
Vantuch Pavel: Lze v rozšířeném vyšetřování dle § 168 – § 170 tr. ř. sepisovat úřední záznamy o vysvětlení nebo jen protokoly o výsledku svědků?	8/62
Vantuch Pavel: K možnosti účasti obhajoby na dokazování v hlavním líčení po 1. 1. 2002	11–12/53
Veselý Jan – Rakovský Adam: Odvolání proti nařízení exekuce – obrana proti soudnímu exekutorovi?	4/24
Vrchová Karin – Vřcha Pavel: K problematice řízení o povolení vkladu práva do katastru nemovitostí	5/21
Vršinský Boris: Úvaha o procesu vytváření smluv a jejich vzniku	9/63
Winterová Alena: Incidenční spory	4/12

ESEJE O PRINCIPECH POSTAVENÍ LIBERÁLNÍ ADVOKACIE

I. (Karel Čermák)	3/58
II. – Princip tržního hospodářství (Karel Čermák)	4/73
III. – Princip širokého rozsahu poskytovaných služeb (Karel Čermák)	5/46
IV. – Princip správy stavu stavem samotným (Karel Čermák)	6–7/111

OBSAH ROČNÍKU 2003**DISKUSE**

Baudyš Petr: Titulus a modus	1/80
Králičková Zdeňka: Občanskoprávní aspekty domácího násilí de lege ferenda	8/84
Matejka Ján – Chum Václav: Obecnost neznamená nejednoznačnost, aneb ještě malá poznámka k některým nedostatkům zákona o elektronickém podpisu před jeho novelizací	1/73
Pecha Richard: K právním následkům zrušení titulu (odstoupení od smlouvy o převodu nemovitosti)	1/79
Pecha Richard: Krátce k diskusi o účincích odstoupení od smlouvy o převodu nemovitosti	1/83
Pecha Richard: K právní povaze rozhodčích náležitostí	5/41
Růžička Květoslav: K otázce právní povahy rozhodčího řízení	5/32
Sokol Tomáš: Přípravné řízení v přímém přenosu	8/76
Špundová Jitka: Nutná obhajoba mladistvého ve zkráceném přípravném řízení (nad jedním rozhodnutím)	11-12/72
Štancí Jiří: Soud správní nebo obecný?	11-12/80

POLEMIKA

Penk František: Co platí – novela, nebo ji novelizované zákony? (nejistota přetrvává i nadále)	11-12/81
Redakční poznámka doc. JUDr. Vladimíra Mikule k předchozímu příspěvku	11-12/85

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

V. M.	2/41, 3/67, 4/84, 11-12/116
-------	-----------------------------

RECENZE, ANOTACE

Bartošíková, M. – Štenglová, I.: Společnost s ručením omezeným (recenzentka JUDr. Zuzana Mayerová)	10/95
Doležilek Jiří: Přehled judikatury ve věcech pracovněprávních (J. M.)	4/83
Dvořák, Tomáš: Veřejná obchodní společnost (-red.-)	11-12/127
Havlan, Petr: Majetek státu v platné právní úpravě (recenzent prof. JUDr. Josef Bejček)	10/94
Hlavska Petr: Občanský soudní řád (Daniela Kovářová)	1/89
Chrastilová, Brigita – Mareš, Petr: Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád (J. M.)	11-12/128
JUSTTARIF – počítačový program pro praxi advokátů, notářů, exekutorů a soudů (rec. Mgr. Marie Sinevičová)	10/96
Knapková, M. – Švestka, J. a kol.: Občanské právo hmotné (Jiří Buchvaldek)	4/82
Korecká, Věra: Přehled judikatury ve věcech nájmu bytu (J. M.)	8/99
Marek Karel: Obchodně-právní smlouvy (Eva Rozsypalová)	1/90
Matoušová, Miroslava – Hejlík, Vladimír: Osobní údaje a jejich ochrana (J. M.)	8/99
Mikeš, Jiří – Muzikář, Ladislav: Dědické právo (Alena Macková)	11-12/126
Mortimer John: Příběhy obhájce Rumpolea (Jaroslava Vanderková)	1/90

OBSAH ROČNÍKU 2003

Nová úprava správního soudnictví / Soudní řád správní (-red.-)	11-12/128
Pocta Vladimíru Mikule k 65. narozeninám (Ivana Millerová)	3/63
Pohl, Tomáš: Vzory smluv podle občanského zákoníku, obchodního zákoníku a zákona o cenných papírech (Daniela Kovářová)	3/64
Přehled judikatury – Trestné činy proti majetku: Krádež (J. M.)	3/66
Přehled judikatury: Trestné činy proti majetku / Zpronevěra (J. M.)	11-12/129
Přehled judikatury ve věcech obchodního rejstříku a rejstříku společenství vlastníků jednotek (red.)	3/65
Přehled judikatury ve věcech obchodních závazkových vztahů (J. M.)	11-12/129
Repík, Bohumil: Evropská Úmluva o lidských právech a trestní právo (Renata Jilková)	1/89
Rozehnalová, Naděžda: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku (J. M.)	3/65
Sládeček, Vladimír: Ústavní soudnictví (Renata Jilková)	6-7/119
Šišková, Naděžda: Dimenze ochrany lidských práv (Vladislav David)	6-7/119
Šišková, Naděžda: Dimenze ochrany lidských práv v EU (-re-)	8/100
Vantuch, Pavel: Obhajoba obviněného (Václav Mandák)	2/36
Winterová, A.: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou (Alena Macková)	11-12/126

Z JUDIKATURY

- K otázce bezúhonnosti advokáta jako podmínky pro zápis do seznamu advokátů 2/46
- Vliv smrti účastníka na běh lhůty pro návrh na pokračování v přerušeném občanskoprávním řízení 2/49
- Je ust. § 212 odst. 1 tr. ř. v rozporu s ústavním zákonem a mezinárodní smlouvou, která má přednost před zákonem? 2/51
- K náležitostem výzvy soudu žalovanému, aby se k věci písemně vyjádřil a k předpokladům vydání rozsudku pro uznání 3/70
- K podmínkám pro nařízení předběžného opatření soudem
Předběžné opatření příkazující zabránit volnému pobíhání psů 3/71
- K otázce nemajetkové újmy v penězích dle § 13 odst. 2 obč. zák. při diskriminačním ponižujícím jednání 3/73
- Pravdivost údajů o kandidátovi a neplatnost voleb 3/75
- Kdy (např.) nelze vzít obviněného do vazby ve zjednodušeném řízení 3/78
- Společenství vlastníků jednotek podle zák. č. 72/1994 Sb. může podle povahy věci nabývat vlastnictví pozemků. 3/80
- K hodnotě členského podílu družstevního bytu při majetkovém vypořádání 5/53
- Ustanovenému obhájci náleží odměna za účast u podání vysvětlení podle ust. § 158 odst. 5 tr. řádu 5/54
- K nepřipustnosti výslechu obviněného v přípravném řízení, prohlásí-li, že bude vypovídat jen za přítomnosti obhájce. Vyjádření obviněného vůči znalcům nemůže být použito jako důkaz v trestním řízení. 6-7/121
- Cena členských práv a povinností k družstevnímu bytu v dědickém řízení. Kdy jde a kdy nejde o spornost aktiv dědictví. 6-7/122

OBSAH ROČNÍKU 2003

- Navenek závazný je výrok rozhodnutí, nikoliv odůvodnění. 6-7/125
- K otázce použití směnky k zajištění pracovněprávního nároku zaměstnavatele (nepřípustnost) 6-7/127
- K otázce zjišťování a vyjádření škody způsobené majetkovým deliktem 6-7/129
- K nákladové odpovědnosti právního zástupce účastníka v občanskoprávním řízení, který neosvědčil náležitě plnou moc 10/57
- K otázce vyloučení soudce pro podjatost 10/58
- Nejde-li o odborovou organizaci zaměstnanců, která by zastupovala svého člena, je takové zastoupení účastníka v soudním řízení nepřipustné. 10/60
- Vázanost vyklizení bytu na zajištění bytové náhrady – neexistence překážky rei iudicatae při změně poměrů 10/63
- Postoupení pohledávky (žalobcem v soudním řízení) zajištěné směnkou – zastavení řízení – náklady řízení 10/64
- Vliv dobré víry účastníka smlouvy na její platnost v případě, že jménem druhé smluvní strany jednala osoba, která nebyla oprávněna takovou smlouvu uzavřít. 10/66
- K otázce spodní hranice majetkové škody u tr. činu krádeže; kdy nejde o trestný čin pro nedostatek materiálního znaku 10/70
- K odměně obhájce v případech, kdy je obviněný původně stíhán pro samostatné skutky a později dojde k překvalifikaci téže trestné činnosti na více útoků pokračujícího deliktu 10/71
- Kdy jde při rozhodnutí o odměně o honoráři ex offio obhájce o res iudicata a nelze tedy úspěšně dodatečně odměnu „doucečtovat“. 10/73
- K nároku advokáta na stravné při tuzemských pracovních cestách 11-12/95
- K náležitostem poučení účastníků dle § 119a odst. 1 o. s. ř. 11-12/96
- K přípustnosti soukromého audiozáznamu jako důkazu v občanskoprávním řízení. K posouzení významu rasové diskriminace z hlediska náhrady nemajetkové újmy v penězích. 11-12/100
- Důsledky nedostatku předchozího písemného souhlasu obecního úřadu podle § 3 odst. 2, 4 zákona o nájmu a podnájmu nebytových prostor ve znění před novelou č. 302/1999 Sb. pro platnost smlouvy o nájmu nebytových prostor uzavřenéou před právní účinností novely č. 302/1999 Sb. 11-12/102
- K otázce doby doručování ve vztahu k omezení dispozice s nemovitostí 11-12/105

**Z ROZHODNUTÍ OTIŠTĚNÝCH
V JINÝCH ODBORNÝCH PERIODIKÁCH**

(V. M.)

2/53, 3/82, 5/56, 6-7/131, 11-12/107

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

1) Informace o schůzích představenstva ČAK:

- a) schůze konaná dne 22. 10. 2002 1/92
- b) schůze konaná dne 5. 11. 2002 1/92
- c) schůze konaná dne 11. 11. 2002 1/92

OBSAH ROČNÍKU 2003

2) Oznámení o volbě funkcionářů ČAK	1/93
3) Stanovisko představenstva České advokátní komory ze dne 8. 10. 2002 k otázce rozsahu zproštění povinnosti mlčenlivosti advokáta správcem konkurzní podstaty	1/94
4) Studijní cesta lektorského týmu „Evropské právo“ ČAK do Rakouska	1/96
5) Vernisáž portrétů vynikajících představitelů advokacie v českých zemích	1/98
6) Pozvánka na seminář k problematice duševního vlastnictví	1/99
7) Podvýbor pro advokátní tarif ČAK – žádost o součinnost	1/100
8) Informace o výsledcích advokátních zkoušek	1/100
1) Informace o schůzích představenstva ČAK:	
a) schůze konaná dne 11. 11. 2002	2/60
b) schůze konaná ve dnech 9.–11. 12. 2002	2/60
2) Oznámení o přednáškách Association Masaryk a České advokátní komory v roce 2003	2/62
1) Snímky členů a náhradníků představenstva České advokátní komory	3/92
2) Priority představenstva České advokátní komory pro rok 2003	3/95
3) Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 13. – 14. 1. 2003	3/97
4) Seminář z cyklu Evropské právo: Některé aspekty vývoje práva životního prostředí v EU	3/98
5) Seminář o dovolání v trestním řízení	3/101
6) Upozornění na termíny povinných seminářů pro advokátní koncipienty	3/103
7) Informace o semináři „Úspěšné mezinárodní společnosti typu joint venture a strategická aliance“, 4. a 5. dubna 2003	3/104
8) Krakonošův pohár 2003	3/104
1) Informace o schůzi představenstva ČAK konané ve dnech 17. – 18. 2. 2003	4/87
2) Stanovisko představenstva ČAK k výkladu dosahu ust. § 39 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii	4/88
3) www.cak.cz	4/89
1) Informace o 5. schůzi představenstva ČAK ve dnech 10. – 11. 3. 2003	5/59
2) Systém vzdělávání advokátů v evropském právu	5/60
3) Dar fotografie Jana Nepomuka Kaňky České advokátní komoře	5/61
4) Výlet za Janem Nepomukem Kaňkou	5/63
1) Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 7. 4. 2003	6–7/136
2) www.cak.cz	6–7/137
3) Oznámení Association Masaryk	6–7/137
4) Závazná přihláška na školení advokátních koncipientů	6–7/138
1) Informace o 7. schůzi představenstva ČAK konané dne 13. 5. 2003	8/92
2) Žádost o vyplnění anketního lístku o internetových stránkách ČAK	8/92
3) Poďte s námi dělat něco pro vás aneb Výzva ke spolupráci	8/93
4) Nikoliv slepě aneb nad jednou plnou mocí	8/93
5) Informace o výsledku advokátních zkoušek a uznávacích zkoušek konaných v prvním pololetí 2003	8/94

OBSAH ROČNÍKU 2003

6) Kurz němčiny pro advokáty	8/96
1) Informace o schůzi představenstva ČAK, konané ve dnech 9. – 10. 6. 2003	9/67
2) Bulletin advokacie – nástin koncepce pro období do 4. sněmu	9/67
3) Stanovisko představenstva ČAK ve věci zproštění povinné mlčenlivosti advokáta likvidátorem společnosti	9/69
4) Zahraniční časopisy v knihovně ČAK	9/70
5) www.cak.cz	9/70
1) Vstup České republiky do Evropské unie – panelová diskuse v budově ČAK, Praha	10/50
2) Zasedání sekce ČAK pro trestní právo a obhajobu 3. 6. 2003	10/51
3) Německo-polské advokátní fórum v Görlitz 24. – 26. 10. 2003	10/52
4) Závazná přihláška na školení advokátních koncipientů	10/54
1) Informace o schůzi představenstva ČAK konané ve dnech 8. – 9. 9. 2003	11-12/88
2) Sdělení České advokátní komory k reklamě	11-12/89
3) Výsledky advokátních zkoušek konaných v září/říjnu 2003	11-12/89
4) Revokace stanoviska v tarifní věci	11-12/90
5) Informace o společném semináři pro advokáty a daňové poradce (Praha, 3. října 2003)	11-12/91
6) Informace o pokračovacím kurzu angličtiny pro advokáty	11-12/91

ODPOVĚĎ NA DOTAZ

Odpovědi ČAK na dotazy ve věci povinné mlčenlivosti advokáta:

1) Svědecký výslech advokáta v dědickém sporu	9/72
2) Podání vysvětlení advokátem podle trestního řádu	9/73

Přípustnost skutkových údajů uváděných advokátem v palmárním sporu 10/55

Poskytování právních služeb neoprávněným subjektem 11-12/92

Zrušení ustanovení advokáta soudem v občanskoprávním řízení 11-12/92

Z KÁRNÉ PRAXE

Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže jako právní zástupce neodůvodní podané odvolání.

Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže po skončení zastoupení předá klientce spisový materiál v průhledných deskách prostřednictvím třetí osoby, která není vázána povinností mlčenlivosti. 1/102

Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže poruší smlouvu o úschově nevrácením depozita bez odkladu po splatnosti. 3/106

Jde o závažné porušení povinností advokáta, když fakturuje odměnu za právní služby v rozporu s dohodou s klientem i v rozporu s advokátním tarifem a navíc přes upozornění klientem na pochybení trvá na úhradě a klientovi, s odůvodněním, že se vyhýbá zaplacení takto vystavené faktury, vypoví plnou moc. 4/90

OBSAH ROČNÍKU 2003

Jde o závažná porušení povinností advokáta, jestliže svým jménem a razítkem potvrdí listiny, sepsané v pochybné kvalitě, jestliže použije nevhodné formy projevů vůči státním orgánům, jestliže v oznámení o vypovězení plné moci pomlouvá bývalého klienta, jestliže zadrží věci klienta do doby, než ten vůči němu vyrovná své závazky, jestliže při hlavním líčení předá vazebně stíhanému klientovi bez povolení peníze.	5/64
Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže pozve k jednání protistranu, přestože ví, že je zastoupena jiným advokátem.	6-7/139
Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže koncept podání, připravený klientem, pouze podepíše a podá u soudu, aniž by odstranil vady podání.	8/97
Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže předá klientovi podání, aniž by ho jasně poučil o lhůtě, ve které je nutno podání odeslat nebo doručit.	9/71
Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže převezme zastoupení a obhajobu bývalého jednatele společnosti v rozporu se zájmy této společnosti, které poskytoval právní služby.	10/75
Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže po skončení zastoupení přes žádost klienta nevyúčtuje převzatou zálohu.	11-12/93

Z MINULOSTI

Umění účtovat a naši předci (Petr Hajn)	3/107
---	-------

Z MINULOSTI ADVOKACIE

Andrea Pokludová: Advokacie v Opavě v 2. polovině 19. a na počátku 20. století	10/77
--	-------

NÁZOR

Čermák Karel: Komora paternalistická nebo liberální?	1/85
Chudáčková M.: Porušení práva na spravedlivý proces, či nikoli?	2/65
Mandák Václav: Advokát sám sobě zástupcem?	10/86
Mandák Václav: Zvláštní advokátní kanceláře se zvláštním označením?	2/67
Pour Petr: Komunikační kompetentnost jako předpoklad úspěšného působení v advokacii	8/89

ZAMYŠLENÍ

Václav Král: Ženy v advokacii	1/87
O výřečnosti (Václav Král)	3/109

SBÍRKA ÚTĚCHY

Pozoruhodné rozhodnutí o nákladech ex offio obhajoby (Václav Mandák)	4/92
Pozoruhodné účtování nákladů znalcem (Václav Mandák)	4/94
Ministerský recept na vylepšení reputace justice? (Zdeněk Matis)	6-7/164
Ivo Tichovský: Časově navazující či nikoliv – aneb nad jedním soudním rozhodnutím	9/75
Marta Ehlová: Monology zákonodárcovy (právo na projednání věci soudem bez zbytečných průtahů)	10/88

OBSAH ROČNÍKU 2003

MEZINÁRODNÍ VZTAHY

- Třetí německo-polské advokátní fórum (Görlitz, 25. – 27. 10. 2002)
– Simona Sonnewendová 1/107
- Podpis dohody o regionální spolupráci mezi Českou a Saskou advokátní komorou 2/69
- Seminář The John Marshall School – Luhačovice 1. – 6. 12. 2002 2/71
- 3. britsko-česko-německý seminář „Podpora etické úrovně advokacie“
– Praha, 13. prosince 2002 2/72
- Zpráva o konferenci Spolku berlínských advokátů 2/75
- Aktuální informace o činnosti Evropské rady advokátních komor (Jana Wurstová) 4/105
- Jochim Sedemund: Advokát a právo Evropské unie 5/73
- Waltraute Steger: Mezi státní kontakt mezi advokátními komorami a jejich institucemi
k otázce vzdělávání a postgraduálního studia advokátů ve světle rozšiřování výkonu
advokátní profese přes hranice států 5/79
- Jana Wurstová: K založení Evropské komise pro efektivnost justice (CEPEJ)
Rady Evropy 5/83
- Cornelia Rohleder: Německé profesní právo a činnost zahraničních advokátů
v Německu 6-7/142
- 31. Evropská prezidentská konference – Vídeňské advokátní rozhovory
(27. 2. – 1. 3. 2003) – (Václav Mandák) 6-7/144
- Seminář UIA o joint ventures se konal v Praze (Antonín Mokrý) 6-7/145
- Rada Evropy a její činnost na úseku „E-Justice“, resp. informačních technologií
použitelných k větší efektivitě justičních systémů (Jana Wurstová) 6-7/149
- CCBE – INFO (Jana Wurstová) 6-7/150
- Konvent k budoucnosti Evropy: právní stát a přístup k justici (lord D. Brennan) 8/104
- Rezoluce 31. evropské prezidentské konference ve Vídni 8/106
- Výroční shromáždění EYBA v Dublinu 8.–10. 5. 2003 (Milan Kyjovský) 8/107
- Přehled změn ve struktuře sekretariátu CCBE, rozdělení úkolů ve skladbě nových
či nově pojmenovaných odborných výborů CCBE a způsobu jejich práce
(Jana Wurstová) 8/108
- Kongres FBE, Praha, 5. – 7. června 2003 (Milan Kostohryz) 10/90
- Němečtí advokáti o zkušenostech z Polska a z České republiky (Václav Mandák) 10/91
- Dohoda o spolupráci mezi polskou Hlavní advokátní radou a ČAK podepsána 11-12/120
- 1. česko-německé advokátní fórum (12. – 14. 9. 2003, Nový Berštejn) 11-12/122
- Výroční sněm Makedonské advokátní komory 11-12/124
- Dny slovinských právníků 11-12/125
- Výroční dny fakulty advokátů v Edinburghu 11-12/125

ZE ZAHRANIČÍ

- Japonsko: Jak se stát advokátem 3/112
- Německo: Pomoc advokátům – obětem záplav 2/76

OBSAH ROČNÍKU 2003

Německo: Život tropí hlouposti (zmeškání lhůty advokátem jako důsledek nedopatření řemeslníka pracujícího v kanceláři)	3/113
Německo: Z kárné judikatury Spolkové advokátní komory (Václav Král)	6-7/153
Německo: Prezentace advokátů na internetu podle nejnovější judikatury Německého spolkového soudu a pravomoci německých advokátních komor (Arthur Braun)	8/101
Jakub Lichnovský: Povinnosti advokáta vůči klientovi ve Spolkové republice Německo	5/86
Reforma právního studia v SRN (Günter Kröber)	4/95
Rakousko: Úspěch Hornorakouské advokátní komory v boji proti pokoutnictví	2/78
Ruská federace: Prvý zákon o advokacii (Zoya Kiryushina – Yuri Kiryushin)	4/99
Slovensko: Bulletin slovenskej advokácie č. 3/2002	1/104
Slovensko: Bulletin slovenskej advokácie č. 4/2002	1/105
Slovensko: Nové obsazení orgánů Slovenské advokátní komory	3/111
Slovensko: Bulletin slovenskej advokácie č. 5/2002	2/77
Slovensko: Bulletin slovenskej advokácie č. 6-7/2002	4/103
Slovensko: Bulletin slovenskej advokácie č. 1/2003	6-7/155
Slovensko: Bulletin slovenskej advokácie č. 3/2003	10/93
Slovensko: Bulletin slovenskej advokácie č. 4/2003	11-12/119
USA: Návčik výslechové praxe	2/76
USA: Zajímavý případ – trestní proces v Corpus Christi (Václav Král)	6-7/154
Výňatky z písemných zpráv některých evropských advokací za rok 2002	9/77

PERSONALIA

• In memoriam Vlastimila Ševčíka (Václav Mandák)	2/63
• Vysoké státní vyznamenání JUDr. Dagmar Burešové	2/64
• Za JUDr. Zdeňkem Steinmannem (Petr Poledník)	3/105
• Pocta JUDr. Václavu Mandákovi, CSc. (Stanislav Balík)	4/3

Z ČASOPISECKÉ LITERATURY

JUDr. Jaroslava Vanderková	1/110, 2/79, 3/114, 4/106, 5/105, 6-7/156, 9/81, 10/98, 11-12/130
----------------------------	--

TISK O ADVOKACII

JUDr. Jaroslava Vanderková	1/113, 2/82, 5/107, 6-7/158, 8/110, 9/87, 10/102, 11-12/135
----------------------------	--

RŮZNÉ

Pozvánka na semináře 2003 Jednoty českých právníků	1/108
Nový úpadkový zákon a přetrvávající přehlížení advokátů	2/84
Jmenování členů rady Justiční akademie	2/85

OBSAH ROČNÍKU 2003

Adresář justičních složek Ministerstva spravedlnosti (stav září 2002)	2/86
Sdělení Ústavního soudu o lhůtě k podání ústavní stížnosti v případě jejího souběhu s mimořádnými opravnými prostředky	3/116
Seminář o evropském právu aneb Proč luční advokát potřebuje evropské právo II. (Daniela Kovářová)	4/108
Fotografie v soudní síni 2002 (Marta Ehlová)	4/108
XIII. karlovarské právnické dny	4/109
Žádost koncipientům, kteří se zúčastnili závěrečného školení v Brně ve dnech 10. 2. – 13. 2. 2003.	4/110
Závazná přihláška na intenzivní jazykový kurz němčiny	4/111
Závazná přihláška na intenzivní jazykový kurz angličtiny	4/112
Profesní pojištění advokátů	5/110
Seminář k úloze soudce a advokáta v mediačním řízení (M. Brožová)	5/113
XIII. karlovarské právnické dny – podrobný program	5/114
Dopis ředitele Vazební věznice Břeclav z 4. 3. 2003	5/116
Z advokátního sportu	8/114
Semináře John Marshall Law School a České advokátní komory	8/115
Oddělené čekací prostory u soudů pro oběti trestných činů	9/89
Seznam elektronických adres v resortu Ministerstva spravedlnosti ČR	9/91
Uplatňování daně z přidané hodnoty u činností uskutečňovaných podle zvláštních právních předpisů	10/107
Karlovarské právnické dny po třinácté (Jindřiška Munková)	10/110
Profesní pojištění advokátů	10/111
Upozornění na zákon č. 126/2003 Sb., kterým se mění zák. č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů	10/113
Oznámení Association Masaryk	10/113
Pozvánka na 20. ročník Krakonošova poháru	10/113
Výsledky 13. ročníku celostátního turnaje české advokacie v tenise	11–12/137
Na okraj sportovních her advokacie v Nymburce ve dnech 19. – 21. 9. 2003 (Václav Král)	11–12/137
Pozvání na semináře 2004	11–12/138
Oprava	8/3, 11–12/139

NA POMOC PRAXI

Vzor vyúčtování nákladů právního zástupce ustanoveného soudem v civilním řízení (Daniela Kovářová)	6–7/161
--	---------

<u>Z REDAKČNÍ POŠTY</u>	10/106
--------------------------------	--------

OBSAH ROČNÍKU 2003

PO UZÁVĚRCE

VIII. turnaj ve squashi a II. turnaj v bowlingu advokátů a advokátních koncipientů 10/114

NAKONEC

Kresba Lubomíra Lichého 1/118, 2/95, 3/117, 4/114, 5/118,
6-7/167, 8/117, 9/98, 10/115, 11-12/141

Postřehy o smlouvách (Petr Hajn) 1/116

Artur Bloch: Murphyho zákony a právníci (ukázky z knihy – vybrala Daniela Kovářová) 1/116

Katastr (Ivo Jahelka) 3/118

O umění vyjednávat (Petr Hajn) 4/113

O rozhodování a rozhodnutích (Petr Hajn) 5/117

Právníkova setkání s překlepy (Petr Hajn) 6-7/166

(Další) právníkova setkání s překlepy (Petr Hajn) 8/116

O výkladu práva (Petr Hajn) 9/97

O soudnictví a cizích loukách (Petr Hajn) 11-12/140

SHRnutí

8/118, 9/3, 10/4, 11-12/5

ZUSAMMENFASSUNG

8/121, 9/100, 10/116, 11-12/142

SUMMARY

8/124, 9/103, 10/118, 11-12/145

INHALTSVERZEICHNIS

8/128, 9/105, 10/121, 11-12/148

TABLE OF CONTENTS

8/130, 9/106, 10/123, 11-12/151

INZERCE

1/119, 2/96, 3/119, 4/115, 5/119,
6-7/168, 8/132, 9/108, 10/126, 11-12/154

OBSAH ROČNÍKU 2002 BULLETINU ADVOKACIE

2/101

MEZINÁRODNÍ SEMINÁŘ K PROBLEMATICE PODÍLU
ADVOKACIE NA ČINNOSTI OBCHODNÍHO REJSTŘÍKU

3/9

OBSAH ROČNÍKU 2003

II.
ZVLÁŠTNÍ ČÍSLA**PRÁVNÍ PŘEDPISY O ADVOKACII, STAVOVSKÉ PŘEDPISY A USNESENÍ
3. SNĚMU ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY Z 29. 10. 2002**

stav ke dni 28. 2. 2003

Sestavila a redigovala JUDr. Daniela Kovářová

(Zvláštní číslo – květen 2003)

1. Právní předpisy o advokacii

1.1	Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění zákona č. 210/1999 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 6/2002 Sb. a zákona č. 228/2002 Sb.	8
1.2	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění vyhlášky č. 235/1997 Sb., vyhlášky č. 484/2000 Sb. a vyhlášky č. 68/2003 Sb.	60
1.3	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, ve znění vyhlášky č. 49/2001 Sb.	67
1.4	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 197/1996 Sb., kterou se vydává zkušební řád pro advokátní zkoušky a uznávací zkoušky (advokátní zkušební řád), ve znění vyhlášky č. 245/1999 Sb.	73
1.5	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., kterou se podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád (advokátní kárný řád), ve znění vyhlášky č. 246/1999 Sb.	80

2. Stavovské předpisy České advokátní komory

2.1	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, ve znění usnesení sněmu č. 3/1999 Věstníku, kterým se schvaluje organizační řád České advokátní komory (etický kodex)	94
2.2	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/1997 Věstníku, o uznávání jiné právní praxe jako praxe advokátního koncipienta v některých případech	105
2.3	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1998 Věstníku, o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělávání advokátů	107
2.4	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 2/1998, kterým se upravuje smírčí řízení (advokátní smírčí řád)	114
2.5	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 6/1998 Věstníku, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta, ve znění redakčního sdělení o opravě tiskových chyb, které bylo oznámeno v částce 1/1999 Věstníku	122

OBSAH ROČNÍKU 2003

2.6	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1999 Věstniku, kterým se stanoví poplatek za advokátní zkoušku a uznávací zkoušku	127
2.7	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 2/1999 Věstniku, kterým se stanoví jednorázová částka náhrady nákladů kárného řízení	128
2.8	Usnesení sněmu č. 3/1999 Věstniku, kterým se schvaluje organizační řád České advokátní komory ve znění redakčního sdělení o opravě tiskových chyb, které bylo oznámeno v částce 1/2000 a 2/2002 Věstniku a ve znění usnesení č. 2 sněmu České advokátní komory ze dne 29. 10. 2002	129
2.9	Usnesení sněmu č. 4/1999 Věstniku, kterým se schvaluje výše a splatnost příspěvku na činnost České advokátní komory včetně novely č. 5/2002	154
2.10	Usnesení sněmu č. 5/1999 Věstniku o sociálním fondu České advokátní komory ve znění usnesení č. 3 sněmu České advokátní komory ze dne 29. 10. 2002	156
2.11	Usnesení sněmu č. 6/1999 Věstniku, kterým se schvaluje výše a splatnost odvodu advokátů do sociálního fondu České advokátní komory včetně novely č. 4/2002	165
2.12	Usnesení sněmu č. 7/1999 Věstniku, kterým se schvaluje výše náhrad za ztrátu času stráveného výkonem funkcí v orgánech České advokátní komory a upravuje poskytování náhrady hotových výdajů	167
2.13	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 8/1999 Věstniku, kterým se stanoví poplatek za vydání osvědčení o zápisu do seznamu advokátů	170
2.14	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 9/1999 Věstniku, kterým se stanoví některé podrobnosti o dokumentaci advokáta vedené při poskytování právních služeb	171
2.15	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 10/1999 Věstniku, o prokazování oprávnění k výkonu advokacie a o průkazu advokáta a průkazu advokátního koncipienta	172
2.16	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/2001 Věstniku, kterým se stanoví pravidla vydávání Věstniku České advokátní komory	174
2.17	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 2/2001 Věstniku, kterým se upravují podrobnosti o placení ročního příspěvku na činnost České advokátní komory a odvodu do sociálního fondu České advokátní komory	177
3.	Jiné právní předpisy České advokátní komory	
3.1.	Jednací řád sněmu ČAK	182
3.2.	Volební řád sněmu ČAK	188
4.	Etická pravidla CCBE	194
5.	Věcný rejstřík	206

OTÁZKY ADVOKÁTNÍCH TARIFŮ A PŘEDPISY S NIMI SOUVISEJÍCÍ

Texty právních předpisů s odkazy na literaturu, judikaturu a stanoviska orgánů ČAK
(stav ke dni 31. 5. 2003)

*Sestavila sekce pro advokátní právo a advokátní tarif ČAK (dříve výbor pro advokátní tarif ČAK)
pod vedením JUDr. Vladimíra Papeže a JUDr. Daniely Kovářové*

(Zvláštní číslo – prosinec 2003)

OBSAH ROČNÍKU 2003

1. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 4. června 1996 č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění vyhlášky č. 235/1997 Sb., vyhlášky č. 484/2000 Sb. a vyhlášky č. 68/2003 Sb. 5
2. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 18. prosince 2000 č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, ve znění vyhlášky č. 49/2001 Sb. 45
3. Zákon České národní rady č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění zákona ČNR č. 271/1992 Sb., zákona č. 273/1994 Sb., zákona č. 36/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 151/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 103/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 241/2000 Sb., zákona č. 255/2000 Sb., (úplné znění č. 46/2001 Sb.), zákona č. 451/2001 Sb. a zákona č. 151/2002 Sb. 57

ZUSAMMENFASSUNG

Otakar Osmančik:

Zu einigen kriminologischen und materiellrechtlichen Aspekten des Gesetzes über Gerichtsbarkeit in Sachen Jugendlicher

Der Artikel befasst sich mit einigen materiellrechtlichen und kriminologischen Aspekten des neuen Gesetzes über die Gerichtsbarkeit in Sachen Jugendlicher.

Die Jugendkriminalität gehört zu erheblichen ganzgesellschaftlichen Problemen, insbesondere infolge der wachsenden Brutalität und dem immer niedrigeren Alter der Täter. Die Strafpolitik war in diesen Sachen nur wenig wirksam. Deshalb wurde im Rahmen der Vorbereitung neuer Strafkodexe das genannte Gesetz erarbeitet und später auch verabschiedet. Es strebt einen ausgewogenen Ansatz an, der auf die Erziehung des Täters hin zielt, ohne auf seine Verantwortung zu verzichten. Zu diesem Zweck ermöglicht es eine maximale Individualisierung der Strafen sowie den Schutz der Rechte des Opfers. Das Gesetz tritt am 1. 1. 2004 in Kraft.

Bohumil Repík:

Zum Schweigerecht des Angeklagten

Der Autor kommentiert das Urteil des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte in der Sache Allan v. Großbritannien, durch welches der Schutz des Schweigerechtes des Angeklagten noch weiter gestärkt wird. Dieses Recht wird nicht nur dann verletzt, wenn eine Aussage des Angeklagten unter Zwang oder Zwangandrohung gewonnen wird, sondern auch dann, wenn zur Erlangung einer vorher verweigerten Aussage des Angeklagten eine List verwendet wird, in der ein Polizeiagent oder Polizeinformator in die Polizei- oder Gefängniszelle eingesetzt wird.

ZUSAMMENFASSUNG

Karel Marek:

Vertrag über die Eröffnung eines Akkreditivs

Der Artikel befasst sich mit dem Vertrag über die Eröffnung eines Akkreditivs gemäß dem tschechischen Handelsgesetzbuch. Gemäß der Grundbestimmung dieses Vertragstyps verpflichtet sich die Bank mit diesem Vertrag gegenüber dem Akkreditivsteller, aufgrund seines Auftrages einer bestimmten Person (dem Berechtigten) auf das Konto des Akkreditivstellers eine bestimmte Leistung zu gewähren, falls der Berechtigte bis zum gewissen Zeitpunkt festgelegte Bedingungen erfüllt, und der Akkreditivsteller verpflichtet sich, der Bank einen Entgelt zu bezahlen. Der Vertrag bedarf Schriftform.

Der Beitrag behandelt einzelne durch das Gesetz festgelegte Akkreditivarten (Dokumentenakkreditiv) sowie andere Akkreditivarten, die verwendet werden können (z. B. kumulatives, revolvinges, permanentes Akkreditiv u. ä.).

Libor Hanuš:

Erfordernisse eines Beweismittels durch vergleichenden Geruchstest

Der Artikel behandelt die Beweismittel durch vergleichenden Geruchstest im Strafverfahren. Er will die einzelnen Aspekte sowie die unerlässlichen, mit der Durchführung dieses Beweismittels verbundenen Erfordernisse bündig und in einer geschlossenen Konzeption zusammenfassen. Obwohl es in der tschechischen Rechtsordnung *expressis verbis* nicht verankert ist, kann seine Zulässigkeit aus der Bestimmung des § 89 Abs. 2 StPO abgeleitet werden. In Anknüpfung daran legt der Autor eine durch die Lehre sowie durch die Rechtsprechung akzeptierte These als Ausgangsbasis vor, dass es sich zwar um einen zulässigen, jedoch indirekten und subsidiären Beweis handelt. Es wird auch eine Überlegung *de lege ferenda* vorgestellt, das Beweismittel durch Geruchstest als eine „Untersuchungshandlung“ qualifizieren zu können. In Anknüpfung daran weist der Autor auf die Notwendigkeit hin, die Rechte und Pflichten der Subjekte im Strafprozess zu respektieren; es handelt sich insbesondere um die Möglichkeit, die Teilnahme des Verteidigers des Angeklagten an dieser Handlung bei einem vorab geäußerten Interesse abzusichern, ihn in diese Beweisführung angemessen zu integrieren und dadurch dem Angeklagten die Möglichkeit zu geben, mittelbar seine ordnungsgemäße Durchführung zu überwachen. Abschließend werden kurz die Mängel der Beweisführung behandelt, wie dies in der Rechtsprechung des Verfassungsgerichtshofs der Tschechischen Republik verfolgt werden kann.

SUMMARY

Otakar Osmančík:

On Some Criminological and Material Law Aspects of the Law on Jurisdiction in Juvenile Cases

The article deals with some material law and criminological aspects of the new Law on Jurisdiction in Juvenile Cases effective from January 1, 2004.

Juvenile delinquency is one of serious all-society problems, in particular because of its increasing brutalisation and the shift of its perpetrators to lower and lower age categories. The crimi-

SUMMARY

nal policy in those cases was not sufficiently effective. Therefore, within the preparation of new criminal codes, the above law was elaborated and – later on – approved. This law seeks to achieve a balanced approach aimed at education of the offender without resigning his/her responsibility. For this purpose, it enables both maximum individualisation in concretisation of the sanctions and protection of the rights of the victim. The Law becomes effective on January 1, 2004.

Bohumil Repík:

On the Right of the Accused to Keep Silent

The author comments on the judgement of the European Court for Human Rights in case *Allan versus United Kingdom*, which shifts further the protection of the right of the accused to keep silent. This right is violated not only, when coercion or threat of coercion is used to achieve the testimony of the accused, but also, when a trick is used by placing a police agent or a police informer into the police or prison cell for the purpose to entice a testimony, which the accused refused to make in front of police before that.

Karel Marek:

Contract on a Letter of Credit

The article deals with opening of a letter of credit according to the Czech Commercial Code.

According to the principal provision of this contract type, the Bank commits to the Applicant by such contract to provide, based on its request, certain payment to a certain person (the Beneficiary) on the Applicant's account, if the Beneficiary fulfils the laid down conditions within certain time, and the Applicant commits itself to pay consideration to the Bank. The contract must be in written form.

The submission discusses the individual types of letter of credit specified in the Law (documentary) and also other types of letter of credit, which can be used (e.g. cumulative, revolving, permanent and the like).

Libor Hanuš:

Particulars of Evidence by Means of the Comparative Scent Test

The article deals with the evidence by means of the comparative scent test within criminal procedure. It aims at brief and conceptually integrated summary of the individual aspects and requisite particulars related to the performance of this evidence. Namely, even though it is not *expressis verbis* anchored in the Czech System of Law, its admissibility can be deduced from the provision of s. 89 par. 2 of the Code of Criminal Procedure. Further to the above, the author puts forth as an underlying thesis accepted by both the doctrine and the court jurisdiction that although this is an admissible evidence, it is only indirect and corroborating one. Also, consideration *de lege ferenda* is presented about the possibility to qualify evidence by means of the scent test as an „investigative act“. Further to this, the author points out the necessity to respect the rights and duties of the criminal trial subject, in particular in the form of the accused defence counsel's opportunity – in case of interest expressed in advance – to attend this act, to intervene adequately in this evidence and so enable the defendant, even if vicariously, to supervise its proper performance. The final part deals briefly with evidence defects, as they can be tracked within the jurisdiction of the Constitutional Court of CR.

INHALTSVERZEICHNIS

LEITARTIKEL

Stanislav Balík: Abbild des Arbeitsjahres 4

AKTUELLES THEMA

Ludvík David: Wie Urteile in Zivilprozessen (nicht) zu begründen 24

ARTIKEL

Otakar Osmančík: Zu einigen kriminologischen und materiellrechtlichen Aspekten des Gesetzes über Gerichtsbarkeit in Sachen Jugendlicher 27

Bohumil Repík: Zum Schweigerecht des Angeklagten 36

Karel Marek: Vertrag über die Eröffnung eines Akkreditivs 40

DISKUSSION

Libor Hanuš: Erfordernisse eines Beweismittels durch vergleichenden Geruchstest 46

WIR HABEN FÜR SIE GELESEN 61

REZENSIONEN, ANNOTATIONEN

Vladimír Zoufalý – Jindřiška Munková: Das große Buch der Vertragsmuster (rez. Miloš Tomsa) 65

Martin Doubrava: Inländischer und internationaler Leasingvertrag (rez. Jiří Kratochvíl) 66

AUS DER TSCHECHISCHEN RECHTSANWALTSKAMMER

1) Informationen über die Vorstandssitzungen der Tschechischen Rechtsanwaltskammer 67

2) Ergebnisse des 5. Jahrganges des Publikationswettbewerbs der Referendare und junger Anwälte 68

3) Themen des Publikationswettbewerbes der Referendare, junger Anwälte und Jurastudenten für das Jahr 2004 69

4) Auswertung der Umfrage über Personalcomputer 69

5) Seminar über die Gerichtsbarkeit in Sachen Jugendlicher nach dem 1. 1. 2004 70

AUS DER DISZIPLINARPRAXIS

Es handelt sich um eine schwerwiegende Verletzung der Verpflichtungen eines Rechtsanwalts, falls er seinem Klienten in der Haft eine Sendung im Widerspruch zu den gültigen Rechtsnormen übergibt (**Jan Syka**) 71

AUS DER RECHTSPRECHUNG

- Zur sachlichen Zuständigkeit in Sachen der gerichtlichen Überprüfung des Beschlusses der Tschechischen Anwaltskammer darüber, dass ein Bewerber in die Liste der Anwälte oder Referendare nicht eingetragen wird. 72

INHALTSVERZEICHNIS

- Zur Frage der Entlohnung eines Verteidigers und des Ersatzes für versäumte Zeit, falls die Hauptverhandlung in einem Tag durch Pausen unterbrochen wird. 74
- Zur Abwicklung der Auflösung und des Ausgleiches eines Anteilseigentums in Fällen, in welchen es sich um ein Gebäude im Sinne des Gesetzes über das Wohnungseigentum handelt. 78

MEINUNG

- Wie steht es mit der grauen Theorie und dem grünen Baum des Lebens?
(Jindřich Belling) 83

INTERNATIONALE BEZIEHUNGEN

- Treffen der Vertreter von Disziplinarabteilungen der Rechtsanwaltskammer 84

AUS DEM AUSLAND

- Karin Meyer-Götz:** Fragen des deutschen Familienrechts, des Rechtes auf Unterhaltsgeld und des ehelichen Vermögensrechtes unter Berücksichtigung internationaler Folgen. 85
- Deutschland: Die Einnahmen der Rechtsanwälte gehen zurück 88
- Deutschland: Anzahl der Rechtsanwälte im Verhältnis zur Bewohneranzahl 89

AUS DEN ZEITSCHRIFTEN (Jaroslava Vanderková) 90

PRESSE ÜBER RECHTSANWALTSCHAFT (Jaroslava Vanderková) 92

VERSCHIEDENES

- Änderung in der Abgabe der Steuererklärung und in der Zahlung der Grunderwerbssteuer ab dem 1. 1. 2004 – Informationsmitteilung des Finanzministeriums der CR 94
- Medaille von Antonín Randa im Jahre 2003 96
- Seminar The John Marshall Law School – Luhačovice 2.–7. 11. 2003 97
- Studienaufenthalt in Frankreich – 2004 98
- Stipendiumangebot für Studium in den Vereinigten Staaten im Fachbereich Recht 98

ZUM SCHLUSS

- Bosheiten und Gesetzgebung **(Petr Hajn)** 100
- Zeichnung von **L. Lichý** 101

INHALT DES JAHRGANGES 2003 102

ZUSAMMENFASSUNG 117

ANZEIGEN 124

TABLE OF CONTENTS

EDITORIAL

Stanislav Balík: Working Year Record	4
---	---

SPOTLIGHT

Ludvík David: How (not) to Justify Judgements in Common Pleas	24
--	----

ARTICLES

Otakar Osmančík: On Some Criminological and Material Law Aspects of the Law on Jurisdiction in Juvenile Cases	27
Bohumil Repík: On the Right of the Accused to Keep Silent	36
Karel Marek: Contract on a Letter of Credit	40

DISCUSSION:

Libor Hanuš: Particulars of Evidence by Means of the Comparative Scent Test	46
--	----

<u>WE HAVE READ FOR YOU</u>	61
-----------------------------	----

REVIEWS, ANNOTATIONS

Vladimír Zoufalý – Jindřiška Munková: Big Book of Contract Specimens (review by Miloš Tomsa)	65
Martin Doubrava: Internal and International Leasing Contract (review by Jiří Kratochvíl)	66

FROM THE CZECH BAR ASSOCIATION

1) Information on the Board Meetings of the Czech Bar Association	67
2) Results of the 5th year of the Publishing Competition of Law Clerks and Young Advocates	68
3) Topics of the Publishing Competition of Law Clerks, Young Advocates and Students of Faculties of Law for 2004	69
4) Evaluation of the Computer Survey	69
5) Seminar on Jurisdiction in Juvenile Cases after January 1, 2004	70

FROM DISCIPLINARY PRACTICE

It is a serious violation of advocate's obligations, if he/she hands a parcel over to his/her client in custody contrary to law (Jan Syka)	71
---	----

FROM THE JUDICATURE

• On material competence of court in cases of judicial review of decisions of the Czech Bar Association on not registering an applicant into the List of Advocates or Law Clerk	72
• On question of the defence counsel's remuneration and lost time compensation, if the trial is interrupted by intermissions within one day	74

TABLE OF CONTENTS

<ul style="list-style-type: none"> • On solving dissolution and settlement of proportionate joint ownership in cases, when it concerns a building within the meaning of the Law on Flat Ownership 	78
 <u>OPINION</u>	
How is it with the grey theory and green tree of life? (<i>Jindřich Belling</i>)	83
 <u>INTERNATIONAL RELATIONS</u>	
Meeting of Representatives of the Disciplinary Divisions of Bar Associations	84
 <u>FROM ABROAD</u>	
Karin Meyer-Götz: Issues of the German Family Law, Entitlement to Maintenance Payments and Matrimonial Property Law, Taking Account of the International Consequence	85
Germany: Incomes of Advocates Decrease	88
Germany: Numbers of Advocates in Relation to the Number of Inhabitants	89
 <u>FROM MAGAZINES LITERATURE (<i>Jaroslava Vanderková</i>)</u>	
<u>THE PRESS ON ADVOCACY (<i>Jaroslava Vanderková</i>)</u>	92
 <u>VARIOUS</u>	
Change in filing a tax return and payment of real estate transfer tax from September 1, 2004 – information message from the Ministry of Finance CR	94
Antonín Randa Award in 2003	96
Seminar The John Marshall Law School – Luhačovice 2.–7. 11. 2003	97
Placement in France – 2004	98
Scholarship offers for law studies in the United States of America	98
 <u>IN CONCLUSION</u>	
Mischief and Legislation (<i>Petr Hajn</i>)	100
Drawing of <i>L. Lichý</i>	101
 <u>CONTENT OF VOLUME YEAR 2003</u>	
<u>SUMMARY</u>	118
<u>ADVERTISEMENT</u>	124

I N Z E R C E

CENY INZERÁTŮ V BULLETINU ADVOKACIE

Od č. 1/2004 se ceny upravují takto:

- cena za celostránkový inzerát černobílý 11 000 Kč (uvnitř listu), 13 000 Kč (2. a 3. strana obálky), 15 000 Kč (4. strana obálky);
- cena za celostránkový inzerát barevný 13 500 Kč (uvnitř listu), 16 000 Kč (2. a 3. strana obálky), 18 000 Kč (4. strana obálky);

Cena menších plošných inzerátů se odvíjí poměrně od ceny inzerátů celostránkových.

Cena vložených inzerátů:

- za vložení jednoho listu do každého výtisku 1 Kč, úhrnná cena podle celkového počtu vložených listů, ve zvláštních případech cena dohodou.

Cena řádkových inzerátů je diferencována. Činí za každý načatý řádek:

- u nabídek a poptávek z advokátních kanceláří 150 Kč;
- u poptávek míst jiných pracovníků než advokátů v advokátních kancelářích 80 Kč;
- u komerčních inzerátů (např. při pronájmu nebytových prostor apod.) 250 Kč.

Při inzerci smíšené nebo jinak nezařazené bude cena dohodnuta individuálně.

Inzerce uchazečů o místo advokátního koncipienta a stáže v AK je bezplatná.

Připomínáme, že okruh potenciálních zájemců je relativně vysoký, protože odběrateli jsou mj. všichni advokáti a advokátní koncipienti a časopis vychází ve více než 10 300 výtiscích.

V objednávce vždy uvádějte (pro fakturaci): u organizací název, adresu, číslo účtu, IČO, telefon, fax; u fyzických osob adresu bydliště, rodné číslo.

